

نظریات تفسیری و مشورتی قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

به انضمام متن قانون اساسی

گردآوری و تدوین: امید سلطانی

نتایج **استفساریه** های ارجاع شده به شورای نگهبان در مورد اصول قانون اساسی به دو دسته نظریات تفسیری و مشورتی تقسیم می شود و البته گاهی این نظریات بدون نتیجه می باشند، فایل پیش رو شامل نظریات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان در مورد اصول قانون اساسی می باشد که تماماً از نرم افزار منتشر شده توسط پژوهشگاه شورای نگهبان استخراج شده اند، و از آنجایی که انتشار این استفساریه ها بدون مقاصد تجاری بلامانع است، توسط اینجانب گردآوری و به صورت رایگان در اختیار علاقه مندان قرار گرفته است. همچنین می توانید متن قانون اساسی را از انتهای فایل فوق مطالعه نمایید. (چنانچه اصول قانون اساسی در جداول مربوط به استفساریه ها جایگذاری میشد مطالعه متون به سختی امکان پذیر بود، به همین دلیل به صورت مجزا آورده شده است.)

[جهت ارجاع به متن قانون اساسی کلیک کنید](#)

• استفساریه: درخواست تفسیر قانون از مراجعی که قانوناً حق تفسیر دارند.

اصل مرتبط	سوال پرسیده شده	نظریه شورای نگهبان
<p>استفساریه در خصوص انطباق شوراهای تصمیم گیرنده با قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۵/۲۵۰/۷۹۴۷ هـ. تاریخ: ۱۰/۱۱/۶۲ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان در گذشته مواردی پیش آمده که آن شورای محترم شوراهای تصمیم گیرنده را با قانون اساسی مغایر دانسته و اخیراً در مورد شورای سرپرستی صدا و سیما چنین نظری ابراز نشده (گرچه ممکن است این مورد در نظر شورای نگهبان وضع خاصی داشته باشد). چون مواردی در لوایح و طرحهایی در دستور کار مجلس شورای اسلامی وجود دارد که شورا در آنها قید شده، خواهشمند است که نظر نهائی آن شورا را در خصوص شوراهای تصمیم گیرنده از نظر انطباق با قانون اساسی بیان فرمائید. رئیس مجلس شورای اسلامی اکبر هاشمی رفسنجانی</p>	<p>شماره: ۱۳۵۱ تاریخ: ۱۹/۴/۱۳۶۳ بسم الله الرحمن الرحيم ریاست محترم مجلس شورای اسلامی عطف به نامه شماره ۵/۲۵۰/۷۹۴۷ هـ مورخ ۱۰/۱۱/۱۳۶۲ موضوع در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث قرار گرفت و نظر باینکه وضع شوراهای از لحاظ حق اتخاذ تصمیم برحسب موازین شرعی و قانون اساسی مختلف است. اعلام نظر کلی میسر نیست و در هر مورد بخصوص باید با ملاحظه ضوابط شرعی و قانون اساسی بررسی و اظهار نظر شود. دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص مرجع پذیرش استعفای وزیر</p>	<p>۱۵۶۹/۱-م ۱۰/۵/۶۲ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان قانون اساسی بعد السلام و التحیه، خواهشمند است نظر آن شورای محترم را در اینباره که " کدام مقام باید و میتواند استعفای وزیر را بپذیرد " بیان فرمائید. سید علی خامنه‌ای رئیس جمهوری اسلامی</p>	<p>شماره: ۹۳۲۵ تاریخ: ۱۱/۵/۱۳۶۲ بسم الله الرحمن الرحيم مقام محترم ریاست جمهوری بعد السلام و التحیه، عطف به نامه شماره ۱۵۶۹/۱-م مورخ ۱۰/۵/۱۳۶۲، در این موضوع بعنوان تفسیر قانون اساسی رای کافی بدست نیامد. دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص مرجع پذیرش استعفای وزیر</p>	<p>۶۲/۳۲۶۲۷-م ۱۰/۵/۶۲ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان قانون اساسی ۱- با توجه به آنکه در قانون اساسی جمهوری اسلامی اشاره‌ای به نحوه استعفای وزیران نشده است و نیز مشخص نیست که کدام مرجع باید این استعفاء را بپذیرد متمنی است نظر آن شورای محترم در این رابطه اعلام گردد.</p>	<p>شماره: ۹۳۲۸ تاریخ: ۱۱/۵/۱۳۶۲ بسم الله الرحمن الرحيم جناب آقای نخست وزیر بعد السلام و التحیه، عطف به نامه شماره ۶۲/۳۲۶۲۷-م مورخ ۱۰/۵/۱۳۶۲ در این موضوع بعنوان تفسیر قانون اساسی رأی کافی بدست نیامد. دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p>

	<p>لازم بیادآوری است که در گذشته (بعد از انقلاب و در دولت فعلی) پذیرش استعفاء از سوی نخست وزیر اعلام میشده است. میرحسین موسوی نخست وزیر</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصول چهارم، نود و یکم و نود و نهم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۲۱۸۲۰/۳۰/۸۶ تاریخ: ۹/۴/۸۶ حضرت آیت الله جنتی (مد ظله العالی) دبیر محترم شورای نگهبان با سلام احتراماً، با توجه به اینکه قانون اساسی در اصول متعدد مانند اصول ۴ و ۹۱ تا ۹۹ قانون اساسی وظایف و اختیاراتی را مستقیماً به عهده شورای نگهبان گذاشته است و انجام آنها مستلزم وجود ساختار و ضوابط متناسب می باشد، همچنین با عنایت به آنکه شورای نگهبان نهادی مستقل بوده و زیر نظر هیچ کدام از قوا و دیگر دستگاهها نمی باشد، تصویب ضوابط و مقررات اداری، استخدامی، مالی و تشکیلاتی توسط مجلس شورای اسلامی و هیات وزیران و دیگر مقامات و دستگاهها ممکن است موجب اختلال در انجام وظایف و اختیارات شورای نگهبان گردد و متناسب با وظایف تفویض شده نباشد. اعضاء محترم شورای نگهبان نیز در آراء و نظرات قبلی خود به این مهم توجه داشته و این وضع قانون و یا انجام تحقیق و تفحص توسط مجلس شورای اسلامی نسبت به شورای نگهبان را مغایر با قانون اساسی شناخته اند. در این ارتباط توجه حضرت تعالی و اعضاء محترم را به دو نظر صادره از سوی این شورا جلب می نمایم. در تاریخ ۱۰/۵/۱۳۷۲ طرح استخدامی کارکنان مجلس شورای اسلامی مصوب جلسه ۶/۵/۱۳۷۲ آن مجلس واصل گردید که در جلسه ۲۷/۵/۱۳۷۲ شورای نگهبان مطرح و نظر شورا متعاقباً اعلام شد. از آنجا که تبصره ۱ ماده ۲ طرح یاد شده تعیین ضوابط استخدامی مستخدمین شورای نگهبان را به موجب آن قانون بر عهده کمیسیون مشترک مجلس و دیوان محاسبات قرار می داد، شورای نگهبان اعلام نمود تبصره مزبور از این جهت که کارکنان شورای نگهبان</p>	<p>شماره: ۲۱۹۳۴/۳۰/۸۶ تاریخ: ۱۹/۴/۸۶ بسمه تعالی جناب آقای دکتر کدخدایی قائم مقام دبیر و عضو محترم حقوقدان شورای نگهبان با اهدای سلام و تحیت عطف به نامه شماره ۲۱۸۲۰/۳۰/۸۶ مورخ ۹/۴/۱۳۸۶ جناب عالی مبنی بر تقاضای اظهار نظر تفسیری شورای نگهبان در خصوص مشخص نمودن مرجع تصویب ضوابط و مقررات اداری، استخدامی، مالی و تشکیلاتی شورای نگهبان، با توجه به اصل ۹۸ قانون اساسی و ماده (۱۹) آیین نامه داخلی شورای نگهبان، موضوع در جلسه مورخ ۱۳/۴/۱۳۸۶ شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر تفسیری این شورا در خصوص اصول ۴، ۹۱ و ۹۹ قانون اساسی بشرح ذیل اعلام می گردد: «مستفاد از اصول ۴، ۹۱ و ۹۹ قانون اساسی این است که تصویب ضوابط و مقررات مالی، اداری، استخدامی و تشکیلاتی شورای نگهبان که انجام وظایف آن به تشخیص شورا متوقف بر آنها است، بر عهده خود این شورا می باشد.» احمد جنتی دبیر شورای نگهبان</p>

	<p>را نیز در بر می‌گیرد مغایر قانون اساسی شناخته می‌شود. علاوه آنکه سایر تبصره‌های مربوط در این قانون که مبتنی بر این تبصره می‌باشد نیز مغایر قانون اساسی شناخته شده است.</p> <p>همچنین در پی استفساریه مجلس شورای اسلامی از شورای نگهبان در خصوص اصل ۷۶ قانون اساسی این شورا در تاریخ ۷/۱۰/۱۳۶۷ و طی نظریه شماره ۳۲۴۴ اعلام داشت: «اصل ۷۶ قانون اساسی شامل مواردی از قبیل مقام معظم رهبری، مجلس خبرگان و شورای نگهبان که مافوق مجلس شورای اسلامی می‌باشند نمی‌شود.»</p> <p>اکنون با عنایت به رویه سابق و مطابق با اصل ۹۸ قانون اساسی و ماده (۱۹) آیین‌نامه داخلی شورای نگهبان، درخواست می‌شود نظر تفسیری شورای نگهبان را در خصوص اصول ۴، ۹۱ و ۹۹ قانون اساسی نسبت به مرجع تصویب ضوابط و مقررات مذکور اعلام فرمایید. با تجدید احترام کدخدائی</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصل هشتم و بیست و ششم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۵۷۸۰۰/۱۰ تاریخ: ۲۳/۵/۱۳۷۸ بسمه تعالی حضرت آیت ا... جنتی دبیر محترم شورای نگهبان سلام علیکم به پیوست تصویر نامه آقای عبدالحمید محتشم دبیر انصار حزب ا... ارسال می‌گردد ریاست محترم مجلس فرمودند: «حضرت آیت ا... جنتی دبیر محترم شورای نگهبان با توجه به اینکه سؤال در مورد اصلی از اصول قانون اساسی است و تفسیر آن با شورای محترم نگهبان است لطفاً پاسخ مقتضی را مبذول دارید.» محمد باقر نویسی مشاور و رئیس دفتر ریاست مجلس شورای اسلامی</p>	<p>شماره ۵۲۷۲/۲۱/۷۸ تاریخ ۲۷/۶/۷۸ بسمه تعالی جناب آقای نویسی مشاور و رئیس محترم دفتر ریاست مجلس شورای اسلامی باسلام نامه شماره ۵۷۸۰۰/۱۰ مورخ ۲۳/۵/۱۳۷۸ شما در جلسه مورخ ۲۴/۶/۷۸ شورای نگهبان مطرح شد و نظر شورا بدین شرح اعلام می‌گردد؛ سؤال مزبور مربوط به تفسیر قانون اساسی نمی‌باشد. نصرت اله شادنوش مدیر کل دبیرخانه شورای نگهبان</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل بیست و دوم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۶۰ / ۳۵۲۵ تاریخ: ۱۳۶۰ / ۶ / ۲۶ شورای محترم نگهبان قانون اساسی</p>	<p>تاریخ: ۱۳۶۰ / ۶ / ۲۸ مرکز اسناد انقلاب اسلامی عطف به نامه شماره ۶۰ / ۳۵۲۵ مورخ ۱۳۶۰ / ۶ / ۲۶ :۱۳۶۰</p>

	<p>خواهشمند است نظر خود را در باب درخواست سوابق نمایندگان مجلس شورای اسلامی که از سوی مسئولان و ارگانهای مختلف دولتی انجام می‌پذیرد، با توجه به اعطای مصونیت سیاسی و اهمیت رعایت مسائل حفاظتی به این مرکز اعلام فرمائید. مرکز اسناد انقلاب اسلامی</p>	<p>موضوع در جلسه رسمی شورای نگهبان مطرح شد. نظر اکثریت اعضای شورا به این شرح اعلام می‌شود: «در صورتی که از سوی مسئولین قانونی تشخیص صلاحیت داوطلبان نمایندگی در حدود موانع مذکور در ماده ۱۰ قانون انتخابات پرسشی شود، مرکز اسناد می‌تواند در خصوص نفی یا اثبات هر یک از موانع مذکور بدون شرح و تفصیل پاسخ دهد.» دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل هشتم و بیست و ششم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۵۷۸۰۰/۱۰ تاریخ: ۲۳/۵/۱۳۷۸ بسمه تعالی حضرت آیت ... جنتی دبیر محترم شورای نگهبان سلام علیکم به پیوست تصویر نامه آقای عبدالحمید محتشم دبیر انصار حزب ... ارسال می‌گردد ریاست محترم مجلس فرمودند: «حضرت آیت ... جنتی دبیر محترم شورای نگهبان با توجه به اینکه سؤال در مورد اصلی از اصول قانون اساسی است و تفسیر آن با شورای محترم نگهبان است لطفاً پاسخ مقتضی را مبذول دارید.» محمد باقر نویسی مشاور و رئیس دفتر ریاست مجلس شورای اسلامی</p>	<p>شماره ۵۲۷۲/۲۱/۷۸ تاریخ ۲۷/۶/۷۸ بسمه تعالی جناب آقای نویسی مشاور و رئیس محترم دفتر ریاست مجلس شورای اسلامی باسلام نامه شماره ۵۷۸۰۰/۱۰ مورخ ۲۳/۵/۱۳۷۸ شما در جلسه مورخ ۲۴/۶/۷۸ شورای نگهبان مطرح شد و نظر شورا بدین شرح اعلام می‌گردد؛ سؤال مزبور مربوط به تفسیر قانون اساسی نمی‌باشد. نصرت اله شادنوش مدیر کل دبیرخانه شورای نگهبان</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل بیست و هفتم قانون اساسی</p>	<p>۱/۶/۳۹۹ ۷/۲/۷۷ بسمه تعالی دبیر محترم شورای نگهبان سلام علیکم حسب اصل بیست و هفتم قانون اساسی تشکیل اجتماعات و راهپیمایی‌ها، بدون حمل سلاح، به شرط آنکه مخل به مبانی اسلام نباشد آزاد است. نظر به اینکه در اصل مذکور مصادیقی یا مواردی از مخل به مبانی اسلام ذکر نگردیده و همچنین مرجعی را نیز جهت تشخیص موضوع تعیین ننموده و با عنایت</p>	<p>شماره: ۳۰۱۰/۲۱/۷۷ تاریخ: ۱۰/۴/۷۷ بسمه تعالی وزارت محترم کشور با سلام - عطف به نامه شماره ۱/۶/۳۹۹ مورخ ۷/۲/۱۳۷۷ بر حسب آیین‌نامه داخلی شورای نگهبان، شورا در برابر سؤالاتی که در مورد تفسیر اصلی از اصول قانون اساسی و یا موافقت بعضی مقررات با ضوابط شرعی میشود در صورتی ملزم به جواب است که سؤال‌کننده هیئت رئیسه مجلس</p>

	<p>به مشروح مذاکرات مجلس بررسی نهائی قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران که هیچ قیدی جز (مخل به مبانی اسلام) مورد تصویب آن مجلس قرار نگرفته است.</p> <p>لذا خواهشمند است دستور فرمایید نظر آن شورای محترم در پاسخ استفساریه به وزارت متبوع ابلاغ گردد. ق. ۲۶/۱</p> <p>استفساریه:</p> <p>منظور از عبارت «مخل به مبانی اسلام» مندرج در اصل فوق چیست؟</p> <p>عبدالله نوری وزیر کشور ۷/۲/۷۷</p>	<p>شورای اسلامی یا رئیس قوه قضائیه یا هیئت دولت و یا رئیس جمهور باشد.</p> <p>دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل سی ام قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۲۱۱۸/دش تاریخ: ۱۰/۷/۶۹ شورای محترم نگهبان سلام علیکم، محترماً به استحضار میرساند، ریاست محترم شورای عالی مقرر فرمودند قبل از اخذ تصمیم در مورد دریافت شهریه از دانشجویانی که استطاعت پرداخت دارند نظر شورای محترم نگهبان در زمینه سؤال زیر رسماً استفسار گردد.</p> <p>طبق نامه شماره ۵۵۷۸ مورخ ۱۶/۲/۱۳۶۵ نظر شورای محترم نگهبان در مورد دریافت شهریه به شرح ذیل ارائه گردیده است:</p> <p>"با توجه به اینکه از اصل ۳۰ قانون اساسی دولتی بودن آموزش و پرورش و ممنوعیت تاسیس مدارس و دانشگاههای ملی استفاده نمی شود، چنانچه تاسیس مدارس و آموزشگاههای ملی در کشور آزاد اعلام شود اضطرار دولت به دریافت شهریه مرتفع میگردد، چنانچه با تاسیس مدارس ملی رفع اضطرار نشود تفسیر قانون اساسی قابل بررسی خواهد بود."</p> <p>باتوجه به این اظهار نظر و در نظر گرفتن اینکه پس از گذشت چندسال و دائر شدن مراکز آموزش عالی غیر دولتی و غیر انتفاعی همچون دانشگاه آزاد اسلامی اضطرار دولت به دریافت شهریه مرتفع نشده و طبق آئین نامه پیشنهادی پیوست، وزارت فرهنگ و آموزش</p>	<p>شماره: ۸۳۳ تاریخ: ۱۷/۸/۶۹ بسم الله الرحمن الرحيم دبیر محترم شورای عالی انقلاب فرهنگی عطف به نامه شماره ۲۱۱۸/دش مورخ ۱۰/۷/۶۹ در خصوص اخذ شهریه از دانشجویانی که استطاعت پرداخت دارند موضوع در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث قرار گرفت و در حال حاضر نظر تفسیری روشنی که بتوان ارائه داد بدست نیامده چنانچه دولت لایحه ای در این خصوص تهیه نمود و بتصویب مجلس رسید آنگاه اظهار نظر خواهد شد. /ح قائم مقام دبیر شورای نگهبان حسین مهرپور</p>

	<p>عالی در خواست تصویب " طرح تامین بخشی از هزینه تحصیلی دانشجویان از طریق وام بانکی " را دارد. سؤال اینست که تفسیر قانون اساسی در شرایط فعلی در این مورد چه بوده و پاسخ شورای محترم نگهبان در زمینه سؤال مطرح شده چیست؟! قبلاً "از بذل عنایتی که میفرمائید سپاسگزاریم. با آرزوی توفیقات الهی دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی دکتر سید محمدرضا هاشمی گلپایگانی</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصل سی‌ام قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۵۷۵۰/د.ش تاریخ: ۱۶/۱۲/۶۴ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان سلام علیکم محترماً به استحضار می‌رساند، شورایی انقلاب فرهنگی در طی مذاکرات جلسات اخیر در مورد دریافت شهریه از دانشجویانی که استطاعت پرداخت دارند علی‌الاصول نظر مساعد داشته است ولی نظر به اینکه موضوع در رابطه با اصل سی‌ام قانون اساسی جمهوری اسلامی می‌باشد لذا در جلسه مورخ ۲۹/۱۱/۶۴ شورایی مقرر گردیده است که قبل از اخذ تصمیم در این مورد نظر آن شورای محترم استفسار گردد. متمنی است پاسخ لازم عنایت فرمایند! با آرزوی توفیقات الهی دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی دکتر سید محمدرضا هاشمی گلپایگانی</p>	<p>شماره: ۵۵۷۸ تاریخ: ۱۶/۱۲/۳۶۵ بسم الله الرحمن الرحيم شورایی انقلاب فرهنگی عطف به نامه شماره ۵۷۵۰/د.ش مورخ ۱۶/۱۲/۳۶۴ موضوع در جلسه شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح ذیل اظهار می‌گردد: "با توجه به اینکه از اصل ۳۰ قانون اساسی دولتی بودن آموزش و پرورش و ممنوعیت تاسیس مدارس و دانشگاههای ملی استفاده نمیشود، چنانچه تاسیس مدارس و آموزشگاههای ملی در کشور آزاد اعلام شود اضطرار دولت به دریافت شهریه مرتفع می‌گردد، و چنانچه با تاسیس مدارس ملی رفع اضطرار نشود تفسیر قانون اساسی قابل بررسی خواهد بود." دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل سی و پنجم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۲۲۱۴۴-۶ تاریخ: ۱۳۷۳/۴/۲۲ شورای محترم نگهبان «دامت برکاتهم» سلام علیکم با ایفاد نامه مورخ ۷۳/۴/۵ جمعی از سردفتران اسناد رسمی تهران در مورد حق انتخاب وکیل جهت دفاع از اتهامات وارده در دادگاههای انتظامی سردفتران که به موجب ماده ۳۴ قانون دفاتر اسناد رسمی مصوب ۱۳۵۴ تشکیل می‌شوند، استدعا دارد دایره شمول اصل ۳۵ قانون اساسی را نسبت به دادگاههای مذکور و مراجع</p>	<p>شماره: ۶۶۱۷ تاریخ: ۱۳۷۲/۴/۲۹ رئیس محترم کمیسیون اصول نظارتی مجلس شورای اسلامی عطف به نامه شماره ۲۲۱۴۴-۶ مورخ ۷۳/۴/۲۲ موضوع در جلسه رسمی مورخ ۱۳۷۳/۴/۲۹ شورای نگهبان مطرح شد و نظر شورا بدین شرح اعلام می‌گردد: « به لحاظ اینکه اصل سی و پنجم قانون اساسی حق انتخاب وکیل را در غیر دادگاهها نفی نمی‌کند</p>

	<p>دیگری چون: دادگاه انتظامی قضات، هیأت‌های انتظامی، اعضای هیأت علمی دانشگاهها، هیأت‌های انتظامی سازمانهای نظام پزشکی، هیأت‌های تشخیص و حل اختلاف، هیأت‌های رسیدگی به تخلفات کارکنان رسمی دولت و شعب دیوان عدالتی اداری تفسیر و امر به ابلاغ فرمایند.</p> <p>محمد علی شرعی رئیس کمیسیون اصول نظارتی مجلس شورای اسلامی (اصول ۸۸ و ۹۰ قانون اساسی)</p>	<p>از این رو اصل مذکور نیاز به تفسیر ندارد و مرجع تفسیر قوانین عادی شورای نگهبان نمی‌باشد.»</p> <p>قائم مقام دبیر شورای نگهبان احمد علیزاده</p>
<p>استفساریه در خصوص اصول چهل و سوم و چهل و نهم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۵۳۰۱۸ تاریخ: ۱۲/۷/۱۳۶۶ شورای محترم نگهبان</p> <p>نظر بر اینکه اخذ بهره و خسارات تأخیر تأدیه توسط دولت، موسسات و شرکتهای ایرانی از دولتها و موسسات و شرکتهای خارجی براساس قراردادهای منعقدۀ غالباً از سوی اطراف و مراجع خارجی مغایر با موازین اسلامی و اصول ۴۳ و ۴۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران قلمداد میگردد. علیهذا خواهشمند است با توجه به اینکه اصول قانون اساسی حاکم بر روابط اتباع ایرانی است در اجرای اصول ۴ و ۹۸ قانون اساسی اعلام نظر فرمایند:</p> <p>آیا حق اخذ بهره و خسارات تأخیر تأدیه توسط دولت و موسسات و شرکتهای ایرانی از دولتها، موسسات و شرکتهای خارجی که در قراردادهای منعقدۀ ملحوظ یا براساس آنها ایجاد شده یا میشود و بنا به تفحص و تشخیص طرف ایرانی، اطراف و مراجع خارجی به لحاظ مبانی عقیدتی خود دریافت این وجوه را ممنوع ندانسته و حتی قانونی و یا مشروع میدانند مغایرتی با احکام و موازین شرع مقدس اسلام و یا اصول قانون اساسی دارد؟</p> <p>میرحسین موسوی ۳۰/۶/۶۶ نخست وزیر</p>	<p>شماره: ۹۳۴۸ تاریخ: ۲۴/۱۰/۱۳۶۶ بسم الله الرحمن الرحيم جناب آقای مهندس موسوی نخست وزیر محترم جمهوری اسلامی ایران</p> <p>عطف به نامه شماره ۵۳۰۱۸ مورخ ۱۲/۷/۱۳۶۶: موضوع در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت، نظر تفسیری شورای نگهبان بشرح ذیل اعلام میگردد:</p> <p>"دریافت بهره و خسارات تأخیر تأدیه از دولتها و موسسات و شرکتهای و اشخاص خارجی که بر حسب مبانی عقیدتی خود دریافت آنرا ممنوع نمیدانند شرعاً مجاز است، لذا مطالبه وصول اینگونه وجوه مغایر با قانون اساسی نیست و اصول چهل و سوم و چهل و نهم قانون اساسی شامل این مورد نمی‌باشد."/></p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل چهارم و چهارم قانون اساسی</p>	<p>بسمه تعالی شورای محترم نگهبان</p> <p>احتراماً، همانگونه که استحضار دارند نیازهای بانکی و اعتباری اشخاص و بنگاههای اقتصادی در یک جامعه بالنده و در حال توسعه بسیار گسترده و متنوع است.</p>	<p>شماره: ۴۴۵۲ تاریخ: ۲۱/۱/۷۲ ریاست محترم بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران</p> <p>عطف به نامه شماره ۴۳۸۰/ه مورخ ۱۹/۱۲/۱۳۷۱:</p>

<p>تبعاً این نیازها نمی‌تواند منحصرأ توسط عملیات بانکی و بانکها تأمین شود. از همین رو در کشورهای توسعه یافته از دهه ۱۳۴۰ و در کشورهای در حال توسعه از دهه ۱۳۶۰ انواع مؤسسات مالی و اعتباری غیر بانکی و شرکتهای سرمایه‌گذاری به وجود آمدند تا بتوانند پاسخگوی نیازهای روزافزون اعتباری جامعه باشند. علاوه بر این مؤسسات شیوه‌های مختلف تجهیز منابع نظیر انواع مشارکتها و اوراق سرمایه‌گذاری نیز بوجود آمد و به کمک مؤسسات فوق و بانکها شتافت. همه این تحولات به معنی آنست که بانکها چه نوع دولتی و چه غیر دولتی آن نمی‌توانند به تنهایی پاسخگوی نیازهای روزافزون سرمایه‌گذاری اشخاص و بنگاههای اقتصادی در جامعه باشند. در کشور ما بویژه بعد از پیروزی انقلاب اسلامی رسماً فقط بانکها که همگی آنها دولتی هستند، متولی پاسخگویی به نیازهای اعتباری سرمایه‌گذاران بوده‌اند. گر چه ظاهراً از دیدگاه رسمی بانکها به طور انحصاری در صحنه اعتبار کشور حضور داشته‌اند اما عملاً به دلیل عدم تأمین نیازهای سرمایه‌گذاری از طریق بانکها، طرق آزاد و غیر رسمی گوناگونی بوجود آمده که در بازار اعتباری کشور به شیوه‌ای فعال مورد استفاده قرار می‌گیرد. ایجاد مؤسسات اعتباری، شرکتهای سرمایه‌گذاری، مؤسسات مالی و حتی مبادرت صندوقهای قرض‌الحسنه به عملیاتی نظیر مضاربه و اعطای تسهیلات گوناگون از نمونه‌های متداول و شرکتهای مضاربه‌ای و یا انجام عملیات ربوی توسط افراد از نمونه‌های غیر مجاز طرق آزاد و غیر رسمی اعتباری می‌باشد.</p> <p>نکته مهمی که در این میان وجود دارد این است حجم عملیات اعتباری این مؤسسات از طرق غیر رسمی به اندازه‌ای قابل ملاحظه است که در حجم اعتباری کل کشور و در نتیجه در حجم نقدینگی و تورم اثر قابل توجهی دارد و با افزایش و رونق فعالیت‌های سرمایه‌گذاری در سالهای گذشته حجم عملیات اعتباری آزاد از طرق مختلف افزایش فوق‌العاده پیدا کرده است. از طرف دیگر بدلیل عدم شناسائی رسمی این مؤسسات موضوع فعالیت آنها همواره موضوع اختلاف نظر در بین دستگاههای مسئول بوده است.</p>	<p>نظر مشورتی شورای نگهبان بدینشرح اعلام می‌گردد:</p> <p>"با توجه به تعریف مرقوم در متن نامه مؤسسات اعتباری در صورتیکه فعالیت خود را به عملیات بانکی توسعه ندهند در محدوده مذکور در نامه مغایر اصل ۴۴ قانون اساسی نمی‌باشند." ح</p> <p>دبیر شورای نگهبان احمد جنتی ۱۸/۱/۷۲</p>
--	--

	<p>بمنظور پاسخگویی به نیازهای روزافزون سرمایه‌گذاری، توسعه اقتصادی و تنظیم و هدایت فعالیتهای مؤسسات اعتباری مختلف پس از بحث و بررسی موضوع در خلال دو سال اخیر شورای پول و اعتبار مقررات تأسیس و نحوه فعالیت مؤسسات اعتباری غیربانکی را به تصویب رسانید. این مقررات در واقع فعالیت مؤسسات اعتباری غیربانکی را قانونمند میکند و علاوه بر دستگاههای دولتی و عمومی به بخش خصوصی نیز اجازه میدهد که با تأسیس چنین مؤسساتی بتوانند بعنوان بازوهای قدرتمند نظام مالی و مکمل فعالیتهای بانکهای دولتی به ایفاء نقش بپردازند.</p> <p>شورای پول و اعتبار به استناد بند ب ماده ۱۱ قانون پولی و بانکی کشور و نیز مطابق بند ۱۵ ماده ۱۴ قانون یاد شده که به بانک مرکزی در حسن اجرای نظام پولی کشور اختیار دخالت و نظارت در امور مربوطه به مؤسسات اعتباری غیر بانکی را میدهد و با ملحوظ داشتن قانون اساسی قوانین و مقررات پولی و بانکی کشور و قانون عملیات بانکی بدون ربا، قانون تجارت و قوانین ثبتی اقلام به تصویب مقررات تأسیس و نحوه فعالیت مؤسسات اعتباری غیر بانکی نموده است.</p> <p>با توجه به اینکه مقرر گردیده که در خصوص اطلاق ماده ۴۴ قانون اساسی از آن شورای محترم استفسار گردد، لذا با عنایت به اینکه طبق مقررات یاد شده بالا نظارت و کنترل عالییه دولت بر عرصه گسترده‌تری از عملیات پولی تثبیت میگردد و در عین حال بخش خصوصی نیز امکان می‌یابد که در عملیات اعتباری در کنار بخش دولتی تصدی داشته باشد، بنابراین سوال زیر مطرح میگردد:</p> <p>« آیا تصدی دولت در امر بانکداری مطروحه در اصل ۴۴ قانون اساسی بویژه با عنایت به قیودات مندرج در این اصل به طور مطلق و انحصاری است.»</p> <p>خواهشمند است مقرر فرمائید جهت ادای توضیحات در این خصوص وقتی را معین و اعلام دارند، موجب کمال امتنان خواهد بود.</p> <p>سید محمد حسین عادل</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصول چهل و چهارم</p>	<p>تاریخ ۲/۴/۱۳۷۹ حضرت آیت ... جنتی دبیر محترم شورای نگهبان</p>	<p>شماره: ۹۷۹/۲۱/۷۹ تاریخ: ۱۰/۷/۷۹ حضرت آیت ... یزدی</p>

<p>و یکصد و هفتاد و پنجم</p>	<p>سلام علیکم</p> <p>احتراماً، با توجه به اظهار نظر بعضی از اشخاص حقیقی و حقوقی پیرامون نحوه اداره صدا و سیما و خصوصی سازی شبکه های رادیویی و تلویزیونی و برداشتهای مختلف از اصول ۱۷۵ و ۴۴ قانون اساسی و همچنین با عنایت به اینکه در جلسه ای که در محل شورای نگهبان در جریان مذاکرات اصل ۴۴ قانون اساسی به همراه دو تن از حقوقدانان این شوری با نمایندگان مجلس شورای اسلامی و نمایندگان دولت داشتیم در مورد امکان خصوصی سازی صدا و سیما مطالبی عنوان نمودند لذا مطابق ماده ۱۸ آئین نامه داخلی شورای نگهبان درخواست می شود تفسیر آن شورای محترم را نسبت به موارد ذیل صریحاً اعلام فرمایند:</p> <p>الف - مطابق ذیل اصل ۱۷۵ قانون اساسی خط مشی و ترتیب اداره نظارت بر سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران را قانون معین می کند. آیا عبارت ((در صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران آزادی بیان و نشر افکار با رعایت موازین اسلامی و مصالح کشور باید تأمین گردد))، نیز که در صدر این اصل ذکر شده می تواند به وسیله قانون عادی تشریح و تعیین گردد؟</p> <p>ب - آیا مطابق اصل ۴۴ قانون اساسی امکان ایجاد و راه اندازی شبکه های خصوصی رادیویی و تلویزیونی وجود دارد یا خیر؟</p> <p>محمد یزدی</p> <p>عضو فقهاء شورای نگهبان مورخه ۲/۴/۷۹</p>	<p>عضو محترم فقهاء شورای نگهبان</p> <p>عطف به نامه مورخ ۲/۴/۱۳۷۹ جنابعالی مبنی بر اینکه آیا عبارت «در صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، آزادی بیان و نشر افکار با رعایت موازین اسلامی و مصالح کشور باید تأمین گردد» که در صدر اصل ۱۷۵ قانون اساسی آمده است، می تواند بوسیله قانون عادی تشریح و تعیین گردد؟ و همچنین آیا امکان ایجاد و راه اندازی شبکه های خصوصی رادیو و تلویزیون با توجه به اصل ۴۴ قانون اساسی وجود دارد یا خیر؟</p> <p>موضوع با توجه به ماده ۱۸ آیین نامه داخلی در جلسه مورخ ۶/۷/۱۳۷۹ شورای نگهبان مطرح و نظریه تفسیری شوری در خصوص این دو اصل به شرح ذیل اعلام می گردد؛</p> <p>الف - نظریه تفسیری در خصوص اصل ۱۷۵ قانون اساسی</p> <p>مطابق اصل ۱۷۵ قانون اساسی در نظام جمهوری اسلامی ایران صدا و سیما زیر نظر مستقیم مقام معظم رهبری می باشد. بنابراین سیاستگذاری، هدایت و تدابیر لازم در همه ابعاد خصوصاً در راستای تحقق آزادی بیان و نشر افکار با رعایت موازین اسلامی و مصالح کشور در همه شئون و مراتب که در صدر اصل مذکور به آن اشاره شده است از اختیارات اختصاصی آن مقام می باشد.</p> <p>ب - نظریه تفسیری در خصوص اصل ۴۴ قانون اساسی؛</p> <p>مطابق نص صریح اصل ۴۴ قانون اساسی در نظام جمهوری اسلامی ایران رادیو و تلویزیون دولتی است و تأسیس و راه اندازی شبکه های خصوصی رادیویی و تلویزیونی به هر نحو، مغایر این اصل می باشد. بدین جهت انتشار و پخش برنامه های صوتی و تصویری از طریق سیستم های فنی قابل انتشار فراگیر (همانند ماهواره، فرستنده، فیبر نوری و غیره) برای مردم در قالب امواج رادیویی و کابلی غیر از سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران خلاف اصل مذکور است.</p> <p>دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>
-------------------------------------	---	--

<p>استفساریه در خصوص اصول چهل و سوم و چهل و نهم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۵۳۰۱۸ تاریخ: ۱۲/۷/۱۳۶۶ شورای محترم نگهبان</p> <p>نظر به اینکه اخذ بهره و خسارات تأخیر تادیه توسط دولت، موسسات و شرکتهای ایرانی از دولتها و موسسات و شرکتهای خارجی براساس قراردادهای منعقدۀ غالباً از سوی اطراف و مراجع خارجی مغایر با موازین اسلامی و اصول ۴۳ و ۴۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران قلمداد میگردد. علیهذا خواهشمند است با توجه به اینکه اصول قانون اساسی حاکم بر روابط اتباع ایرانی است در اجرای اصول ۴ و ۹۸ قانون اساسی اعلام نظر فرمایند:</p> <p>آیا حق اخذ بهره و خسارات تأخیر تادیه توسط دولت و موسسات و شرکتهای ایرانی از دولتها، موسسات و شرکتهای خارجی که در قراردادهای منعقدۀ ملحوظ یا براساس آنها ایجاد شده یا میشود و بنا به تفحص و تشخیص طرف ایرانی، اطراف و مراجع خارجی به لحاظ مبانی عقیدتی خود دریافت این وجوه را ممنوع ندانسته و حتی قانونی و یا مشروع میدانند مغایرتی با احکام و موازین شرع مقدس اسلام و یا اصول قانون اساسی دارد؟</p> <p>میرحسین موسوی ۳۰/۶/۶۶ نخست وزیر</p>	<p>شماره: ۹۳۴۸ تاریخ: ۲۴/۱۰/۱۳۶۶ بسم الله الرحمن الرحيم</p> <p>جناب آقای مهندس موسوی نخست وزیر محترم جمهوری اسلامی ایران</p> <p>عطف به نامه شماره ۵۳۰۱۸ مورخ ۱۲/۷/۱۳۶۶: موضوع در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت، نظر تفسیری شورای نگهبان بشرح ذیل اعلام میگردد:</p> <p>"دریافت بهره و خسارات تأخیر تادیه از دولتها و موسسات و شرکتهای و اشخاص خارجی که بر حسب مبانی عقیدتی خود دریافت آنرا ممنوع نمیدانند شرعاً مجاز است، لذا مطالبه وصول اینگونه وجوه مغایر با قانون اساسی نیست و اصول چهل و سوم و چهل و نهم قانون اساسی شامل این مورد نمیباشد."/></p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل پنجاه و دوم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۲۰۴ تاریخ: ۱۹/۹/۱۳۹۱ بسمه تعالی</p> <p>حضرت آیه الله خامنه ای مدظله العالی رهبر معظم انقلاب اسلامی</p> <p>با سلام و تحیت به استحضار می رساند رئیس جمهور محترم در نامه شماره ۱۵۷۱۶۰ مورخ ۱۰/۸/۱۳۹۱ به هیأت عالی حل اختلاف و تنظیم روابط قوای سه گانه اشکالها و ابهامهایی را در خصوص قانون اصلاح جزء (۱) بند (۲۲) قانون بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور مطرح کرده اند و خواستار حل مشکل شده اند. (تصویر پیوست)</p> <p>نامه مزبور با توجه به فوریت موضوع و ارتباط آن با بودجه سال جاری، در جلسه مورخ ۱/۹/۱۳۹۱ هیأت</p>	<p>شماره: ۵۰۰۰۲/۳۰/۹۲ تاریخ: ۳۱/فروردین/۹۲ بسمه تعالی</p> <p>جناب حجت الاسلام والمسلمین آقای محمدی گلپایگانی (دامت برکاته)</p> <p>رئیس محترم دفتر مقام معظم رهبری (مدظله العالی)</p> <p>با سلام و تحیت</p> <p>عطف به نامه شماره ۶۴۲۴-۱/م مورخ ۲۵/۹/۱۳۹۱، مبنی بر اظهار نظر تفسیری در خصوص اصل پنجاه و دوم قانون اساسی، موضوع در جلسه مورخ ۲/۱۲/۱۳۹۱ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می گردد:</p>

	<p>عالی مورد بررسی قرار گرفت. اینک نظر هیأت عالی در این زمینه را به شرح زیر به استحضار می‌رساند:</p> <p>"با توجه به بند ۱ راهبردهای اجرای بند ۷ اصل ۱۱۰ قانون اساسی مبنی بر استفاده حداقلی از راه کار این بند و تأکید بر راه‌هایی مانند تفسیر قانون اساسی، پیشنهاد می‌شود در صورت صلاحدید نظر شورای نگهبان راجع به اصل ۵۲ قانون اساسی در موارد زیر استفسار شود:</p> <p>۱- آیا تغییر در ارقام بودجه به نحوی که در کل بودجه تأثیر نگذارد به وسیله طرح قانونی با توجه به اصل ۵۲ قانون اساسی امکان‌پذیر است یا خیر؟</p> <p>۲- با توجه به ذیل اصل ۵۲ قانون اساسی آیا مجلس می‌تواند برخلاف مراتب مقرر در قانون حاکم بر نحوه تغییر ارقام بودجه، ارقام مزبور را تغییر دهد یا آنکه باید پیشاپیش تغییرات لازم در قانون مذکور ایجاد شود»</p> <p>گزارش دبیرخانه هیأت عالی در این زمینه به پیوست تقدیم می‌گردد.</p> <p>سید محمود هاشمی شاهرودی ۱۴/۹/۹۱</p>	<p>-در خصوص سؤال اول، تغییر در ارقام بودجه به نحوی که شاکله بودجه را تغییر دهد، امکان‌پذیر نیست و نتیجتاً خلاف اصل ۵۲ قانون اساسی می‌باشد، در مورد سؤال دوم این شورا به نظر تفسیری نرسید.</p> <p>احمد جنتی دبیر شورای نگهبان</p>
<p>استفسار به در خصوص اصل پنجاه و دوم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۳۸۲۸ ق. تاریخ: ۱۸/۲/۱۳۷۴ حضرت آیت‌الله جنتی دبیر محترم شورای نگهبان سلام علیکم</p> <p>خواهشمند است با توجه به اصول ۵۲، ۵۳ و ۹۸ قانون اساسی اعلام نظر فرمائید آیا بودجه سالانه کل کشور و متمم آن و اصلاحات مربوط به قانون باید به صورت لایحه از سوی دولت تقدیم مجلس شورای اسلامی گردد یا به صورت طرح هم ممکن است. ن.</p> <p>علی اکبر ناطق نوری رئیس مجلس شورای اسلامی</p>	<p>شماره: ۲۸۷ تاریخ: ۱۷/۳/۷۴ بسمه تعالی</p> <p>ریاست محترم مجلس شورای اسلامی عطف به نامه شماره ۳۸۲۸-ق مورخ ۱۸/۲/۷۴:</p> <p>شورای نگهبان بمنظور رسیدگی و تهیه پاسخ لازم بسؤال مذکور در نامه تشکیل جلسه داد و نتیجه شرح زیر اعلام می‌شود:</p> <p>۱- نظر تفسیری شورای نگهبان نسبت به اصل ۵۲ قانون اساسی این است که:</p> <p>بودجه سالانه کل کشور و متمم آن و اصلاحات بعدی مربوط - در غیر مورد تغییر در ارقام بودجه - میبایست بصورت لایحه و از سوی دولت تقدیم مجلس گردد.</p> <p>۲- در مورد امکان تغییر در ارقام بودجه از طریق طرحی که نمایندگان محترم تقدیم مجلس می‌کنند شورای نگهبان به رای نرسید.</p> <p>دبیر شورای نگهبان</p>

		احمد جنتی
<p>استفساریه در خصوص اصول پنجاه و دوم و هفتاد و چهارم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۳۰۴۴-ق تاریخ: ۱۳۷۸/۲/۲۵ شورای محترم نگهبان با عنایت به اطلاق اصل (۵۲) قانون اساسی که دولت را مکلف به تهیه بودجه سالانه کل کشور و تسلیم آن به مجلس شورای اسلامی نموده است آیا انجام هرگونه اصلاحات در قانون بودجه از قبیل تغییر در ارقام، الحاق، حذف، جابجائی و متمم یا چند دوازدهم بودجه از طریق تقدیم طرحهای قانونی موضوع اصل (۷۴) قانون اساسی امکان پذیر می باشد یا مستلزم تقدیم لایحه از سوی دولت محترم است؟ علی اکبر ناطق نوری رئیس مجلس شورای اسلامی</p>	<p>شماره: ۷۸/۲۱/۵۱۴۶ تاریخ: ۱۳۷۸/۵/۲۴ ریاست محترم مجلس شورای اسلامی عطف به شماره ۳۰۴۴-ق مورخ ۷۸/۲/۲۵ موضوع در جلسات شورای نگهبان مطرح و نظر شورا بدین شرح اعلام می گردد: « نظر به اینکه عبارت «هرگونه اصلاحات در قانون بودجه» کلی است باید مصادیق آن مشخص گردد تا پاسخ روشن داده شود. ۱- تغییر در ارقام بودجه به نحوی که در کل بودجه تأثیر بگذارد به وسیله طرح قانونی با توجه به اصل ۵۲ قانون اساسی امکان پذیر نیست. ۲- تصویب متمم و چند دوازدهم بودجه از طریق طرح قانونی با توجه به اصل ۵۲ قانون اساسی جایز نمی باشد. ۳- در خصوص تغییر در ارقام بودجه به وسیله طرح قانونی در صورتی که در بودجه کل کشور تأثیر نگذارد رأی تفسیری نیاورده است. ۴- الحاق و حذف نیز همانند تغییر در ارقام بودجه است.» دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل پنجاه و پنجم قانون اساسی</p>	<p>شماره ۱۰۴۱۵۱ تاریخ ۶/۹/۱۳۷۵ شورای محترم نگهبان همانگونه که استحضار دارند در بودجه کل کشور جهت ایجاد و یا توسعه فعالیتهای تولیدی بخشهای مختلف اقتصادی، اعتباراتی برای پرداخت قسمتی از کارمزد تسهیلات بانکی شرکتهای تعاونی و خصوصی منظور می گردد که از آن جمله بند (ب) تبصره (۳) و بند (هـ) تبصره (۶) و بند (۴) تبصره (۱۱) و تبصره های (۵۱) و (۵۲) بودجه کل کشور سال جاری است. هم چنین در مورد موسسات غیر دولتی که متصدی خدمات عمومی و عام المنفعه هستند و در عین حال جزء بخش دولتی اصل (۴۴) قانون اساسی و از مصادیق موضوعات اصل (۴۵) قانون اساسی محسوب نمی شوند از قبیل کمیته امداد امام - کمیته ملی المپیک -</p>	<p>شماره: ۱۱۱۶/۲۱/۷۵ تاریخ: ۱۴/۹/۷۵ ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران نامه شماره ۱۰۴۱۵۱ مورخ ۶/۹/۱۳۷۵ مبنی بر تفسیر اصل ۵۵ قانون اساسی در جلسه مورخ ۱۴/۹/۱۳۷۵ شورای نگهبان مطرح شد و نظر تفسیری شورا به شرح زیر اعلام میگردد: اصل ۵۵ قانون اساسی ناظر به اعتباراتی است که در بودجه کل کشور منظور شده و صلاحیت دیوان محاسبات در رسیدگی و حسابرسی محدود به همان موارد است. دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>

	<p>شهرداریها - هلال احمر - مدیریت حوزه علمیه قم - کتابخانه حضرت آیه... العظمی مرعشی، قانونگذار اعتباراتی را در بودجه سالیانه منظور می نماید تا تداوم خدمات آنان میسر گردد. بدین ترتیب این قبیل موسسات تعاونی، خصوصی و یا عمومی غیر دولتی به اصطلاح از بودجه کل کشور استفاده می کنند.</p> <p>اخیراً این توهم ایجاد شده است که دیوان محاسبات کشور مکلف است به کلیه حسابهای این موسسات، هم در آن قسمت که از محل بودجه عمومی کل کشور تامین شده است و هم قسمت های دیگر که مربوط به درآمدهای داخلی و موقوفات و هدایا و دیگر منابع باشد رسیدگی و حسابرسی نماید.</p> <p>خواهشمند است با توجه به اصل (۹۸) قانون اساسی تفسیر فرمایند آیا اصل (۵۵) قانون اساسی ناظر به کلیه حسابها و هزینه های موسسات عمومی غیر دولتی و موسسات خصوصی و تعاونی است که جزئی از اعتباراتشان از محل بودجه کل کشور تامین می شود یا اینکه با توجه به دلالت عبارت «اعتبارات مصوب» در اصول (۵۳ و ۵۵) قانون اساسی، حسابهای این موسسات صرفاً در حدود اعتباراتی که در بودجه کل کشور برای آنان منظور شده و تخصیص یافته است مشمول رسیدگی دیوان محاسبات می باشد؟/ت</p> <p>اکبر هاشمی رفسنجانی رئیس جمهور ۴/۹/۷۵</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصل پنجاه و پنجم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۵۱ / ۱۴۶۳۷ / ۵۱ تاریخ: ۱۳۸۳ / ۵ / ۱۵ شورای محترم نگهبان قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران احتراما، به استحضار می رساند: بر اساس اصل ۵۵ قانون اساسی، دیوان محاسبات مسؤولیت رسیدگی و حسابرسی به کلیه حسابهای وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی را در رابطه با تفریغ بودجه به عهده دارد. شورای محترم نگهبان نیز در پاسخ به استفساریه شماره ۱۰۴۱۵۱ مورخ ۱۴ / ۶ / ۱۳۷۵ ریاست محترم جمهور وقت به شرح نظریه شماره ۱۱۱۶ / ۲۱ مورخ ۱۴ / ۹ / ۱۳۷۵ اعلام داشته است که «اصل ۵۵ قانون اساسی ناظر به اعتباراتی است</p>	<p>شماره: ۸۲ / ۳۰ / ۳۹۵۲ تاریخ: ۱۳۸۳ / ۵ / ۲۵ جناب آقای دکتر رضا فرجی دانا رئیس محترم دانشگاه تهران عطف به نامه شماره ۵۱ / ۱۴۶۳۷ / ۵۱ مورخ ۱۵ / ۵ / ۱۳۸۲ در خصوص شمول اصل ۵۵ قانون اساسی و صلاحیت دیوان محاسبات نسبت به رسیدگی و حسابرسی کلیه امور مالی و حسابهای خارج از بودجه تخصیصی منجمله حساب هدایا و کمکهای مردمی، به اطلاع می رساند اصل مذکور در جلسه مورخ ۱۴ / ۹ / ۱۳۷۵ شورای نگهبان مطرح و منجر به نظریه تفسیری به شرح زیر شده است:</p>

	<p>که در بودجه کل کشور منظور شده و صلاحیت دیوان محاسبات در رسیدگی و حسابرسی محدود به همان موارد است». علی‌رغم اصل ۵۵ قانون اساسی و نظریه تفسیری مذکور، دیوان محاسبات به استناد مواد دو و چهل و دو قانون دیوان محاسبات کشور مدعی است که مسؤولیت رسیدگی و حسابرسی به کلیه امور مالی و حساب‌های خارج از بودجه تخصیصی منجمله حساب هدایا و کمک‌های مردمی را نیز به عهده دارد. خواهشمند است با عنایت به مراتب فوق نظر شورای محترم نگهبان را در این خصوص اعلام فرمایند.</p> <p>ریاست دانشگاه تهران رضا فرجی دانا</p>	<p>«اصل ۵۵ قانون اساسی ناظر به اعتباراتی است که در بودجه کل کشور منظور شده و صلاحیت دیوان محاسبات در رسیدگی و حسابرسی محدود به همان موارد است».</p> <p>احمد جنتی دبیر شورای نگهبان</p>
<p>استفساریه در خصوص اصول نود و چهارم و پنجاه و نهم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۸۱/د/۱۱۰ تاریخ: ۱۹/۱۲/۱۳۸۱ باسمه تعالی شورای محترم نگهبان «دامت تأییداتهم» باسلام</p> <p>نظر به برخی شبهات و تشکیکات ایراد شده درباره شمول اصل نود و چهارم قانون اساسی نسبت به مصوبه درخواست مراجعه به آراء عمومی - موضوع اصل پنجاه و نهم قانون اساسی - لطفاً نظر تفسیری آن شورای محترم را در این زمینه اعلام فرمائید، که اصل ۹۴ قانون اساسی شامل همه پرسى مصوب مجلس شورای اسلامی می‌شود یا خیر؟ با تشکر.</p> <p>دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>	<p>شماره: ۴۱۰۴/۳۰/۴۱۰۴۸۱ تاریخ: ۲۵/۱۲/۸۱ باسمه تعالی دبیر محترم شورای نگهبان</p> <p>نامه شماره ۸۱/د/۱۱۰ مورخ ۱۹/۱۲/۱۳۸۱ مبنی بر تقاضای اظهار نظر تفسیری درباره شمول اصل ۹۴ قانون اساسی نسبت به مصوبه درخواست مراجعه به آراء عمومی - موضوع اصل ۵۹ قانون اساسی - در جلسات شورای نگهبان مطرح شد و نظریه تفسیری شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد:</p> <p>«درخواست مراجعه به آراء عمومی موضوع اصل ۵۹ قانون اساسی از مصادیق مصوبات مجلس شورای اسلامی است و باید طبق اصل ۹۴ قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شود».</p> <p>سید رضا زواره‌ئی قائم مقام دبیر شورای نگهبان</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل شصتم قانون اساسی (تشکیل شورای اقتصاد)</p>	<p>شماره: ۱۳۵۰ - م/۱ تاریخ: ۲۲/۵/۱۳۶۳ "باسمه تعالی" شورای محترم نگهبان</p> <p>بموجب ماده ۲ قانون برنامه و بودجه، مصوب ۵/۱۲/۵۱، شورایی بنام شورای اقتصاد مرکب از چند وزیر، رئیس بانک مرکزی و به ریاست نخست وزیر تشکیل گردیده است.</p> <p>هدف شورا عبارت از: هدایت و هم‌آهنگ کردن امور اقتصادی کشور است، وظایف آن شامل: بررسی و</p>	<p>شماره: ۱۹۴۹ تاریخ: ۲۵/۷/۶۳ بسم الله الرحمن الرحيم</p> <p>حضرت حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای خامنه‌ای ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران</p> <p>عطف به نامه شماره ۱۳۵۰-م/۱ مورخ ۲۲/۵/۱۳۶۳، نظر کلی و مشورتی شورای نگهبان به شرح زیر اعلام میشود:</p>

	<p>مطالعه، تعیین هدف و خط مشی، اتخاذ تصمیم و تصویب اصول، سیاست‌ها و ضوابط می‌باشد، که با امور اجرایی کشور ارتباط و درگیری مستقیم دارد.</p> <p>اصول ۱۳۴ و ۱۳۷ و ۱۳۸ قانون اساسی، نخست وزیر، هیات وزیران و هر یک از وزراء را ارکان تصمیم‌گیری در مقام اجرای قوانین شناخته است و در قبال آن شکل‌گیری مسئولیت‌ها بدین ترتیب است که:</p> <p>اولاً- نخست وزیر در برابر مجلس مسئول اقدامات هیات وزیران است، ثانیاً- هر یک از وزیران مسئول وظایف خاص خویش در مقابل مجلس است و ثالثاً- هر یک از وزیران در اموری که به تصویب هیات وزیران می‌رسد مسئول اعمال دیگران است.</p> <p>نظر به اینکه: اولاً- چگونگی وظایف و مسئولیت‌ها در قانون اساسی، صراحتاً مندرج است، ثانیاً- سازگاری شورای اقتصاد، از نظر وظایف و مسئولیت‌ها، با اصول قانون اساسی محل تأمل و تردید می‌باشد و ثالثاً- شورای مزبور عملاً جریان بسیاری از امور اجرایی را با شکل خاص خود در اختیار دارد به خاطر اجمال قضیه، امکان انحراف از اصول قانون اساسی و در نتیجه عدم تعرض مسئولیت‌ها وجود خواهد داشت.</p> <p>خواهشمند است، آن شورای محترم درباره هدف، ترکیب و وظایف شورای اقتصاد و از لحاظ مطابقت با اصول قانون اساسی اعلام نظر فرمایند.</p> <p>سید علی خامنه‌ای رئیس جمهور</p>	<p>"تشکیل شوراهای تصمیم‌گیرنده در رابطه با امور اجرائی با عضویت افراد خارج از هیئت وزراء با قانون اساسی مغایرت دارد.</p> <p>بدیهی است این نظر تفسیراً معتبر نیست ولی چنانچه مجلس شورای اسلامی قانونی را به این شکل تصویب نماید امکان رد آن در شورای نگهبان وجود دارد.</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل شصت و نهم قانون اساسی</p>	<p>تاریخ: ۶-آبان ۱۳۸۷ شماره: ۱۱۳۴۰/۲۳۱ بسم الله الرحمن الرحيم حضور مبارک حضرت آیت الله جنتی «دامت برکاته» دبیر محترم شورای نگهبان سلام علیکم با سلام و احترام همانطور که مستحضرید در قسمت اول اصل شصت و نهم قانون اساسی آمده است مذاکرات مجلس شورای اسلامی باید علنی باشد و گزارش کامل آن از طریق رادیو و روزنامه رسمی برای عموم منتشر شود. و از طرفی می‌دانیم مذاکرات اعم از مخالفت و موافقت با لویح و طرح های قانونی است و شامل گفتگوهای</p>	<p>شماره: ۲۹۳۴۹/۳۰/۸۷ تاریخ: ۳/۹/۸۷ بسمه تعالی حضرت آیت الله یزدی «دامت برکاته» عضو محترم فقهای شورای نگهبان با سلام، احتراماً بازگشت به نامه شماره ۱۱۳۴۰/۲۳۱ مورخ ۶/۸/۱۳۸۷ آن جناب، مبنی بر اظهار نظر تفسیری در خصوص قسمت اول اصل شصت و نهم قانون اساسی موضوع در جلسه مورخ ۲۲/۸/۱۳۸۷ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر فقهای معظم شورا بشرح زیر اعلام می‌گردد:</p>

	<p>درباره اعتبارنامه ها رأی اعتماد به وزراً سؤال و استیضاح، اثبات لزوم تحقیق و تفحص، انتخاب افرادی برای مراکز مذکور در قانون، که طبعاً نام اشخاص معین و شناخته شده مطرح می شود و امکان مطالبی که موجب هتک حرمت، توهین، تحقیر، یا حتی اموری که موجب حد و تعزیرات و باید در دادگاهی تعیین تکلیف شود، می شود</p> <p>از این رو بر اساس اصل نود و هشتم که تفسیر قانون اساسی به عهده شورای نگهبان است و طبق بند آئین نامه داخلی آن شورای در خواست تفسیر این اصل را دارم که شعاع کله مذاکرات مشخص گردد.</p> <p>با تشکر - لا زلتم مرفیقن</p> <p>محمد یزدی</p> <p>رئیس شورای عالی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم</p>	<p>«اطلاق علنی بودن مذاکرات مجلس شورای اسلامی و انتشار گزارش کامل آن از طریق رادیو و روزنامه رسمی برای اطلاع عموم، مذکور در اصل شصت و نهم قانون اساسی، نسبت به مواردی که مشتمل بر توهین و هتک حیثیت افراد و اشاعه فاحشه باشد، خلاف موازین شرع است. بنابراین اطلاق اصل شصت و نهم در این موارد مقید می شود».</p> <p>محمدرضا علیزاده</p> <p>قائم مقام دبیر شورای نگهبان</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل شصت و نهم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۷۷/دال ه</p> <p>تاریخ: ۱۶/۱۰/۱۳۵۹</p> <p>شورای محترم نگهبان قانون اساسی</p> <p>براساس اصل شصت و نهم قانون اساسی «مذاکرات مجلس شورای ملی باید علنی باشد و گزارش کامل آن از طریق رادیو و روزنامه رسمی برای اطلاع عموم منتشر شود»...</p> <p>اولاً: مشروح مذاکرات علنی مجلس از طریق صدای جمهوری اسلامی مستقیماً از مجلس پخش می‌گردد، بنظر میرسد که چنانچه گزارشی فشرده حاوی همه نکات و تصمیمات متخذه در جلسات علنی توسط رادیو تهیه و در پایان اخبار روز پخش گردد مفیدتر است، نظر شما را در این مورد خواستاریم.</p> <p>ثانیاً: با توجه به صرفه جوئی و کمبود کاغذ انتشار چندین ساعت مذاکرات علنی در روزنامه رسمی مشکلاتی را فراهم میسازد، لذا پیشنهادات زیر جهت تصمیم گیری ارائه میشود تا در صورت عدم مغایرت با قانون اساسی یکی از دو راه انتخاب و بدان عمل شود:</p> <p>۱- یکصد نسخه از صورت مشروح مذاکرات از هر جلسه تهیه و در اختیار روزنامه رسمی قرار گیرد تا بعنوان ضمیمه روزنامه در اختیار مراکز نیازمند گذارده شود.</p> <p>۲- گزارشی فشرده حاوی تمام نکات و تصمیمات متخذه از مشروح مذاکرات در هر جلسه تهیه و در اختیار روزنامه رسمی جهت انتشار گذارده شود.</p>	<p>شماره: م/۵۴</p> <p>تاریخ: ۸/۱۱/۱۳۵۹</p> <p>ریاست محترم مجلس شورای اسلامی</p> <p>عطف بنامه ۷۷/دال ه - ۱۶/۱۰/۱۳۵۹:</p> <p>موضوع در جلسه رسمی شورای نگهبان مطرح شد و مورد بررسی قرار گرفت. نظر شورا به این شرح اعلام میشود:</p> <p>اصل ۶۹ قانون اساسی صراحت دارد که باید گزارش کامل مذاکرات مجلس شورای اسلامی از طریق رادیو و روزنامه رسمی منتشر شود. بنابراین اکتفا به دو طریق پیشنهاد شده خلاف قانون اساسی میباشد.</p> <p>دبیر شورای نگهبان</p> <p>لطف الله صافی</p>

	<p>ضمناً فتوکپی مکاتبات مربوطه جهت اطلاع به پیوست ایفاد میگردد. رئیس مجلس شورای اسلامی اکبر هاشمی رفسنجانی</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصل شصت و نهم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۵/۲۵۰/۵۶۲۸ هـ.ش تاریخ: ۱۶/۶/۶۲ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان استفسار جمعی از نمایندگان از قانون اساسی را برای جواب تقدیم میدارم. رئیس مجلس شورای اسلامی اکبر هاشمی رفسنجانی شماره: ۴۸۸۷ ق تاریخ: ۳/۶/۶۲ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان در اجرای اصل ۹۸ قانون اساسی که تفسیر اصول قانون اساسی را بعهدہ شورای نگهبان قرار داده است استدعا میشود نظراتان را نسبت به مسئله زیر اعلام فرمائید: اصل ۶۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، مذاکرات مجلس و شورای اسلامی را اساساً علنی اعلام کرده است و تشکیل جلسه غیر علنی را موقوف به وجود شرایط اضطراری نموده است. چون آئیننامه داخلی مجلس پیش‌بینی کیفیت تشکیل جلسه غیر علنی را نکرده بود ماده واحده‌ای بصورت طرح قانونی تقدیم شد و هنگام رسیدگی به این طرح که مرجع تشخیص شرایط اضطراری را مجلس شورای اسلامی قرار داده بود، برای کمیسیون این شبهه پیش آمد که اصل ۶۹ قانون اساسی مرجع تشخیص شرایط اضطراری را همان تقاضاکننده مذکور در اصل ۶۹ یعنی نخست وزیر، یکی از وزراء یا ده نفر از نمایندگان میدانند و نمیتوان مرجع دیگری را برای این امر قرارداد. از طرف دیگر این نظر وجود داشت که با توجه به اینکه اساساً اصل ۶۹ الزام به علنی بودن مجلس دارد و یکی از پایه‌های مهم حفظ حاکمیت ملت نیز همین امر میباشد بنابراین اعلام شرایط اضطراری و بانه نتیجه تشکیل جلسه غیر علنی بصرف تقاضای تقاضاکننده مذکور در اصل مربوطه منطقی نبوده و علی‌الخصوص</p>	<p>شماره: ۹۵۹۰ تاریخ: ۱۴/۷/۱۳۶۲ بسم الله الرحمن الرحيم ریاست محترم مجلس شورای اسلامی عطف بنامه شماره ۵/۲۵۰/۵۶۲۸ هـ.ش مورخ ۱۶/۶/۱۳۶۲: سؤال آقایان نمایندگان مجلس شورای اسلامی درباره تفسیر اصل ۶۹ قانون اساسی در جلسه رسمی شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و به نظر اکثریت اعضاء شورای نگهبان مستفاد از اصل ۶۹ قانون اساسی این است که در شرایط اضطراری در صورتی که رعایت امنیت کشور ایجاب کند مقامات صالح برای تقاضای جلسه غیر علنی نخست وزیر یا یکی از وزراء با ده نفر از نمایندگان میباشند و باید طبق تقاضای آنها جلسه غیر علنی تشکیل شود ولی پس از تشکیل جلسه غیر علنی در صورتیکه اکثریت مجلس شورای اسلامی دلائل تقاضاکننده را نسبت به وجود شرایط اضطراری کافی ندانست موضوع در جلسه علنی قابل طرح و رسیدگی خواهد بود. دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>

	<p>با توجه به اصل ۷۹ که برقراری محدودیتهای ضروری و طبعاً اعلام شرایط اضطراری را موقوف به تصویب مجلس شورای اسلامی نموده، منطقی به نظر می‌رسد که در مورد اصل ۶۹ نیز مرجعی تعیین شود و بهترین مرجع خود مجلس می‌باشد علیهذا:</p> <p>پس از مذاکراتی که در کمیسیون بعمل آمد به این منجر شد که از شورای نگهبان استفسار شود که آیا مجلس میتواند مرجعی مثلاً خودش را برای اعلام شرایط اضطراری با وصفی که در اصل ۶۹ آمده است تعیین کند یا خیر؟</p> <p>غلامحسین نادى - على اصغر باغانى - محمد یزدى - سید داود مصطفوی - سید احمد کاشانی - مهدی طیب - حسین هراتی - موسی سلیمی سید هاشم حمیدی - مجید انصاری - حسین محلوجی - علی کاظمی و...</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصل هفتادم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۲۵۰/۲۹۹۸۸/د.ه تاریخ: ۲۲/۴/۱۳۶۶ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان</p> <p>لطفاً نظر آن شورا را در تفسیر اصل هفتاد قانون اساسی که به رئیس جمهور و نخست وزیر وزراء حق داده مطالبشان را در جلسات مجلس شورای اسلامی اظهار نمایند، بفرمائید که آیا این حق مطلق است و در هر مورد که مطلبی دارند در محدوده آئین نامه مجلس حق دارند بگویند؟ یا اینکه حق محدود به مطالب و موضوعات در دستور است؟</p> <p>و در فرض محدودیت، آیا این حق شامل مواردی از قبیل گزارش کمیسیونهای اصل نود و سئوالات اصل ۷۶ و اظهارات نمایندگان در نطقهای پیش از دستور میشود یا محدود به لوایح و طرحها است؟</p> <p>و در هر صورت این حق اظهار نظر محدود به زمان انجام دستور است یا اینکه ممکن است قبل یا بعد از آن انجام شود و اطلاق اصول فوق الذکر با اطلاق اصل هفتاد قانون اساسی چگونه قابل جمع است؟</p> <p>رئیس مجلس شورای اسلامی اکبر هاشمی رفسنجانی ۲۰/۴/۶۶</p>	<p>شماره: ۸۸۴۶ تاریخ: ۸/۷/۱۳۶۶ بسم الله الرحمن الرحيم ریاست محترم مجلس شورای اسلامی</p> <p>عطف به شماره ۲۵۰/۲۹۹۸۸/د.ه مورخ ۲۲/۴/۱۳۶۶:</p> <p>موضوع سؤال در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت اینک نظریه اکثریت اعضاء شورا بشرح ذیل اعلام میشود.</p> <p>"آنچه از اصل هفتاد قانون اساسی استفاده میشود اینست که مقامات مذکور در این اصل حق شرکت در جلسات مجلس شورای اسلامی را دارند و مطالبشان را در ارتباط با دستور مجلس بیان می نمایند. زاید بر این چنانچه در آیین نامه حقی برای آنها مقرر شود گرچه بموجب قانون اساسی نیست با قانون اساسی مغایرت ندارد."/.</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل</p>	<p>تاریخ: ۱۳/۱۰/۱۳۶۵ شماره: ۳۵۹۷/۵-ه ر</p>	<p>شماره ۷۴۹۴ تاریخ ۱/۱۱/۱۳۶۵</p>

<p>هفتادم قانون اساسی</p>	<p>بسم الله الرحمن الرحيم حضرت حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای یزدی نایب رئیس محترم مجلس شورای اسلامی عطف به نامه شماره ۳۵۹۷/۵ هـ ر مورخ ۱۳/۱۰/۱۳۶۵: نظر اکثریت اعضاء شورای نگهبان بشرح زیر اعلام میشود: "اگر مقصود از گزارش اعلام نتیجه مذکور در اصل ۹۰ باشد اطلاق اصل ۷۰ شامل آن نمیشود. لازم به تذکر است نظر فوق به لحاظ عدم رأی کافی نظر تفسیری نیست./" دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p> <p>دبیر محترم شورای نگهبان حضرت آیت الله صافی دام تأیید الله العالی محترماً همانطور که عنایت دارید ذیل اصل هفتادم قانون اساسی می گوید و هرگاه تقاضا کنند مطالبشان استماع میشود، که رئیس جمهور نخست وزیر و وزراء میتوانند وقت بگیرند و مطالبشان را در مجلس بیان کنند آیا اطلاق این جمله شامل گزارشاتی که توسط کمیسیون اصل نود که ذیل آن می گوید و در موردیکه مربوط به عموم باشد باطلاع عامه میرساند یا کمیسیونهای ویژه ای که تشکیل میشود برای بررسی مسئله ای و گزارش دادن به مجلس که پس از آنکه گزارش کمیسیون در مجلس قرائت شد اگر علیه دولت باشد بیابند و مجلس را تکذیب کنند یا انصراف دارد یا تقیید میشود و مساله چون بُعد قضائی مییابد باید به دستگاه قضائی داده شود؟ لطفاً دستور فرمائید این دو اصل در این جهت تفسیر شده پاسخ مرقوم فرمایند. /ج محمد یزدی</p>	<p>شماره: ۷۵ / ۲۱ / ۶۵۰ تاریخ: ۱۳۷۵ / ۴ / ۱۲ حضرت حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای هاشمی رفسنجانی ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران عطف به نامه شماره ۸۲۰۹۶ مورخ ۱۳۷۴ / ۱۱ / ۱۴ در جلسه مورخ ۱۳۷۵ / ۴ / ۱۶ شورای نگهبان مطرح شد و نظر تفسیری شورا بدین شرح اعلام می گردد: «بدون تردید اعتبار قانونی مصوبات مجلس شورای اسلامی منوط به اظهار نظر شورای نگهبان است و در مقام تعارض دو قانون که شورای نگهبان هر دو را تأیید نموده است معیار و ملاک، تاریخ تصویب مجلس شورای اسلامی است و در صورت وحدت زمان، قانون خاص، قانون عام را تخصیص می زند.» دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصول هفتاد و یکم و نود و چهارم قانون اساسی (ملاک و معیار ترجیح یکی از دو قانون معارض)</p>	<p>شماره: ۸۲۰۹۶ تاریخ: ۱۳۷۴ / ۱۱ / ۱۴ شورای محترم نگهبان نظر به اینکه تشخیص قانون مؤخر با عنایت به تحوّل و اصلاح قوانین، امری ضروری است و در مواردی احراز تقدّم و تأخر، مستلزم آن است که معین شود اعتبار قانون متکی به تصویب یا تأیید شورای نگهبان می باشد، علیهذا با توجه به اصل ۷۱ قانون اساسی که وضع قانون را به مجلس شورای اسلامی محوّل نموده و اصل ۹۳ که مجلس را بدون شورای نگهبان، فاقد اعتبار قانونی اعلام داشته، نظر تفسیری آن شورای محترم در مسئله زیر مورد تقاضاست: آیا در تشخیص قانون مؤخر، تاریخ تصویب مجلس شورای اسلامی مؤثر در مقام است یا ملاک، تأیید شورای نگهبان می باشد؟ برای مزید استحضار و به عنوان نمونه اضافه می نماید قانون بودجه سال ۱۳۷۴ کلّ کشور با قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین، در موارد متعدد، تعارض دارد که لازم است تأخر یکی از آنها احراز شود خصوصاً اینکه زمان تصویب، زمان</p>	<p>شماره: ۷۵ / ۲۱ / ۶۵۰ تاریخ: ۱۳۷۵ / ۴ / ۱۲ حضرت حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای هاشمی رفسنجانی ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران عطف به نامه شماره ۸۲۰۹۶ مورخ ۱۳۷۴ / ۱۱ / ۱۴ در جلسه مورخ ۱۳۷۵ / ۴ / ۱۶ شورای نگهبان مطرح شد و نظر تفسیری شورا بدین شرح اعلام می گردد: «بدون تردید اعتبار قانونی مصوبات مجلس شورای اسلامی منوط به اظهار نظر شورای نگهبان است و در مقام تعارض دو قانون که شورای نگهبان هر دو را تأیید نموده است معیار و ملاک، تاریخ تصویب مجلس شورای اسلامی است و در صورت وحدت زمان، قانون خاص، قانون عام را تخصیص می زند.» دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>

	<p>اجراء و زمان تأیید شورای نگهبان در مورد آنها به شرح زیر بوده است:</p> <p>قانون بودجه سال ۱۳۷۴ کل کشور قانون نحوه وصول برخی از درآمدها</p> <p>زمان تصویب ۱۳۷۳/ ۱۲/ ۲۸ / ۱۳۷۳/ ۱۲/ ۲۸</p> <p>ساعت تصویب مؤخر (بعد از دستور جلسه ش ۷ - ص ۲۸) (مقدم (دستور جلسه ش ۶- ص ۲۵)</p> <p>زمان قابلیت اجراء ۱۳۷۴/ ۱/۱ / ۱۳۷۴/ ۱/۱</p> <p>تأیید شورای نگهبان مقدم ۱۳۷۳/ ۱۲/ ۲۸ / مؤخر: ۱۶ / ۱۳۷۴ / ۱/۱</p> <p>طبیعی است در صورتی که ملاک در مسئله مطروحه، زمان تصویب باشد قانون بودجه کل کشور که در روز ۱۳۷۳ / ۱۲ / ۲۸ در دستور بعدی مجلس قرار داشته مؤخر است و چنان که تأیید شورای نگهبان ملاک در اعتبار قانون باشد قانون وصول برخی از درآمدهای دولت، قانون مؤخر است ولو آن که قابلیت اجرای هر دو ۷۴ / ۱/۱ بوده است.</p> <p>رئیس جمهور اکبر هاشمی رفسنجانی</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصل هفتاد و سوم قانون اساسی</p>	<p>شماره ۷۸۱۰۸ تاریخ ۲۲/۱۲/۱۳۷۳</p> <p>شورای محترم نگهبان همانگونه که عنایت دارند مطابق اصل ۷۳ قانون اساسی، قوانین عادی در موارد ابهام و اجمال، تفسیر می شوند. معهداً نظر به اینکه اصولاً در اکثر قریب به تمامی موارد بین وضع قانون و تفسیر آن فاصله زمانی وجود دارد و در این مدت با اجرای قانون اصلی، برای اشخاص، حقوقی ایجاد می شود و در بسیاری از اوقات نیز این حقوق به غیر، منتقل و یا به ارث می رسد مضافاً اینکه اجرای قوانین مزبور در موارد معتناهی مستلزم ارجاع امر به قوانین دیگر نیز هست (کما اینکه هزینه اعتبار طرح‌ها، که موضوع قانون بودجه است در بسیاری از موارد ملازمه با پرداخت حقوق کارگر یا خرید اجناس دارد و این امر بر اساس قوانین کار و مدنی، حقوقی را برای طرف، ایجاد می کند) و در نتیجه بر حسب قوانین</p>	<p>شماره: ۵۸۳/۲۱/۷۶ تاریخ: ۱۰/۳/۱۳۷۶</p> <p>ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران باسلام، نامه شماره ۷۸۱۰۸ مورخ ۲۲/۱۲/۱۳۷۳ مورخ ۷/۳/۱۳۷۶ شورای نگهبان مطرح شد و نظر تفسیری شورا بدین شرح اعلام می گردد:</p> <p>« ۱ - مقصود از تفسیر، بیان مراد مقنن است بنابراین تزییق و توسعه قانون در مواردی که رفع ابهام قانون نیست، تفسیر، تلقی نمی شود.</p> <p>۲ - تفسیر از زمان بیان مراد مقنن در کلیه موارد لازم الاجرا است. بنابراین در مواردی که مربوط به گذشته است و مجریان برداشت دیگری از قانون داشته اند و آن را به مرحله اجراء گذاشته اند تفسیرقانون به موارد مختومه مذکور، تسری نمی یابد».</p> <p>دبیر شورای نگهبان - احمد جنتی</p>

مرتبط با یکدیگر و در پی اجرای آنها پیچیدگیهای زیادی در امور مردم به وجود می آید.

با توجه به این پیچیدگی ها هنگامی که تفسیر مؤخر انجام می یابد این سؤال مطرح می شود که مطابق اصول کلی آیا تفسیر قانون به لحاظ آثار و نتایج مترتب بر آن تا چه حد باید و می تواند عطف به گذشته شود و حقوق ایجاد شده را منتفی نماید و یا کدام دسته از حقوق و آثار را می تواند نادیده بگیرد؟

به عنوان مثال به موجب قانونی که تحت عنوان اعاده به خدمت کارکنان بازنشسته دولت در سال ۱۳۶۱ به تصویب مجلس رسید دولت اجازه یافت تعدادی از بازنشستگان را اعاده به خدمت نماید.

در سال ۱۳۶۶ نیز قانون تعدیل نیروی انسانی تصویب شد و در آن دولت اجازه یافت افراد بازنشسته را به صورت موقت به خدمت بگیرد. از آن پس دولت به دو صورت زیر عمل کرده است:

الف: اعاده به خدمت تعدادی از بازنشستگان متخصص به استناد قانون مصوب سال ۱۳۶۱.

ب: تصویب اشتغال موقت برخی از بازنشستگان با استناد ماده ۸ قانون تبدیل نیروی انسانی مصوب ۱۳۶۶.

قابل ذکر است که مصوبات اعاده به خدمت دولت در فاصله دی ماه ۱۳۶۶ تا خرداد ۱۳۷۳ که بالغ بر ۴۶ تصویب نامه و ناظر به تعداد ۱۳۰ نفر است نیز مورد ایراد ریاست محترم جمهوری وقت به استناد اصل ۱۲۶ و ریاست محترم مجلس شورای اسلامی به استناد اصل ۱۳۸ قرار نگرفته است.

در سال ۱۳۷۳ مجلس شورای اسلامی با تصویب قانون تفسیر ماده ۸ قانون تعدیل نیروی انسانی مقرر داشت: «ممنوعیت اشتغال بکار بازنشستگان موضوع ۸ قانون نحوه تعدیل نیروی انسانی شامل اعاده به خدمت بازنشستگان نیز می گردد.»

اکنون اگر قانون تفسیر فوق الذکر (مصوب ۱۳۷۳) در این قضیه، عطف به ماسبق گردد و شامل افرادی هم بشود که در فاصله سالهای ۱۳۶۶ تا ۱۳۷۳ اعاده به خدمت شده اند و مسئولیت های مختلفی را ایفا کرده و تعدادی از آنها تصمیمات مهم مالی و اداری فراوانی گرفته اند موجب می شود حقوق ایشان و حقوق دیگر اشخاص و حق کلیه اموری که بر اساس تصمیمات

	<p>ایشان محقق شده است (از جمله معاملات و عقودی که با تجویز آنان صورت گرفته است) محل اشکال قرار گیرد، زیرا در قانون تفسیر، مقرر شده است که افراد مزبور، ممنوعیت از اشتغال داشته اند و علی القاعده بر امر ممنوع، آثار امر مجاز نباید مترتب شود.</p> <p>اشاره به این نکته بجاست که با توجه به قواعد و اصول حقوق اداری، امور و حقوق مزبور بر اساس فهم مجری از قانون حاکم در زمان خود ایجاد شده است به ویژه آن که تفسیر، علی الاصول در مواردی صورت می گیرد که قانون، مشتمل بر چند معنی است و اتخاذ هر یک از آنها قبل از تغییر مرجع ذیصلاح، مغایر با قانون اصلی نمی باشد و همانطور که در بالا یادآوری شد در موضوع مطروحه، ریاست محترم جمهوری وقت و ریاست محترم مجلس شورای اسلامی نیز اعلام مغایرت مصوبات را با قانون اعلام نداشته اند.</p> <p>با عنایت به آنچه گذشت خواهشمند است با توجه به اصول ۷۳ و ۹۸ قانون اساسی نظریه تفسیری شورای محترم نگهبان را در مورد اینکه آیا با قوانین تفسیری می توان حقوق و شرایطی را که طبق قوانین اولیه برای اشخاص ایجاد شده است خصوصاً در موارد زیر به طور یک جانبه زایل نمود، اعلام فرمایند:</p> <p>۱ - هنگامی که قانون تفسیری جدید، حوزه شمول قانون اصلی را توسعه می دهد به نحوی که برای افراد در زمان مقدم بر تصویب، تکالیفی ایجاد می نماید.</p> <p>۲ - تحدید یا تضییع حقوق استخدامی که در زمان گذشته برای افراد ایجاد شده است.</p> <p>۳ - تأثیر عقود و معاملات گذشته و سایر تصمیماتی که برای اشخاص غیر دولتی، حقوقی ایجاد کرده است.</p> <p>۴ - تسری مستقیم یا غیر مستقیم مقررات جزائی به فعل یا ترک فعلی که در گذشته انجام شده است.</p> <p>رئیس جمهور - اکبر هاشمی رفسنجانی</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصول پنجاه و دوم و هفتاد و چهارم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۳۰۴۴- ق تاریخ: ۱۳۷۸ / ۲ / ۲۵ شورای محترم نگهبان با عنایت به اطلاق اصل (۵۲) قانون اساسی که دولت را مکلف به تهیه بودجه سالانه کل کشور و تسلیم آن به مجلس شورای اسلامی نموده است آیا انجام هرگونه اصلاحات در قانون بودجه از قبیل تغییر در ارقام،</p>	<p>شماره: ۷۸ / ۲۱ / ۵۱۴۶ تاریخ: ۱۳۷۸ / ۵ / ۲۴ ریاست محترم مجلس شورای اسلامی عطف به شماره ۳۰۴۴- ق مورخ ۷۸ / ۲ / ۲۵ موضوع در جلسات شورای نگهبان مطرح و نظر شورا بدین شرح اعلام می گردد:</p>

<p>الحاق، حذف، جابجائی و متمم یا چند دوازدهم بودجه از طریق تقدیم طرحهای قانونی موضوع اصل (۷۴) قانون اساسی امکان پذیر می باشد یا مستلزم تقدیم لایحه از سوی دولت محترم است؟ علی اکبر ناطق نوری رئیس مجلس شورای اسلامی</p>	<p>« نظر به اینکه عبارت «هرگونه اصلاحات در قانون بودجه» کلی است باید مصادیق آن مشخص گردد تا پاسخ روشن داده شود. ۱- تغییر در ارقام بودجه به نحوی که در کل بودجه تأثیر بگذارد به وسیله طرح قانونی با توجه به اصل ۵۲ قانون اساسی امکان پذیر نیست. ۲- تصویب متمم و چند دوازدهم بودجه از طریق طرح قانونی با توجه به اصل ۵۲ قانون اساسی جایز نمی باشد. ۳- در خصوص تغییر در ارقام بودجه به وسیله طرح قانونی در صورتی که در بودجه کل کشور تأثیر نگذارد رأی تفسیری نیآورده است. ۴- الحاق و حذف نیز همانند تغییر در ارقام بودجه است.» دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>
<p>شماره: ۱۴۶ تاریخ: ۱۹/۹/۱۳۹۱ باسمه تعالی حضرت آیه الله خامنه ای دامت برکاته مقام معظم رهبری با سلام و تحیت پیرو پیشنهاد شماره ۱۲۶ مورخ ۲۱/۶/۱۳۹۰ در خصوص بررسی برخی موضوعات اختلافی بین قوا از جمله موضوع اصل ۷۵ قانون اساسی و بازگشت به پاسخ شماره ۵۶۳۴-۱/م مورخ ۵/۷/۱۳۹۰ و با توجه به درخواست های رئیس جمهور محترم (شماره ۲۱۰۴۴/۹۰/م مورخ ۲۸/۶/۱۳۹۰، ۲۰۰۱۴۶ مورخ ۱۱/۱۰/۱۳۹۰ و شماره ۱۰۳۱۴۰ مورخ ۲۰/۶/۱۳۹۱) نظریه هیأت عالی حل اختلاف و تنظیم روابط قوای سه گانه را به شرح زیر به استحضار می رساند: "باتوجه به بند ۱ راهبردهای اجرای بند ۷ اصل ۱۱۰ قانون اساسی مبنی بر استفاده حداقلی از راه کار این بند و تأکید بر راه هایی مانند تفسیر قانون اساسی، پیشنهاد می شود در صورت صلاح حدید، برای تنظیم روابط قوای مجریه و مقننه در زمینه اصل ۷۵ قانون اساسی، نظر شورای نگهبان در مورد اصل مزبور در محور های زیر استفسار شود:</p>	<p>شماره: ۴۹۷۴۹/۳۰/۹۱ تاریخ: ۲۳/اسفند/۹۱ باسمه تعالی جناب حجت الاسلام والمسلمین آقای محمدی گلپایگانی (دامت برکاته) رئیس محترم دفتر مقام معظم رهبری (مدظله العالی) با سلام و تحیت عطف به نامه شماره ۶۴۲۵-۱/م مورخ ۲۵/۹/۱۳۹۱، مبنی بر اظهار نظر تفسیری در خصوص اصل هفتاد و پنجم قانون اساسی، موضوع در جلسات متعدد شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می گردد: ۱- درج عبارت «از محل صرفه جویی»، به نحو مطلق و برای مدت نامحدود و بدون تعیین محل و همچنین درج، عبارت «پیش بینی در بودجه سنواتی»، بدون تأمین منبع و نیز درج عبارت های «از محل اعتبارات مصوب مربوط» و «از محل اعتبارات مصوب دستگاه»، اگر مستلزم بار مالی جدید بوده، طریق جبران کاهش درآمد یا تأمین</p>

استفساربه در خصوص اصل هفتاد و پنجم قانون اساسی

	<p>۱- در مواردی که طرح های قانونی و پیشنهاد ها و اصلاحاتی که نمایندگان مجلس شورای اسلامی در خصوص لوایح قانونی عنوان می کنند، به تقلیل در آمد عمومی یا افزایش هزینه های عمومی می انجامد، آیا درج عباراتی مانند "از محل صرفه جویی"، "پیش بینی در بودجه سنواتی"، "از محل اعتبارات مصوب مربوط"، "از محل اعتبارات مصوب دستگاه" و "از محل حساب ذخیره ارزی" به عنوان طریق جبران کاهش درآمد یا تأمین هزینه جدید، قابل قبول است یا خیر؟</p> <p>۲- اگر شورای نگهبان به استناد اموری مانند:</p> <ul style="list-style-type: none"> - معلوم نشدن طریق جبران کاهش درآمد یا تأمین هزینه جدید - غیر قابل تحقق و صوری بودن طریق پیش بینی شده - کافی نبودن طریق پیش بینی شده، برای جبران کامل کاهش درآمد یا تأمین هزینه جدید - مقبول نبودن درج عباراتی مانند آنچه در بند ۱ فوق ذکر شد، برای جبران کاهش درآمد یا تأمین هزینه جدید <p>مصوبه مجلس را مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی بشناسد، آیا مصوبه مزبور از باب اصرار مجلس بر مصوبه خود با در نظر گرفتن مصلحت نظام (اصل ۱۱۲ قانون اساسی) قابل ارجاع به مجمع تشخیص مصلحت نظام است یا خیر؟"</p> <p>گزارش دبیر خانه هیأت عالی در این زمینه به پیوست تقدیم می گردد.</p> <p>سید محمود هاشمی شاهرودی ۱۴/۹/۹۱</p> <p>شورای محترم نگهبان -مقتضی است نظریه تفسیری در دو مورد مندرج در نامه از سوی آن شورای محترم اعلام گردد.</p> <p>سیدعلی خامنه‌ای ۲۲/۹/۹۱</p>	<p>هزینه جدید مذکور در اصل ۷۵ قانون اساسی محسوب نمی‌گردد.</p> <p>۲- در مورد بند یک سؤال دوم یعنی «معلوم نشدن طریق کاهش درآمد یا تأمین هزینه جدید»، با توجه به اینکه اصل طرح یا پیشنهاد به صراحت اصل ۷۵ قانون اساسی قابل طرح در مجلس نبوده، بنابراین قابل ارجاع به مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز نمی‌باشد. در خصوص سایر موارد، این شورا به نظر تفسیری نرسید.</p> <p>احمد جنتی دبیر شورای نگهبان</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل</p>	<p>شماره: ۱۴۰۶ ب تاریخ: ۶/۱۲/۱۳۶۴</p>	<p>شماره: ۵۵۹۹ تاریخ: ۷/۱۲/۱۳۶۴</p>

<p>هفتاد و پنجم قانون اساسی</p>	<p>شورای محترم نگهبان دامت برکاتهم با سلام همه ساله در بحث بودجه پیشنهادهائی از سوی نمایندگان محترم مجلس مبنی بر افزایش هزینه‌های جاری و یا عمرانی مطرح میگردد که منبع تامین اعتبار آن معین نیست و گاهی زائد بر سقف بودجه پیشنهادی دولت نیز میباشد و برخی از آقایان معتقدند اصل ۷۵ ناظر بر لایحه بودجه نبوده و در لایحه بودجه میتوان پیشنهاد افزایش هزینه بدون مشخص کردن منبع تامین اعتبار آن هزینه را مطرح کرد. علیهذا خواهشمندم نظر شورای محترم نگهبان را در رابطه با این اصل بیان فرمائید. ان رئیس کمیسیون برنامه و بودجه عبدالله نوری ۶/۱۲/۶۴</p>	<p>بسم الله الرحمن الرحيم ریاست محترم مجلس شورای اسلامی عطف به نامه شماره ۱۴۰۶ ب کمیسیون برنامه و بودجه، پس از بحث و بررسی نظر مشورتی اکثریت بر این است که اصل ۷۵ قانون اساسی ناظر به پیشنهادهای نمایندگان در لایحه بودجه نمیشود. دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل هفتاد و پنجم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۳۴۷۳۴/۲۵۰/د.ه تاریخ: ۲۴/۲/۱۳۶۷ شورای محترم نگهبان با توجه به اصل ۷۵ قانون اساسی که حق نمایندگان در پیشنهاد و طرح‌ها را که بار مالی دارند مشروط به تأمین بار مالی آن نموده است مواردی پیش میآید که دولت یا نخست وزیر در نامه جداگانه موافقت خود را با پیشنهاد نمایندگان اعلام میدارد بدون اینکه منبع تأمین بار مالی مشخص شود. (نمونه لایحه نهادهای انقلاب) لطفاً نظر خود را درباره اینگونه موارد بیان فرمائید. ا رئیس مجلس شورای اسلامی اکبر هاشمی رفسنجانی ۲۴/۲/۶۷</p>	<p>شماره: ۱۴۳۳ تاریخ: ۵/۷/۱۳۶۷ بسم الله الرحمن الرحيم ریاست محترم مجلس شورای اسلامی عطف به نامه شماره ۳۴۷۳۴/۲۵۰/د.ه مورخ ۲۴/۲/۱۳۶۷ موضوع سؤال در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر تفسیری حاصل نشد و استظهار اکثریت اعضاء از اصل ۷۵ قانون اساسی آنست که: "تعیین طریق جبران کاهش و یا تأمین هزینه برای قابلیت یافتن طرح در مجلس شورای اسلامی لازم است." ف دبیر شورای نگهبان محمد محمدی گیلانی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصول هفتاد و پنجم و یکصد و دوم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۳۶۱۵۵/۱۰ تاریخ: ۸/۳/۱۳۸۵ بسمه تعالی حضرت آیت‌الله جنتی (ایدکم الله) دبیر محترم شورای نگهبان با احترام از آنجا که اصل هفتاد و پنجم بررسی طرحهای قانونی و پیشنهادات اصلاحی نمایندگان در خصوص لوایح را</p>	<p>شماره: ۱۵۸۸۱/۳۰/۸۵ تاریخ: ۱/۴/۸۵ بسمه تعالی رئیس محترم مجلس شورای اسلامی عطف به نامه شماره ۳۶۱۵۵/۱۰ مورخ ۸/۳/۱۳۸۵ مینی بر تقاضای اظهار نظر تفسیری درباره «آیا ممنوعیت بار مالی برای طرحهای ارائه شده به</p>

	<p>که دارای بار مالی باشند منع نموده و از طرفی در اصل یکصد و دوم به شورایعالی استانها اجازه تقدیم طرح به صورت مستقیم به مجلس شورای اسلامی را داده است، خواهشمند است نظریه تفسیری شورای نگهبان را در پاسخ به این سؤال اعلام فرمایید «آیا ممنوعیت بار مالی برای طرحهای ارائه شده به مجلس شامل طرحهای موضوع اصل یکصد و دوم قانون اساسی نیز می شود یا خیر؟» غلامعلی حداد عادل رئیس مجلس شورای اسلامی</p>	<p>مجلس شامل طرحهای موضوع اصل یکصد و دوم قانون اساسی نیز می شود یا خیر؟» در جلسه مورخ ۳۱/۳/۱۳۸۵ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر تفسیری شورا به شرح زیر اعلام می گردد: «اصل هفتاد و پنج قانون اساسی شامل هر طرحی که طبق قانون به مجلس ارائه گردد و بار مالی داشته باشد می شود» احمد جنتی دبیر شورای نگهبان</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل هفتاد و ششم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۱۲۳۱/دال - ه تاریخ: ۲۵/۳/۱۳۶۰ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان قانون اساسی نمایندگان مجلس شورای اسلامی در ارتباط با مسائل حوزه انتخابیه خویش اقدام به ایجاد و تأسیس «دفتر همکاریهای مردم با نمایندگان» در شهرستانهای مختلف می نمایند. این دفاتر با ارسال نامه به ادارات و سازمانهای اجرائی خواستار اطلاعات مختلف میشوند. در پاره ای از شهرستانها مسئولین اجرائی و فرمانداریها از پاسخ گفتن به سئوالات و نامه های دفاتر همکاری خودداری نموده اند که این امر موجب دلتنگی و اظهار گلایه نمایندگان شده است. لذا با عنایت به مفاد اصل ۷۶ قانون اساسی و مطالب فوق نظر خود را در این خصوص که این عمل از حقوق نمایندگان است یا مجلس شورای اسلامی اعلام فرمائید. رئیس مجلس شورای اسلامی اکبر هاشمی رفسنجانی</p>	<p>شماره: ۲۸۱۳ تاریخ: ۳/۴/۶۰ بسمه تعالی ریاست محترم مجلس شورای اسلامی عطف به نامه شماره ۱۲۳۱-دال-ه - ۲۵/۳/۱۳۶۰؛ موضوع در جلسه رسمی شورای نگهبان مطرح شد. نظر اکثریت اعضاء بر این است که حق مذکور در اصل ۷۶ در حقوق مجلس شورای اسلامی است و نمایندگان این حق را ندارند. دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل هفتاد و ششم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۴۳۳-۲۱۴/۳۱۳ تاریخ: ۱/۱۰/۶۷ بسمه تعالی تلفنگرام فوری از کمیسیون داخلی مجلس شورای اسلامی به شورای نگهبان برادر ارجمند آیت محمدی گیلانی دبیر شورای محترم نگهبان دامت برکاته. سلام علیکم احتراماً در پی درخواست جمعی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی از ریاست محترم مجلس براساس اصل</p>	<p>شماره: ۳۳۴۴ تاریخ: ۷/۱۰/۱۳۶۷ بسم الله الرحمن الرحيم ریاست محترم مجلس شورای اسلامی شورای نگهبان در مقام تفسیر اصل ۷۶ قانون اساسی نظر تفسیری متفق علیه خود را بشرح ذیل اعلام میدارد: "اصل ۷۶ قانون اساسی شامل مواردی از قبیل مقام معظم رهبری، مجلس خبرگان و شورای</p>

	<p>هفتاد و شش قانون اساسی در مورد تحقیق و تفحص شخص در خصوص علت ابطال انتخابات پانزده حوزه انتخابیه در مرحله اول دوره سوم و ارجاع نامه شماره ق_۳۰۳۹ - ۱۷/۹/۶۷ ریاست محترم مجلس به کمیسیون داخلی نظر به اینکه کمیسیون مزبور قرار است کار تحقیقات و تفحص انتخابات مذکور را با مدارک لازم انجام و گزارش آن را به ریاست محترم مجلس ارسال نماید</p> <p>لذا تقاضا مندم حضرتعالی در جلسه کمیسیون شوراها و امور داخلی مورخه ۴/۱۰/۶۷ ساعت ۱۴ تشریف فرما شوید. ضمناً مدارک ابطال را کتباً به این کمیسیون ارسال فرمائید.</p> <p>موجب کمال تشکر و امتنان است.</p> <p>اشرفی اصفهانی- رئیس کمیسیون شوراها و امور داخلی</p>	<p>نگهبان که مافوق مجلس شورای اسلامی میباشد نمی شود.:"ف</p> <p>دبیر شورای نگهبان محمد محمدی گیلانی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل هفتاد و هفتم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۸۵۱۱۴ تاریخ: ۲/۸/۱۳۶۰ شورای محترم نگهبان</p> <p>نظر به اینکه مقداری از طرحهای پیشنهادی وزارتخانهها و موسسات و شرکتهای دولتی در ارتباط با قراردادهائی است که یکطرف آن وزارتخانه یا موسسه یا شرکت دولتی و طرف دیگر قرارداد شرکت خصوصی خارج میباشد و تطابق و یا عدم تطابق مورد با اصل هفتاد و هفتم قانون اساسی که قراردادهای بین المللی را موکول به تصویب مجلس شورای اسلامی نموده مواجه با ابهام است لذا خواهشمند است دستور فرمائید موضوع با رعایت اصل نود و نهم قانون اساسی مورد بررسی قرار گرفته و نظر آن شورای محترم را در خصوص اینکه قراردادهای فوق الذکر از جمله قراردادهای بین المللی محسوب میگردند یا خیر، اعلام نمایند.</p> <p>معاون نخست وزیر در امور حقوقی و پارلمانی احمد اشرف اسلامی</p>	<p>شماره: ۳۹۰۳ تاریخ: ۷/۸/۱۳۶۰ بسم الله الرحمن الرحيم نخست وزیری</p> <p>عطف به نامه شماره ۸۵۱۱۴ مورخ ۲/۸/۱۳۶۰:</p> <p>موضوع سؤال در شورای نگهبان مطرح و مورد بحث قرار گرفت و نظر شورا بشرح ذیل اعلام میشود:</p> <p>"قراردادهائی که یکطرف آن وزارتخانه یا مؤسسه یا شرکت دولتی و طرف دیگر قرارداد شرکت خصوصی خارجی میباشد قرارداد بین المللی محسوب نمیشود و مشمول اصل ۷۷ قانون اساسی نمیشود."</p> <p>قائم مقام دبیر شورای نگهبان حسین مهرپور</p>
<p>استفساریه در خصوص اصول هفتاد و هفتم و یکصد و بیست و پنجم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۵۸۱۱۰ تاریخ: ۳/۸/۱۳۶۳ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان</p> <p>نظر باینکه دستگاههای مختلف اجرائی در رابطه با اصل هفتاد و هفتم قانون اساسی دچار ابهاماتی هستند و</p>	<p>شماره: ۲۰۰۹ تاریخ: ۱۶/۸/۱۳۶۳ بسم الله الرحمن الرحيم جناب آقای میرحسین موسوی نخست وزیر محترم جمهوری اسلامی ایران</p>

	<p>همین امر موجبات رکود نسبی اقدامات این دستگاهها را فراهم آورده، خواهشمند است نسبت به سؤال زیر که در نامه‌های شماره ۳۰۹۴ مورخ ۱۷/۲/۱۳۶۳ و ۸۸۰۳۶ مورخ ۲۱/۱۲/۱۳۶۲ نیز آمده است اعلام نظر فرمایند.</p> <p>"آیا قراردادهایی که برای انجام معامله بین وزارتخانه، سازمان تابعه و یا شرکت دولتی ایران از یکطرف، با شرکت و موسسات دولتی خارجی از طرف دیگر منعقد میشود، قرارداد بین‌المللی محسوب و مشمول اصل فوق‌الذکر میباشد؟"</p> <p>تسریع در اعلام نظر موجب امتنان خواهد بود.</p> <p>میرحسین موسوی نخست وزیر ۲/۸/۶۳</p>	<p>عطف بنامه شماره ۵۸۱۱۰ مورخ ۳/۸/۱۳۶۳، موضوع سؤال در جلسه شورای نگهبان مطرح گردید و نظر تفسیری شورا به شرح زیر اعلام میشود:</p> <p>اصل ۷۷ قانون اساسی با توجه به اصل ۱۲۵ از قراردادهایی که برای انجام معامله بین وزارتخانه‌ها و سایر سازمانهای دولتی ایران و شرکتهای خارجی دولتی که دارای شخصیت حقوقی باشند منعقد میگردد منصرف است و موارد خاص اینگونه قراردادها در صورتیکه ضوابط کلی آن بموجب قانون عادی تعیین شده باشد نیاز به تصویب مجلس شورای اسلامی ندارد ولی قانون عادی میتواند انعقاد بخشی از این قراردادها را نیز بطور موردی موکول به تصویب مجلس شورای اسلامی بنماید.</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصول هفتاد و هفتم و یکصد و بیست و پنجم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۵/۲۵۰/۳۲۸۵۱ تاریخ: ۲۲/۱۰/۱۳۶۶ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان</p> <p>لویحی در خصوص الحاق ایران به سازمانها و مجامع بین‌المللی از قبیل بانک توسعه اسلامی در مجلس مطرح میشود. در اینکه اینگونه موارد از مصادیق عهدنامه‌ها، موافقت‌نامه‌ها، مقاوله‌نامه‌ها و قراردادهای بین‌المللی مذکور در اصل ۷۷ میباشد یا نمیشود بین نمایندگان اختلاف نظر وجود دارد، لطفاً نظر آن شورای محترم را در این خصوص بفرمائید. /ج</p> <p>رئیس مجلس شورای اسلامی اکبر هاشمی رفسنجانی ۲۲/۱۰/۶۶</p>	<p>شماره: ۱۰۱۳۷ تاریخ: ۲۹/۱۰/۱۳۶۶ بسم الله الرحمن الرحيم ریاست محترم مجلس شورای اسلامی</p> <p>عطف به نامه شماره ۵/۲۵۰/۳۲۸۵۱ مورخ ۲۲/۱۰/۱۳۶۶</p> <p>موضوع سؤال در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت نظر تفسیری شورای نگهبان بشرح ذیل اعلام می‌شود:</p> <p>"با توجه به اینکه بر الحاقهای مورد سؤال علیه طرفی که ملحق میشود نتیجه آثار موارد مذکور در اصول ۷۷ و ۱۲۵ قانون اساسی مرتب میشود در حکم موافقت‌نامه است و باید بتصویب مجلس شورای اسلامی برسد."/</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصول هفتاد و هفتم و یکصد و سی و نهم قانون اساسی</p>	<p>شماره ۵/۲۵۰/۶۷۰۱ تاریخ ۲۶/۸/۶۲ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان</p>	<p>شماره: ۹۹۹۳ تاریخ: ۸/۹/۱۳۶۲ بسم الله الرحمن الرحيم ریاست محترم مجلس شورای اسلامی</p>

	<p>به پیوست نامه آقای ابوالقاسم وافی رئیس کمیسیون سئوالات با پی نویسی ریاست محترم مجلس جهت ارسال پاسخ ارسال میگردد.</p> <p>دفتر ریاست مجلس شورای اسلامی سید جمال ساداتیان شماره: ۴۶/ک . س تاریخ ۲۱/۸/۱۳۶۲</p> <p>برادر بزرگوار جناب آقای هاشمی رئیس محترم مجلس شورای اسلامی</p> <p>با احترام، همانطور که اطلاع دارید اصل ۱۳۹ و اصل ۷۷ قانون اساسی، صلح دعوی راجع به اموال عمومی و دولتی را در صورتی که مورد دعوی خارجی باشد، موکول بتصویب مجلس دانسته و عهدنامه ها و مقوله نامه، قراردادهای نیز باید بتصویب مجلس برسد، آنچه که برای کمیسیون سئوالات باید روشن گردد این است که آیا در موارد جزئی که تصرف در قراردادهای میشود و بعضی از مواد آن را از نظر مقدار پول و یا زمان تحویل تغییر میدهند این نیز باید بتصویب مجلس برسد، یا خیر؟</p> <p>و آیا تفاهم نامه‌هایی که نمایندگان دولت با طرفهای خارجی امضاء میکنند و بر آن فعالیت طرفین مبتنی میگردد، جزء قرارداد حساب می‌آید؟</p> <p>و آیا بعد از تصویب اصل، داشتن رابطه تجاری با دولتهای خارجی مسئولین دولت جمهوری اسلامی حق دارند در این چهارچوب در هر موردی که صلاح دانستند، برای داد و ستد قرارداد بسته موارد جزئی را مشخص نمایند؟ لطفاً پاسخ موارد فوق را از شورای محترم نگهبان استفسار نموده به اطلاع کمیسیون رسانید.</p> <p>باتشکر - رئیس کمیسیون سئوالات - ابوالقاسم وافی</p>	<p>عطف به نامه شماره ۲۵۰/۶۷۰۱/د.ه مورخ ۲۶/۸/۶۲ پاسخ پرسش‌ها در رابطه با اصول ۷۷ و ۱۳۹ به شرح زیر اعلام میشود:</p> <p>۱ - در هر مورد عمل دولت یا هر مقام مسئولی باستناد تصویب مجلس شورای اسلامی انجام میشود. فقط در محدوده مصوبه قانونیت دارد و خارج از آن محدوده جزئاً و کلاً به تصویب مجلس شورای اسلامی نیاز دارد.</p> <p>۲ - یادداشت تفاهم چنانچه ایجاد تعهد نماید مثل قرارداد است و بایستی ضوابط مذکور در قانون اساسی نسبت به آن رعایت شود.</p> <p>۳ - قراردادهای جزئی در رابطه با اصل قراردادهای موضوع اصل ۷۷ قانون اساسی در صورتیکه خارج از محدوده قرارداد اصل باشد باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد.</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصول هفتاد و هفتم، هشتادم و یکصد و بیست و پنجم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۳۱۶۹ تاریخ: ۱۳/۳/۶۱ یسمه تعالی شورای محترم نگهبان قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران احتراماً باتشکر از ارسال پاسخ شماره ۴۵۷۰ مورخ ۶/۳/۱۳۶۱ آن شورای محترم به استفسار این وزارتخانه در مورد</p>	<p>شماره: ۴۶۸۳ تاریخ: ۲۰/۳/۶۱ بسم الله الرحمن الرحيم وزارت محترم امور اقتصادی و دارائی عطف به نامه شماره ۳۱۶۹ مورخ ۱۳/۳/۶۱: موضوع سؤال مجدداً در شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی دقیق قرار گرفت. نظر اکثریت اعضاء شورا باین شرح اعلام میشود:</p>

	<p>تمدید مهلت استفاده از وامهای خارجی دولت به استحضار میرساند این وزارتخانه با آگاهی قبلی از سؤال وزارت نیرو و پاسخ آن شورا در زمینه فوق با توجه به مسئولیتی که در مورد کلیه وامهای خارجی دولت بعهدہ دارد در نظر داشت با طرح مجدد سؤال وزارت نیرو بصورت عام و عطف توجه آن شورا به کلیه حالات ممکنه و آثار تبعی تمدید مهلت وامهای خارجی نظریه ای بصورت حکم عام و بنحویکه در همه موارد مشابه قابل اجرا باشد اخذ نموده راهنمای عمل قرار دهد.</p> <p>نظر به اینکه اقدامات این وزارتخانه در مورد تمدید مهلت وامهای خارجی مستلزم حصول اطمینان نسبت به تأیید عدم مغایرت موضوع با اصل ۸۰ قانون اساسی از طرف شورای نگهبان میباشد، مستدعیست دستور فرمایند چنانچه موضوع در کلیت مورد نظر مورد تأیید آن شورای محترم قرار گرفته است مراتب جهت اقدام به این وزارتخانه ابلاغ گردد. ب/۱۲</p> <p>حسین نمازی وزیر امور اقتصادی و دارائی</p>	<p>"بطور کلی هر قراردادی که اعتبار قانونی آن بقوت خود باقی باشد و در آن تمدید قرارداد یا تمدید مهلت استفاده از وام پیشبینی شده باشد و همچنین در قراردادهائی که بر حسب تصویب شورای انقلاب مدت آن تمدید شده باشد، تمدید مدت و مهلت استفاده از آن نیاز بتصویب مجلس شورای اسلامی ندارد و در قراردادهائی که پیشبینی این جهت نشده باشد نیاز بتصویب مجلس دارد.</p> <p>لازم بتذکر است این نظریه بعنوان تفسیر قانون اساسی نمیباشد.".</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصول هفتاد و هفتم، هشتماد و یکصد و بیست و پنجم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۳۱۶۹ تاریخ: ۱۳/۳/۶۱ یسلمه تعالی شورای محترم نگهبان قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران احتراماً</p> <p>با تشکر از ارسال پاسخ شماره ۴۵۷۰ مورخ ۶/۳/۱۳۶۱ آن شورای محترم به استفسار این وزارتخانه در مورد تمدید مهلت استفاده از وامهای خارجی دولت به استحضار میرساند این وزارتخانه با آگاهی قبلی از سؤال وزارت نیرو و پاسخ آن شورا در زمینه فوق با توجه به مسئولیتی که در مورد کلیه وامهای خارجی دولت بعهدہ دارد در نظر داشت با طرح مجدد سؤال وزارت نیرو بصورت عام و عطف توجه آن شورا به کلیه حالات ممکنه و آثار تبعی تمدید مهلت وامهای خارجی نظریه ای بصورت حکم عام و بنحویکه در همه موارد مشابه قابل اجرا باشد اخذ نموده راهنمای عمل قرار دهد.</p>	<p>شماره: ۴۲۹۹ تاریخ: ۲۸/۱۱/۶۰ بسم الله الرحمن الرحيم وزارت محترم نیرو عطف به نامه شماره ۴۰۰/۱۱۰۹ مورخ ۲۷/۱۱/۶۰ در خصوص موافقتنامه مالی با بانک درسدر باطلاع میرساند که موضوع در شورای نگهبان مطرح و نظریه اکثریت اعضاء بشرح زیر اعلام میگردد: "چون موافقتنامه مذکور لغو نشده و اعتبار قانونی آن باقی است تمدید آن بنحوی که در نامه مذکور بیان گردیده نیازی به تصویب مجلس شورای اسلامی نداشته و با قانون اساسی مغایرت ندارد. این نظریه بعنوان تفسیر قانون اساسی نمیباشد. قائم مقام دبیر شورای نگهبان محسن هادوی</p>

	<p>نظر به اینکه اقدامات این وزارتخانه در مورد تمدید مهلت وامهای خارجی مستلزم حصول اطمینان نسبت به تأیید عدم مغایرت موضوع با اصل ۸۰ قانون اساسی از طرف شورای نگهبان میباشد، مستدعیست دستور فرمایند چنانچه موضوع در کلیت مورد نظر مورد تأیید آن شورای محترم قرار گرفته است مراتب جهت اقدام به این وزارتخانه ابلاغ گردد.</p> <p>حسین نمازی وزیر امور اقتصادی و دارائی</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصول هفتاد و هفتم و یکصد و بیست و پنجم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۱۱۲۷۸/۱ تاریخ: ۲۳/۷/۱۳۶۲ شورای محترم نگهبان</p> <p>خواهشمند است نظر آن شورای محترم را درباره اصول ۷۷ و ۱۲۵ قانون اساسی به شرح زیر اعلام فرمائید:</p> <p>۱- آیا "تصویب" عهدنامهها، مقاوله نامهها، قراردادهای و موافقتنامههای بین المللی (مندرج در اصل ۷۷) با "تصویب" عهدنامهها، مقاوله نامهها، قراردادهای و موافقتنامههای بین المللی (مندرج در اصل ۱۲۵) موضوعاً یکی هستند؟</p> <p>۲- آیا منظور از "تصویب مندرج در اصل ۱۲۵" "تصویب" مقدم بر انجام قرارداد است یا تصویب مؤخر از انعقاد قرارداد؟</p> <p>۳- آیا به فرض آنکه جواب بند (۲)، تصویب مقدم بر انجام قرارداد باشد، نیازی به تصویب مجدد از سوی مجلس شورای اسلامی (اصل ۷۷) خواهد بود یا خیر؟</p> <p>سید علی خامنه‌ای_رئیس جمهوری اسلامی ایران</p>	<p>شماره: ۹۷۸۱ تاریخ: ۳/۸/۱۳۶۲ بسم الله الرحمن الرحيم</p> <p>حضرت حجت الاسلام والمسلمین آقای حاج سید علی خامنه‌ای ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران</p> <p>عطف به نامه شماره ۱۱۲۷۸/۱ سؤالات در جلسه رسمی شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت شورا به شرح زیر اعلام میشود:</p> <p>"موضوع اصول ۷۷ و ۱۲۵ قانون اساسی واحد است و تصویب مجلس شورای اسلامی که به قرارداد رسمیت میدهد مؤخر از انعقاد قرارداد انجام میشود".</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصول هفتاد و هفتم، هشتادم و یکصد و بیست و پنجم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۳۱۶۹ تاریخ: ۱۳/۳/۶۱ یسمه تعالی</p> <p>شورای محترم نگهبان قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران احتراماً</p> <p>با تشکر از ارسال پاسخ شماره ۴۵۷۰ مورخ ۶/۳/۱۳۶۱ آن شورای محترم به استفسار این وزارتخانه در مورد تمدید مهلت استفاده از وامهای خارجی دولت به استحضار میرساند این وزارتخانه با آگاهی قبلی از سؤال وزارت نیرو و پاسخ آن شورا در زمینه فوق با توجه به مسئولیتی که در مورد کلیه وامهای خارجی</p>	<p>شماره: ۴۶۸۳ تاریخ: ۲۰/۳/۶۱ بسم الله الرحمن الرحيم</p> <p>وزارت محترم امور اقتصادی و دارائی</p> <p>عطف به نامه شماره ۳۱۶۹ مورخ ۱۳/۳/۶۱:</p> <p>موضوع سؤال مجدداً در شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی دقیق قرار گرفت. نظر اکثریت اعضاء شورا باین شرح اعلام میشود:</p> <p>"بطور کلی هر قراردادی که اعتبار قانونی آن بقوت خود باقی باشد و در آن تمدید قرارداد یا تمدید مهلت استفاده از وام پیشبینی شده باشد و همچنین در قراردادهائی که بر حسب تصویب</p>

	<p>دولت بعهدہ دارد در نظر داشت با طرح مجدد سؤال وزارت نیرو بصورت عام و عطف توجه آن شورا به کلیه حالات ممکنه و آثار تبعی تمدید مهلت وامهای خارجی نظریه‌ای بصورت حکم عام و بنحویکه در همه موارد مشابه قابل اجرا باشد اخذ نموده راهنمای عمل قرار دهد.</p> <p>نظر به اینکه اقدامات این وزارتخانه در مورد تمدید مهلت وامهای خارجی مستلزم حصول اطمینان نسبت به تأیید عدم مغایرت موضوع با اصل ۸۰ قانون اساسی از طرف شورای نگهبان میباشد، مستدعیست دستور فرمایند چنانچه موضوع در کلیت مورد نظر مورد تأیید آن شورای محترم قرار گرفته است مراتب جهت اقدام به این وزارتخانه ابلاغ گردد.د.ب/۱۲/۱۲</p> <p>حسین نمازی وزیر امور اقتصادی و دارائی</p>	<p>شورای انقلاب مدت آن تمدید شده باشد، تمدید مدت و مهلت استفاده از آن نیاز بتصویب مجلس شورای اسلامی ندارد و در قراردادهائی که پیش‌بینی این جهت نشده باشد نیاز بتصویب مجلس دارد.</p> <p>لازم بتذکر است این نظریه بعنوان تفسیر قانون اساسی نمی‌باشد."</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل هشتماد قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۷۱۴۵۰ تاریخ: ۱۰/۱۲/۱۳۵۹ بسم الله الرحمن الرحيم ساحت مقدس مجلس شورای اسلامی شورای محترم نگهبان</p> <p>بطوریکه استحضار دارند طبق اصل هشتماد قانون اساسی: گرفتن و دادن وام یا کمکهای بدون عوض داخلی و خارجی از طرف دولت باید با تصویب مجلس شورای اسلامی باشد. از مفاد این اصل چنین استنباط میشود که اخذ و پرداخت وامها و کمکهای یک دستگاه دولتی به دستگاه دیگر دولت مشمول این اصل نمیشود چون مطابق اصل نود و هشتم قانون اساسی تفسیر قانون اساسی در صلاحیت آن شورای محترم است، لذا تمّی دارد در این خصوص اعلام نظر فرمایند.</p> <p>محمد علی رجائی نخست وزیر</p>	<p>شماره: ۲۸۳۵ تاریخ: ۶/۴/۱۳۶۰ بسم الله الرحمن الرحيم جناب آقای محمدعلی رجائی - نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران</p> <p>عطف به نامه‌های شماره ۷۵۲۸ مورخ ۳/۴/۱۳۶۰ و ۷۱۴۵۰ مورخ ۱۰/۱۲/۱۳۵۹ موضوع سؤال در شورای نگهبان مطرح شد و نظر اکثریت اعضاء شورا بشرح ذیل اعلام میشود:</p> <p>"اخذ و پرداخت وامها و کمکهای یک دستگاه دولتی به دستگاه دیگر دولتی مشمول اصل ۸۰ قانون اساسی نمیشود. ولی با توجه به اصل ۵۲ اگر منتهی به تغییری در ارقام بودجه شود تابع مراتب مقرر در قانون می‌باشد."</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل هشتماد و یکم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۱۴۲۴۵۱ تاریخ: ۸/۸/۱۳۵۹ بسمه تعالی شورای نگهبان جمهوری اسلامی ایران</p>	<p>شماره: ۲۳۰ تاریخ: ۱۳/۸/۱۳۵۹ بسمه تعالی ریاست شورای عالی انفورماتیک کشور</p> <p>عطف به نامه شماره ۱۴۲۴۵۱ - ۸/۸/۱۳۵۹ اشعار میدارد.</p>

	<p>مردم سؤال از موارد تفسیر قانون اساسی و مشمول اصل ۹۸ قانون مزبور نیست و نتیجه موجبی برای اظهار نظر شورای نگهبان وجود ندارد.</p> <p>شورای نگهبان</p> <p>محترماً، همانطور که مستحضر میباشند بموجب اصل ۸۱ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مقرر گردیده است که:</p> <p>"دادن امتیاز تشکیل شرکتها و موسسات در امور تجاری و صنعتی و کشاورزی و معادن و خدمات به خارجیان مطلقاً ممنوع است".</p> <p>اکثر شرکتها چند ملیتی کامپیوتری که قبل از انقلاب در ایران تشکیل شده‌اند شعبه‌ای از شرکت اصلی بوده و صاحبان امتیاز آنها خارجی میباشند. این شرکتها جهت ادامه کار بصورت فعلی تفسیرهای گوناگون در مورد کلمه "امتیاز" در اصل فوق مینمایند. با توجه به اینکه یکی از وظائف محوله به شورای عالی انفورماتیک کشور رسیدگی و تعیین تکلیف قطعی هر چه سریعتر اینگونه شرکتها میباشد، لذا شورای عالی انفورماتیک خود را موظف میداند که تفسیر قانونی کلمه "امتیاز" را از طریق شورای نگهبان جویا گردد تا بتواند خطمشی‌ای صریح در مورد این شرکتها اتخاذ نموده و به مورد اجراء گذارد.</p> <p>با احترام</p> <p>محمدحسین بنی‌اسدی رئیس شورای عالی انفورماتیک کشور</p>	<p>مورد سؤال از موارد تفسیر قانون اساسی و مشمول اصل ۹۸ قانون مزبور نیست و نتیجه موجبی برای اظهار نظر شورای نگهبان وجود ندارد.</p> <p>شورای نگهبان</p> <p>شماره: ۶۸۵۰ تاریخ: ۲/۷/۱۳۶۶ بسم الله الرحمن الرحيم</p> <p>ریاست محترم شعبه ۱۳ دادگاه حقوقی یک تهران عطف به نامه‌های شماره ۱۴۲۵ مورخ ۲۲/۶/۱۳۶۶ و شماره ۳۴۰۷ مورخ ۲۴/۱۰/۱۳۶۵ و شماره ۲۱۶۲ مورخ ۶/۷/۱۳۶۵:</p> <p>در مورد اصل هشتماد و یکم نظر به اینکه تفسیر این اصل در شورای نگهبان رای کافی نیابرد بنابراین دادگاه بهر نحو که از این اصل استنباط می‌نماید علی‌الاصول رای بدهد.</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>
<p>استفسار به در خصوص اصل هشتماد و یکم قانون اساسی</p>	<p>تاریخ: ۶/۷/۱۳۶۵ شماره: ۲۱۶۲ بسمه تعالی</p> <p>ساحت محترم شورای نگهبان مستدعی است در مقام تفسیر اصل ۸۱ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران اعلام فرمایند منظور از کلمه دادن امتیاز تشکیل شرکتها و مؤسسات... به خارجیان ممنوع است آیا مطلق دادن امتیاز است یا صرفاً امتیاز تشکیل شرکتها و مؤسسات فی‌المثل چنانچه شرکت خارجی قبل از تصویب قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران دارای ۶۵ درصد از سهام شرکتی بوده اینک پس از تصویب قانون مزبور میتواند ۳۵ درصد از سهام شریک ایرانی خود را خریداری نمود، و نتیجتاً مالک صددرصد سهام بشود یا خیر؟</p> <p>رئیس شعبه ۱۳ دادگاه حقوقی یک تهران - حسین نظری</p>	

<p style="text-align: center;">شماره : ۱۴۲۵ تاریخ : ۱۱/۲/۶۱ بسمه تعالی</p> <p>شورای محترم نگهبان قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران</p> <p>همانطور که استحضار دارید عده ای از دستگاههای اجرائی دولت در سالهای قبل از انقلاب بمنظور اجرای طرحهای عمرانی قرار داد هائی با شرکتهای خارجی منعقد نموده و برای تامین هزینه ارزی آنها نیز با انعقاد موافقتنامه های لازم وامها و اعتباراتی از بانکها و موسسات مالی خارجی تحصیل کرده اند . بدین لحاظ در موافقتنامه های مذکور استفاده از وجوه هر وام به اجرای طرحی خاص و قرار داد اجرائی معینی مشروط و منحصر گردیده و به این ترتیب مهلت استفاده از وام نیز متناسب با زمان پایان اجرای طرح و قرار داد مربوط محدود و معین شده است.</p> <p>بعد از انقلاب اسلامی اجرای برخی از طرحهای فوق الذکر بعلل غیر قابل پیش بینی از قبیل اعتصابات قبل از انقلاب و تحریم اقتصادی و نظایر آن با تاخیر مواجه گردیده و در نتیجه مهلت استفاده از وامهای مربوط قبل از اجرای کامل پروژه منقضی شده است . حال با توجه به مضیقه های ارزی و مالی موجود و نیز از آنجا که بهای قرار داد باید تنها از محل وامهای مربوط پرداخت شود و چرا که اکثر پیمانکاران خارجی به لحاظ رعایت مقررات کشور متبوع خود قادر به قبول شرایط و یا منابع مالی دیگری نیستند ، دستگاههای اجرائی در نظر دارند با جلب موافقت وام دهندگان مهلت استفاده از این گونه وامها را تمدید نمایند.</p> <p>برخی از موافقتنامه های وام در مورد امکان تمدید مهلت استفاده از وام ساکت هستند ولی در بعضی دیگر از آنها استفاده از مانده وام به یکی از دو مشکل زیر مطرح شده است:</p> <p>۱ - استفاده از مانده وام منوط به عدم مخالف وام دهنده است.</p> <p>۲ - استفاده از مانده وام منوط به موافقت طرفین است</p> <p>بدیهی است که در هر حال پس از تمدید مهلت استفاده از وام ، جدول باز پرداخت آن متعاقباً تغییر</p>	<p style="text-align: center;">شماره : ۴۵۷۰ تاریخ : ۶/۳/۶۱ بسم الله الرحمن الرحيم</p> <p>وزارت محترم امور اقتصادی و دارائی</p> <p>عطف به نامه شماره ۱۴۲۵ مورخ ۱۱/۲/۶۱ در خصوص استعلام آن وزارت نسبت به استفاده از وام در صورت تمدید مهلت موافقت نامه ها با توجه باینکه نظیر همین استعلام قبلاً از طرف وزارت نیرو بعمل آمده و شورای نگهبان پاسخ داده است . اینک فتوایی نامه شماره ۴۰۰/۱۱۰۹ مورخ ۲۷/۱۱/۶۰ وزارت نیرو و جوابیه شورای نگهبان به شماره ۴۲۹۹ مورخ ۲۸/۱۱ پیوست ارسال میگردد تا با استفاده از آن رفع اشکال گردد . در غیر این صورت مجدداً مکاتبه فرمائید.</p> <p>قائم مقام دبیر شورای نگهبان محسن هادوی</p>
--	--

استفساریه در خصوص اصل هشتم و یکم

	<p>می کند ولی شرایط عمومی اولیه وام موثر در نحوه باز پرداخت خواهد بود و بهره و کار مزد متعلقه از نرخهای مقرر در قرار داد اولیه وام فراتر نخواهد رفت.</p> <p>اینک با توجه به اینکه اجرای بعضی از پروژه های بسیار حساس مملکتی موکول به تمدید مهلت استفاده از وامهای مربوطه خارجی است - مستدعی است راهنمایی بفرمایند که با توجه به اصل هشتادم قانون اساسی آیا این تمدید مهلت با آثار تبعی مذکور نیازمند کسب مجوز از مجلس شورای اسلامی است یا خیر؟</p> <p>۶/ک؟</p> <p>حسین نمازی وزیر امور اقتصادی و دارائی</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصل هشتاد و یکم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۶۱۱۸/۶۳ تاریخ: ۱۴/۱۱/۱۳۶۵ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان</p> <p>خواهشمند است دستور فرمایید نظر آن شورای محترم، در پاسخ به سؤال مطرح شده از سوی اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران، موضوع نامه شماره ۲۸۱۱۷/۱۱ مورخ ۶/۱۰/۱۳۶۵، را برای استحضار ریاست محترم جمهوری ارسال دارند.</p> <p>با تشکر مصطفی میر سلیم سرپرست نهاد ریاست جمهوری</p>	<p>شماره: ۷۶۶۸ تاریخ: ۷/۱۲/۱۳۶۵ بسم الله الرحمن الرحيم حضرت حجة الاسلام والمسلمين جناب آقای خامنه ای ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران عطف به نامه شماره ۶۱۱۸/۶۳ مورخ ۱۴/۱۱/۱۳۶۵</p> <p>در ارتباط با اطلاق اصل ۸۱ قانون اساسی پس از مذاکرات و بحث و بررسی شورای نگهبان به نظر تفسیری نرسید.</p> <p>ولی نظریه اینکه قدر متیقن از اصل مذکور این است که دادن امتیاز تشکیل شرکتهای و موسسات در امور تجارتي و صنعتی و کشاورزی و معادن و خدمات به خارجیان در بخش عمومی ممنوع است در خارج از این محدوده مرجع قوانین عادی میباشد. بنا بر این تمدید کارت بازرگانی شرکتهای خارجی در غیر بخش عمومی تابع قانون عادی است.</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی</p>	<p>تاریخ: ۷/۵/۶۹ شماره: ۱۶۱۹۸ جناب آقای دکتر مهرپور قائم مقام محترم دبیر شورای نگهبان</p>	<p>شماره: ۵۶۵ تاریخ: ۱۱/۶/۱۳۶۹ بسم الله الرحمن الرحيم جناب آقای دکتر حبیبی-معاون اول محترم ریاست جمهوری</p>

<p>عطف بنامه شماره ۲۵۴ مورخ ۲۶/۲/۶۹ به پیوست نظریه اداره کل حقوقی ریاست جمهوری را ملاحظه می‌فرمایند.</p> <p>نکته مهم همان است که در بند دوم نامه آمده است و براساس آن باید به یکی از دو صورت زیر عمل شود.</p> <p>۱- چنانچه استدلال مذکور در بند ۲ بدون اظهار نظر تفسیری شورای محترم نگهبان مورد قبول باشد به طور عادی به ترتیبی که ذکر شده است عمل خواهد شد، یعنی در مواردیکه اجازه تصویب اساسنامه - نظیر گذشته - بدون اشاره به اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی بدولت اجازه داده میشود (نظیر تبصره ۲ قانون انتزاع سازمان جای کشور از وزارت بازرگانی و الحاق آن به وزارت کشاورزی مصوب شانزدهم اسفند ماه ۱۳۶۸) نیاز به مراجعه به شورای محترم نگهبان نیست، و در مواردی که تصریح میشود باید به شورا مراجعه شود.</p> <p>۲- در صورتیکه بنظر شورای محترم نگهبان اصل هشتاد و پنجم از جهت مورد بحث نیاز به تفسیر داشته باشد، شورای محترم به ترتیبی که مقتضی میدانند اعلام نظر فرمایند تا به همان صورت عمل شود.</p> <p>حسن حبیبی معاون اول رئیس جمهور ۶/۵/۶۹</p>	<p>عطف به نامه شماره ۱۶۱۹۸ مورخ ۷/۵/۱۳۶۹ و پیرو نامه شماره ۲۵۴ مورخ ۲۶/۲/۱۳۶۹:</p> <p>موضوع در جلسه روز یکشنبه چهارم شهریور ماه/ ۱۳۶۹ شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت. نظر اکثریت اعضای شورا (۱۰ نفر) بشرح ذیل اعلام میگردد:</p> <p>"کلیه اساسنامه‌های سازمانها، شرکتهای، موسسات دولتی یا وابسته به دولت که پس از تاریخ اصلاحیه قانون اساسی به تصویب هیئت دولت رسیده یا برسد خواه اجازه تصویب آن قبل از تاریخ اصلاحیه قانون اساسی داده شده و یا بعد از تاریخ مزبور باشد و خواه در ضمن واگذار کردن اجازه تصویب، تصریح به اصل ۸۵ قانون اساسی شده یا نشده باشد، مشمول حکم مقرر در اصل فوق‌الذکر بوده و باید برای تشخیص عدم مغایرت آنها با موازین شرع و قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شود.</p> <p>قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان حسین مهرپور</p>	<p>عطف بنامه شماره ۲۵۴ مورخ ۲۶/۲/۶۹ به پیوست نظریه اداره کل حقوقی ریاست جمهوری را ملاحظه می‌فرمایند.</p> <p>نکته مهم همان است که در بند دوم نامه آمده است و براساس آن باید به یکی از دو صورت زیر عمل شود.</p> <p>۱- چنانچه استدلال مذکور در بند ۲ بدون اظهار نظر تفسیری شورای محترم نگهبان مورد قبول باشد به طور عادی به ترتیبی که ذکر شده است عمل خواهد شد، یعنی در مواردیکه اجازه تصویب اساسنامه - نظیر گذشته - بدون اشاره به اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی بدولت اجازه داده میشود (نظیر تبصره ۲ قانون انتزاع سازمان جای کشور از وزارت بازرگانی و الحاق آن به وزارت کشاورزی مصوب شانزدهم اسفند ماه ۱۳۶۸) نیاز به مراجعه به شورای محترم نگهبان نیست، و در مواردی که تصریح میشود باید به شورا مراجعه شود.</p> <p>۲- در صورتیکه بنظر شورای محترم نگهبان اصل هشتاد و پنجم از جهت مورد بحث نیاز به تفسیر داشته باشد، شورای محترم به ترتیبی که مقتضی میدانند اعلام نظر فرمایند تا به همان صورت عمل شود.</p> <p>حسن حبیبی معاون اول رئیس جمهور ۶/۵/۶۹</p>
<p>شماره: ۷۵/۲۱/۱۰۲۰ تاریخ: ۱۳۷۵/۸/۱۹ ریاست محترم مجلس شورای اسلامی نامه شماره ۱۲۷۹/هـ ت مورخ ۱۳۷۵/۵/۶ در جلسه مورخ ۱۶/۸/۱۳۷۵ شورای نگهبان مطرح و نظر شورا بدین شرح اعلام می‌گردد:</p> <p>«چون حسب درخواست شماره ۲۷۰۳۴ مورخ ۲۹/۵/۱۳۷۴ ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران موضوع در جلسه ۳/۸/۱۳۷۴ شورای نگهبان مطرح شده و این شورا در خصوص موضوع به رأی تفسیری نرسیده است لذا سؤال رئیس محترم جمهور و پاسخ شورای نگهبان به ضمیمه ارسال می‌گردد.»</p> <p>دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>	<p>شماره: ۷۵/۲۱/۱۰۲۰ تاریخ: ۱۳۷۵/۸/۱۹ ریاست محترم مجلس شورای اسلامی نامه شماره ۱۲۷۹/هـ ت مورخ ۱۳۷۵/۵/۶ در جلسه مورخ ۱۶/۸/۱۳۷۵ شورای نگهبان مطرح و نظر شورا بدین شرح اعلام می‌گردد:</p> <p>«چون حسب درخواست شماره ۲۷۰۳۴ مورخ ۲۹/۵/۱۳۷۴ ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران موضوع در جلسه ۳/۸/۱۳۷۴ شورای نگهبان مطرح شده و این شورا در خصوص موضوع به رأی تفسیری نرسیده است لذا سؤال رئیس محترم جمهور و پاسخ شورای نگهبان به ضمیمه ارسال می‌گردد.»</p> <p>دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>	<p>شماره: ۷۵/۲۱/۱۰۲۰ تاریخ: ۱۳۷۵/۸/۱۹ ریاست محترم مجلس شورای اسلامی نامه شماره ۱۲۷۹/هـ ت مورخ ۱۳۷۵/۵/۶ در جلسه مورخ ۱۶/۸/۱۳۷۵ شورای نگهبان مطرح و نظر شورا بدین شرح اعلام می‌گردد:</p> <p>«چون حسب درخواست شماره ۲۷۰۳۴ مورخ ۲۹/۵/۱۳۷۴ ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران موضوع در جلسه ۳/۸/۱۳۷۴ شورای نگهبان مطرح شده و این شورا در خصوص موضوع به رأی تفسیری نرسیده است لذا سؤال رئیس محترم جمهور و پاسخ شورای نگهبان به ضمیمه ارسال می‌گردد.»</p> <p>دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>

استفساریه در خصوص اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی

	رئیس مجلس شورای اسلامی	
<p>استفساریه در خصوص اصول هشتاد و پنجم و یکصد و سی و هشتم قانون اساسی</p>	<p>شماره ۶۰۸۲ - ۱/م تاریخ ۳/۳/۱۳۹۱ حضرت آیةالله جنتی دامت برکاته دبیر محترم شورای نگهبان نامه ی شماره ی ۱۶۶ مورخ ۲/۳/۱۳۹۱ رئیس محترم هیأت عالی حل اختلاف و تنظیم روابط قوای سه گانه در ارتباط با موضوع ارجاعی اختیارات رئیس مجلس شورای اسلامی در اجرای ذیل اصول ۸۵ و ۱۳۸ قانون اساسی و نتیجه حاصله به استحضار مقام معظم رهبری مدظله العالی رسید، مرقوم فرمودند: «آیةالله جناب آقای جنتی دبیر محترم شورای نگهبان دامت برکاته طبق نظر صائب هیئت عالی حل اختلاف، شایسته است آن شورای محترم نظر تفسیری خود را در مورد اصول ذیربط قانون اساسی در این مسأله، اعلام نماید. والسلام علیکم ورحمة الله ۲/۳/۱۳۹۱» ضمن ارسال تصویر دستخط مبارک معظم له و سوابق مربوط، مراتب برای اقدام مقتضی و اعلام نتیجه، ایفاد می گردد. دفتر مقام معظم رهبری - محمدی گلپایگانی</p>	<p>شماره ۷۳۲/۳۰/۹۱/م تاریخ ۲۰/۳/۱۳۹۱ جناب حجت الاسلام والمسلمین آقای محمدی گلپایگانی (دامت برکاته) رئیس محترم دفتر مقام معظم رهبری (مدظله العالی) عطف به نامه شماره ۶۰۸۲ - ۱/م مورخ ۳/۳/۱۳۹۱، مبنی بر اظهارنظر تفسیری در خصوص اصول هشتاد و پنجم و یکصد و سی و هشتم قانون اساسی، موضوع در جلسه مورخ ۱۰/۳/۱۳۹۱ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می گردد: هیئت وزیران پس از اعلام نظر رئیس مجلس شورای اسلامی مکلف به تجدیدنظر و اصلاح مصوبه خویش است؛ در غیر این صورت پس از گذشت مهلت مقرر قانونی، مصوبه مورد ایراد ملغی الاثر خواهد شد. دبیر شورای نگهبان - احمد جنتی</p>
	<p>شماره: ۴۴۱۶۲/۱۰ تاریخ: ۵/۶/۱۳۷۳ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان سلام علیکم در اجرای اصل ۹۸ و با توجه به اصول ۱۴۱ و ۸۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، خواهشمند است نظر تفسیری آن شورای محترم را در دو مورد زیر اعلام فرمایید: ۱- آیا اعطای مسوولیت ریاست یا سرپرستی دانشکده های دانشگاه های کشور به نمایندگان مجلس شورای اسلامی مانع از اشتغال به سمت نمایندگی است یا این قبیل سمت ها مشمول قسمت اخیر اصل ۱۴۱ قانون اساسی که صراحت دارد سمت های آموزشی در دانشگاه ها و موسسات تحقیقاتی از این حکم مستثنی است می باشد؟ ۲- آیا قوانینی که به صورت اجرای آزمایشی در کمیسیون های داخلی مجلس تصویب می شوند و برای</p>	<p>شماره: ۶۷۷۲ تاریخ: ۲۳/۶/۷۳ بسمه تعالی ریاست محترم مجلس شورای اسلامی با سلام عطف به نامه شماره ۴۴۱۶۲/۱۰ مورخ ۲۳/۶/۱۳۷۳ موضوع در جلسه مورخ ۲۳/۶/۱۳۷۳ شورای نگهبان مطرح و نظر شورا بدین شرح اعلام میگردد: ۱- در مورد بند اول به اتفاق آراء نظر به اینکه ریاست دانشکده مانند ریاست دانشگاه سمت اداری محسوب میشود تصدی آن برای نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی خلاف اصل ۱۴۱ قانون اساسی است. در این رابطه نظر ریاست محترم مجلس را به بند اول نامه شماره ۸۵۱۳ مورخ ۲۰/۲/۱۳۶۲ شورای نگهبان جلب می کنیم.</p>

	<p>مدت معین با تصویب مجلس به اجراء در می آید قابل تمدید و اجرا برای یک دوره یا مدت دیگر نیز می باشد یا خیر؟ علی اکبر ناطق نوری رئیس مجلس شورای اسلامی</p>	<p>۲- در مورد بند ۲، شورای نگهبان بنظر تفسیری نرسید.../خ قائم مقام دبیر شورای نگهبان احمد علیزاده</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل هشتم و ششم قانون اساسی</p>	<p>تاریخ: ۹/۱۰/۸۰ شماره: ۱۹۱۰۶/۸۰/۱ بسمه تعالی حضرت آیت الله جنتی (دام عزه العالی) دبیر محترم شورای نگهبان قانون اساسی سلام علیکم موجب امتنان خواهد بود تا با طرح و بررسی اصل هشتم و ششم (۸۶) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در آن شورای محترم، نظریه تفسیری شورا، نسبت به مصونیت پارلمانی نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی و حدود آن به این قوه، اعلام فرمائید تا در اختیار مراجع قضائی قرار گیرد. ضمناً ۸ برگ مکاتبات و سوابق موجود در این قوه در خصوص مورد جهت استحضار به پیوست ارسال می گردد. سید محمود هاشمی شاهرودی رئیس قوه قضائیه ۹/۱۰/۸۰</p>	<p>شماره: ۳۰۳۶/۲۱/۸۰ تاریخ: ۲۰/۱۰/۸۰ حضرت آیت الله هاشمی شاهرودی «دامت برکاته» ریاست محترم قوه قضائیه با سلام عطف به نامه شماره ۱۹۱۰۶/۸۰/۱ مورخ ۹/۱۰/۱۳۸۰ در خصوص استفسار نظر شورای نگهبان راجع به اصل هشتم و ششم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، موضوع در جلسه سه شنبه مورخ ۱۸/۱۰/۱۳۸۰ مطرح گردید و نظر تفسیری شورا پس از بحث و بررسی مفصل و با مطالعه و امعان نظر در آرا و نظرات فقها، حقوقدانان و صاحب نظران، بدین شرح اعلام میگردد. با عنایت به: ۱- مشروح مذاکرات مجلس بررسی نهایی قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در خصوص اصل هشتم و ششم، حاکی از اینکه مصونیت ریشه اسلامی ندارد و تمام مردم در برابر حق و قانون الهی یکسان و برابرند، و هر فردی که در مظنه گناه یا جرم قرار گیرد قابل تعقیب است و اگر شکایتی علیه او انجام گیرد دستگاه قضائی باید او را تعقیب کند، ۲- اصول متعدد قانون اساسی از آن جمله اصول نوزدهم و بیستم دائر بر برخورداری همه ملت ایران از حقوق مساوی، ۳- اختصاص موضوع اصل هشتم و ششم مربوط به اظهار نظر و رأی نمایندگان در مجلس و در مقام ایفای وظایف نمایندگی و عدم ملازمه آن با ارتکاب اعمال و عناوین مجرمانه، ۴- عدم توجیه شرعی منع تعقیب یا توقیف مجرم، ۵- نظر مبارک حضرت امام خمینی (ره) به عنوان ناظر و راهنمای تدوین قانون اساسی دائر بر</p>

		<p>ضرورت پرهیز از هتک حرمت اشخاص و لزوم جبران آن در مجلس و رسیدگی توسط قوه قضائیه، «اصل هشتاد و ششم قانون اساسی در مقام بیان آزادی نماینده در رابطه با رأی دادن و اظهار نظر در جهت ایفای وظایف نمایندگی، در مجلس است و ارتکاب اعمال و عناوین مجرمانه از شمول این اصل خارج می باشد و این آزادی نافی مسئولیت مرتکب جرم نمی باشد»</p> <p>دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل هشتاد و هشتم قانون اساسی</p>	<p>تاریخ: ۲۷/۴/۱۳۶۰ ریاست محترم مجلس شورای اسلامی با توجه به نامه مورخ ۱۸/۳/۶۰ اینجانب در مورد دفتر ارتباطی مردم با نماینده مجلس و سؤال ریاست مجلس در رابطه با آن از شورای محترم نگهبان قانون اساسی لازم است به عرض برساند که در اصل ۸۴ قانون اساسی هر نماینده را در برابر تمام ملت مسئول دانسته و به او حق اظهار نظر در مسائل داخل و خارجی کشور داده است. طبیعی است برای انجام این مسئولیت و توان اظهار نظر باید اطلاعات لازم را داشته باشد که یکی از راههای کسب اطلاعات و انجام وظیفه وجود دفتری است که هم محل مشخصی باشد و هم در حدود اختیارات و امکانات مکاتباتی بنماید که به عملی شدن کار کمک کرده و از اتلاف وقت بیشتر هم جلوگیری می نماید.</p> <p>اما در نامه ۱۲۳۱/دال.ه. — ۲۵/۳/۶۰ ریاست محترم مجلس به شورای نگهبان ضمن عنوان کردن دفتر ارتباطی مردم با نمایندگان در مورد اصل ۷۶ که حق تحقیق و تفحص را به مجلس داده است سؤال شده و استناد گردیده است و جواب شورای نگهبان نیز در نامه شماره ۲۸۱۳ مورخ ۳/۴/۱۳۶۰ با استناد به اصل ۷۶ قانون اساسی که از حقوق مجلس است و نماینده بشخصه این حق را ندارد می باشد. بنابراین تقاضا دارد برای روشن شدن مسئله و رفع ابهام موضوع مربوطه را با استناد به اصل ۸۴ قانون اساسی از شورای نگهبان استفسار بفرمائید.</p> <p>با تشکر و به امید توفیق برای شما لطیف صفری</p>	<p>شماره: ۳۰۹۳/م تاریخ: ۸/۵/۱۳۶۰ بسم الله الرحمن الرحیم ریاست محترم مجلس شورای اسلامی عطف به نامه بدون شماره مورخ ۲۷/۴/۱۳۶۰؛ موضوع در جلسه رسمی شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت. نظر اکثریت اعضاء شورای نگهبان به این شرح اعلام میشود: "از دقت در اصول ۷۶، ۸۴، ۸۸، ۱۳۴، و ۱۳۷ قانون اساسی استفاده میشود که دولت و وزراء در برابر مجلس و نمایندگان مجلس مسئولند و سؤال نمایندگان باید در مجلس به آن پاسخ داده شود و هر به غیر این صورت سؤال نمایندگان از دولت و هر مقام اجرایی دیگر و پاسخ آنها حکم سؤال و پاسخ های عادی را دارد.".</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p>

	نماینده مردم اسلام آباد غرب	
<p>استفساریه در خصوص اصل هشتم و هشتم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۵۳۵۳-ق تاریخ: ۲۱/۹/۶۲ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان در اجرای اصل هشتماد و هشتم قانون اساسی وزراء موظف به حضور در مجلس و پاسخ به سوالات نمایندگان محترم میباشند. خواهشمند است اعلام فرمایند آیا وزیر مشاور در امور اجرائی نیز چون سایر وزراء موظف به پاسخگویی است، یا خیر؟.ع از طرف رئیس مجلس شورای اسلامی اکبر هاشمی ۲۱/۹/۶۲</p>	<p>شماره: ۱۰۱۸۴ تاریخ: ۲۹/۹/۱۳۶۲ بسم الله الرحمن الرحيم ریاست محترم مجلس شورای اسلامی عطف به نامه شماره ۵۳۵۳/ق مورخ ۲۱/۹/۱۳۶۲: موضوع در جلسه شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت اعضاء شورا (بیش از ۴/۳) بشرح ذیل اعلام میشود: "هر وزیری که طبق قانون و با رای اعتماد مجلس بعنوان وزیر تعیین شده باشد طبق اصل ۱۳۷ قانون اساسی در برابر مجلس مسئول است و مطابق اصل ۸۸ میتوان از او سؤال کرده و تعیین مشاور یا معاون نخست وزیر بعنوان وزیر مشاور جهت عملیات اجرایی، مغایر قانون اساسی است."س دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p>
	<p>شماره: ۲۵۱/۱۵۵۶۸.د. ه تاریخ: ۱۸/۲/۶۴ بسمه تعالی ریاست محترم مجلس شورای اسلامی پس از سلام، پیرو سؤال عده‌ای از نمایندگان مجلس از آقای نخست وزیر و اشکالی که در اعلام وصول آن مطرح فرمودید، اینک استفساریه جمعی از نمایندگان از شورای محترم نگهبان در خصوص مسئله "سؤال از نخست وزیر" به پیوست تقدیم و بمنظور پیشگیری از فوت وقت و تضييع حقوق ملت ایران تقاضای تسريع در تعیین تکلیف میشود. بسمه تعالی شورای محترم نگهبان ایدهم الله تعالی با سلام و تقدیم احترام پس از نظری که آن شورا در بررسی آئین‌نامه داخلی مجلس طی شماره ۴۵۱۳ مورخ ۲/۲/۱۳۶۱ درباره مسئولیت نخست وزیر، مستند به اصل ۸۸ قانون اساسی ارائه فرمودند و اظهار شد که سؤال بترتیب موجود در اصل ۸۸ از وزیر عملی میشود،* طی نظریه شماره ۶۲۰۶ مورخ ۲۳/۸/۶۱ درباره طرح قانونی تشکیل شورایعالی صنایع باین شرح، "تشکیل این شورا با توجه باینکه مسئول تصمیمات</p>	<p>شماره: ۳۳۹۱ تاریخ: ۲۵/۲/۱۳۶۴ بسم الله الرحمن الرحيم ریاست محترم مجلس شورای اسلامی عطف به نامه شماره ۲۵۱/۱۵۵۶۸.د. ه مورخ ۱۸/۲/۱۳۶۴: موضوع در جلسه شورای نگهبان مطرح شد و پس از دقت مجدد در اصل ۸۸ قانون اساسی نظر اکثریت اعضاء به شرح زیر اعلام میشود: "بموجب اصل مذکور نمایندگان فقط حق سؤال از وزیر مسئول را دارند."س دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p>

آن در برابر مجلس معلوم نشده است و مستفاد از اصل ۸۸-۱۳۴ و ۱۳۷ قانون اساسی اینست که مجلس و نمایندگان در کل امور اجرائی از نخست وزیر و وزراء حق سؤال دارند با سه اصل مذکور مغایر است " نخست وزیر را مسئول دانسته و اجازه سؤال از وی داده‌اید همچنین در ماده ۱۵۱ آئین‌نامه داخلی که بتایید آن شورا نیز رسیده اجازه سؤال از نخست وزیر داده شده است و خصوصاً که براساس نص صریح ذیل اصل ۱۳۴ قانون اساسی که مقرر میدارد. "نخست وزیر در برابر مجلس مسئول اقدامات هیأت وزیران است. "طبعاً و بطور قطع نظریه شماره ۴۵۱۳ شورای نگهبان نمیتواند منجر و منتج به عدم مسئولیت نخست وزیر گردد. بعلاوه. اولاً. ذیل اصل ۱۳۴ نمیتواند ناظر بر مسئولیت نخست وزیر بعنوان امکان استیضاح باشد، چون استیضاح نخست وزیر بتنهائی معنی ندارد، زیرا هم قانون اساسی در اصل ۸۹ پیش‌بینی استیضاح هیئت وزیران را کرده است و هم اینکه چون در استیضاح مسئله اخذ رای اعتماد مطرح است نمیتواند درباره شخص نخست وزیر معنی داشته باشد. ثانیاً. کلمه "مجلس" در ذیل اصل ۱۳۴ باین معنی نیست که نخست وزیر باید پاسخگوی کل مجلس بعنوان یک شخصیت حقوقی باشد، چرا که مجلس اساساً یک شخصیت حقوقی نیست، و بعلاوه در اصل ۱۳۷ درباره وزراء نیز عیناً چنین عبارتی وجود دارد. یا مثلاً نمی‌توان چنین تفسیر کرد که باید مجلس "مورد سؤال" را تصویب کند، آنگاه نخست وزیر برای پاسخگویی حاضر شود، زیرا وقتی قانون اساسی به ۱۰ نفر نماینده اجازه استیضاح هیئت دولت را میدهد، چطور میتوان پذیرفت که برای یک سؤال از نخست وزیر آراء حداقل نصف بعلاوه یک نمایندگان حاضر ضروری است. خواهید گفت از ذیل اصل ۱۳۴ چه چیزی مورد نظر بوده است؟ بنظر میرسد که عمده دلیلی که برای ذیل اصل ۱۳۴ قانون اساسی وجود دارد اینست که خواسته است مواردی را که بوزارتخانه خاصی ارتباط نداشته و بلکه با تصمیم هیئت وزیران عملی میشود بلا تکلیف نگذاشته و مسئولش را مشخص

کند که گفته است، "نخست وزیر" باید پاسخگو باشد که مورد پیوست نمونه‌ای از این حالت است. بالطبع اختیارات و مسئولیتهائی که در قانون اساسی منحصر به نخست وزیر بوده و به وی واگذار شده باید پاسخگویی باشد یا تصمیماتی که شخص وی اتخاذ نموده و یا اقداماتی که شخص وی مینماید باید نسبت به آنها در برابر مجلس پاسخگو باشد و اساساً نمیشود فردی بهر عنوان از مجلس رای اعتماد بگیرد و پاسخگویی مجلس نباشد** و البته بغیر از شیوه مذکور در اصل ۸۸ روش دیگری که با سایر اصول قانون اساسی سازگاری داشته و اقتناع‌کننده آنها باشد، نمیتوان یافت. مضافاً بر اینکه اعلام غیر مسئول بودن نخست وزیر بنحوی که الان مطرح است، باعث میشود که قانونگذار نتواند هیچ وظیفه‌ای را بعهده وی بگذارد، در حالی که در مواردی، غیر از نخست وزیر هیچ عنصری نمیتواند آن وظیفه را بنحو احسن اداره نماید (سازمان امور اداری و استخدامی. سازمان حفاظت محیط زیست و... از آنجمله‌اند). لذا استدعا میشود راهنمایی بفرمائید.

محمد رضا باهنر، اسماعیل فدائی، سید احمد کاشانی، سید محمد حسن علوی، سید رضا زواره‌ای، لطیف صفری، غلامرضا رحیمی، محمد یزدی، رحیم علیزاده، فریدون استکی، حسین محمد خانی شاهرودی، جعفری، محمد صالح طاهری، سید جواد حسینی، سید اسداله بادامچیان، محمد رضا عباسی‌فرد، محمد محمدی، سید ابوطالب محمودی، سید جلیل صدر طباطبائی.

*اولاً وزیر مسئول در اصل ۸۸، نخست وزیر را هم شامل میشود، چرا که نخست وزیر خود یک وزیر است و کلمه "وزیر اول" به "نخست وزیر" ترجمه شده است و کلمه "وزیر مسئول" در این اصل عام میباشد. ثانیاً بنظر میرسد که اصل ۸۸ قانون اساسی بحث در نحوه و کیفیت پاسخگویی به مجلس دارد و مسئله امکان و توانائی سؤال از وزیر یا نخست وزیر مطرح نیست که شورای نگهبان در نظریه شماره ۴۵۱۳ مورخ

	<p>۲/۲/۶۱ خویش با عبارت "با توجه باینکه در اصل ۸۸ تصریح شده که نماینده از وزیر مسئول میتواند سؤال کند ..." روی مسئله امکان سؤال تکیه کرده است. در حالیکه قانون اساسی در اینجا در مقام بیان این مطلب نبوده است که نماینده از وزیر میتواند و از نخست وزیر نمیتواند سؤال کند. حتی دامنه اش توسعه هم یافته و گفته شود در قانون اساسی پیش بینی سؤال از نخست وزیر نشده است، در اینصورت صراحت اصل ۱۳۴ چه میشود؟</p> <p>***وظایف انحصاری نخست وزیر مثل معرفی وزراء به مجلس چگونه باید مورد سؤال قرار گیرد؟ (قریب یکسال است که وزیر دفاع در شرایط جنگی وجود ندارد) و کلاً تصمیماتی که نخست وزیر اتخاذ مینماید چه کسی باید پاسخگویی باشد؟ چه براساس قوانینی که از همین مجلس گذشته و شورای نگهبان هم تایید کرده است (مثل قانون نحوه اداره صدا و سیما مستند به اصل ۱۷۵ قانون اساسی)، یا تصمیماتی که هیئت وزیران براساس اصل ۱۳۹ قانون اساسی میگیرد؟ یا نخست وزیر باید دستور اجرای قوانین را بدهد و... یا در مورد مسائل مربوط به داوری در لاهه بین ایران و آمریکا که شخص نخست وزیر تصمیم گیرنده است؟</p> <p>رئیس وقت مجلس شورای اسلامی پی نوشت نمود: شورای محترم نگهبان لطفاً به سؤال نمایندگان پاسخ فرمائید.</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصل هشتم و یکصد و شصتم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۴۵۳۶-ق تاریخ: ۹/۴/۶۲ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان معمولاً نمایندگان مجلس شورای اسلامی براساس اصل ۸۸ قانون اساسی از عملکرد دادگاهها و مسوولان قضائی کشور و امور مربوط به شورای عالی قضائی سئوالاتی مینمایند و شورای عالی قضائی خود را ملزم به جواب سئوالات نمیداند. وزیر دادگستری هم اظهار میدارد در اموری که تصمیم گیری آن به وزیر دادگستری محول نشده امکان جواب گفتن ندارد.</p>	<p>شماره: ۹۰۷۵ تاریخ: ۱۶/۴/۶۲ بسم الله الرحمن الرحيم ریاست محترم مجلس شورای اسلامی عطف به نامه شماره ۴۵۳۶-ق مورخ ۹/۴/۶۲: موضوع سؤال در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و بدینشرح اعلام نظر شد: «در رابطه با سؤال نماینده مجلس شورای اسلامی از وزیر که در اصل ۸۸ قانون اساسی مصرح است وزیر دادگستری نیز در حدود وظایفی که در اصل ۱۶۰ قانون اساسی برای او مقرر شده است مسئول</p>

	<p>لطفاً با توجه به همه اصول مربوطه قانون اساسی حدود و حقوق نمایندگان، وظایف شورای عالی قضائی و وزارت دادگستری را در رابطه با اصل ۸۸ مشخص فرمائید. ع</p> <p>رئیس مجلس شورای اسلامی اکبر هاشمی رفسنجانی ۹/۴/۶۲</p>	<p>می‌باشد و علیهذا در رابطه با مسئولیتهای قوه قضائیه وزیر دادگستری مسئول نخواهد بود ولی در رابطه با شکایات از طرز کار قوه قضائیه بموجب اصل ۹۰ قانون اساسی عمل خواهد شد و نیز در رابطه با مواردی که مجلس شورای اسلامی تحقیق و تفحص را لازم بداند طبق اصل ۷۶ قانون اساسی می‌تواند تحقیق و تفحص نماید. بدیهی است در رابطه با این دو اصل و کیفیت تحقیق و تفحص و اقدامی که مجلس شورای اسلامی در صورتیکه پاسخ را قانع‌کننده ندانست باید بنماید می‌تواند قانون لازم را تصویب نماید.</p> <p>علاوه بر این چون طبق اصل ۸۴ قانون اساسی هر نماینده می‌تواند در همه مسائل داخلی و خارجی کشور اظهارنظر نماید در امور قضائی نیز می‌تواند هرگونه نظری را لازم بداند در مجلس شورای اسلامی اظهار نماید.»</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>
<p>استفساربه در خصوص اصل هشتم و هشتم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۵/۲۵۰/۷۳۳۶ هـ. تاریخ: ۲۸/۹/۶۲ شورای محترم نگهبان لطفاً به سئوالات زیر در رابطه با اصل ۸۸ قانون اساسی در خصوص پاسخ به سئوالات نمایندگان جواب بدهید. ۱- لزوم ادای پاسخ در ظرف ده روز، آیا مخصوص به وزیر است یا مجلس هم مجبور است که در ظرف همین مدت در دستور قرار دهد. ۲- اگر مجلس مجبور به انجام آن در همین مدت ده روز است، تکلیف آن با فوریتهای و سایر برنامه‌های زمان‌بندی شده و دستورات از پیش اعلان شده چیست که گاهی چند هفته طول میکشد. ۳- در صورت تسری حکم محدودیت ده روز به مجلس، جواز تاخیر با اجازه مجلس مخصوص وزیر است یا خود مجلس هم میتواند با تصویب خود انجام پاسخ را تاخیر بیندازد. ۴- در هر حال در صورت تراکم برنامه‌ها مثل وضع موجود مجلس که بنظر میرسد تا سالهای دیگر هم وضع چنین باشد، اگر تمایل نمایندگان به انجام پرسش</p>	<p>شماره: ۱۰۲۴۰ تاریخ: ۷/۱۰/۱۳۶۲ بسم الله الرحمن الرحيم ریاست محترم مجلس شورای اسلامی عطف به نامه شماره ۵/۲۵۰/۷۳۳۶ هـ مورخ ۲۸/۹/۱۳۶۲ موضوع سئوالات در جلسه رسمی شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر مشورتی شورا بشرح زیر اعلام میشود: "۱- مستفاد از اصل ۸۸ قانون اساسی اینست که وزیر جواب سؤال نماینده را باید ظرف ده روز بدهد. و با عذر موجه به تشخیص مجلس شورای اسلامی تاخیر جواب از ده روز امکان دارد. و نسبت به اختیار مجلس در تاخیر از ده روز در تعیین وقت برای جواب اگرچه قانون اساسی ساکت است ولی با توجه به اینکه مقصود اینست که نمایندگان بتوانند همیشه مسائل جاری کشور را تحت سؤال قرار دهند و ظرف مدت کوتاهی جواب بگیرند. و با توجه به اینکه تاخیر وزیر در جواب با عذر موجه</p>

<p>به گونه‌ای باشد که کار رسیدگی به لوایح و طرحها را مختل میکند، تکلیف چیست؟</p> <p>هم اکنون با اینکه هر هفته چهار تا شش سؤال در دستور کار مجلس قرار میگیرد، نزدیک به شصت سؤال عقب افتاده وجود دارد و مطمئناً اگر بموقع انجام گیرد جاذبه سؤال برای نمایندگان از این هم بیشتر خواهد شد.</p> <p>۵- اگر از وزیری سؤال شود و قبل از جواب وزیر عزل یا مستعفی گردد، آیا وزیر جدید که بجای ایشان می‌آید مکلف به جواب دادن همان سؤال وزیر پیش از خود هست یا خیر؟</p> <p>۶- آیا وزیر دادگستری مسئول جواب‌گوئی به وظایف شورای عالی قضائی یا دادگاهها و قضات میباشد یا نه؟ و اگر نه، قوه قضائیه چگونه باید پاسخگو باشد.</p> <p>۷- هرگونه توضیح دیگری در رابطه با سؤال از مسئولان اجرائی که برای حسن انجام کار در رابطه با قانون اساسی لازم میدانید در این جواب اضافه بفرمائید.</p> <p>رئیس مجلس شورای اسلامی اکبر هاشمی رفسنجانی ۲۱/۹/۶۲</p>	<p>جایز است تاخیر مجلس در تعیین وقت جواب نیز با عذر موجه اشکال ندارد.</p> <p>بدیهی است موارد عذر موجه موکول به نظر مجلس شورای اسلامی است."</p> <p>"۲- با تغییر وزیر به هر عنوان وزیر جدید در صورتی مکلف به جواب است که مجدداً از شخص او سؤال شود."</p> <p>۳- در خصوص سؤال ۶ نظر شورای نگهبان عطف به نامه شماره ۴۵۳۶/ق مورخ ۹/۴/۶۲ طی شماره ۹۰۷۵ مورخ ۱۶/۴/۱۳۶۲ به مجلس شورای اسلامی اعلام شده است."س</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>	<p>شماره: ۲۱۸۲۰/۳۰/۸۶ تاریخ: ۹/۴/۸۶ حضرت آیت‌الله جنتی (مد ظله العالی) دبیر محترم شورای نگهبان با سلام احتراماً، با توجه به اینکه قانون اساسی در اصول متعدد مانند اصول ۴ و ۹۱ تا ۹۹ قانون اساسی وظایف و اختیاراتی را مستقیماً به عهده شورای نگهبان گذاشته است و انجام آنها مستلزم وجود ساختار و ضوابط متناسب می‌باشد، همچنین با عنایت به آنکه شورای نگهبان نهادی مستقل بوده و زیر نظر هیچ کدام از قوا و دیگر دستگاه‌ها نمی‌باشد، تصویب ضوابط و مقررات اداری، استخدامی، مالی و تشکیلاتی توسط مجلس شورای اسلامی و هیات وزیران و دیگر مقامات و دستگاهها ممکن است موجب اختلال در انجام وظایف و اختیارات شورای نگهبان گردد و متناسب با وظایف تفویض شده نباشد.</p>	<p>شماره: ۲۱۹۳۴/۳۰/۸۶ تاریخ: ۱۹/۴/۸۶ بسمه تعالی جناب آقای دکتر کدخدایی قائم‌مقام دبیر و عضو محترم حقوقدان شورای نگهبان با اهدای سلام و تحیت عطف به نامه شماره ۲۱۸۲۰/۳۰/۸۶ مورخ ۹/۴/۱۳۸۶ جنابعالی مبنی بر تقاضای اظهارنظر تفسیری شورای نگهبان در خصوص مشخص نمودن مرجع تصویب ضوابط و مقررات اداری، استخدامی، مالی و تشکیلاتی شورای نگهبان، با توجه به اصل ۹۸ قانون اساسی و ماده (۱۹) آیین‌نامه داخلی شورای نگهبان، موضوع در جلسه مورخ ۱۳/۴/۱۳۸۶ شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر تفسیری این شورا</p>
---	---	--	--

استفساربه در
خصوص اصول
چهارم، نود و
یکم و نود و
نهم قانون
اساسی

	<p>اعضاء محترم شورای نگهبان نیز در آراء و نظرات قبلی خود به این مهم توجه داشته و این وضع قانون و یا انجام تحقیق و تفحص توسط مجلس شورای اسلامی نسبت به شورای نگهبان را مغایر با قانون اساسی شناخته‌اند. در این ارتباط توجه حضرتعالی و اعضای محترم را به دو نظر صادره از سوی این شورا جلب می‌نمایم.</p> <p>در تاریخ ۱۰/۵/۱۳۷۲ طرح استخدامی کارکنان مجلس شورای اسلامی مصوب جلسه ۶/۵/۱۳۷۲ آن مجلس واصل گردید که در جلسه ۲۷/۵/۱۳۷۲ شورای نگهبان مطرح و نظر شورا متعاقباً اعلام شد.</p> <p>از آنجا که تبصره ۱ ماده ۲ طرح یاد شده تعیین ضوابط استخدامی مستخدمین شورای نگهبان را به موجب آن قانون بر عهده کمیسیون مشترک مجلس و دیوان محاسبات قرار می‌داد، شورای نگهبان اعلام نمود تبصره مزبور از این جهت که کارکنان شورای نگهبان را نیز در بر می‌گیرد مغایر قانون اساسی شناخته می‌شود. علاوه آنکه سایر تبصره‌های مربوط در این قانون که مبتنی بر این تبصره می‌باشد نیز مغایر قانون اساسی شناخته شده است.</p> <p>همچنین در پی استفساریه مجلس شورای اسلامی از شورای نگهبان در خصوص اصل ۷۶ قانون اساسی این شورا در تاریخ ۷/۱۰/۱۳۶۷ و طی نظریه شماره ۳۲۴۴ اعلام داشت: «اصل ۷۶ قانون اساسی شامل مواردی از قبیل مقام معظم رهبری، مجلس خبرگان و شورای نگهبان که مافوق مجلس شورای اسلامی می‌باشند نمی‌شود.»</p> <p>اکنون با عنایت به رویه سابق و مطابق با اصل ۹۸ قانون اساسی و ماده (۱۹) آیین‌نامه داخلی شورای نگهبان، درخواست می‌شود نظر تفسیری شورای نگهبان را در خصوص اصول ۴، ۹۱ و ۹۹ قانون اساسی نسبت به مرجع تصویب ضوابط و مقررات مذکور اعلام فرمایید.</p> <p>با تجدید احترام کدخدائی</p>	<p>در خصوص اصول ۴، ۹۱ و ۹۹ قانون اساسی بشرح ذیل اعلام می‌گردد:</p> <p>«مستفاد از اصول ۴، ۹۱ و ۹۹ قانون اساسی این است که تصویب ضوابط و مقررات مالی، اداری، استخدامی و تشکیلاتی شورای نگهبان که انجام وظایف آن به تشخیص شورا متوقف بر آنها است، بر عهده خود این شورا می‌باشد.»</p> <p>احمد جنتی دبیر شورای نگهبان</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل نود و یکم قانون اساسی</p>	<p>تاریخ: ۷/۴/۸۰ شماره: ۵۹۶۸/۸۰/۱ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان (دامت برکاتهم)</p>	<p>شماره: ۱۶۸۳/۱۱/۸۰ تاریخ: ۱۰/۴/۱۳۸۰ بسمه تعالی ریاست محترم قوه قضائیه</p>

	<p>سلام علیکم</p> <p>با آرزوی موفقیت و عزت روز افزون برای آن عزیزان، فقهای عظام و حقوقدانان ارجمند که بحق نگهبانان راستین قانون اساسی و پایگاه سلامت و اسلامیت قوانین کشور هستید استدعا دارم نظر تفسیری آن شورای محترم را در رابطه با ذیل بند دوم اصل ۹۱ قانون اساسی اعلام فرمائید.</p> <p>در این اصل تصریح شده است که مجلس موظف است در هر دوره از میان حقوقدانان معرفی شده از سوی رئیس قوه قضائیه عدد لازم را برای عضویت در شورای نگهبان انتخاب کند. ظاهر این تعبیر دلالت دارد که عدد معرفی شده به مجلس می‌بایست بیش از عدد لازم برای عضویت در شورا باشد. حال استفسار از اینجهت است که آیا مجلس می‌تواند همه افراد معرفی شده را رد کرده و قوه قضائیه موظف باشد مکرراً افراد دیگری را معرفی نماید یا مفاد این اصل آنست که مجلس موظف است بهر حال از میان حقوقدانان معرفی شده عدد لازم را انتخاب نماید.</p> <p>سید محمود هاشمی شاهرودی رئیس قوه قضائیه ۷/۴/۸۰</p>	<p>عطف به نامه شماره ۵۹۶۸/۸۰/۱ مورخ ۷/۴/۱۳۸۰</p> <p>موضوع نامه مذکور در جلسه مورخ ۱۰/۴/۱۳۸۰ شورای نگهبان مطرح شد و نظریه تفسیری شورا به این شرح اعلام می‌گردد.</p> <p>((مطابق بند ۲ اصل ۹۱ قانون اساسی اختیار معرفی حقوقدانان شورای نگهبان به تعداد بیش از افراد مورد نیاز بعهدہ رئیس قوه قضائیه می‌باشد و مجلس شورای اسلامی موظف است فقط از میان همان افراد معرفی شده، تعداد لازم را انتخاب نماید.))</p> <p>دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>
<p>استفساربه در خصوص اصول هفتاد و یکم و نود و چهارم قانون اساسی (ملاک و معیار ترجیح یکی از دو قانون معارض)</p>	<p>شماره: ۸۲۰۹۶ تاریخ: ۱۳۷۴/۱۱/۱۴ شورای محترم نگهبان</p> <p>نظر به اینکه تشخیص قانون مؤخر با عنایت به تحوّل و اصلاح قوانین، امری ضروری است و در مواردی احراز تقدّم و تأخر، مستلزم آن است که معین شود اعتبار قانون متکی به تصویب یا تأیید شورای نگهبان می‌باشد، علیهذا با توجه به اصل ۷۱ قانون اساسی که وضع قانون را به مجلس شورای اسلامی محوّل نموده و اصل ۹۳ که مجلس را بدون شورای نگهبان، فاقد اعتبار قانونی اعلام داشته، نظر تفسیری آن شورای محترم در مسئله زیر مورد تقاضاست:</p> <p>آیا در تشخیص قانون مؤخر، تاریخ تصویب مجلس شورای اسلامی مؤثر در مقام است یا ملاک، تأیید شورای نگهبان می‌باشد؟</p> <p>برای مزید استحضار و به عنوان نمونه اضافه می‌نماید قانون بودجه سال ۱۳۷۴ کلّ کشور با قانون وصول</p>	<p>شماره: ۷۵/۲۱/۶۵۰ تاریخ: ۱۳۷۵/۴/۱۲ حضرت حجت‌الاسلام والمسلمین جناب آقای هاشمی رفسنجانی</p> <p>ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران</p> <p>عطف به نامه شماره ۸۲۰۹۶ مورخ ۱۳۷۴/۱۱/۱۴ در جلسه مورخ ۱۳۷۵/۴/۱۶ شورای نگهبان مطرح شد و نظر تفسیری شورا بدین شرح اعلام می‌گردد:</p> <p>«بدون تردید اعتبار قانونی مصوبات مجلس شورای اسلامی منوط به اظهار نظر شورای نگهبان است و در مقام تعارض دو قانون که شورای نگهبان هر دو را تأیید نموده است معیار و ملاک، تاریخ تصویب مجلس شورای اسلامی است و در صورت وحدت زمان، قانون خاص، قانون عام را تخصیص می‌زند.»</p> <p>دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>

	<p>برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین، در موارد متعدد، تعارض دارد که لازم است تأخر یکی از آنها احراز شود خصوصاً اینکه زمان تصویب، زمان اجراء و زمان تأیید شورای نگهبان در مورد آنها به شرح زیر بوده است:</p> <p>قانون بودجه سال ۱۳۷۴ کل کشور قانون نحوه وصول برخی از درآمدها زمان تصویب ۱۳۷۳/۱۲/۲۸ ۱۳۷۳/۱۲/۲۸</p> <p>ساعت تصویب مؤخر (بعد از دستور جلسه ش ۷ - ص ۲۸) (مقدم) (دستور جلسه ش ۶ - ص ۲۵) زمان قابلیت اجراء ۱۳۷۴/۱/۱ ۱۳۷۴/۱/۱ تأیید شورای نگهبان مقدم ۱۳۷۳/۱۲/۲۸ مؤخر: ۱۶ ۱۳۷۴/۱/۱</p> <p>طبیعی است در صورتی که ملاک در مسئله مطروحه، زمان تصویب باشد قانون بودجه کل کشور که در روز ۱۳۷۳/۱۲/۲۸ در دستور بعدی مجلس قرار داشته مؤخر است و چنان که تأیید شورای نگهبان ملاک در اعتبار قانون باشد قانون وصول برخی از درآمدهای دولت، قانون مؤخر است ولو آن که قابلیت اجراء هر دو ۱۳۷۴/۱/۱ بوده است.</p> <p>رئیس جمهور اکبر هاشمی رفسنجانی</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصول نود و چهارم و پنجاه و نهم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۸۱/د/۱۱۰ تاریخ: ۱۹/۱۲/۱۳۸۱ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان «دامت تأییداتهم» باسلام</p> <p>نظر به برخی شبهات و تشکیکات ایراد شده درباره شمول اصل نود و چهارم قانون اساسی نسبت به مصوبه درخواست مراجعه به آراء عمومی - موضوع اصل پنجاه و نهم قانون اساسی - لطفاً نظر تفسیری آن شورای محترم را در این زمینه اعلام فرمائید، که اصل ۹۴ قانون اساسی شامل همه پرسى مصوب مجلس شورای اسلامی می شود یا خیر؟ با تشکر.</p> <p>دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>	<p>شماره: ۴۱۰۴/۳۰/۴۱۰۴۸۱ تاریخ: ۲۵/۱۲/۸۱ بسمه تعالی دبیر محترم شورای نگهبان</p> <p>نامه شماره ۸۱/د/۱۱۰ مورخ ۱۹/۱۲/۱۳۸۱ مبنی بر تقاضای اظهار نظر تفسیری درباره شمول اصل ۹۴ قانون اساسی نسبت به مصوبه درخواست مراجعه به آراء عمومی - موضوع اصل ۵۹ قانون اساسی - در جلسات شورای نگهبان مطرح شد و نظریه تفسیری شورا به شرح زیر اعلام می گردد:</p> <p>«درخواست مراجعه به آراء عمومی موضوع اصل ۵۹ قانون اساسی از مصادیق مصوبات مجلس شورای اسلامی است و باید طبق اصل ۹۴ قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شود.»</p>

		<p>سید رضا زوارهئی قائم مقام دبیر شورای نگهبان</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل نود و ششم قانون اساسی</p>		<p>تاریخ: ۱۳۶۰ / ۴ / ۲ در جلسه مورخ ۱۳۶۰ / ۴ / ۲ که با حضور ۱۲ نفر اعضاء تشکیل شد در مورد نحوه رای گیری در مورد مصوبات مجلس از لحاظ انطباق با قانون اساسی بحث و بررسی مفصل به عمل آمد برخی معتقد بودند «باید رای گیری به عدم مغایرت به عمل آید و چنانچه اکثریت اعضای شورای نگهبان رأی به عدم مغایرت مصوبه با قانون اساسی دادند مصوبه قابل اجراء است» جمعی دیگر معتقد بودند «باید رای گیری به مغایرت مصوبه با قانون اساسی به عمل آید. و در صورتی که اکثریت اعضاء رأی دادند مصوبه با قانون اساسی مغایر است مصوبه جهت تجدید نظر به مجلس شورای اسلامی داده می شود» در این خصوص رای گیری به عمل آمد ۹ نفر با برداشت و تفسیر دوم یعنی اینکه رای گیری به عنوان مغایرت با قانون اساسی به عمل آید. رأی دادند و سه نفر آقایان ... به تفسیر اول رأی دادند و در نتیجه تفسیر دوم تصویب شد. توضیح: اصل ۹۶ قانون اساسی در مورد نحوه رای گیری نسبت به مغایرت یا عدم مغایرت مصوبات مجلس شورای اسلامی با احکام اسلام و قانون اساسی مقرر می دارد: «تشخیص عدم مغایرت مصوبات مجلس شورای اسلامی با احکام اسلامی با اکثریت فقهای شورای نگهبان و تشخیص عدم تعارض آنها با قانون اساسی بر عهده اکثریت همه اعضای شورای نگهبان است» در شورای نگهبان بر سر این موضوع بحث بود که آیا باید در مورد انطباق مصوبه مجلس با قانون اساسی رای گیری شود و نتیجتاً اگر اکثریت مصوبه را مطابق قانون اساسی دانستند. تأیید می شود و اگر اکثریت یعنی اقلأ ۷ نفر از ۱۲ نفر آن را منطبق بر قانون اساسی ندانستند رد می شود و یا اینکه باید رای گیری بر مغایرت مصوبه با قانون اساسی به عمل آید بگونه ای که اگر اکثریت یعنی اقلأ ۷ نفر</p>

		<p>از ۱۲ نفر آن را مغایر قانون اساسی شناختند برای اصلاح به مجلس باز می‌گردد و اگر این اکثریت حاصل نشد مصوبه تأیید می‌شود نتیجتاً اگر شش نفر آن را مغایر بدانند و شش نفر مغایر ندانند چون رأی اکثریت بر مغایرت حاصل نشده است مصوبه تأیید شده محسوب می‌شود، که همین نظر مورد تأیید اکثریت ۹ نفر اعضاء قرار گرفت و رای گیری بر همین منوال ادامه یافت. متن بخصوصی در این زمینه به عنوان تفسیر تنظیم نشده ولی صورت جلسه فوق که این معنی را می‌رساند و حاوی رأی تفسیری است عیناً نقل گردید.</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل نود و هفتم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۱۲۵۸ تاریخ: ۱۵/۸/۱۳۶۸ بسم الله الرحمن الرحيم ریاست محترم مجلس شورای اسلامی به پیوست نظر تفسیری شورای نگهبان در خصوص اصل نود و هفتم قانون اساسی در رابطه با مفهوم فوری بودن لوایح و طرحها ارسال میگردد، عنایت میفرمائید که با توجه به تفسیر مزبور طرحها و لوایح یک فوریتی که صرفاً رسیدگی خارج از نوبت و یک شوری بودن را طبق تعریف ماده ۱۱۶ و ۱۱۹ آئین‌نامه داخلی مجلس اقتضاء دارد از شمول فوری بودن مذکور در اصل ۹۷ خارج است، بنابراین پیشنهاد میشود ماده ۸۶ آئین‌نامه داخلی مجلس اصلاح یا به عدم شمول حکم آن نسبت به لوایح و طرحهای یک فوریتی تفسیر گردد. / قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان حسین مهرپور</p>	<p>شماره: ۱۲۵۸ تاریخ: ۱۵/۸/۱۳۶۸ تفسیر اصل نود و هفتم قانون اساسی: "مقصود از طرح یا لایحه فوری مذکور در اصل نود و هفتم قانون اساسی، طرح یا لایحه‌ای است که تاخیر در رسیدگی به آن مستلزم وقوع خسارت یا فوت فرصت باشد و لوایح و طرحهایی را که رسیدگی به آن در این حد از لزوم سرعت نیست شامل نمیشود." تفسیر فوق در جلسه مورخ ۱۴/۸/۱۳۶۸ شورای نگهبان با اکثریت ۱۱ رأی بعمل آمد. قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان حسین مهرپور</p>
<p>استفساریه در خصوص اصول چهارم، نود و یکم و نود و نهم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۲۱۸۲۰/۳۰/۸۶ تاریخ: ۹/۴/۸۶ حضرت آیت‌الله جنتی(مد ظله العالی) دبیر محترم شورای نگهبان با سلام احتراماً با توجه به اینکه قانون اساسی در اصول متعدد مانند اصول ۴ و ۹۱ تا ۹۹ قانون اساسی وظایف و اختیاراتی را مستقیماً به عهده شورای نگهبان گذاشته است و انجام آنها مستلزم وجود ساختار و ضوابط متناسب می‌باشد، همچنین با عنایت به آنکه شورای نگهبان نهادی مستقل بوده و زیر نظر هیچ کدام از قوا</p>	<p>شماره: ۲۱۹۳۴/۳۰/۸۶ تاریخ: ۱۹/۴/۸۶ بسمه تعالی جناب آقای دکتر کدخدایی قائم‌مقام دبیر و عضو محترم حقوقدان شورای نگهبان با اهدای سلام و تحیت عطف به نامه شماره ۲۱۸۲۰/۳۰/۸۶ مورخ ۹/۴/۱۳۸۶ جنابعالی مبنی بر تقاضای اظهارنظر تفسیری شورای نگهبان در خصوص مشخص نمودن مرجع تصویب ضوابط و مقررات اداری،</p>

<p>و دیگر دستگاهها نمی‌باشد، تصویب ضوابط و مقررات اداری، استخدامی، مالی و تشکیلاتی توسط مجلس شورای اسلامی و هیات وزیران و دیگر مقامات و دستگاهها ممکن است موجب اختلال در انجام وظایف و اختیارات شورای نگهبان گردد و متناسب با وظایف تفویض شده نباشد.</p> <p>اعضاء محترم شورای نگهبان نیز در آراء و نظرات قبلی خود به این مهم توجه داشته و این وضع قانون و یا انجام تحقیق و تفحص توسط مجلس شورای اسلامی نسبت به شورای نگهبان را مغایر با قانون اساسی شناخته‌اند. در این ارتباط توجه حضرتعالی و اعضای محترم را به دو نظر صادره از سوی این شورا جلب می‌نمایم.</p> <p>در تاریخ ۱۰/۵/۱۳۷۲ طرح استخدامی کارکنان مجلس شورای اسلامی مصوب جلسه ۶/۵/۱۳۷۲ آن مجلس واصل گردید که در جلسه ۲۷/۵/۱۳۷۲ شورای نگهبان مطرح و نظر شورا متعاقباً اعلام شد.</p> <p>از آنجا که تبصره ۱ ماده ۲ طرح یاد شده تعیین ضوابط استخدامی مستخدمین شورای نگهبان را به موجب آن قانون بر عهده کمیسیون مشترک مجلس و دیوان محاسبات قرار می‌داد، شورای نگهبان اعلام نمود تبصره مزبور از این جهت که کارکنان شورای نگهبان را نیز در بر می‌گیرد مغایر قانون اساسی شناخته می‌شود. علاوه آنکه سایر تبصره‌های مربوط در این قانون که مبتنی بر این تبصره می‌باشد نیز مغایر قانون اساسی شناخته شده است.</p> <p>همچنین در پی استفساریه مجلس شورای اسلامی از شورای نگهبان در خصوص اصل ۷۶ قانون اساسی این شورا در تاریخ ۷/۱۰/۱۳۶۷ و طی نظریه شماره ۳۲۴۴ اعلام داشت: «اصل ۷۶ قانون اساسی شامل مواردی از قبیل مقام معظم رهبری، مجلس خبرگان و شورای نگهبان که مافوق مجلس شورای اسلامی می‌باشند نمی‌شود.»</p> <p>اکنون با عنایت به رویه سابق و مطابق با اصل ۹۸ قانون اساسی و ماده (۱۹) آیین‌نامه داخلی شورای نگهبان، درخواست می‌شود نظر تفسیری شورای نگهبان را در خصوص اصول ۴، ۹۱ و ۹۹ قانون اساسی نسبت به مرجع تصویب ضوابط و مقررات مذکور اعلام فرمایید.</p>	<p>استخدامی، مالی و تشکیلاتی شورای نگهبان، با توجه به اصل ۹۸ قانون اساسی و ماده (۱۹) آیین‌نامه داخلی شورای نگهبان، موضوع در جلسه مورخ ۱۳/۴/۱۳۸۶ شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر تفسیری این شورا در خصوص اصول ۴، ۹۱ و ۹۹ قانون اساسی بشرح ذیل اعلام می‌گردد:</p> <p>«مستفاد از اصول ۴، ۹۱ و ۹۹ قانون اساسی این است که تصویب ضوابط و مقررات مالی، اداری، استخدامی و تشکیلاتی شورای نگهبان که انجام وظایف آن به تشخیص شورا متوقف بر آنها است، بر عهده خود این شورا می‌باشد.»</p> <p>احمد جنتی دبیر شورای نگهبان</p>
---	---

	<p>با تجدید احترام کدخدائی</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصل نود و نهم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۳۳/۳ تاریخ: ۲۲/۲/۱۳۷۰ شورای محترم نگهبان با سلام و تحیات نظر به اینکه امر انتخابات از امور مهمه کشور است و امت اسلامی با رشد انقلابی در تمام دوره‌های اخذ رأی بنحو چشمگیر در انتخابات شرکت نموده‌اند و من بعد نیز باید بنحوی عمل شود که حضور آزادانه مردم هم چنان محفوظ بماند و این امر مستلزم نظارت شورای نگهبان است تا در تمام جهات رعایت بیطرفی کامل معمول گردد و در این خصوص در کیفیت اجرا و نظارت گاهی شائبه تداخل مطرح می‌گردد بنا به مراتب استدعا دارد نظر تفسیری آن شورای محترم را در مورد مدلول اصل نود و نه قانون اساسی اعلام فرمایند. غلامرضا رضوانی رئیس هیئت مرکزی نظارت شورای نگهبان بر انتخابات</p>	<p>شماره: ۱۲۳۴ تاریخ: ۱/۳/۱۳۷۰ بسم الله الرحمن الرحيم هیئت مرکزی نظارت بر انتخابات عطف به نامه شماره ۳۳/۳ مورخ ۲۲/۲/۱۳۷۰ موضوع در جلسه ۱/۳/۷۰ مطرح و نظر شورا بدین شرح اعلام می‌گردید. نظارت مذکور در اصل ۹۹ قانون اساسی استصوابی است و شامل تمام مراحل اجرایی انتخابات از جمله تأیید و رد صلاحیت کاندیداها می‌شود. دبیر شورای نگهبان محمد محمدی‌گیلانی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصول هفتاد و پنجم و یکصد و دوم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۴۳۶۱۵۵/۱۰ تاریخ: ۸/۳/۱۳۸۵ بسمه تعالی حضرت آیت‌الله جنتی (ایدکم الله) دبیر محترم شورای نگهبان با احترام از آنجا که اصل هفتاد و پنجم بررسی طرحهای قانونی و پیشنهادات اصلاحی نمایندگان در خصوص لوایح را که دارای بار مالی باشند منع نموده و از طرفی در اصل یکصد و دوم به شورایعالی استانها اجازه تقدیم طرح به صورت مستقیم به مجلس شورای اسلامی را داده است، خواهشمند است نظریه تفسیری شورای نگهبان را در پاسخ به این سؤال اعلام فرمایید «آیا ممنوعیت بار مالی برای طرحهای ارائه شده به مجلس شامل طرحهای موضوع اصل یکصد و دوم قانون اساسی نیز می‌شود یا خیر؟» غلامعلی حداد عادل رئیس مجلس شورای اسلامی</p>	<p>شماره: ۱۵۸۸۱/۳۰/۸۵ تاریخ: ۱/۴/۸۵ بسمه تعالی رئیس محترم مجلس شورای اسلامی عطف به نامه شماره ۴۳۶۱۵۵/۱۰ مورخ ۸/۳/۱۳۸۵؛ مبنی بر تقاضای اظهارنظر تفسیری درباره «آیا ممنوعیت بار مالی برای طرحهای ارائه شده به مجلس شامل طرحهای موضوع اصل یکصد و دوم قانون اساسی نیز می‌شود یا خیر؟» در جلسه مورخ ۳۱/۳/۱۳۸۵ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر تفسیری شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد: «اصل هفتاد و پنج قانون اساسی شامل هر طرحی که طبق قانون به مجلس ارائه گردد و بار مالی داشته باشد می‌شود.» احمد جنتی دبیر شورای نگهبان</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل</p>	<p>شماره: ۴۵/۴۹۶۳/د.ه تاریخ: ۱۱/۵/۶۲</p>	<p>شماره: ۹۳۳۳ تاریخ: ۱۸/۵/۱۳۶۲</p>

<p>یکصد و یازدهم قانون اساسی</p>	<p>شورای محترم نگهبان لطفا در تفسیر اصل ۱۱۱ قانون اساسی نظر بدهید که: آیا مجلس خبرگان آئین نامه اجرائی آن اصل را فقط می تواند در اجلاسیه اول تنظیم کند یا ممکن است در اجلاسیه های بعد هم اصلاحاتی بعمل آورد. نایب رئیس مجلس خبرگان اکبر هاشمی رفسنجانی ۱۱/۵/۶۲</p>	<p>بسم الله الرحمن الرحيم نایب رئیس محترم مجلس خبرگان عطف به نامه شماره ۴۹۶۳/۲۵۰/د.ه مورخ ۱۱/۵/۱۳۶۲ موضوع سؤال در جلسه شورای نگهبان مطرح و مفصلاً مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظریه تفسیری شورای نگهبان بشرح ذیل میباشد: "مستفاد از اصل ۱۱۱ قانون اساسی اینست که مقررات تشکیل خبرگان برای رسیدگی و عمل به این اصل بعهده مجلس خبرگان است و تعیین آن در اولین اجلاسیه مربوط به دستور اولین اجلاسیه می باشد بنابراین تغییر و هرگونه اصلاح لازم از طرف مجلس خبرگان در مقررات مذکور از لحاظ قانون اساسی بلامانع است." دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و دوازدهم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۷۵۲۷/۳۰/۸۳ تاریخ: ۱۰/۳/۸۳ جناب حجت الاسلام والمسلمین آقای هاشمی رفسنجانی رئیس محترم مجمع تشخیص مصلحت نظام با سلام چنانکه مستحضرید، نمایندگان ششمین دوره مجلس شورای اسلامی در واپسین روزهای آن دوره، لایحه بسیار مهم برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران را بدون بررسی ایرادات شورای نگهبان و یا دست کم رفع ایهامات به آن مجمع محترم ارجاع کرده اند. این اقدام، صرف نظر از آنکه موجب سلب حق نمایندگان دوره ششم و هفتم مجلس در ارائه پیشنهاد و طی روال طبیعی قانونگذاری می شود، به نظر شورای نگهبان مغایر اصل (۱۱۲) قانون اساسی و خلاف صریح ماده (۱۸۷) آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی است. بدون تردید مجلس نمی تواند بدون بررسی ایرادات شورای نگهبان اقدام به ارجاع مصوبه به مجمع نماید. بر حسب روال طبیعی و قانونی طبق ماده (۱۸۶) آئین نامه الزاماً مصوبه ای که «از طرف شورای نگهبان</p>	<p>شماره: ۷۵۴۷/۳۰/۸۳ تاریخ: ۱۶/۳/۱۳۸۳ بسمه تعالی جناب حجت الاسلام والمسلمین آقای هاشمی رفسنجانی رئیس محترم مجمع تشخیص مصلحت نظام باسلام پیرو نامه شماره ۷۵۲۷/۳۰/۸۳ مورخ ۱۰/۳/۸۳: بدینوسیله نظریه تفسیری شورای نگهبان از اصل ۱۱۲ قانون اساسی بشرح ذیل جهت اقدام لازم اعلام میگردد: مستفاد از اصل ۱۱۲ قانون اساسی اینست که مجمع تشخیص مصلحت نظام حق تشخیص مصلحت در مصوبه ای از مجلس شورای اسلامی را دارد که شورای نگهبان در مورد آن اعلام نظر نموده باشد و تمام یا قسمتی از آن را خلاف شرع یا مغایر قانون اساسی بداند هرگاه شورای نگهبان قسمتی از مصوبه ای را مبهم دانسته و از مجلس شورای اسلامی خواستار بیان مراد خود از آن قسمت شده باشد تا پس از آن اعلام نظر کند قبل از تبیین مراد و اعلام نظر شورای نگهبان درباره آن</p>

	<p>رده شده به کمیسیون مربوطه ارسال می‌شود و با اعلام وقت قبلی با حضور نماینده شورای نگهبان، موارد اعتراض برای اصلاح مورد بحث قرار می‌گیرد.»</p> <p>سپس طبق ماده ۱۸۷ «پس از بررسی گزارش کمیسیون که در آن نظر شورای نگهبان ملحوظ شده است و پس از رأی‌گیری نسبت به آن، مصوبه مجدداً به شورای نگهبان ارسال می‌شود. اگر این مصوبه هنوز وافی به نظرات شورای نگهبان نباشد، مجدداً در مجلس مطرح می‌گردد.</p> <p>در صورتیکه مجلس با در نظر گرفتن حفظ مصلحت نظام همچنان بر رای خود باقی باشد رئیس مجلس مصوبه مذکور را به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارسال می‌دارد»</p> <p>بنابراین، چنین بدعتی که به هر بهانه‌ای اصولاً ایرادات شورای نگهبان مورد رسیدگی قرار نگیرد، نقض آشکار قانون اساسی و فلسفه وجودی شورای نگهبان و نیز مجمع تشخیص مصلحت نظام است.</p> <p>آیا به راستی «برای حفظ مصلحت نظام» است که هیچیک از ایرادات متعدد شورای نگهبان و پیشنهادات مصرانه نمایندگان برای رفع آنها مورد توجه قرار نگرفته و صرفاً برای ممانعت از حق قانونگذاری دوره بعد، مصوبه‌ای به اهمیت برنامه چهارم توسعه مستقیماً به مجمع ارسال گردیده است؟! </p> <p>به هر صورت انتظار دارد حضرتعالی نیز با ممانعت از این رویه غیرقانونی و نادرست به اجرای دقیق قانون اساسی و دفاع از احکام شرع مقدس تاکید فرمائید.</p> <p>بدیهی است شورای نگهبان در صورت نیاز می‌تواند با تفسیر اصل مربوط، به حل نهایی موضوع کمک نماید.</p> <p>دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>	<p>مجمع تشخیص مصلحت نظام حق بررسی و اعلام تشخیص مصلحت در موارد خلاف را ندارد.</p> <p>دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و دوازدهم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۱۶۴۶/۱- تاریخ: ۱۸/۲/۱۳۷۲ شورای محترم نگهبان لطفاً با توجه به اصول قانون اساسی در مورد مجمع تشخیص مصلحت نظر آن شورای محترم را در خصوص مسائل زیر بیان فرمائید.</p> <p>۱- آیا مجمع میتواند پس از تصویب و ابلاغ مصوبات خود درباره آنها تجدید نظر کند.</p>	<p>شماره: ۴۵۷۵ تاریخ: ۳/۳/۷۲ ریاست محترم مجمع تشخیص مصلحت نظام عطف به نامه شماره ۱۶۴۶/۱- مورخ ۱۸/۲/۱۳۷۲ نظر تفسیری شورای نگهبان بدین شرح اعلام می‌گردد:</p> <p>۱- مجمع تشخیص مصلحت نظام نمی‌تواند مستقلاً در مواد قانونی مصوبه خود تجدید نظر کند.</p>

	<p>۲- اگر ابهامی در مفهوم مصوبات بود رفع ابهام آن و تفسیر مصوبه با خود مجمع است و یا مرجع تفسیر مجلس شورای اسلامی و یا تفسیرها احتیاج به ارجاع مجدد از سوی مقام رهبری است.</p> <p>۳- و اصولاً آیا مصوبات مجمع قانون است و همه ویژگیهای قوانین عادی باید در مورد آنها مراعات شود و من جمله تفسیر</p> <p>۴- اگر تعارضی بین مصوبات مجمع و قوانین عادی و اساسی و مقررات رسمی دیگر کشور به وجود آید تکلیف چیست؟ و حاکم کدامند؟</p> <p>۵- آیا مجلس شورای اسلامی و سایر مراکزی که بنحوی حق تعیین ضوابط و مقررات و قوانین را دارند می توانند مصوبات مجمع را رد و نقض و یا فسخ و ابطال کنند.</p> <p>اکبر هاشمی رفسنجانی رئیس جمهور و رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام ۱۸/۲/۷۲</p>	<p>۲- تفسیر مواد قانونی مصوب مجمع در محدوده تبیین مراد با مجمع است. اما اگر مجمع در مقام توسعه و توضیح مصوبه خود باشد مستقلاً نمی تواند اقدام نماید.</p> <p>۳- مطابق اصل چهارم قانون اساسی مصوبات مجمع تشخیص مصلحت نظام نمی تواند خلاف موازین شرع باشد و در مقام تعارض نسبت به اصل قانون اساسی مورد نظر مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان (موضوع صدر اصل ۱۱۲) و همچنین نسبت به سایر قوانین و مقررات دیگر کشور مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام حاکم است.</p> <p>لازم بذکر است که در مورد تعارض مصوبات مجمع با سایر اصول قانون اساسی شورای نگهبان به رای نرسید.</p> <p>دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و دوازدهم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۵۳۱۸/۱/۷۷۷۸/۲۶۳۰-ر تاریخ: ۵/۷/۱۳۷۲ شورای محترم نگهبان</p> <p>پیرو نامه شماره ۱۶۴۶/۲۲۳۶-۱-ر مورخ ۱۸/۲/۷۲ و عطف به نامه شماره ۴۵۷۵ مورخ ۳/۳/۷۲ در خصوص "حوزه اختیارات و وظایف مجمع تشخیص مصلحت نظام" با توجه به اصول قانون اساسی و با عنایت به مذاکرات جلسه اخیر مجمع، نظر به اینکه نظریه تفسیری آن شورای محترم در مورد بند پنج نامه فوق الاشارة مجمع، واصل نگردیده، لذا خواهشمند است در اعلام نظر تسریع فرمایند.</p> <p>اکبر هاشمی رفسنجانی رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام ۴/۷/۷۲</p>	<p>شماره: ۵۳۱۸ تاریخ: ۲۴/۷/۷۲ بسمه تعالی</p> <p>ریاست محترم مجمع تشخیص مصلحت نظام</p> <p>عطف به نامه های شماره ۷۷۷۸/۲۶۳۰/۱-ر مورخ ۱۸/۲/۱۳۷۲ و ۵/۷/۱۳۷۲-۱۶۴۶/۲۲۳۶/۱-ر مورخ ۱۸/۲/۱۳۷۲ و پیرو نامه شماره ۴۵۷۵ مورخ ۳/۳/۷۲ بند ۵ سؤال مورد اشاره در جلسه مورخ ۲۱/۷/۷۲ شورای نگهبان مطرح و نظر تفسیری شورا بدین شرح اعلام می گردد:</p> <p>هیچ یک از مراجع قانون گذاری حق رد و ابطال و نقض و فسخ مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام را ندارد اما در صورتیکه مصوبه مجمع مصلحت مربوط به اختلاف نظر شورای نگهبان و مجلس شورای اسلامی بوده مجلس پس از گذشت زمان معتدبه که تغییر مصلحت موجه باشد حق طرح و تصویب قانون مغایر را دارد. و در مواردی که موضوع به عنوان معضل از طرف مقام معظم رهبری به مجمع ارسال شده باشد در صورت استعلام از مقام رهبری و عدم مخالفت معظم له موضوع قابل طرح در مجلس شورای اسلامی می باشد.</p>

	<p>شماره: ۴۶۹۰۹/۳۱/۹۱ تاریخ: ۱۷/۳/۱۳۹۱ بسمه تعالی محضر حضرت آیت ... جنتی (دامت برکاته) دبیر معزز و محترم شورای نگهبان باسلام و تحیت نظر به اینکه اخیراً پیرامون اصل یکصد و سیزدهم قانون اساسی مباحثی نزد صاحب نظران و مسئولان کشوری مطرح شده و در جهت اجرائی شدن آن اقدامات چندی انجام گرفته که موجب بروز سئوالات و ابهاماتی در این خصوص شده، خواهشمند است دستور فرمائید موضوع در دستور کار شورای محترم نگهبان قرار گیرد تا با تفسیر اصل مزبور به سئوالات ذیل پاسخ داده شود.</p> <p>۱- با عنایت به اصل تفکیک قوا و وجود نهادهای مسئول در قانون اساسی که هر یک سهمی از نظارت و اجرای آن را برعهده دارند، مقصود از مسئولیت رئیس جمهور در اجرای قانون اساسی چیست؟</p> <p>۲- آیا در مسئولیت اجرای قانون اساسی، رئیس جمهور می تواند از ابزارهایی مانند تشکیل نهاد و سازمان خاص برای نظارت و پیگیری عدم اجرای اصول قانون اساسی استفاده کند؟</p> <p>۳- آیا مفهوم مسئولیت اجرای قانون اساسی شامل مسئولیت و پیگیری نقض آن نیز می شود؟ کدخدائی</p>	<p>دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p> <p>شماره: ۴۷۱۴۲/۳۰/۹۱ تاریخ: ۱۲/۴/۱۳۹۱ بسمه تعالی جناب آقای دکتر کدخدائی عضو محترم حقوقدان شورای نگهبان با سلام و تحیت عطف به نامه شماره ۴۶۹۰۹/۳۱/۹۱ مورخ ۱۷/۳/۱۳۹۱، مبنی بر اظهارنظر تفسیری در خصوص اصل یکصد و سیزدهم (۱۱۳) قانون اساسی، موضوع در جلسه مورخ ۳۱/۳/۱۳۹۱ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می گردد:</p> <p>۱- مستفاد از اصول متعدد قانون اساسی آن است که مقصود از مسئولیت اجراء در اصل ۱۱۳ قانون اساسی، امری غیر از نظارت بر اجرای قانون اساسی است.</p> <p>۲- مسئولیت رئیس جمهور در اصل ۱۱۳ شامل مواردی نمی شود که قانون اساسی تشخیص، برداشت، نوع و کیفیت اعمال اختیارات و وظایفی را به عهده مجلس خبرگان رهبری، شورای نگهبان، مجمع تشخیص مصلحت نظام، مجلس شورای اسلامی، قوه قضائیه و هر مقام و دستگاه دیگری که قانون اساسی به آنها اختیار یا وظیفه ای محول نموده است.</p> <p>۳- در مواردی که به موجب قانون اساسی رئیس جمهور حق نظارت و مسئولیت اجراء ندارد، حق ایجاد هیچ گونه تشکیلاتی را هم ندارد.</p> <p>احمد جنتی دبیر شورای نگهبان</p>
<p>استفساریه در خصوص اصول یکصد و سیزدهم و بیست و یکم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۱۲۸۹/۳ تاریخ: ۱۰/۱۰/۶۰ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان قانون اساسی رئیس جمهور طبق قانون اساسی مکلف به اجرای قانون اساسی و شرع مقدس و ... است. بنظر میرسد که انجام این مسؤولیت بدون نظارت دقیق بر ارگانهای اجرایی</p>	<p>شماره: ۴۲۱۴ تاریخ: ۱/۱۱/۱۳۶۰ بسم الله الرحمن الرحيم حضرت حجه الاسلام آقای حاج سید علی خامنه‌ای رئیس محترم جمهوری اسلامی ایران دامت برکاته</p>

	<p>(اعم از قوه قضائیه و مجریه) امکان پذیر نیست، بدین جهت دفتر ریاست جمهوری در صدد است به تشکیل یک واحد بازرسی ویژه اقدام نماید، خواهشمند است نظر آن شورا را در مورد این اقدام از جهت انطباق با قانون اساسی بیان نمائید.</p> <p>سید علی خامنه‌ای رئیس جمهوری اسلامی ایران</p>	<p>عطف بنامه شماره ۱۲۸۹/۳ مورخ ۱۳/۱۰/۶۰، موضوع در جلسه رسمی شورای نگهبان مطرح و بررسی شد، نظر اکثریت به این شرح اعلام میشود. آنچه از اصل ۱۱۳ و ۱۲۱ در رابطه با اصول متعدد و مکرر قانون اساسی استفاده میشود رئیس جمهور پاسدار مذهب رسمی کشور و نظام جمهوری اسلامی است و مسئولیت اجرای قانون اساسی و تنظیم روابط قوای سه‌گانه و ریاست قوه مجریه را جز در اموری که مستقیماً برهبری مربوط میشود بر عهده دارد، در رابطه با این وظایف و مسئولیتها میتواند از مقامات مسئول اجرایی و قضائی و نظامی توضیحات رسمی بخواهد و مقامات مذکور موظفند توضیحات لازم را در اختیار ریاست جمهوری بگذارند، بدیهی است رئیس جمهوری موظف است چنانچه جریانی را مخالف مذهب رسمی کشور و نظام جمهوری اسلامی و قانون اساسی تشخیص داد اقدامات لازم را معمول دارد.</p> <p>بنابراین تشکیل واحد بازرسی در ریاست جمهوری با قانون اساسی مغایرت دارد.</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و هفدهم قانون اساسی</p>	<p>تاریخ: ۲۹/۳/۱۳۶۴ شماره: ۵۵/۳۰۶ بسمه تعالی</p> <p>شورای محترم نگهبان قانون اساسی بطوریکه استحضار دارند بموجب اصل یکصد و هفدهم قانون اساسی، رئیس جمهور با اکثریت مطلق آراء شرکت‌کنندگان انتخاب میشود و در صورتیکه در مرحله اول هیچ یک از نامزدها چنین اکثریتی به دست نیاورند، انتخابات به مرحله دوم کشیده میشود.</p> <p>با عنایت باین که کیفیت انتخاب رئیس جمهور در مرحله دوم مشخص نگردیده خواهشمند است دستور فرمایند در پاسخ اعلام نمایند که در مرحله دوم نیز اکثریت مطلق آرا ملاک عمل خواهد بود و یا کسب اکثریت نسبی آراء کافی است. /م</p> <p>علی‌اکبر ناطق نوری وزیر کشور</p>	<p>شماره: ۳۷۶۴ تاریخ: ۵/۴/۱۳۶۴ بسم الله الرحمن الرحيم</p> <p>جناب حجت الاسلام ناطق نوری وزیر محترم کشور عطف به نامه شماره ۵۵/۳۰۶ مورخ ۲۹/۳/۱۳۶۴: نظر اکثریت (۴/۳) اعضاء شورا بشرح زیر اعلام میشود:</p> <p>"در دوره دوم هر یک از دو نفر که اکثریت داشته باشند انتخاب میشود. نهایت این است که اگر در قانون انتخابات آراء مربوط به غیر این دو نفر باطل اعلام شود. که در این صورت صاحب اکثریت به اکثریت مطلق انتخاب شده است و اگر آراء مربوط به دیگران را هم در جمع آراء بحساب بیاورند به اکثریت نسبی انتخاب شده است و در هر صورت نتیجه واحد است. و فردی که از دو نفر اکثریت دارد منتخب و بعد از آن تجدید انتخابات قانونی نیست.س</p>

<p>دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p>	<p>شماره: ۴۲۱۴ تاریخ: ۱/۱۱/۱۳۶۰ بسم الله الرحمن الرحيم حضرت حجة الاسلام آقای حاج سید علی خامنه‌ای رئیس محترم جمهوری اسلامی ایران دامت برکاته عطف بنامه شماره ۱۲۸۹/۳ مورخ ۱۳/۱۰/۶۰، موضوع در جلسه رسمی شورای نگهبان مطرح و بررسی شد، نظر اکثریت به این شرح اعلام میشود. آنچه از اصل ۱۱۳ و ۱۲۱ در رابطه با اصول متعدد و مکرر قانون اساسی استفاده میشود رئیس جمهور پاسدار مذهب رسمی کشور و نظام جمهوری اسلامی است و مسئولیت اجرای قانون اساسی و تنظیم روابط قوای سه‌گانه و ریاست قوه مجریه را جز در اموری که مستقیماً برهبری مربوط میشود بر عهده دارد، در رابطه با این وظایف و مسئولیتها میتواند از مقامات مسئول اجرایی و قضائی و نظامی توضیحات رسمی بخواهد و مقامات مذکور موظفند توضیحات لازم را در اختیار ریاست جمهوری بگذارند، بدیهی است رئیس جمهوری موظف است چنانچه جریانی را مخالف مذهب رسمی کشور و نظام جمهوری اسلامی و قانون اساسی تشخیص داد اقدامات لازم را معمول دارد. بنابراین تشکیل واحد بازرسی در ریاست جمهوری با قانون اساسی مغایرت دارد. دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p>	<p>شماره: ۱۲۸۹/۳ تاریخ: ۱۰/۱۰/۶۰ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان قانون اساسی رئیس جمهور طبق قانون اساسی مکلف به اجرای قانون اساسی و شرع مقدس و ... است. بنظر میرسد که انجام این مسؤولیت بدون نظارت دقیق بر ارگانهای اجرایی (اعم از قوه قضائیه و مجریه) امکان‌پذیر نیست، بدین جهت دفتر ریاست جمهوری در صدد است به تشکیل یک واحد بازرسی ویژه اقدام نماید، خواهشمند است نظر آن شورا را در مورد این اقدام از جهت انطباق با قانون اساسی بیان نمائید. سید علی خامنه‌ای رئیس جمهوری اسلامی ایران</p>
<p>استفساریه در خصوص اصول یکصد و سیزدهم و یکصد و بیست و یکم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۶۰۰۰/۱ تاریخ: ۱/۱۱/۱۳۶۵ بسم الله الرحمن الرحيم شورای محترم نگهبان با توجه به مفاد سوگندنامه‌ی رئیس جمهور در اصل یکصد و بیست و یکم قانون اساسی، آنجا که رئیس جمهور در حراست از مرزها و استقلال سیاسی و فرهنگی کشور نباید از هیچ اقدامی دریغ ورزد. در صورتیکه بنا به تشخیص و نظر رئیس جمهور فردی که بعنوان سفیر فوق‌العاده و نماینده‌ی تام‌الاختیار</p>	<p>شماره: ۷۶۰۳ تاریخ: ۶/۱۲/۱۳۶۵ بسم الله الرحمن الرحيم حضرت حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای خامنه‌ای ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران عطف به نامه شماره ۶۰۰۰/۱ مورخ ۱/۱۱/۱۳۶۵ موضوع در جلسه شورای نگهبان مطرح گردید و نظر شرعی اکثریت فقهاء بشرح زیر اعلام میشود: "آنچه از عبارت سوگندنامه استفاده میشود اینستکه رئیس جمهور باید در تمام اقدامات و</p>

	<p>دولت جمهوری اسلامی ایران پیشنهاد می‌شود، از صلاحیت و اهلیت کامل برای احراز چنین نمایندگی برخوردار نباشد آیا در این صورت امضاء نمایندگی یاد شده با مفاد سوگندنامه منافاتی ندارد؟ خواهشمند است نظر تفسیری خود را اعلام فرمایید. سید علی خامنه‌ای رئیس جمهور</p>	<p>وظایف و مسئولیتهائی که عهده دارد است حفظ و حراست از مرزها و استقلال سیاسی و اقتصادی کشور و سایر اموری را که در سوگندنامه بیان شده است را مراعات نماید. ولی چنانچه در موردی احراز نماید که امضاء او موجب عواقب سوء و بروز خطراتی برای مرزها و سایر مصالح عالییه اسلام و نظام جمهوری اسلامی میشود شرعا باید از امضاء خودداری نماید و خودداری او از امضاء حث قسم نمیباشد." / دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>
<p>استفساربه در خصوص اصول یکصد و بیست و چهارم، یکصد و سی و پنجم و یکصد و چهل و یکم قانون اساسی (قبل از بازنگری)</p>	<p>شماره: ۳۵۸۷ تاریخ: ۲۸/۳/۱۳۶۴ بسم الله الرحمن الرحيم ریاست محترم مجلس شورای اسلامی: عطف به نامه شماره ۲۵/۱۶۰۴۸/د. مورخ ۸/۳/۱۳۶۴: موضوع سؤالات در جلسات شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر تفسیری شورا (با اکثریت ۴/۳ اعضا) به شرح ذیل اعلام میگردد: "۱- مستفاد از اصل ۱۲۴ قانون اساسی این است که رئیس جمهور پس از انتخاب موظف است فردی را برای نخست وزیری تعیین و برای کسب رای تمایل بمجلس معرفی نماید، بنابراین پس از تجدید انتخابات ریاست جمهوری، خواه رئیس جمهور جدیدی انتخاب شده یا همان رئیس جمهور قبلی مجددا برگزیده شود، میبایست نسبت به تعیین نخست وزیر و معرفی او به مجلس برای کسب رأی تمایل اقدام نماید." ۲- جواز سرپرستی نخست وزیر نسبت به وزارتخانه‌های فاقد وزیر به موافقت ریاست جمهوری و تصویب مجلس احتیاج دارد، در این خصوص قبلا هم طی شماره ۳۱۳۷ مورخ ۲۹/۱۲/۱۳۶۳ در پاسخ مقام محترم ریاست جمهوری به همین نحو اعلام نظر شده است." دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>	<p>شماره: ۲۵/۱۶۰۴۸/د. تاریخ: ۸/۳/۶۴ شورای محترم نگهبان بخاطر نزدیک شدن انتخابات ریاست جمهوری و نداشتن سه وزیر در کابینه و ابهام قانون اساسی لازم است که نظر شورا در تفسیر اصول ۱۲۴ و ۱۳۵ و ۱۴۱ روشن باشد. خواهشمند است نظر شورا را در مورد مسائل زیر بیان فرمائید ۱- با توجه به دو اصل ۱۲۴ و ۱۳۵ آیا پس از انتخاب رئیس جمهور نخست وزیر و کابینه به اعتبار سابق خود باقی هستند و یا نیاز به معرفی جدید به مجلس و گرفتن رأی تمایل و اعتماد وجود دارد؟ ۲- بر فرض نیاز به معرفی جدید، در فرض انتخاب مجدد رئیس جمهور قبلی که خود نخست وزیر و کابینه را به مجلس آورده نیز چنین نیازی هست یا نه؟ ۳- جواز سرپرستی نخست وزیر نسبت به وزارت خانه‌های فاقد وزیر براساس اصل ۱۴۱ احتیاج به تصویب مجلس و موافقت ریاست جمهوری و یا یکی از آن دو دارد و یا ندارد؟ رئیس مجلس شورای اسلامی اکبر هاشمی رفسنجانی</p>

<p>استفساریه در خصوص اصول یکصد و بیست و چهارم، یکصد و سی و پنجم و یکصد و چهل و یکم قانون اساسی (قبل از بازنگری)</p>	<p>شماره: ۳۵۸۷ تاریخ: ۲۸/۳/۱۳۶۴ بسم الله الرحمن الرحيم ریاست محترم مجلس شورای اسلامی: عطف به نامه شماره ۵۸۱۱۰/۱۶۰۴۸/د.مورخ ۸/۳/۱۳۶۴: موضوع سؤالات در جلسات شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر تفسیری شورا (با اکثریت ۴/۳ اعضا) به شرح ذیل اعلام میگردد: "۱- مستفاد از اصل ۱۲۴ قانون اساسی این است که رئیس جمهور پس از انتخاب موظف است فردی را برای نخست وزیری تعیین و برای کسب رای تمایل بمجلس معرفی نماید، بنابراین پس از تجدید انتخابات ریاست جمهوری، خواه رئیس جمهور جدیدی انتخاب شده یا همان رئیس جمهور قبلی مجدداً برگزیده شود، میبایست نسبت به تعیین نخست وزیر و معرفی او به مجلس برای کسب رأی تمایل اقدام نماید." ۲- جواز سرپرستی نخست وزیر نسبت به وزارتخانه‌های فاقد وزیر به موافقت ریاست جمهوری و تصویب مجلس احتیاج دارد، در این خصوص قبلاً هم طی شماره ۳۱۳۷ مورخ ۲۹/۱۲/۱۳۶۳ در پاسخ مقام محترم ریاست جمهوری به همین نحو اعلام نظر شده است." دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>	<p>شماره: ۵۸۱۱۰ تاریخ: ۳/۸/۱۳۶۳ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان نظر باینکه دستگاههای مختلف اجرائی در رابطه با اصل هفتاد و هفتم قانون اساسی دچار ابهاماتی هستند و همین امر موجبات رکود نسبی اقدامات این دستگاهها را فراهم آورده، خواهشمند است نسبت به سؤال زیر که در نامه‌های شماره ۳۰۹۴ مورخ ۱۷/۲/۱۳۶۳ و ۸۸۰۳۶ مورخ ۲۱/۱۲/۱۳۶۲ نیز آمده است اعلام نظر فرمایند.</p>
<p>استفساریه در خصوص اصول هفتاد و هفتم و یکصد و بیست و پنجم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۲۰۰۹ تاریخ: ۱۶/۸/۱۳۶۳ بسم الله الرحمن الرحيم جناب آقای میرحسین موسوی نخست‌وزیر محترم جمهوری اسلامی ایران عطف بنامه شماره ۵۸۱۱۰ مورخ ۳/۸/۱۳۶۳، موضوع سؤال در جلسه شورای نگهبان مطرح گردید و نظر تفسیری شورا به شرح زیر اعلام میشود: اصل ۷۷ قانون اساسی با توجه به اصل ۱۲۵ از قراردادهایی که برای انجام معامله بین وزارتخانه‌ها</p>	<p>شماره: ۲۰۰۹ تاریخ: ۱۶/۸/۱۳۶۳ بسم الله الرحمن الرحيم جناب آقای میرحسین موسوی نخست‌وزیر محترم جمهوری اسلامی ایران عطف بنامه شماره ۵۸۱۱۰ مورخ ۳/۸/۱۳۶۳، موضوع سؤال در جلسه شورای نگهبان مطرح گردید و نظر تفسیری شورا به شرح زیر اعلام میشود: اصل ۷۷ قانون اساسی با توجه به اصل ۱۲۵ از قراردادهایی که برای انجام معامله بین وزارتخانه‌ها</p>

	<p>"آیا قراردادهائی که برای انجام معامله بین وزارتخانه، سازمان تابعه و یا شرکت دولتی ایران از یکطرف، با شرکت و موسسات دولتی خارجی از طرف دیگر منعقد میشود، قرارداد بین‌المللی محسوب و مشمول اصل فوق‌الذکر میباشد؟"</p> <p>تسریع در اعلام نظر موجب امتنان خواهد بود.</p> <p>میرحسین موسوی نخست وزیر ۲/۸/۶۳</p>	<p>و سایر سازمانهای دولتی ایران و شرکتهای خارجی دولتی که دارای شخصیت حقوقی باشند منعقد میگردد منصرف است و موارد خاص اینگونه قراردادها در صورتیکه ضوابط کلی آن بموجب قانون عادی تعیین شده باشد نیاز به تصویب مجلس شورای اسلامی ندارد ولی قانون عادی میتواند انعقاد بخشی از این قراردادها را نیز بطور موردی موکول به تصویب مجلس شورای اسلامی بنماید.</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p>
<p>استفساربه در خصوص اصول هفتاد و هفتم و یکصد و بیست و پنجم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۵/۲۵۰/۳۲۸۵۱ تاریخ: ۲۲/۱۰/۱۳۶۶ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان</p> <p>لوایحی در خصوص الحاق ایران به سازمانها و مجامع بین‌المللی از قبیل بانک توسعه اسلامی در مجلس مطرح میشود. در اینکه اینگونه موارد از مصادیق عهدنامه‌ها، موافقت‌نامه‌ها، مقاوله‌نامه‌ها و قراردادهای بین‌المللی مذکور در اصل ۷۷ میباشد یا نمیباشد بین نمایندگان اختلاف نظر وجود دارد، لطفاً نظر آن شورای محترم را در این خصوص بفرمائید./ج</p> <p>رئیس مجلس شورای اسلامی اکبر هاشمی رفسنجانی ۲۲/۱۰/۶۶</p>	<p>شماره: ۱۰۱۳۷ تاریخ: ۲۹/۱۰/۱۳۶۶ بسم الله الرحمن الرحيم ریاست محترم مجلس شورای اسلامی</p> <p>عطف به نامه شماره ۵/۲۵۰/۳۲۸۵۱ مورخ ۲۲/۱۰/۱۳۶۶</p> <p>موضوع سؤال در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت نظر تفسیری شورای نگهبان بشرح ذیل اعلام می‌شود:</p> <p>"با توجه به اینکه بر الحاقهای مورد سؤال علیه طرفی که ملحق میشود نتیجه آثار موارد مذکور در اصول ۷۷ و ۱۲۵ قانون اساسی مرتب میشود در حکم موافقت‌نامه است و باید بتصویب مجلس شورای اسلامی برسد./"</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p>
<p>استفساربه در خصوص اصول هفتاد و هفتم، هشتادم و یکصد و بیست و پنجم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۳۱۶۹ تاریخ: ۱۳/۳/۶۱ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران احتراماً</p> <p>با تشکر از ارسال پاسخ شماره ۴۵۷۰ مورخ ۶/۳/۱۳۶۱ آن شورای محترم به استفسار این وزارتخانه در مورد تمدیدمهلت استفاده از وامهای خارجی دولت به استحضار میرساند این وزارتخانه با آگاهی قبلی از سؤال وزارت نیرو و پاسخ آن شورا در زمینه فوق با</p>	<p>شماره: ۴۶۸۳ تاریخ: ۲۰/۳/۶۱ بسم الله الرحمن الرحيم وزارت محترم امور اقتصادی و دارائی</p> <p>عطف به نامه شماره ۳۱۶۹ مورخ ۱۳/۳/۶۱:</p> <p>موضوع سؤال مجدداً در شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی دقیق قرار گرفت. نظر اکثریت اعضاء شورا باین شرح اعلام میشود:</p> <p>"بطور کلی هر قراردادی که اعتبار قانونی آن بقوت خود باقی باشد و در آن تمدید قرارداد یا تمدید مهلت استفاده از وام پیش‌بینی شده باشد و</p>

	<p>توجه به مسئولیتی که در مورد کلیه وامهای خارجی دولت بعهدہ دارد در نظر داشت با طرح مجدد سؤال وزارت نیرو بصورت عام و عطف توجه آن شورا به کلیه حالات ممکنه و آثار تبعی تمدید مهلت وامهای خارجی نظریه ای بصورت حکم عام و بنحویکه در همه موارد مشابه قابل اجرا باشد اخذ نموده راهنمای عمل قرار دهد.</p> <p>نظر به اینکه اقدامات این وزارتخانه در مورد تمدید مهلت وامهای خارجی مستلزم حصول اطمینان نسبت به تأیید عدم مغایرت موضوع با اصل ۸۰ قانون اساسی از طرف شورای نگهبان میباشد، مستدعیست دستور فرمایند چنانچه موضوع در کلیت مورد نظر مورد تأیید آن شورای محترم قرار گرفته است مراتب جهت اقدام به این وزارتخانه ابلاغ گردد.</p> <p>حسین نمازی وزیر امور اقتصادی و دارائی</p>	<p>همچنین در قراردادهائی که بر حسب تصویب شورای انقلاب مدت آن تمدید شده باشد، تمدید مدت و مهلت استفاده از آن نیاز بتصویب مجلس شورای اسلامی ندارد و در قراردادهائی که پیش بینی این جهت نشده باشد نیاز بتصویب مجلس دارد.</p> <p>لازم بتذکر است این نظریه بعنوان تفسیر قانون اساسی نمی باشد."</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصول هفتاد و هفتم، هشتادم و یکصد و بیست و پنجم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۳۱۶۹ تاریخ: ۱۳/۳/۶۱ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران احتراماً با تشکر از ارسال پاسخ شماره ۴۵۷۰ مورخ ۶/۳/۱۳۶۱ آن شورای محترم به استفسار این وزارتخانه در مورد تمدید مهلت استفاده از وامهای خارجی دولت به استحضار میرساند این وزارتخانه با آگاهی قبلی از سؤال وزارت نیرو و پاسخ آن شورا در زمینه فوق با توجه به مسئولیتی که در مورد کلیه وامهای خارجی دولت بعهدہ دارد در نظر داشت با طرح مجدد سؤال وزارت نیرو بصورت عام و عطف توجه آن شورا به کلیه حالات ممکنه و آثار تبعی تمدید مهلت وامهای خارجی نظریه ای بصورت حکم عام و بنحویکه در همه موارد مشابه قابل اجرا باشد اخذ نموده راهنمای عمل قرار دهد.</p> <p>نظر به اینکه اقدامات این وزارتخانه در مورد تمدید مهلت وامهای خارجی مستلزم حصول اطمینان نسبت به تأیید عدم مغایرت موضوع با اصل ۸۰ قانون اساسی از طرف شورای نگهبان میباشد، مستدعیست دستور</p>	<p>شماره: ۴۲۹۹ تاریخ: ۲۸/۱۱/۶۰ بسم الله الرحمن الرحيم وزارت محترم نیرو عطف به نامه شماره ۴۰۰/۱۱۰۹ مورخ ۲۷/۱۱/۶۰ در خصوص موافقتنامه مالی با بانک درسدر باطلاع میرساند که موضوع در شورای نگهبان مطرح و نظریه اکثریت اعضاء بشرح زیر اعلام میگردد: "چون موافقتنامه مذکور لغو نشده و اعتبار قانونی آن باقی است تمدید آن بنحوی که در نامه مذکور بیان گردیده نیازی به تصویب مجلس شورای اسلامی نداشته و با قانون اساسی مغایرت ندارد. این نظریه بعنوان تفسیر قانون اساسی نمیباشد. قائم مقام دبیر شورای نگهبان محسن هادوی</p>

	<p>فرمایند چنانچه موضوع در کلیت مورد نظر مورد تأیید آن شورای محترم قرار گرفته است مراتب جهت اقدام به این وزارتخانه ابلاغ گردد.</p> <p>حسین نمازی وزیر امور اقتصادی و دارائی</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و بیست و پنجم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۱۰۱-۰۱-۲۰۴/۲۱۰ تاریخ: ۲۶/۱۲/۱۳۶۱ نداجا - مدیریت فنی - تعمیر و نگهداری به مجلس شورای اسلامی ایران شورای نگهبان موضوع: بازدید هیئت هندی از نداجا باید محکم بایستیم و این جمهوری را که در مقابل همه انحرافات ایستاده است حفظ کنیم. امام خمینی پیرو شماره: ۱۰۱-۰۱-۱۳۵۲۱۰ مورخ ۱۸/۹/۱۳۶۱ نداجا به سماجا ۴: ۱- موضوع استفاده از امکانات دریائی کشور هندوستان در جلسه مورخ ۱/۴/۱۳۶۱ شورایی عالی دفاع مطرح و مجوز بازدید و همکاری فنی نداجا با کشور هندوستان طی نامه شماره ۱۰۱-۰۱-۱۲۸۳۰۵ مورخ ۳/۴/۱۳۶۱ باین نیرو ابلاغ گردیده است. ۲- پیرو بازدید گروه هندی از امکانات نداجا، چهارچوب همکاریهای مورد نظر تعیین گردیده و متن مذاکرات انجام شده نیز تهیه که بر مبنای این متن قرار شد با توجه به نیازمندی یک سری بررسیهای فنی مقدماتی انجام و نداجا ضمن ارسال نامه درخواست کار (LETTER OF INTENT) همراه با مدارک و نقشجات فنی به مقامات صنایع دریائی این کشور بمدت ۶۰ روز فرصت دهد که امکانات، نحوه و چگونگی انجام همکاریها در چهارچوب مشخص شده مورد بررسی قرار گرفته و نتیجه باین نیرو ارائه شود تا در صورت توافق نسبت به عقد قرارداد و موافقتنامه از طریق قوانین جاری مملکت اقدام گردد. بدیهی است نداجا هزینه مطالعات و بررسیهای مقامات هندی در طول مدت روز را پرداخت خواهد نمود. ۳- یک نسخه از متن مذاکرات انجام شده (RECORD OF DISCUSSION) و ترجمه آن همراه با توضیحات مورد نظر در مورد ارسال نامه درخواست انجام کار (L.O.I) به سماجا و وزارت دفاع ملی ارسال گردید. (پیوستی)</p>	<p>شماره: ۹۰۳۹ تاریخ: ۹/۴/۶۲ بسم الله الرحمن الرحيم فرمانده محترم نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران عطف به نامه‌های شماره ۱۰۱-۰۱-۲۰۴/۲۱۰-۱۰۱-۰۱-۳۰/۲۱۰ و شماره ۲۶/۱۲/۶۱ مورخ ۱۰۱-۰۱-۳۰/۲۱۰ مورخ ۱/۴/۶۲: موضوع در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت. نظر اکثریت اعضاء شورای نگهبان بدینشرح اعلام می‌شود: "چون ارسال نامه درخواست کار چنانکه در صورت جلسه ارسالی مرقوم است متضمن قرارداد و تعهدی نیست مشمول اصل ۱۲۵ قانون اساسی نمی‌باشد و نیاز بتصویب مجلس شورای اسلامی ندارد." قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان محسن هادوی</p>

	<p>۴- وزارت دفاع (دایره حقوقی و پارلمانی) طی نامه شماره: ۴۲۵۲۱۴۰۱۵۷۵ مورخ ۳۰/۹/۱۳۶۱ اعلام نمود که از آنجائیکه بر طبق اصل ۱۲۵ قانون اساسی هرگونه تفاهم نامه یا مقاوله نامه و قرارداد با دول خارجی می‌باید با تصویب مجلس شورای اسلامی و با امضاء ریاست جمهوری انجام پذیرد، ارسال نامه درخواست کار (L.O.I) منوط به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد بود.</p> <p>۵- ضمن تماس با مقامات وزارت دفاع (حقوقی و پارلمانی) توضیح داده شد که بدون بررسیهای مقدماتی اصولاً امکان همکاری و یا عقد قرارداد و موافقت‌نامه برای نداجا ممکن نمیباشد و در عین حال با توجه به نیاز نداجا به چنین تعمیراتی و اینکه وضعیت و شرایط همکاری در کشور هندوستان از نظر این تعمیرات روشن نبوده، ارجاع این امر در حال حاضر به مجلس شورای اسلامی زودرس بوده و مسلماً پس از دریافت درخواست و پیشنهاد کشور هندوستان در صورتیکه شرایط پیشنهادی آن کشور مورد قبول قرار گیرند عقد قرارداد از طریق مجلس شورای اسلامی و ریاست جمهوری اخذ خواهد شد.</p> <p>۶- نظر به اینکه اخذ پیشنهاد مستلزم هزینه‌ای برای این نیرو و ارسال کتب و نقشه‌جات و یگانهای شناور است. وزارت دفاع (معاونت حقوقی) لازم میداند در این مرحله مجلس شورای اسلامی اجازه این اقدام را به نداجا صادر نماید. بدیهی است همانطوریکه از عرض گذشت در صورت توافق با پیشنهادات دریافتی توافقهایی حاصله منوط به تصویب مجلس خواهد بود.</p> <p>۷- مکاتبات بیشتری در این زمینه با وزارت دفاع و سماجا ۴ بانجام رسید و نظریه این نیرو مبنی بر عدم نیاز به ارجاع مساله در این مرحله بمجلس شورای اسلامی از طرف وزارت دفاع (معاونت حقوقی و پارلمانی) مورد تائید واقع نگردید.</p> <p>۸- استحضاراً حدود همکاریهای تعمیراتی این دو نیرو منوط به تعمیرات اساسی دو فروند از یگانهای نداجا در کشور هندوستان با همکاری پرسنل ایرانی و همزمان تعمیرات اساسی یکفروند دیگر در کارخانجات بندر عباس با همکاری پرسنل هندی خواهد بود.</p>	
--	--	--

	<p>۹- با توجه بمراتب بالا و با توجه به ضرورت امر و احتمال طولانی شدن اخذ مجوز از مجلس شورای اسلامی مستدعیست مقرر فرمایند تفسیر اصل ۱۲۵ قانون اساسی در این زمینه مورد بررسی قرار گرفته و نتیجه جهت اجراء از طریق وزارت دفاع و سماجا باین نیرو ابلاغ گردد.</p> <p>۱۰- با توجه به مراتب بالا و نظر باینکه عقد قرارداد از طرف نیروی دریائی با کشورهای دوست (تائید شده از نظر سیاست خارجی) در زمینه تعمیرات یگانهای شناور و یا احتمالاً خرید بعضی از دستگاهها و یا قطعات میتواند جزو اقدامات معمول و مورد نیاز بوده و اجراء این برنامه از نظر زمانی حائز اهمیت میباشد مستدعی است مقرر فرمائید اصل ۱۲۵ قانون اساسی تفسیر تا در صورت امکان در هر مرحله ای این نیرو مجبور نباشد وقت زیادی را برای اخذ مجوز از مجلس شورای اسلامی در آمادگی رزمی از دست بدهد.</p> <p>بدیهی است در صورت نیاز نداجا به عقد قراردادهای کلی در سطح دولت ها (مثلاً خریدهای اقلام عمده دفاعی در سطوح بالا)، مراتب از تصویب مجلس خواهد گذشت.</p> <p>فرمانده نداجا ناخدا یکم ستاد - بهرام افضلی</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و بیست و پنجم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۹۷۹۵/۱ تاریخ: ۱/۱۲/۱۳۶۳ باسمه تعالی شورای محترم نگهبان</p> <p>عهدنامهها، مقالهنامهها، موافقتنامهها و قراردادهای دولت ایران با سایر دولتها و همچنین پیمانهای مربوط به اتحادیههای بین المللی مصوب مجلس شورای اسلامی برای ابلاغ به دولت به امضای "رئیس جمهور" می رسد (مفاد اصل ۱۲۳ قانون اساسی). آیا مراد از "امضاء عهد نامهها و... بوسیلهی رئیس جمهور یا نمایندهی قانونی او" که در اصل ۱۲۵ به آن تصریح شده همان است که فوقاً بدان اشاره شد؟ خواهشمند است نظر تفسیری خود را بیان فرمایند. سید علی خامنه ای رئیس جمهور</p>	<p>شماره: ۲۹۶۱ تاریخ: ۸/۱۲/۱۳۶۳ حضرت حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای خامنه ای ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران عطف به نامه شماره ۹۷۹۵/۱ مورخ ۱/۱۲/۱۳۶۳ در ارتباط با اصل ۱۲۵ قانون اساسی نظر شورای نگهبان به شرح زیر اعلام میشود. "مستفاد از اصل ۱۲۵ قانون اساسی اینستکه امضای عهدنامهها، مقالهنامهها و... با امضای رئیس جمهور یا نماینده قانونی او است و سند قرارداد با امضای رئیس جمهور یا نماینده قانونی او رسمیت خواهد یافت. دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصول</p>	<p>شماره: ۱۱۲۷۸/۱ تاریخ: ۲۳/۷/۱۳۶۲</p>	<p>شماره: ۹۷۸۱ تاریخ: ۳/۸/۱۳۶۲</p>

<p>هفتاد و هفتم و یکصد و بیست و پنجم قانون اساسی</p>	<p>شورای محترم نگهبان خواهشمند است نظر آن شورای محترم را دربارهٔ اصول ۷۷ و ۱۲۵ قانون اساسی به شرح زیر اعلام فرمائید: ۱- آیا "تصویب" عهدنامه‌ها، مقاله‌نامه‌ها، قراردادها و موافقتنامه‌های بین‌المللی (مندرج در اصل ۷۷) با "تصویب" عهدنامه‌ها، مقاله‌نامه‌ها، قراردادها و موافقتنامه‌های بین‌المللی (مندرج در اصل ۱۲۵) موضوعاً یکی هستند؟ ۲- آیا منظور از "تصویب مندرج در اصل ۱۲۵" "تصویب" مقدم بر انجام قرارداد است یا تصویب مؤخر از انعقاد قرارداد؟ ۳- آیا به فرض آنکه جواب بند (۲)، تصویب مقدم بر انجام قرارداد باشد، نیازی به تصویب مجدد از سوی مجلس شورای اسلامی (اصل ۷۷) خواهد بود یا خیر؟ سید علی خامنه‌ای_رئیس جمهوری اسلامی ایران</p>	<p>بسم الله الرحمن الرحيم حضرت حجت‌الاسلام والمسلمین آقای حاج سید علی خامنه‌ای ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران عطف به نامه شماره ۱۱۲۷۸/۱ سؤالات در جلسه رسمی شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت شورا به شرح زیر اعلام میشود: "موضوع اصول ۷۷ و ۱۲۵ قانون اساسی واحد است و تصویب مجلس شورای اسلامی که به قرارداد رسمیت میدهد مؤخر از انعقاد قرارداد انجام میشود."س دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>
<p>استفساربه در خصوص اصل یکصد و بیست و ششم قانون اساسی (قبل از بازنگری)</p>	<p>شماره: ۷۳۸۹۴ تاریخ: ۱۳۶۳ / ۹ / ۲۵ شورای محترم نگهبان با عنایت به اصل ۹۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و عطف به نظریه شماره ۱۹۴۷ مورخ ۲۵ / ۷ / ۱۳۶۳ آن شورای محترم در خصوص اصل ۱۲۶ قانون اساسی خواهشمند است نسبت به موارد زیر اعلام نظر فرمایند: ۱- با توجه به اینکه ذکر دلیل برای اعاده تصویب‌نامه‌ها به هیأت وزیران مطابق اصل ۱۲۶ لازم می‌باشد آیا در مواردی که در اعلام مغایرت مصوبات دولت بعضی از قوانین ملحوظ نگردیده باشد می‌توان مراتب را به استحضار ریاست محترم جمهوری رساند تا چنانچه توضیحات را کافی دانستند مطابق تصویب‌نامه صادره عمل شود؟ ۲- در مواردی که دلایل ابرازی موضوع اصل ۱۲۶ با صریح قوانین تعارض آشکار داشته باشد چه صورتی دارد و در این موارد استفسار از مجلس شورای اسلامی یا شورای نگهبان لازم است یا خیر و آیا می‌توان اختیاراتی را که در قانون برای هیأت وزیران در جهت وضع تصویب‌نامه‌ها و آئین‌نامه منظور شده به استناد اصل مزبور محدود نمود؟</p>	<p>شماره: ۲۳۶۰ تاریخ: ۵/۱۰/۱۳۶۳ بسم الله الرحمن الرحيم جناب آقای میرحسین موسوی نخست‌وزیر محترم جمهوری اسلامی ایران عطف به نامه شماره ۷۳۸۹۴ مورخ ۲۵/۹/۱۳۶۳، پرسش‌های مطروحه در جلسات شورای نگهبان مطرح و به شرح زیر اعلام نظر شد: ۱- دولت در رابطه با نظر ریاست جمهوری اگر توضیحات و دلالتی داشته باشد به رئیس جمهوری ارائه دهد تا چنانچه رئیس جمهور توضیحات را کافی دانست تصویب‌نامه صادره اجرا شود. ۲- پاسخ سؤال دوم از نظریه شماره ۱۹۴۷ مورخ ۲۵/۷/۱۳۶۳ شورای نگهبان معلوم میشود و بررسی جدید لزوم ندارد. ۳- مستفاد از اصل ۱۲۶ قانون اساسی اینست که قبل از اعلام نظر رئیس جمهور مصوبه رسمیت اجرایی ندارد. علیهذا تعارض بین نظر دیوان عدالت اداری که پس از رسمیت یافتن مصوبه قابل اظهار است با نظر رئیس جمهور بی‌موضوع میباشد. ۴- به موجب این اصل بررسی و اظهار نظر در مغایرت مصوبه با قوانین با شخص رئیس جمهور است، ولی اعلام نظر او از سوی مشاور یا رئیس</p>

	<p>جهت مزید اطلاع تصویر مصوبات شماره ۱۴۱۶۰ مورخ ۱/۵/۶۳ و شماره ۱۴۲۳۰ مورخ ۶۳/۳/۲۴ و شماره ۴۳۴۹۰ مورخ ۲۱/۶/۶۳ و شماره ۹۴۲۴۸ مورخ ۱۳۶۲/۱۲/۲۸ و شماره ۹۴۱۰۸ مورخ ۱۳۶۲/۱۲/۲۸ و شماره ۹۳۸۶۴ مورخ ۱۳۶۲/۱۲/۲۴ و شماره ۸۶۹۱۴ مورخ ۹/۱۲/۱۳۶۲ و شماره ۴۴۹۳۲ مورخ ۱۳۶۳/۶/۱۸ هیأت وزیران به انضمام مکاتبات مربوطه ایفاد می‌گردد.</p> <p>۳- در صورتی که مصوبات دولت به تأیید دیوان عدالت اداری یا سازمان بازرسی کل کشور با توجه به وظایف و اختیاراتی که در قانون اساسی و قوانین تشکیل دارند برسد در ارتباط با اصل ۱۲۶ به چه نحو اقدام باید کرد علی‌الخصوص با عنایت به اینکه در اصل ۱۲۶ فرصتی معین نشده است.</p> <p>۴- آیا به استناد اصل ۱۲۶ می‌توان از طرف ریاست محترم جمهوری مغایرت تصویب‌نامه‌ها و آئین‌نامه‌های دولت را با قوانین اعلام نمود؟</p> <p>میرحسین موسوی نخست وزیر</p>	<p>دفتر ریاست جمهوری به طور رسمی در صورتیکه قبلاً رئیس جمهور به مسئولیت خود رسمیت و اعتبار امضاء او را اعلام کرده باشد مغایر با قانون اساسی نیست.</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>
<p>استفساربه در خصوص اصل یکصد و بیست و ششم قانون اساسی (پیش از بازنگری)</p>	<p>شماره=۱/۴۸۴۸ تاریخ=۲۲/۷/۱۳۶۳ شورای محترم نگهبان</p> <p>با توجه به اصل ۱۲۶ قانون اساسی، خواهشمند است تفسیراً نظر خود را در مورد این سؤالات اعلام فرمائید:</p> <p>۱- تشخیص خلاف قانون بودن تصویب نامه‌ها و آئین نامه‌های دولت با کیست؟</p> <p>۲- در صورت اختلاف نظر میان رئیس جمهور و هیئت دولت، آیا نظر رئیس جمهور متعین است؟ یا مرجع نهائی دیگری وجود دارد؟</p> <p>سید علی خامنه‌ای رئیس جمهور</p>	<p>شماره=۱۹۴۷ تاریخ=۲۵/۷/۱۳۶۳ بسم الله الرحمن الرحيم</p> <p>حضرت حجت‌الاسلام والمسلمین جناب آقای خامنه‌ای ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران عطف بنامه شماره ۴۸۴۸/۱ مورخ ۲۲/۷/۱۳۶۳، در ارتباط با اصل ۱۲۶ قانون اساسی نظر شورای نگهبان به شرح زیر اعلام میشود:</p> <p>"در اینکه تشخیص مغایرت تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌ها با رئیس جمهور است اصل ۱۲۶ به وضوح دلالت دارد و محتاج به تفسیر نیست، و در موارد اختلاف بین رئیس جمهور و هیئت وزیران نظر شورا بر اینست که بدون رعایت نظر رئیس جمهور تصویب‌نامه و آیین‌نامه قابل اجرا نمیباشد. تذکرا در صورتیکه اختلاف مربوط به اختلاف استنباط از قانون اساسی یا قانون عادی باشد و شورای نگهبان طبق اصل ۹۸ قانون اساسی یا مجلس شورای اسلامی طبق اصل ۷۳ قانون را تفسیر نمود تفسیر قانون مستند خواهد بود."</p>

<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و بیست و ششم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۱۰۹۶۶ تاریخ: ۱۸/۲/۱۳۸۶ بسمه تعالی حضرت آیت الله جنتی دبیر محترم شورای نگهبان سلام علیکم استدعا دارد با توجه به اصل ۹۸ قانون اساسی نظر شورای محترم نگهبان را نسبت به امور زیر اعلام فرمائید: نظر به اینکه اصل ۱۲۶ قانون اساسی مسؤولیت اموربرنامه و بودجه و امور اداری و استخدامی کشور را با هدف سرعت در کارها و تصمیم گیریها و انجام و هماهنگی در اداره امور و با قید «مستقیماً» برعهده رئیس جمهور قرارداده است و مطابق ذیل همین اصل اشخاص دیگر تنها در صورتی می توانند عهده دار امور مزبور گردند که این امر از سوی رئیس جمهور به آنها محول گردد، آیا: ۱- الزام رئیس جمهور به اینکه امور مزبور را صرفاً از طریق تشکیلات و سازمان خاصی انجام دهد. ۲- سازمان خاصی بدون تفویض اختیار از سوی رئیس جمهور متصدی امور مزبور گردد. ۳- موظف نمودن رئیس جمهور به اینکه تشکیلات اداری و اجرایی کشور را به غیر از موارد مصرح در اصول ۱۳۳ و ۱۳۸ قانون اساسی، تنها از طریق قانون سازماندهی نماید. مغایر اصل ۱۲۶ قانون اساسی شناخته نمی شود؟ و آیا همه اینها از سرعت در کارها و تصمیم گیریها نمی کاهد؟ محمود احمدی نژاد</p>	<p>دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی شماره: ۲۱۱۷۳/۳۰/۸۶ تاریخ: ۲۵/۲/۸۶ بسمه تعالی رئیس محترم جمهوری اسلامی ایران نامه شماره ۱۰۹۶۶ مورخ ۱۸/۲/۱۳۸۶؛ مبنی بر تقاضای اظهار نظر تفسیری درباره «اصل یکصد و بیست و ششم قانون اساسی» در جلسات متعدد شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا بشرح زیر اعلام می گردد: - تفویض مسؤولیت امور مذکور در اصل ۱۲۶ قانون اساسی به سازمان خاصی بدون تفویض اختیار از سوی رئیس جمهور مغایر اصل مذکور است، لکن الزام رئیس جمهور به اجرای آن امور از طریق تشکیلات خاص قانونی مانع ندارد. احمد جنتی دبیر شورای نگهبان</p>
<p>استفساریه در خصوص اصول یکصد و بیست و هفتم و سی و هشتم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۶۱۸۳۳/۲۰ تاریخ: ۱۳۷۶/۵/۱۱ شورای محترم نگهبان با ابلاغ سلام، نظر به اینکه از زمان پایان یافتن دوره ریاست جمهوری تا معرفی وزرا به مجلس و اخذ رأی اعتماد، با توجه به سابقه، فاصله چند هفته‌ای وجود دارد و در این مدت، چگونگی تصدی امور وزارتخانه‌ها</p>	<p>شماره: ۷۶/۲۱/۱۱۴۴ تاریخ: ۱۳۷۶/۵/۱۳ معاون اول محترم رئیس جمهور با سلام، نامه شماره ۶۱۸۳۳/۲۰ مورخ ۱۳۷۶/۵/۱۱ شورای نگهبان مطرح و نظر تفسیری شورا بدین شرح اعلام می‌گردد:</p>

<p>و اعتبار تصمیمات هیأت وزیران و مقاماتی که به نمایندگی از ریاست جمهوری مسئولیت یافته‌اند محل سؤال است، لطفاً نظر تفسیری آن شورا را نسبت به اصول قانون اساسی در موارد زیر اعلام فرمایند:</p> <p>۱- آیا وزرا از زمان اختتام دوره ریاست جمهوری تا رأی اعتماد به وزرای جدید کماکان بر مسئولیت خود باقی می‌مانند؟</p> <p>۲- در صورتی که وزرای موجود در فاصله مزبور بر مسئولیت باقی باشند تشکیل و تصمیم‌گیری هیأت وزیران تحت نظر ریاست جمهوری جدید میسر است یا خیر؟</p> <p>۳- معاونان رئیس جمهور که به استناد اصل ۱۲۶ قانون اساسی برای اداره امور برنامه و بودجه و امور اداری و استخدامی منصوب شده‌اند بعد از پایان دوره ریاست جمهوری می‌توانند به کار ادامه دهند یا نیاز به حکم جدید دارند؟</p> <p>۴- کلیه تصمیمات نمایندگان ویژه رئیس جمهور که به استناد اصل ۱۲۷ قانون اساسی انتخاب شده‌اند در این مدت نافذ نمی‌باشد.</p> <p>۵- در بند ۵ با تأیید ریاست جمهوری جدید، تصمیمات مذکور، لازم الاجرا است.»</p> <p>دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>	<p>« ۱- وزرا از زمان اختتام دوره ریاست جمهوری تا رأی اعتماد به وزرای جدید کماکان بر مسئولیت خود باقی می‌مانند.</p> <p>۲- وزرای موجود در فاصله مزبور بر مسئولیت باقی هستند و تشکیل و تصمیم‌گیری هیئت وزیران تحت نظر ریاست جمهوری جدید میسر است.</p> <p>۳- معاونان رئیس جمهور به عنوان معاون به کار خود ادامه می‌دهند لکن در آن قسمت که مربوط به اداره امور برنامه و بودجه و امور اداری و استخدامی است اداره کار منوط به نوعی موافقت رئیس جمهور می‌باشد.</p> <p>۴- کلیه تصمیمات نمایندگان ویژه رئیس جمهور که به استناد اصل ۱۲۷ قانون اساسی انتخاب شده‌اند در این مدت نافذ نمی‌باشد.</p> <p>۵- در بند ۵ با تأیید ریاست جمهوری جدید، تصمیمات مذکور، لازم الاجرا است.»</p> <p>دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>	<p>شماره: ۷۶ / ۲۱ / ۱۱۴۴ تاریخ: ۱۳۷۶ / ۵ / ۱۳ معاون اول محترم رئیس جمهور</p> <p>با سلام، نامه شماره ۶۱۸۳۳ / ۲۰ مورخ ۵ / ۱۱ / ۱۳۷۶ در جلسه مورخ ۱۳ / ۵ / ۱۳۷۶ شورای نگهبان مطرح و نظر تفسیری شورا بدین شرح اعلام می‌گردد:</p> <p>« ۱- وزرا از زمان اختتام دوره ریاست جمهوری تا رأی اعتماد به وزرای جدید کماکان بر مسئولیت خود باقی می‌مانند.</p>
<p>استفساربه در خصوص اصول یکصد و بیست و ششم، یکصد و بیست و هفتم و سی و هشتم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۶۱۸۳۳ / ۲۰ تاریخ: ۱۳۷۶ / ۵ / ۱۱ شورای محترم نگهبان</p> <p>با ابلاغ سلام، نظر به اینکه از زمان پایان یافتن دوره ریاست جمهوری تا معرفی وزرا به مجلس و اخذ رأی اعتماد، با توجه به سابقه، فاصله چند هفته‌ای وجود دارد و در این مدت، چگونگی تصدّی امور وزارتخانه‌ها و اعتبار تصمیمات هیأت وزیران و مقاماتی که به نمایندگی از ریاست جمهوری مسئولیت یافته‌اند محل سؤال است، لطفاً نظر تفسیری آن شورا را نسبت به اصول قانون اساسی در موارد زیر اعلام فرمایند:</p>	<p>شماره: ۶۱۸۳۳ / ۲۰ مورخ ۵ / ۱۱ / ۱۳۷۶ نامش: ۶۱۸۳۳ / ۲۰ مورخ ۵ / ۱۱ / ۱۳۷۶ تاریخ: ۱۳۷۶ / ۵ / ۱۳ معاون اول محترم رئیس جمهور</p> <p>با سلام، نامه شماره ۶۱۸۳۳ / ۲۰ مورخ ۵ / ۱۱ / ۱۳۷۶ در جلسه مورخ ۱۳ / ۵ / ۱۳۷۶ شورای نگهبان مطرح و نظر تفسیری شورا بدین شرح اعلام می‌گردد:</p> <p>« ۱- وزرا از زمان اختتام دوره ریاست جمهوری تا رأی اعتماد به وزرای جدید کماکان بر مسئولیت خود باقی می‌مانند.</p>

	<p>۱- آیا وزرا از زمان اختتام دوره ریاست جمهوری تا رأی اعتماد به وزرای جدید کماکان بر مسئولیت خود باقی می‌مانند؟</p> <p>۲- در صورتی که وزرای موجود در فاصله مزبور بر مسئولیت باقی باشند تشکیل و تصمیم‌گیری هیأت وزیران تحت نظر ریاست جمهوری جدید میسر است یا خیر؟</p> <p>۳- معاونان رئیس جمهور که به استناد اصل ۱۲۶ قانون اساسی برای اداره امور برنامه و بودجه و امور اداری و استخدامی منصوب شده‌اند بعد از پایان دوره ریاست جمهوری می‌توانند به کار ادامه دهند یا نیاز به حکم جدید دارند؟</p> <p>۴- کلیه تصمیمات نمایندگان ویژه رئیس جمهور که به استناد اصل ۱۲۷ قانون اساسی انتخاب شده‌اند در این مدت نافذ نمی‌باشد.</p> <p>۵- در بند ۵ با تأیید ریاست جمهوری جدید، تصمیمات مذکور، لازم الاجرا است.»</p> <p>دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>	<p>۲- وزرای موجود در فاصله مزبور بر مسئولیت باقی هستند و تشکیل و تصمیم‌گیری هیئت وزیران تحت نظر ریاست جمهوری جدید میسر است.</p> <p>۳- معاونان رئیس جمهور به عنوان معاون به کار خود ادامه می‌دهند لکن در آن قسمت که مربوط به اداره امور برنامه و بودجه و امور اداری و استخدامی است اداره کار منوط به نوعی موافقت رئیس جمهور می‌باشد.</p> <p>۴- کلیه تصمیمات نمایندگان ویژه رئیس جمهور که به استناد اصل ۱۲۷ قانون اساسی انتخاب شده‌اند در این مدت نافذ نمی‌باشد.</p> <p>۵- در بند ۵ با تأیید ریاست جمهوری جدید، تصمیمات مذکور، لازم الاجرا است.»</p> <p>دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>
<p>استفساربه در خصوص اصل یکصد و بیست و هفتم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۲۷۵۸/هـ/ب تاریخ: ۴/۵/۱۳۷۹ دبیر محترم شورای نگهبان</p> <p>مقدمتاً یادآوری این نکته را لازم می‌داند که تا قبل از نظریه شماره ۶۱۸۶/ت-۲۱-۷۸ — ۲۰/۱۱/۱۳۷۸ آن شورای محترم اولاً مصوبات ناظر به تعیین نماینده یا نمایندگان ویژه و به تبع آن، تصمیمات نماینده یا نمایندگان مزبور، حاوی امور اجرایی و غیر آن می‌بود ثانیاً این مصوبات و تصمیمات حاوی امور اجرایی و غیر آن. کلاً برای رئیس مجلس شورای اسلامی ارسال می‌شد و ثالثاً کلیه مصوبات و تصمیمات مزبور از طرف رئیس مجلس شورای اسلامی مورد بررسی و اعلام نظر نهایی قرار می‌گرفت و اما در دفاع حقوقی و قانونی از شیوه فوق‌الذکر که پس از بازنگری قانون اساسی قریب به یازده سال مستمراً مورد استفاده مراجع قانون ذیربط قرار گرفته است، نظر آن شورای محترم را به استدالات</p>	<p>شماره: ۷۳۷/۲۱/۷۹ تاریخ: ۳۰/۵/۷۹ بسمه تعالی</p> <p>ریاست محترم مجلس شورای اسلامی</p> <p>عطف به نامه شماره ۲۷۵۸/هـ/ب مورخ ۴/۵/۷۹:</p> <p>موضوع در جلسه مورخ بیست و چهارم مرداد ماه یکپهزار و سیصد و هفتاد و نه شورای نگهبان مطرح شد، نظر به اینکه اصول ۸۵ و ۱۳۸ مراجع وضع تصویب‌نامه و آیین‌نامه و اساسنامه را تعیین کرده است و این امور غیر از تصمیم است و نظر به اینکه اصل ۱۲۷ صراحتاً به تصمیمات رئیس جمهور و هیئت وزیران اشاره کرده است نظر تفسیری شورا بشرح ذیل اعلام می‌گردد.</p> <p>(محدوده اصل ۱۲۷ شامل تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌ها و اساسنامه‌ها نمی‌شود و منحصرأ شامل تصمیمات خواهد بود).</p>

<p>دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>	<p>ذیل که با استفاده از الفاظ و عبارات اصل ۱۲۷ قانون اساسی و صورت مشروح مذاکرات شورای محترم بازنگري قانون اساسی در خصوص اصل مزبور، بعمل آمده و کلاً مبين شمول این اصل به امور اجرایی و غیر آن بنظر می‌رسد جلب می‌نماید.</p> <p>۱- در مجموع الفاظ و عبارات مذکور در اصل ۱۲۷ نه فقط هیچ لفظ و عبارتی مشاهده نمی‌شود که صریحاً مبين حصر این اصل به امور اجرایی باشد بلکه هیچ لفظ و عبارتی وجود ندارد که تلویحاً نیز مفید حصر مزبور باشد.</p> <p>۲- هیچیک از دو عبارت "موارد خاص" و "اختیارات مشخص" مذکور در اصل ۱۲۷ که عمده‌ترین نقش را در تشخیص دامنه شمول اصل مزبور به امور اجرایی یا غیر آن ایفاء می‌کنند مقید به امور اجرایی نبوده همچنانکه اطلاق دو عبارت دیگر مذکور در این اصل یعنی عبارت "تصمیمات نماینده یا نمایندگان ویژه" و عبارت "در حکم تصمیمات رئیس جمهور و هیئت وزیران" نه فقط شامل امور اجرایی و غیر آن می‌شوند بلکه ذکر کلمه "تصمیمات" در هر دو عبارت، پیش و بیش از آنکه به امور اجرایی دلالت کند به غیر این امور دلالت دارد.</p> <p>۳- صورت مذاکرات شورای بازنگري قانون اساسی نیز ضمن آنکه مبين اهمیت فوق‌العاده انتخاب نماینده یا نمایندگان ویژه و وسعت دائره اختیار فراوان آنان در رفع مشکلات و معضلات پیچیده و سطوح بالای مملکتی است نه فقط به هیچ وجه محدود و محصور به امور اجرایی نیست که نوعاً مستلزم ایفاء نقش نمایندگی در رهگذر صدور دستورالعمل‌ها، بخشنامه‌ها، تصمیم‌نامه‌ها و از این قبیل است که اغلب به بیش از امور اجرایی تسری دارد اینک برای ذکر نمونه بعضی از مذاکرات مزبور را ذیلاً به آگاهی می‌رساند.</p> <p>الف "ما فکر می‌کنیم دولت این اختیار را داشته باشد که گاهی در حدود اختیارات خودش نه فراتر از آن به بخشی از اختیارات خودش که مشخص می‌شود، تعیین می‌شود. حدودش در دولت تصویب می‌شود، به افرادی یا فردی یک اختیاراتی بدهد که اینها بروند کار بکنند و مسائل را حل کنند" دو سطر آخر صفحه ۱۱۳۲ و</p>
--	--

سطر اول صفحه ۱۱۳۳ مجلد دوم صورت مشروح مذاکرات شورای بازنگری قانون اساسی) بطوریکه ملاحظه می‌شود اولاً واگذاری بخشی از اختیارات دولت بطور مطلق، مطرح است و نه مقید ثانیاً حدود اختیارات اعطایی باز هم به طور مطلق از طرف دولت تعیین می‌شود و ثالثاً مسائلی که نوعاً ناظر به اختیارات هیئت دولت است حداقل اغلب مستلزم وضع مقررات و ضوابطی بیش از محدوده امور اجرایی است. ب ... " حداقل در ذهن من اینست که وزیری را که شما تعیین فرمودید در قانون اساسی که وزیر مسئول وظایف خاص خویش است براساس همان اصل اگر رئیس جمهور و هیئت وزیران آمدند برای یک منطقه‌ای مثل کردستان گفتند ما یک نفر را می‌خواهیم بفرستیم تام‌الاختیار که مسائل سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و امنیتی آنجا را همه تحت نظرش باشند، نمیتواند این کار را بکند برای اینکه وزیر کشور میگوید من مسائل امنیتی را نمی‌خواهم واگذار کنم. قانون اساسی شما محدودش کرده است بنابراین همین جا پیش‌بینی کنید یعنی در خود قانون اساسی باید راه حل بدهید که اگر فردا شورایی آمد تصمیمی گرفت وزیری نباید بگوید نخیر، وظایف خاص من مربوط به خودم هست نمی‌خواهم وظایفم را واگذار به شخص دیگر بکنم ..."

(پاراگراف دوم صفحه ۱۱۳۶ مجلد دوم صورت مشروح مذاکرات شورای بازنگری قانون اساسی) بطوریکه ملاحظه می‌شود استنباط شورای محترم بازنگری از اصل ۱۲۷ قانون اساسی اولاً شامل اختیارات تام ثانیاً شامل مسائل سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و امنیتی و ثالثاً مقتضی واگذاری مطلق بعضی از وظایف خاص یک یا چند وزیر بوده است بنابراین ایفاء مسئولیتی اینچنین مهم که نوعاً بدون وضع ضوابط و مقررات لازم‌الاتباع امکان‌پذیر نیست شمول مدلول اصل ۱۲۷ قانون اساسی به امور اجرایی و غیر آنرا اجتناب‌ناپذیر می‌سازد.

ج ... " یکی از اختیاراتی که او می‌تواند داشته باشد اختیار هماهنگی است و خوب ما در دستگاه‌های مختلف فرض بکنیم در یک موردی که مسائل امنیتی خوب اوایل انقلاب بود در بعضی استانها دیدیم که

خوب وزارت آموزش و پرورش یک نوعی می‌رود یعنی برخوردارش با معلم‌ها فرضاً استاندار که مسئول امنیت آن مناطق بود می‌گفت که این تصفیه باید انجام صورت بگیرد برخوردارها با ضد انقلاب باید صورت بگیرد. خوب یک مشکلی در این رابطه داشتیم قسمت اقتصادی به یک نوعی، قسمت‌های انتظامی به نوعی دیگر هماهنگ کردن تمام این دستگاهها کار مشکلی در آنجا بود..."

(اواخر صفحه ۱۱۴۲ مجلد سوم صورت مشروح مذاکرات شورای بازنگری قانون اساسی و نیمه اول سطر اول صفحه ۱۱۴۳ همین مجلد).

بطوریکه ملاحظه می‌شود اولاً موضوع نمایندگی نوعاً رفع مشکلات و معضلات پیچیده مملکتی است ثانیاً رفع مشکلات و معضلات مزبور. نوعاً مستلزم ایجاد هم‌آهنگی بین تعدادی از مقامات مسئول محلی است و ثالثاً رفع این قبیل مشکلات و معضلات و یا ایجاد اینگونه هم‌آهنگی‌ها مقتضی برخی امور اجرایی و وضع پاره‌ای ضوابط و مقررات بصورت دستورالعمل، بخشنامه، تصمیم نامه و از این قبیل است.

بنا بمراتب مذکور، بنظر می‌رسد شیوه قبلی هیئت وزیران، نماینده یا نمایندگان ویژه و رئیس مجلس شورای اسلامی که به تبع استدالات فوق‌الذکر و صورت مشروح مذاکرات شورای بازنگری قانون اساسی اتخاذ شده بود حداقل فاقد قوت استدلال نبوده و از جاهت حقوقی و قانونی بی‌بهره نباشد. و اما اینکه که شورای محترم نگهبان بموجب نظریه اخیر خود تبصره ۳ طرح الحاق پنج تبصره به قانون نحوه اجرای اصل ۸۵ و ۱۳۸ قانون اساسی را از جهت الزام به ارسال تصمیمات مذکور در اصل (۱۲۷) برای رئیس مجلس شورای اسلامی خلاف قانون اساسی می‌داند این اشکال پدید آمده است که سوی شورای محترم نگهبان به اجرایی بودن موارد و اختیارات موضوع اصل یکصد و بیست و هفتم قانون اساسی دلالت دارد لکن با التفات به اینکه قبل از تفسیر اصل مزبور و روشن شدن این نکته که شورای محترم نگهبان به لحاظ تفسیری نیز عقیده بر محدود و محصور بودن اصل یکصد و بیست و هفتم قانون اساسی به امور اجرایی دارد یا نه خواهشمند است برای روشن شدن تکلیف قانونی مراجع ذیربط مقرر فرمایید با عنایت به اصل نود و

	<p>هشتم قانون اساسی نسبت به تفسیر اصل مورد نظر اقدام و از نتیجه اینجانب و سایر مراجع ذیربط مزبور، را آگاه فرمایند.</p> <p>ضمناً برای استحضار بیشتر از نحوه استنباط و عمل هیئت وزیران و نماینده یا نمایندگان ویژه، فهرست برخی از تصویبنامه‌های ناظر به تعیین نماینده یا نمایندگان ویژه به انضمام تصویبنامه‌های مزبور و نیز فهرست برخی از تصمیم نامه‌های این نماینده یا نمایندگان به انضمام تصمیم نامه‌های مزبور را که فهرست نخست مبین اعطای اختیاری بیش از موارد اجرایی به نماینده یا نمایندگان ویژه و فهرست اخیر نیز مبین اتخاذ تصمیماتی زائد بر امور اجرایی از سوی این نماینده یا نمایندگان است به پیوست ارسال میدارد.م/</p> <p>مهدی کروی رئیس مجلس شورای اسلامی</p>	
<p>استفساربه در خصوص اصل یکصد و بیست و هفتم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۴۶۷۶ه/ب تاریخ: ۸/۱۱/۸۱ دبیر محترم شورای نگهبان</p> <p>عطف بنظر شماره ۲۱۲۴/۳۰/۸۱ مورخ ۲/۱۰/۱۳۸۱ به آگاهی میرساند با توجه به مجموع استعلامات اینجانب در رابطه با اصل ۱۲۷ قانون اساسی و نیز با عنایت به مجموع نظرات و پاسخ‌های شورای محترم نگهبان به این استعلامات، نظر و استنباط حقوقی و قانونی اینجانب از قسمت اخیر نظر فوق‌الذکر که با عبارت "لکن تصویب‌نامه هیئت وزیران" آغاز و با عبارت "برای تجدیدنظر به هیئت وزیران بفرستد" پایان می‌یابد آنست که چنانچه تصویب‌نامه‌های مربوط بتعیین نماینده یا نمایندگان ویژه رئیس‌جمهوری، اختیاری بیش از امور اجرایی بنماینده یا نمایندگان مزبور، اعطاء کرده باشد رئیس مجلس شورای اسلامی می‌بایست مستنداً به قسمت اخیر نظر شماره ۲۱۲۴/۳۰/۸۱ مورخ ۲/۱۰/۱۳۸۱، قسمت یا قسمتهایی از اینگونه مصوبات را که ناظر باعطاء امور غیراجرایی تشخیص میدهد، مغایر با قانون اعلام و مراتب را جهت اصلاح یا لغو قسمت یا قسمتهای مزبور، به هیئت وزیران منعکس نماید. خواهشمند است مقرر فرمایید با طرح این مسئله در یکی از جلسات شورا</p>	<p>شماره: ۲۷۶۶/۳۰/۸۲ تاریخ: ۲۴/۱/۸۲ بسمه تعالی</p> <p>ریاست محترم مجلس شورای اسلامی</p> <p>عطف به نامه شماره ۴۶۷۶ه/ب مورخ ۸/۱۱/۱۳۸۱</p> <p>موضوع سؤال در رابطه با اصل ۱۲۷ قانون اساسی در جلسه مورخ ۱۰/۱/۱۳۸۲ مطرح شد که نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد:</p> <p>«شورای نگهبان نظری غیر از نظر تفسیری این شورا از موضوع نامه شماره ۲۱۲۴/۳۰/۸۱ مورخ ۲/۱۰/۱۳۸۱ در خصوص اصل ۱۲۷ قانون اساسی ندارد»</p> <p>دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>

	<p>چنانچه شورای محترم نگهبان رای و نظری غیر از نظر و استنباط اینجانب بشرح فوق داشته باشد مراتب را اعلام فرمایید تا وفق آن اقدام شود. مهدی کروی رئیس مجلس شورای اسلامی</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصول یکصد و بیست و هفتم و یکصد و سی و هشتم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۳۹۲۸هـ/ب تاریخ: ۸/۲/۱۳۸۱ بسمه تعالی دبیر محترم شورای نگهبان با ارسال تصویر نامه شماره ۴۳۰۴۷ مورخ ۲۰/۹/۱۳۸۰ معاونت محترم حقوقی و امور مجلس متضمن متن تبصره الحاقی ماده ۲۹ به آیین نامه داخلی هیات دولت و نیز عطف به نظریه شماره ۲۲۵۴/۲۱/۸۰ مورخ ۵/۷/۱۳۸۰ آن شورای محترم بطوریکه ملاحظه می فرمائید از یکسو دولت در مجموع، قانوناً ضرورتی به ارسال تصمیمات نماینده یا نمایندگان ویژه نزد رئیس مجلس شورای اسلامی ندیده و برای حصول اطمینان بر اینکه نماینده یا نمایندگان ویژه، محدودیت خود به امور اجرائی را رعایت کنند تبصره ای با تصریح به اینمعنی به آیین نامه داخلی خود اضافه نمود و از سوی دیگر، نظریه فوق الذکر نه یک نظریه تفسیری و نه مصرح در تکلیف قانونی نماینده یا نمایندگان ویژه به ارسال تصمیمات خود نزد رئیس مجلس است. بنابراین چاره جوئی قضیه در آنست که چنانچه مدلول نامه معاونت محترم حقوقی و امور مجلس رئیس جمهوری و تبصره الحاقی ماده ۲۹ آیین نامه داخلی دولت از نظر شورای محترم نگهبان کافی بمقصد تلقی و در نتیجه قانوناً ضرورتی به ارسال این قبیل تصمیمات نزد رئیس مجلس شورای اسلامی نباشد مراتب را ابلاغ و در غیر اینصورت نسبت به اخذ نظر تفسیری آن شورای محترم که مصرح در تکلیف قانونی نماینده یا نمایندگان ویژه به ارسال تصمیمات خود نزد رئیس مجلس شورای اسلامی و تکلیف رئیس مجلس به بررسی این قبیل تصمیمات، انطباق آنها با قوانین و اقدامات قانونی متعاقب آن باشد اقدام فرمائید. مهدی کروی رئیس مجلس شورای اسلامی</p>	<p>شماره: ۲۱۲۴/۳۰/۸۱ تاریخ: ۲/۱۰/۸۱ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی باسلام عطف به نامه شماره ۴۲۷۱هـ/ب مورخ ۴/۸/۱۳۸۱ مورخ ۷۳۷/۲۱/۷۹ مورخ ۶۱۸۶/۲۱/۷۸ مورخ ۳۰/۵/۱۳۷۹ و اظهار نظر شماره ۲۰/۱۱/۱۳۷۸؛ تبصره الحاقی ماده ۲۹ آیین نامه داخلی هیئت دولت در جلسه شورای نگهبان مطرح شد که نظر شورا بشرح زیر اعلام می گردد. «اصل ۱۲۷ مربوط به امور اجرائی است و شامل تصویب نامه ها و آیین نامه ها و اساسنامه ها نمی شود و منحصرأ شامل تصمیمات خواهد بود بنابراین تبصره الحاقی ماده (۲۹) که مقرر نموده است تفویض اختیار دولت، موضوع اصل ۱۲۷ قانون اساسی به نماینده یا نمایندگان ویژه رئیس جمهور محدود به امور اجرائی است، وافی به مقصود است لکن تصویب نامه هیئت وزیران که طی آن نماینده یا نمایندگانی با اختیارات مشخص تعیین می نماید از مصادیق تصویب نامه ذیل اصل ۱۳۸ قانون اساسی می باشد و لازم است این تصویب نامه ها ضمن ابلاغ برای اجراء به اطلاع رئیس مجلس شورای اسلامی برسد تا در صورتی که آنها را بر خلاف قوانین بداند با ذکر دلیل برای تجدیدنظر به هیئت وزیران بفرستد» دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>

<p>استفساریه در خصوص اصول یکصد و بیست و هفتم و یکصد و سی و هفتم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۷-۱۶۶۲۳ تاریخ: ۲۸/۷/۷۲</p> <p>محضر مبارک حضرات شورای محترم نگهبان دامت برکاتهم با ابلاغ سلام و تحیات: همانطور که استحضار دارند وظائف اصل ۸۸ قانون اساسی اخیراً محول به کمیسیون اصل نود شده مشعر بر اینکه: «در هر مورد که حداقل یک چهارم کل نمایندگان مجلس شورای اسلامی از رئیس جمهور و یا هر یک از نمایندگان از وزیر مسئول درباره یکی از وظائف آنان سؤال کنند، رئیس جمهور یا وزیر موظف است در مجلس حاضر شود و به سؤال جواب دهد و این جواب نباید در مورد رئیس جمهور بیش از یکماه و در مورد وزیر بیش از ده روز به تأخیر افتد. مگر با عذر موجه به تشخیص مجلس شورای اسلامی با توجه به اینکه رئیس جمهور یا معاونین او یا وزیر در هر مورد که مصلحت بدانند میتوانند بخشی از وظائف و اختیارات خود را در امور اجرائی به استاندار یا یکی از معاونین و یا حتی مدیران کل تفویض نمایند هر گاه از عملکرد زیر مجموعه (که جزو اختیارات مفوض بوده و شخص وزیر یا معاون رئیس جمهور در آن مورد ضامن اجراء نبوده است) سؤال میشود یا اظهار بی اطلاعی مینمایند و یا به استناد آیه شریفه «ولا تزر وازره وزره اخری» استاندار یا معاون و یا مدیرکل را مسئول میدانند. گر چه برداشت کمیسیون از اصول ۱۲۷ و ۱۳۷ قانون اساسی این است که: تفویض اختیارات سلب اختیار نمیکند و گاهی معاون اجرائی رئیس جمهور اختیار بازسازی مناطق جنگی و یا دیگر فعالیتهای ضروری مناطق محروم را به استاندار تفویض مینماید و احیاناً خلافی صورت میگیرد با نگرش به اینکه استاندار ابوابجمعی وزارت کشور است. آیا وزیر کشور می بایست از طرف مجلس مورد سؤال قرار گیرد و یا معاونت اجرائی رئیس جمهور؟ با عنایت بشرح مراتب و با بهره مندی از اصل نود و هشتم قانون اساسی، مستدعی است این کمیسیون را ارشاد فرمایند. با تقدیم احترام</p>	<p>شماره: ۵۴۷۷ تاریخ: ۲۳/۸/۷۲</p> <p>ریاست محترم کمیسیون اصول ۸۸ و ۹۰ قانون اساسی مجلس شورای اسلامی باسلام - عطف به نامه شماره ۱۶۶۲۳۷ مورخ ۲۸/۷/۱۳۷۲: با توجه به صراحت اصول ۱۲۷ و ۱۳۷ قانون اساسی و عدم نیاز به ابراز نظریه تفسیری، نظر مشورتی کلیه اعضاء شورای نگهبان به شرح زیر اعلام میگردد: مجلس شورای اسلامی میتواند از رئیس جمهور و یا وزراء صرفاً در خصوص وظایفی که قانوناً بر عهده دارند و بدیگری تفویض کرده اند سؤال کند البته اگر مجلس مستقیماً کاری را به عهده غیر رئیس جمهور و وزیر بگذارد حق سؤال در این مورد را از رئیس جمهور یا وزیر ندارد کما اینکه حق سؤال از مسئولین مزبور را نیز ندارد اگر چه حق تحقیق و تفحص در همه امور کشور و در صورت لزوم درخواست رسیدگی از قوه قضائیه را دارد./ح قائم مقام دبیر شورای نگهبان احمد علیزاده ۲۳/۸/۷۲</p>
---	---	---

	<p>محمدعلی شرعی رئیس کمیسیون اصول ۸۸ و ۹۰ قانون اساسی</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و بیست و یکم و یکصد و بیست و هشتم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۶۰۰۰/۱ تاریخ: ۱/۱۱/۱۳۶۵ بسم الله الرحمن الرحيم شورای محترم نگهبان با توجه به مفاد سوگندنامه‌ی رئیس جمهور در اصل یکصد و بیست و یکم قانون اساسی، آنجا که رئیس جمهور در حراست از مرزها و استقلال سیاسی و فرهنگی کشور نباید از هیچ اقدامی دریغ ورزد. در صورتیکه بنا به تشخیص و نظر رئیس جمهور فردی که بعنوان سفیر فوق العاده و نماینده‌ی تام‌الاختیار دولت جمهوری اسلامی ایران پیشنهاد می‌شود، از صلاحیت و اهلیت کامل برای احراز چنین نمایندگی برخوردار نباشد آیا در این صورت امضاء نمایندگی یاد شده با مفاد سوگندنامه منافاتی ندارد؟ خواهشمند است نظر تفسیری خود را اعلام فرمایید. سید علی خامنه‌ای رئیس جمهور</p>	<p>شماره: ۷۶۰۳ تاریخ: ۶/۱۲/۱۳۶۵ بسم الله الرحمن الرحيم حضرت حجه الاسلام والمسلمین جناب آقای خامنه‌ای ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران عطف به نامه شماره ۶۰۰۰/۱ مورخ ۱/۱۱/۱۳۶۵ موضوع در جلسه شورای نگهبان مطرح گردید و نظر شرعی اکثریت فقهاء بشرح زیر اعلام میشود: "آنچه از عبارت سوگندنامه استفاده میشود اینستکه رئیس جمهور باید در تمام اقدامات و وظایف و مسئولیتهائی که عهده دارد است حفظ و حراست از مرزها و استقلال سیاسی و اقتصادی کشور و سایر اموری را که در سوگندنامه بیان شده است را مراعات نماید. ولی چنانچه در موردی احراز نماید که امضاء او موجب عواقب سوء و بروز خطراتی برای مرزها و سایر مصالح عالییه اسلام و نظام جمهوری اسلامی میشود شرعا باید از امضاء خودداری نماید و خودداری او از امضاء جنث قسم نمیباشد./." دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصول یکصد و سی و یکم و یکصد و سی و یکم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۱۷۶۲ دال ه تاریخ: ۸/۶/۶۰ شورای محترم نگهبان قانون اساسی طبق اصل ۱۳۰ قانون اساسی که در هنگام غیبت یا بیماری و یا عزل رئیس جمهور شورای بنام شورای موقت ریاست جمهوری مرکب از رئیس دیوانعالی کشور و رئیس مجلس و نخست وزیر تشکیل می‌گردد آیا طبق این اصل با وجود اکثریت اعضاء این شوری، شوری قانونی است و میتواند به وظائف محوله در قانون عمل کند؟ مثلاً تشکیل شورا با وجود رئیس دیوانعالی کشور و رئیس مجلس قانونی است و می‌تواند وظائف تشریح شده در اصول ۱۳۰ و ۱۳۱ را انجام دهد؟ مقتضی است هرچه سریعتر نظر آن شورای محترم به مجلس شورای اسلامی ابلاغ گردد. رئیس مجلس شورای اسلامی</p>	<p>شماره: ۳۵۵۶ تاریخ: ۹/۶/۱۳۶۰ بسم الله الرحمن الرحيم ریاست محترم مجلس شورای اسلامی عطف بنامه شماره ۱۷۶۲ دال ه — ۸/۶/۶۰ موضوع در شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت. نظر شورا بشرح زیر اعلام میشود. با توجه به اینکه عمده نظر قانون اساسی در اصول ۱۳۰ و ۱۳۱ عدم وقوع فترت و جلوگیری از تعطیل امور کشور میباشد و نظر به اینکه در صورت اتفاق رای دو نفر از سه عضو شورای موقت ریاست جمهوری اکثریت که مناط اعتبار قانونی است حاصل میشود در صورت فوت یکی از سه نفر اعضاء شورای مذکور در مواردیکه دو نفر دیگر اتفاق رأی</p>

	<p>اکبر هاشمی رفسنجانی</p>	<p>داشته باشند اقدامات و تصمیمات آنها بعنوان شورای ریاست جمهوری قانونی و معتبر است. دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصول یکصد و سی و یکم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۱۷۶۲ دال ه تاریخ: ۸/۶/۶۰ شورای محترم نگهبان قانون اساسی طبق اصل ۱۳۰ قانون اساسی که در هنگام غیبت یا بیماری و یا عزل رئیس جمهور شورایی بنام شورای موقت ریاست جمهوری مرکب از رئیس دیوانعالی کشور و رئیس مجلس و نخست وزیر تشکیل می گردد آیا طبق این اصل با وجود اکثریت اعضاء این شوری، شوری قانونی است و میتواند به وظائف محوله در قانون عمل کند؟ مثلاً تشکیل شورا با وجود رئیس دیوانعالی کشور و رئیس مجلس قانونی است و می تواند وظائف تشریح شده در اصول ۱۳۰ و ۱۳۱ را انجام دهد؟ مقتضی است هر چه سریعتر نظر آن شورای محترم به مجلس شورای اسلامی ابلاغ گردد. رئیس مجلس شورای اسلامی اکبر هاشمی رفسنجانی</p>	<p>شماره: ۳۵۵۶ تاریخ: ۹/۶/۱۳۶۰ بسم الله الرحمن الرحيم ریاست محترم مجلس شورای اسلامی عطف بنامه شماره ۱۷۶۲ دال ه - ۸/۶/۶۰ موضوع در شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت. نظر شورا بشرح زیر اعلام میشود. با توجه به اینکه عمده نظر قانون اساسی در اصول ۱۳۰ و ۱۳۱ عدم وقوع فترت و جلوگیری از تعطیل امور کشور میباشد و نظر به اینکه در صورت اتفاق رای دو نفر از سه عضو شورای موقت ریاست جمهوری اکثریت که مناط اعتبار قانونی است حاصل میشود در صورت فوت یکی از سه نفر اعضاء شورای مذکور در مواردیکه دو نفر دیگر اتفاق رأی داشته باشند اقدامات و تصمیمات آنها بعنوان شورای ریاست جمهوری قانونی و معتبر است. دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و سی و سوم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۹۶۸۷/۱۰ د تاریخ: ۱۹/۲/۱۳۹۰ حضرت آیت الله جنّتی دبیر محترم شورای نگهبان باسلام و تحیات به استناد اصل نود و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تفسیر اصل یکصد و سی و سوم آن قانون به شرح ذیل مورد تقاضای مجلس شورای اسلامی می باشد: اولاً، با توجه به قسمت نخست اصل یکصد و سی و سوم قانون اساسی که بر معرفی وزراء به مجلس شورای اسلامی توسط رئیس جمهور برای گرفتن رأی اعتماد تصریح دارد، آیا با تغییر اساسی در وظایف و اختیارات هر یک از وزارتخانه ها، معرفی وزیر جدید به مجلس و اخذ رأی اعتماد برای وی از جمله تکالیف رئیس جمهور می باشد یا خیر؟</p>	<p>شماره: ۴۲۲۴۹/۳۰/۹۰ تاریخ: ۲۱/۲/۱۳۹۰ جناب آقای دکتر لاریجانی رئیس محترم مجلس شورای اسلامی سلام علیکم عطف به نامه شماره ۹۶۸۷/۱۰ د مورخ ۱۹/۲/۱۳۹۰؛ در خصوص درخواست تفسیر اصل یکصد و سی و سوم قانون اساسی در جلسه مورخ ۲۱/۲/۱۳۹۰ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت. نظر شورا به اتفاق آراء به شرح زیر اعلام می شود: «با توجه به وضوح اصول قانون اساسی خصوصاً اصل ۱۳۳، هرگونه تغییر در وظایف و اختیارات قانونی و نیز ادغام دو یا چند وزارتخانه، باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد و تا قبل از</p>

	<p>ثانیاً، با عنایت به قسمت اخیر اصل یکصد و سی و سوم قانون اساسی که تعداد وزیران و حدود اختیارات هر یک از آنان را موقوف به تعیین قانون نموده است، آیا عنوان و وظایف و اختیارات وزارتخانه جدیدی که با ادغام دو یا چند وزارتخانه یا انتزاع بخشی از وظایف یکی از آنها تشکیل می‌گردد باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد یا از اختیارات رئیس‌جمهور و یا هیأت وزیران می‌باشد؟ خواهشمند است نظریه شورای محترم نگهبان را به مجلس شورای اسلامی ابلاغ فرمایید. علی لاریجانی</p>	<p>تصویب مجلس، تغییری در مسئولیت و اختیارات وزیران و وزارتخانه‌های قبلی به وجود نخواهد آمد. وزیر وزارتخانه‌های جدید یا ادغام‌شده، در هر صورت وزیر جدید محسوب شده و نیاز به اخذ رأی اعتماد از مجلس شورای اسلامی دارد» احمد جنتی دبیر شورای نگهبان</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و سی و چهارم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۳۶۹۷۸ تاریخ: ۳۰/۵/۱۳۶۳ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان نظر به اینکه در خصوص نحوه اداره بعضی از سازمانهای مستقل که وابسته به نخست‌وزیری هستند ابهاماتی ایجاد شده لذا خواهشمند است با عنایت به اصل ۹۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران اعلام فرمایند آیا وجود یا ایجاد سازمانهای مستقل و وابسته که زیر نظر نخست‌وزیر اداره میشوند (مانند سازمان برنامه و بودجه) و در جهت انجام وظایف مذکور در اصل ۱۳۴ فعالیت مینمایند مغایرتی با قانون اساسی دارد یا خیر؟ و آیا با وضع قانون میتوان سازمانهایی که وسیله و ابزار نظارت نخست‌وزیر بر کار وزیران و هماهنگی تصمیمات دولت و تعیین برنامه و خط مشی دولت و سایر موارد مندرج در این اصل است از نخست‌وزیری منتزع و به وزارتخانه‌ای واگذار نمود؟ میرحسین موسوی نخست‌وزیر ۳۰/۵/۶۳</p>	<p>شماره: ۱۶۱۹ تاریخ: ۳۰/۷/۱۳۶۳ بسم الله الرحمن الرحيم جناب آقای موسوی نخست‌وزیر عطف به نامه شماره ۳۶۹۷۸ مورخ ۳۰/۵/۱۳۶۳، موضوع در جلسه شورای نگهبان مطرح و نظر شورا به شرح ذیل اعلام میگردد: "وجود یا ایجاد سازمانهای وابسته به نخست‌وزیری که وسیله و ابزار نظارت نخست‌وزیر بر کار وزیران و هماهنگی تصمیمات دولت و تعیین برنامه و خط مشی دولت و بطور کلی مربوط به وظایف نخست‌وزیر مندرج در اصل ۱۳۴ قانون اساسی است، مغایر قانون اساسی نمیباشد و انتزاع سازمانهای مزبور از نخست‌وزیری و واگذاری آنها به وزارتخانه‌ای دیگر با قانون اساسی مغایرت دارد. بدیهی است مقررات قانونی مربوط به وظایف و اختیارات سازمانهای یاد شده باید با قانون اساسی مطابقت داده شود." دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و سی و چهارم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۱۰۱۲۶۲ تاریخ: ۲/۱۲/۱۳۶۵ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان با توجه به ضرورت هماهنگی و ایجاد تمرکز در دفاع غیر نظامی در زمان جنگ و بویژه در شرایط کنونی که شهرهای کشور اسلامیمان زیر فشار بمباران شدید و</p>	<p>شماره: ۷۷۵۱ تاریخ: ۵/۱۲/۱۳۶۵ بسم الله الرحمن الرحيم جناب آقای میرحسین موسوی نخست‌وزیر محترم جمهوری اسلامی ایران عطف به نامه شماره ۱۰۱۲۶۲ مورخ ۲/۱۲/۱۳۶۵:</p>

	<p>گسترده هواپیماهای رژیم بعثی عراق قرار گرفته خواهشمند است با توجه به اصل ۹۸ قانون اساسی اعلام نظر فرمایند:</p> <p>آیا تشکیل سازمانی تحت عنوان سازمان دفاع غیر نظامی زیر نظر نخست وزیر جهت ایجاد هماهنگی و سیاستگزاری اقدامات دستگاه‌های اجرائی و برنامه‌ریزیهای لازم بمنظور انجام پدافند غیر عامل و بسیج امکانات همه دستگاه‌های اجرائی در این راستا با قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مخالفت دارد یا خیر؟</p> <p>میرحسین موسوی نخست وزیر ۳۰/۱۱/۶۵</p>	<p>موضوع در جلسه شورای نگهبان مطرح گردید و نظر شورا به شرح زیر اعلام میشود:</p> <p>"نظر باینکه بموجب اصل ۱۳۴ قانون اساسی هماهنگ ساختن تصمیم‌های دولت و... از وظایف نخست وزیر است همانطور که در نامه شماره ۱۶۱۹ مورخ ۳/۷/۱۳۶۳ اظهار نظر شده است. تشکیل سازمانی تحت هر عنوان زیر نظر نخست وزیر صرفاً جهت ایجاد هماهنگی و سیاست‌گذاری اقدامات دستگاه‌های اجرائی و برنامه‌ریزیهای لازم به منظور انجام پدافند غیر عامل و بسیج امکانات دستگاه‌های اجرائی با قانون اساسی مغایرت ندارد."</p> <p>قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان خسرو بیژنی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصول یکصد و سی و چهارم و یکصد و سی و هشتم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۲/هـ/ب تاریخ: ۲۸/۷/۷۲ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان</p> <p>با عنایت به اینکه اولاً بموجب اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی هیئت وزیران می‌تواند برخی از امور مربوط به وظائف خود را به کمیسیونهای متشکل از چند وزیر واگذار نماید و نه بیکی از معاونت‌های ریاست جمهوری و ثانیاً نظر به اینکه رفع اختلافات موضوع اصل یکصد و سی و چهارم قانون اساسی بصراحت این اصل با پیشنهاد رئیس جمهور به عهده هیئت وزیران محول شده است لذا تصویب‌نامه شماره ۵۷/۱۳۷۲ — ۲۰۷ت/۳۵۶۰۰ که نظر معاونت حقوقی و امور مجلس ریاست جمهوری را در زمینه رفع اختلافات مورد نظر کافی تلقی کرده است مغایر دو اصل فوق‌الاشعار می‌باشد ضمناً یادآوری این نکته را نیز لازم می‌داند که هیئت وزیران در محدوده اعمال یکصد و سی و چهارم قانون اساسی با ارسال این قبیل مصوبات نزد اینجانب این امکان آن را فراهم می‌ساخت که قطع نظر از بررسی مسئله مورد اختلاف یا تداخل در وظایف قانونی و ارزیابی امر نیاز به تفسیر یا تغییر قانون که از جمله مصوبات اصل مزبور می‌باشد چنانچه احتمالاً تصمیم متّخذ با قانون مغایرت میداشت ضمن استدلال و ذکر مستند یا مستندات قانونی، اینجانب</p>	<p>شماره: ۵۴۶۲ تاریخ: ۵/۸/۷۲ بسمه تعالی ریاست محترم مجلس شورای اسلامی</p> <p>عطف به نامه شماره ۲/هـ/ب مورخ ۲۸/۷/۱۳۷۲: موضوع در جلسه مورخ ۵/۸/۱۳۷۲ شورای نگهبان مطرح شد و نظر تفسیری شورا بدین شرح اعلام می‌گردد: از اصل ۱۳۴ قانون اساسی استفاده می‌شود که در هر یک از موارد اختلاف، هیئت وزیران مرجع اتخاذ تصمیم است و لاغیر.</p> <p>مگر در واگذاری تصویب برخی از امور مربوط به وظایف دولت به کمیسیونهای متشکل از چند وزیر (بموجب اصل ۱۳۸ قانون اساسی)...</p> <p>دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>

	<p>مراتب مغایرت مصوبه را اعلام نمایم تا نسبت به الغاء آن قسمت از مصوبه که مغایر با قانون تشخیص شده اقدام قانونی بعمل آید در حالیکه تفویض اختیار یا مسئولیت قانونی موضوع اصل یکصد و سی و چهارم قانون اساسی بمعاونت حقوقی و امور مجلس ریاست جمهوری علاوه بر اینکه امری آنچنان مهم و اساسی که واضعان قانون اساسی آنرا در صلاحیت هیئت وزیران و آنهم به پیشنهاد ریاست جمهوری قرارداده اند بیکنفر محول شده است اصولاً چون اتخاذ تصمیم معاونت مزبور در غالب تصویب نامه ها و آیین نامه های موضوع اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی قرار نمی گیرد لذا با عدم ارسال این قبیل تصمیمات نزد اینجانب عملاً انجام رسالت قانونی رئیس مجلس شورای اسلامی نیز متعسر و شاید هم غیر ممکن خواهد شد. علیهذا با عنایت به تفسیری که طی شماره ۲۱۰۱ — ۱۵/۲/۱۳۷۲ آن شورای محترم از اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی بعمل آمده است ضمن ارسال تصویری از تصویب نامه شماره ۳۵۶۰۰/ت۲۰۷هـ — ۵/۷/۱۳۷۲ هیئت وزیران چگونگی امر جهت نوعی چاره جویی در این قبیل موارد و اعلام مراتب به اینجانب به آگاهی میرسد.</p> <p>علی اکبر ناطق نوری رئیس مجلس شورای اسلامی</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصول یکصد و بیست و چهارم، یکصد و سی و پنجم و یکصد و چهل و یکم قانون اساسی (قبل از بازنگری)</p>	<p>شماره: ۳۵۸۷ تاریخ: ۲۸/۳/۱۳۶۴ بسم الله الرحمن الرحيم ریاست محترم مجلس شورای اسلامی: عطف به نامه شماره ۵/۲۵/۱۶۰۴۸ مورخ ۸/۳/۱۳۶۴: موضوع سؤالات در جلسات شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر تفسیری شورا (با اکثریت ۴/۳ اعضا) به شرح ذیل اعلام میگردد: "۱- مستفاد از اصل ۱۲۴ قانون اساسی این است که رئیس جمهور پس از انتخاب موظف است فردی را برای نخست وزیر تعیین و برای کسب رای تمایل بمجلس معرفی نماید، بنابراین پس از تجدید انتخابات ریاست جمهوری، خواه رئیس</p> <p>شماره: ۵/۲۵/۱۶۰۴۸ تاریخ: ۸/۳/۶۴ شورای محترم نگهبان بخاطر نزدیک شدن انتخابات ریاست جمهوری و نداشتن سه وزیر در کابینه و ابهام قانون اساسی لازم است که نظر شورا در تفسیر اصول ۱۲۴ و ۱۳۵ و ۱۴۱ روشن باشد. خواهشمند است نظر شورا را در مورد مسائل زیر بیان فرمائید ۱- با توجه به دو اصل ۱۲۴ و ۱۳۵ آیا پس از انتخاب رئیس جمهور نخست وزیر و کابینه به اعتبار سابق خود باقی هستند و یا نیاز به معرفی جدید به مجلس و گرفتن رأی تمایل و اعتماد وجود دارد؟</p>	

	<p>۲- بر فرض نیاز به معرفی جدید، در فرض انتخاب مجدد رئیس جمهور قبلی که خود نخست وزیر و کابینه را به مجلس آورده نیز چنین نیازی هست یا نه؟</p> <p>۳- جواز سرپرستی نخست وزیر نسبت به وزارت خانه‌های فاقد وزیر براساس اصل ۱۴۱ احتیاج به تصویب مجلس و موافقت ریاست جمهوری و یا یکی از آن دو دارد و یا ندارد؟</p> <p>رئیس مجلس شورای اسلامی اکبر هاشمی رفسنجانی</p>	<p>جمهور جدیدی انتخاب شده یا همان رئیس جمهور قبلی مجدداً برگزیده شود، میبایست نسبت به تعیین نخست وزیر و معرفی او به مجلس برای کسب رأی تمایل اقدام نماید."</p> <p>۲- جواز سرپرستی نخست وزیر نسبت به وزارتخانه‌های فاقد وزیر به موافقت ریاست جمهوری و تصویب مجلس احتیاج دارد، در این خصوص قبلاً هم طی شماره ۳۱۳۷ مورخ ۲۹/۱۲/۱۳۶۳ در پاسخ مقام محترم ریاست جمهوری به همین نحو اعلام نظر شده است."</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>
<p>استفساربه در خصوص اصول یکصد و بیست و چهارم، یکصد و سی و پنجم و یکصد و چهل و یکم قانون اساسی (قبل از بازنگری)</p>	<p>شماره: ۸/۳/۱۳۶۴ تاریخ: ۲۵/۱۶۰۴۸ ه.ش. شورای محترم نگهبان بخاطر نزدیک شدن انتخابات ریاست جمهوری و نداشتن سه وزیر در کابینه و ابهام قانون اساسی لازم است که نظر شورا در تفسیر اصول ۱۲۴ و ۱۳۵ و ۱۴۱ روشن باشد. خواهشمند است نظر شورا را در مورد مسائل زیر بیان فرمائید</p> <p>۱- با توجه به دو اصل ۱۲۴ و ۱۳۵ آیا پس از انتخاب رئیس جمهور نخست وزیر و کابینه به اعتبار سابق خود باقی هستند و یا نیاز به معرفی جدید به مجلس و گرفتن رأی تمایل و اعتماد وجود دارد؟</p> <p>۲- بر فرض نیاز به معرفی جدید، در فرض انتخاب مجدد رئیس جمهور قبلی که خود نخست وزیر و کابینه را به مجلس آورده نیز چنین نیازی هست یا نه؟</p> <p>۳- جواز سرپرستی نخست وزیر نسبت به وزارت خانه‌های فاقد وزیر براساس اصل ۱۴۱ احتیاج به تصویب مجلس و موافقت ریاست جمهوری و یا یکی از آن دو دارد و یا ندارد؟</p> <p>رئیس مجلس شورای اسلامی اکبر هاشمی رفسنجانی</p>	<p>شماره: ۲۸/۳/۱۳۶۴ تاریخ: ۲۵/۱۶۰۴۸ ه.ش. بسم الله الرحمن الرحيم ریاست محترم مجلس شورای اسلامی: عطف به نامه شماره ۸/۳/۱۳۶۴ مورخ ۲۵/۱۶۰۴۸ ه.ش. موضوع سؤالات در جلسات شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر تفسیری شورا (با اکثریت ۴/۳ اعضا) به شرح ذیل اعلام میگردد:</p> <p>"۱- مستفاد از اصل ۱۲۴ قانون اساسی این است که رئیس جمهور پس از انتخاب موظف است فردی را برای نخست وزیری تعیین و برای کسب رأی تمایل بمجلس معرفی نماید، بنابراین پس از تجدید انتخابات ریاست جمهوری، خواه رئیس جمهور جدیدی انتخاب شده یا همان رئیس جمهور قبلی مجدداً برگزیده شود، میبایست نسبت به تعیین نخست وزیر و معرفی او به مجلس برای کسب رأی تمایل اقدام نماید."</p> <p>۲- جواز سرپرستی نخست وزیر نسبت به وزارتخانه‌های فاقد وزیر به موافقت ریاست جمهوری و تصویب مجلس احتیاج دارد، در این خصوص قبلاً هم طی شماره ۳۱۳۷ مورخ ۲۹/۱۲/۱۳۶۳ در پاسخ مقام محترم ریاست جمهوری به همین نحو اعلام نظر شده است."</p> <p>دبیر شورای نگهبان</p>

		لطف الله صافی
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و سی و پنجم قانون اساسی</p>	<p>تاریخ: ۱۳/۱۲/۱۳۶۹ شماره: ۱۳۷۱۸۲ بسم الله الرحمن الرحيم شورای محترم نگهبان با ابلاغ سلام همانطور که مستحضردن قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در اصول هشتاد و نهم و یکصد و سی و دوم و یکصد و سی و پنجم به استیضاح هیات وزیران و هر یک از وزراء اشارت دارد. اصل هشتاد و نهم "۱- نمایندگان مجلس شورای اسلامی میتوانند در مواردیکه لازم میدانند هیات وزیران یا هر یک از وزراء را استیضاح کنند. استیضاح وقتی قابل طرح در مجلس است که با امضای حداقل ده نفر از نمایندگان به مجلس تقدیم شود. هیات وزیران یا وزیر مورد استیضاح باید ظرف مدت ده روز پس از طرح آن در مجلس حاضر شود و به آن پاسخ گوید و از مجلس رای اعتماد بخواهد. در صورت عدم حضور هیات وزیران یا وزیر برای پاسخ، نمایندگان مزبور درباره استیضاح خود توضیحات لازم را میدهند و در صورتیکه مجلس مقتضی بداند اعلام رای عدم اعتماد خواهد کرد." اصل یکصد و سی و دوم "در مدتی که اختیارات و مسوولیت های رئیس جمهور بر عهده معاون اول یا فرد دیگری است که بموجب اصل یکصد و سی و یکم منصوب میگردد وزراء را نمیتوان استیضاح کرد یا به آنان رای عدم اعتماد داد و نیز نمیتوان برای تجدید نظر در قانون اساسی و یا امر همه پرسی اقدام نمود." اصل یکصد و سی و پنجم "وزراء تا زمانی که عزل نشده اند و یا بر اثر استیضاح یا درخواست رای اعتماد، مجلس به آنها رای عدم اعتماد نداده است در سمت خود باقی میمانند." قسمت اخیر اصل هشتاد و نهم و اصول یکصد و سی و دوم و یکصد و سی و پنجم تعبیر "رای عدم اعتماد" مجلس را به کار برده اند.</p>	<p>شماره: ۱۰۳۶ تاریخ: ۲۲/۱/۱۳۷۰ بسم الله الرحمن الرحيم جناب آقای دکتر حبیبی معاون اول محترم ریاست جمهوری عطف به نامه شماره ۱۳۷۱۸۲ مورخ ۱۳/۱۲/۶۹ شورای موضوع سؤال در جلسه مورخ ۲۱/۱/۱۳۷۰ شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت نظر تفسیری اکثریت اعضاء شورا بشرح ذیل اعلام میگردد: "با توجه به صراحت اصل ۱۳۵ قانون اساسی مصوب شورای بازنگری قانون اساسی در سال ۱۳۶۸ که ملاک کنار گذاشتن وزراء را در مورد استیضاح رای عدم اعتماد مجلس شورای اسلامی دانسته است و با عنایت به استصحاب اعتماد ابراز شده به وزراء از سوی مجلس در آغاز کار آنها، هیئت وزیران، یا وزیر مورد استیضاح هنگامی عزل میشود که اکثریت نمایندگان رای عدم اعتماد بدهند و صرف عدم احراز رای اعتماد اکثریت موجب عزل نمیگردد.": ح قائم مقام دبیر شورای نگهبان حسین مهرپور</p>

به این نکته هم باید عنایت داشت که متن کنونی اصل یکصد و سی و پنجم کلا در بازنگری قانون اساسی تدوین و تصویب شده است و از لحاظ تاریخی موخر بر اصل هشتاد و نهم است.

با توجه به اصول یاد شده، براساس دستور ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران، تقاضا دارد که شورای محترم نگهبان تفسیر خود را از اصول مذکور اعلام فرمایند و معین نمایند که چنانچه هیات وزیران یا هر یک از وزراء مورد استیضاح واقع شوند، مجلس محترم شورای اسلامی

الف: باید به آنها رای عدم اعتماد بدهد، بنحوی که در سه اصل هشتاد و نهم و یکصد و سی و دوم و یکصد و سی و پنجم به صراحت ذکر شده است.

ب: و یا باید رای اعتماد بدهد، همانطور که در اصل هشتاد و هفتم و یکصد و سی و سوم و یکصد و سی و ششم آمده است.

این مطلب از آن جهت مطرح میشود که بنظر میرسد، قانون اساسی هنگامی تعبیر "رای اعتماد" را بکار میبرد که مجلس در صدد است نسبت به هیات وزیران یا وزیری که رئیس جمهور معرفی کرده است، قبل از شروع کار رسمی آنها، اعلام نظر کند.

حال آنکه تعبیر "رای عدم اعتماد" وقتی بکار رفته است که منظور از آن اعلام نظر مجلس، پس از استیضاح هیات وزیران یا وزیر بوده است.

نتیجه یا ثمره بحث نیز در تعداد آراء لازم برای ابقای هیات وزیران یا وزیر مورد استیضاح و یا کناره گیری آنها، پس از استیضاح ظاهر میشود. بدین معنی که اگر پس از استیضاح مقرر باشد که به وزیر یا وزیران مورد استیضاح رای اعتماد داده شود، باید نصف به اضافه یک آراء نمایندگان حاضر در مجلس به نفع وزیر (مثبت) باشد و آراء ممتنع جزء آرای مخالف محسوب گردد.

حال آنکه اگر مقرر باشد که به وزیر یا وزیران مورد استیضاح رای عدم اعتماد داده شود باید نصف به اضافه یک آراء نمایندگان حاضر در مجلس به ضرر وزیر (منفی) باشد و آراء ممتنع جزء آراء منفی به حساب نیاید.

حسن حبیبی

معاون اول رئیس جمهور

<p style="text-align: center;">۱۳/۱۲/۶۹</p> <p style="text-align: center;">شماره: ۵/۱۰۳۹۶۲/۱۰ تاریخ: ۵/۷/۱۳۸۵ بسمه تعالی حضرت آیت الله جنتی دبیر محترم شورای نگهبان با سلام با توجه به قسمت اخیر اصل یکصد و سی و پنجم قانون اساسی که مقرر داشته است: «...رئیس جمهور می تواند برای وزارتخانه هایی که وزیر ندارند حداکثر برای مدت سه ماه سرپرست تعیین نماید» نظر تفسیری آن شورا را در مورد این اصل، خصوصاً در موارد ذیل اعلام فرمایند: ۱- آیا رئیس جمهور تنها برای یک بار می تواند برای وزارتخانه ای که وزیر ندارد به مدت سه ماه سرپرست تعیین نماید یا اینکه بیش از یک بار و به دفعات می تواند سرپرست تعیین کند ولی قید سه ماه یک بار رعایت شود؟ ۲- چنانچه مدت سرپرستی بیش از سه ماه طول کشید آیا سرپرست منعزل است یا وظیفه و اختیار و مسؤولیت دارد؟ ۳- در مدتی که وزارتخانه وزیر یا سرپرست ندارد مسؤولیت وزارتخانه بعهده چه شخصی است؟ ۴- مدت زمان سه ماه از زمانی شروع می شود که وزارتخانه وزیر ندارد و یا از زمانی که سرپرست ابلاغ سرپرستی می گیرد؟ ۵- چنانچه وزیر توسط رئیس جمهور معرفی شد و بعلت عدم رأی اعتماد مجلس شورای اسلامی انتخاب وزیر بیش از سه ماه به درازا کشید تکلیف چیست؟ ۶- اگر رئیس جمهور در مهلت مناسب سرپرست معرفی نکرد چه وضعیتی دارد؟ غلامعلی حداد عادل رئیس مجلس شورای اسلامی</p>	<p style="text-align: center;">۱۳/۱۲/۶۹</p> <p style="text-align: center;">شماره: ۵/۱۰۳۹۶۲/۱۰ تاریخ: ۵/۷/۱۳۸۵ بسمه تعالی حضرت آیت الله جنتی دبیر محترم شورای نگهبان با سلام با توجه به قسمت اخیر اصل یکصد و سی و پنجم قانون اساسی که مقرر داشته است: «...رئیس جمهور می تواند برای وزارتخانه هایی که وزیر ندارند حداکثر برای مدت سه ماه سرپرست تعیین نماید» نظر تفسیری آن شورا را در مورد این اصل، خصوصاً در موارد ذیل اعلام فرمایند: ۱- آیا رئیس جمهور تنها برای یک بار می تواند برای وزارتخانه ای که وزیر ندارد به مدت سه ماه سرپرست تعیین نماید یا اینکه بیش از یک بار و به دفعات می تواند سرپرست تعیین کند ولی قید سه ماه یک بار رعایت شود؟ ۲- چنانچه مدت سرپرستی بیش از سه ماه طول کشید آیا سرپرست منعزل است یا وظیفه و اختیار و مسؤولیت دارد؟ ۳- در مدتی که وزارتخانه وزیر یا سرپرست ندارد مسؤولیت وزارتخانه بعهده چه شخصی است؟ ۴- مدت زمان سه ماه از زمانی شروع می شود که وزارتخانه وزیر ندارد و یا از زمانی که سرپرست ابلاغ سرپرستی می گیرد؟ ۵- چنانچه وزیر توسط رئیس جمهور معرفی شد و بعلت عدم رأی اعتماد مجلس شورای اسلامی انتخاب وزیر بیش از سه ماه به درازا کشید تکلیف چیست؟ ۶- اگر رئیس جمهور در مهلت مناسب سرپرست معرفی نکرد چه وضعیتی دارد؟ غلامعلی حداد عادل رئیس مجلس شورای اسلامی</p>	<p style="text-align: center;">۲۴۴۹۸/۳۰/۸۶</p> <p style="text-align: center;">شماره: ۲۴۴۹۸/۳۰/۸۶ تاریخ: ۴/۱۰/۸۶ بسمه تعالی رئیس محترم مجلس شورای اسلامی نامه شماره ۵/۱۵۲۰۶۵/۱۰ مورخ ۳/۱۰/۱۳۸۵؛ مبنی بر اظهار نظر تفسیری درباره «قسمت اخیر اصل یکصد و سی و پنجم قانون اساسی» در جلسات شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا بشرح زیر اعلام می گردد: - در پاسخ به سؤال اول: مطابق اصل ۱۳۵ قانون اساسی تعیین سرپرست برای بیش از یک سه ماه امکان پذیر نمی باشد، لیکن در مدت سه ماه مذکور رئیس جمهور می تواند به دفعات سرپرست تعیین کند. - راجع به سایر موارد مطروحه در نامه فوق الذکر، شورای نگهبان به نظر تفسیری نرسید. احمد جنتی دبیر شورای نگهبان</p>
<p style="text-align: center;">۴۲۳۵۱/۳۱/۹۰</p> <p style="text-align: center;">شماره: ۴۲۳۵۱/۳۱/۹۰ تاریخ: ۲۸/۲/۱۳۹۰ بسمه تعالی حضرت آیت الله جنتی « دامت برکاته »</p>	<p style="text-align: center;">۴۲۳۶۴/۳۰/۹۰</p> <p style="text-align: center;">شماره: ۴۲۳۶۴/۳۰/۹۰ تاریخ: ۲۹/۲/۹۰ بسمه تعالی جناب آقای دکتر کدخدائی</p>	<p style="text-align: center;">۴۲۳۶۴/۳۰/۹۰</p> <p style="text-align: center;">شماره: ۴۲۳۶۴/۳۰/۹۰ تاریخ: ۲۹/۲/۹۰ بسمه تعالی جناب آقای دکتر کدخدائی</p>

	<p>دبیر محترم شورای نگهبان با سلام و تحیت با توجه به ذیل اصل ۱۳۵ قانون اساسی که مقرر داشته است: "رئیس جمهور می تواند برای وزارت خانه‌هایی که وزیر ندارد حداکثر برای مدت سه ماه سرپرست تعیین نماید" آیا رئیس جمهور میتواند رأساً تصدی سرپرستی وزارتخانه‌های بدون وزیر را عهده‌دار شود؟ خواهشمند است در اجرای اصل ۹۸ قانون اساسی نظر تفسیری آن شورا را اعلام فرمائید. با تجدید احترام عباسعلی کدخدائی حقوقدان شورای نگهبان</p>	<p>حقوقدان محترم شورای نگهبان باسلام بازگشت به نامه شماره ۴۲۳۵۱/۳۱/۹۰ مورخ ۲۸/۲/۹۰ جنابعالی در خصوص درخواست تفسیر اصل ۱۳۵ قانون اساسی، موضوع در جلسه شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که نظر این شورا بشرح ذیل اعلام می‌گردد: «با توجه به اصول متعدد قانون اساسی و ظهور ذیل اصل ۱۳۵ و سابقه تاریخی وضع آن، رئیس جمهور نمی تواند شخصاً سرپرستی وزارتخانه‌هایی که وزیر ندارند را برعهده بگیرد». دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و سی و پنجم قانون اساسی (قبل از بازنگری)</p>	<p>شماره: ۴۶۵۴/۱ تاریخ: ۲۰/۶/۱۳۶۴ بسم الله الرحمن الرحيم شورای محترم نگهبان با سلام خواهشمند است نظر تفسیری خود را در رابطه با اصل ۱۳۵ قانون اساسی بیان فرمائید: به منظور استمرار امور جاری کشور، آیا در پایان یک دوره ریاست جمهوری و تا تعیین دولت جدید، دولت قبلی ملزم به استعفاء و اخذ حکم سرپرستی موقت از رئیس جمهور است یا اینکه مسؤولیت‌های دولتی که دوران آن منقضی شده است، خودبخود به صورت سرپرستی، تا تعیین دولت جدید ادامه می‌یابد؟ سید علی خامنه‌ای رئیس جمهور</p>	<p>شماره: ۴۴۵۳ تاریخ: ۱۷/۷/۱۳۶۴ بسم الله الرحمن الرحيم حضرت حجت‌الاسلام والمسلمین جناب آقای خامنه‌ای ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران عطف به نامه شماره ۴۶۵۴/۱ مورخ ۲۰/۶/۱۳۶۴: موضوع سؤال در جلسات شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر مشورتی اکثریت اعضاء شورا به شرح زیر اعلام میشود: "پس از پایان دوره ریاست جمهوری در فاصله معرفی نخست وزیر جدید و تعیین تکلیف از سوی مجلس شورای اسلامی دولت سابق مسئولیت اداره امور جاری را عهده‌دار خواهد بود." س. دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی رونوشت: جناب آقای نخست وزیر جهت استحضار.</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و سی و پنجم و چهل و یکم قانون اساسی (قبل از بازنگری)</p>	<p>شماره: ۱۰۵۰۴/۱ تاریخ: ۲۵/۱۲/۱۳۶۳ "باسمه تعالی" شورای محترم نگهبان خواهشمند است نظر تفسیری آن شورای محترم را درباره‌ی موارد زیر اعلام فرمائید:</p>	<p>شماره: ۳۱۳۷ تاریخ: ۲۹/۱۲/۱۳۶۳ بسم الله الرحمن الرحيم حضرت حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای خامنه‌ای ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران</p>

	<p>۱- آیا استعفای وزراء پس از موافقت نخست وزیر، بمانند عزل و نصب آنان، به تصویب و تأیید رئیس جمهور نیاز دارد؟</p> <p>۲- آیا تعیین سرپرست موقت برای وزارتخانه‌های بی‌وزیر، به تصویب و تأیید رئیس جمهور نیاز دارد؟</p> <p>سید علی خامنه‌ای رئیس جمهور</p>	<p>عطف به نامه شماره ۱۰۵۰۴/۱ مورخ ۲۵/۱۲/۱۳۶۳ نظر شورای نگهبان بشرح زیر اعلام میشود:</p> <p>۱- از قانون اساسی راجع به لزوم یا عدم لزوم قبول استعفاء از طرف نخست وزیر یا رئیس جمهور مطلبی استفاده نمیشود. علیهذا ترتیب کار باید طبق قانون عادی معین شود.</p> <p>۲- در قانون اساسی سرپرستی (تصدی) موقت وزارتخانه‌ها جز برای نخست وزیر که آن هم باید با موافقت رئیس جمهور و تأیید مجلس شورای اسلامی انجام شود پیش‌بینی نشده است و مسئولیت وزارتخانه‌ها فقط با وزراء یا نخست وزیر در حال تصدی او میباشد.س دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و سی و ششم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۸۳۳۴/م تاریخ: ۷/۹/۱۳۶۲ شورای محترم نگهبان</p> <p>احتراماً، نظر به اینکه در اجرای اصل یکصد و سی و ششم قانون اساسی ابهاماتی ایجاد شده است، علیهذا خواهشمند است با عنایت به اصل نود و هشتم در خصوص موارد زیر اعلام نظر فرمایند.</p> <p>۱- آیا قسمت ذیل اصل یکصد و سی و ششم که مقرر نموده است "در صورتی که پس از ابراز اعتماد مجلس به دولت، نیمی از اعضای هیأت وزیران تغییر نماید دولت باید مجدداً از مجلس تقاضای رأی اعتماد کند." ناظر به موردی است که تغییر نیمی از اعضای هیأت وزیران دفعتهً واحده صورت پذیرفته باشد یا بهر ترتیبی که این تغییر از زمان ابراز رأی اعتماد مجلس به دولت حاصل گردد مشمول اصل فوق‌الذکر خواهد بود؟</p> <p>۲- در صورت اخیر چنانچه تعداد اعضای هیأت وزیران پس از ابراز اعتماد مجلس به دولت افزایش یافته باشد ملاک احتساب تغییر نیمی از اعضای هیأت وزیران چیست؟</p> <p>نخست وزیر میرحسین موسوی ۷/۹/۶۲</p>	<p>شماره: ۱۰۰۹۴ تاریخ: ۹/۹/۱۳۶۲ بسم الله الرحمن الرحيم</p> <p>جناب آقای میرحسین موسوی نخست وزیر</p> <p>عطف به نامه شماره ۸۳۳۴/م مورخ ۷/۹/۱۳۶۲ راجع به سؤال از اصل ۱۳۶ قانون اساسی موضوع در جلسه رسمی شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت اعضای شوری (بیش از ۴/۳) بشرح ذیل اعلام میگردد:</p> <p>"۱- ذیل اصل ۱۳۶ قانون اساسی که مقرر نموده است (... و در صورتیکه پس از ابراز اعتماد مجلس به دولت، نیمی از اعضای هیئت وزیران تغییر نماید، دولت باید مجدداً از مجلس تقاضای رأی اعتماد کند) منحصر به موردی نیست که تغییر نیمی از اعضای هیئت وزیران دفعتهً واحده صورت پذیرفته باشد، بلکه بهر ترتیبی پس از زمان ابراز اعتماد مجلس به دولت، این تغییر حاصل شود، مشمول اصل فوق‌الذکر است و دولت باید مجدداً از مجلس تقاضای رأی اعتماد کند."</p> <p>۲- در صورتیکه تعداد اعضای هیئت وزیران افزایش یافته باشد، ملاک احتساب، تغییر نیمی از اعضای وضع حاضر هیئت وزیران است یعنی هر زمان با توجه به تعداد اعضای هیئت وزیران در همان حال،</p>

		<p>چنانچه ملاحظه شد نیمی از اعضاء آن تغییر یافته‌اند، تقاضای رأی اعتماد مجدد از مجلس لازم است".</p> <p>قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان حسین مهرپور</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و سی و ششم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۶۳۹۶۳/۱۰ تاریخ: ۲۶/۱۰/۱۳۹۱ بسمه تعالی حضرت آیت‌الله جنّتی دبیر محترم شورای نگهبان با سلام احتراماً، خواهشمند است نظر تفسیری آن شورای محترم در مورد سؤالات ذیل، موضوع اصل یکصد و سی و ششم قانون اساسی را اعلام فرمایید: ۱- آیا کلمه تغییر در اصل (۱۳۶) شامل استیضاح و رأی عدم اعتماد به وزیر، فوت وزیر، ایجاد وزارتخانه جدید و یا ادغام چند وزارتخانه می‌گردد. ۲- در صورتیکه ادغام وزارتخانه‌ها تغییر محسوب شود آیا ادغام چند وزارتخانه یک تغییر محسوب می‌گردد یا چند تغییر؟ علی لاریجانی</p>	<p>شماره: ۳۶۵۲/۱۰۲/۳۹۳ تاریخ: ۳/۱۲/۹۳ بسمه تعالی رئیس محترم مجلس شورای اسلامی با سلام و تحیت عطف به نامه شماره ۶۳۹۶۲/۱۰ د مورخ ۲۶/۱۰/۱۳۹۱، مبنی بر اظهارنظر تفسیری در خصوص اصل یکصد و سی و ششم قانون اساسی، موضوع در جلسه مورخ ۱۸/۱۱/۱۳۹۱ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد: «_استیضاح و رأی عدم اعتماد به وزیر» و «فوت وزیر» تغییر محسوب می‌شود و در خصوص سایر موارد سؤال معموله، این شورا به نظر تفسیری نرسید. پاسخ به سؤال دوم نیز با توجه به پاسخ سؤال اول موضوعاً منتفی است. محمدرضا علیزاده قائم مقام دبیر شورای نگهبان</p>
<p>استفساریه در خصوص اصول یکصد و بیست و هفتم و سی و هفتم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۱۶۶۲۳-۷ تاریخ: ۲۸/۷/۷۲ محضر مبارک حضرات شورای محترم نگهبان دامت برکاتهم با ابلاغ سلام و تحیات: همانطور که استحضار دارند وظائف اصل ۸۸ قانون اساسی اخیراً محول به کمیسیون اصل نود شده مشعر بر اینکه: «در هر مورد که حداقل یک چهارم کل نمایندگان مجلس شورای اسلامی از رئیس جمهور و یا هر یک از نمایندگان از وزیر مسئول درباره یکی از وظائف آنان سؤال کنند، رئیس جمهور یا وزیر موظف است در مجلس حاضر شود و به سؤال جواب دهد و این جواب نباید در مورد رئیس جمهور بیش از یکماه و در مورد وزیر بیش از ده روز به تأخیر افتد. مگر با عذر موجه به</p>	<p>شماره: ۵۴۷۷ تاریخ: ۲۳/۸/۷۲ ریاست محترم کمیسیون اصول ۸۸ و ۹۰ قانون اساسی مجلس شورای اسلامی باسلام - عطف به نامه شماره ۱۶۶۲۳۷ مورخ ۲۸/۷/۱۳۷۲: با توجه به صراحت اصول ۱۲۷ و ۱۳۷ قانون اساسی و عدم نیاز به ابراز نظریه تفسیری، نظر مشورتی کلیه اعضاء شورای نگهبان به شرح زیر اعلام میگردد: مجلس شورای اسلامی میتواند از رئیس جمهور و یا وزراء صرفاً در خصوص وظایفی که قانوناً بر عهده دارند و بدیگری تفویض کرده اند سؤال کند البته اگر مجلس مستقیماً کاری را به عهده غیر رئیس جمهور و وزیر بگذارد حق سؤال در این مورد را از</p>

	<p>تشخیص مجلس شورای اسلامی با توجه به اینکه رئیس جمهور یا معاونین او یا وزیر در هر مورد که مصلحت بدانند میتوانند بخشی از وظائف و اختیارات خود را در امور اجرائی به استاندار یا یکی از معاونین و یا حتی مدیران کل تفویض نمایند هر گاه از عملکرد زیر مجموعه (که جزو اختیارات مفوض بوده و شخص وزیر یا معاون رئیس جمهور در آن مورد ضامن اجراء نبوده است) سؤال میشود یا اظهار بی اطلاعی مینمایند و یا به استناد آیه شریفه «ولا تزر وازره وزره اخری» استاندار یا معاون و یا مدیرکل را مسئول میدانند. گر چه برداشت کمیسیون از اصول ۱۲۷ و ۱۳۷ قانون اساسی این است که: تفویض اختیارات سلب اختیار نمیکند و گاهی معاون اجرائی رئیس جمهور اختیار بازسازی مناطق جنگی و یا دیگر فعالیت‌های ضروری مناطق محروم را به استاندار تفویض مینماید و احیاناً خلافی صورت میگیرد با نگرش به اینکه استاندار ابوابجمعی وزارت کشور است. آیا وزیر کشور می بایست از طرف مجلس مورد سؤال قرار گیرد و یا معاونت اجرائی رئیس جمهور؟</p> <p>با عنایت بشرح مراتب و با بهره مندی از اصل نود و هشتم قانون اساسی، مستدعی است این کمیسیون را ارشاد فرمایند.</p> <p>با تقدیم احترام</p> <p>محمدعلی شرعی</p> <p>رئیس کمیسیون اصول ۸۸ و ۹۰ قانون اساسی</p>	<p>رئیس جمهور یا وزیر ندارد کما اینکه حق سؤال از مسئولین مزبور را نیز ندارد اگر چه حق تحقیق و تفحص در همه امور کشور و در صورت لزوم درخواست رسیدگی از قوه قضائیه را دارد. /ح</p> <p>قائم مقام دبیر شورای نگهبان</p> <p>احمد علیزاده</p> <p>۲۳/۸/۷۲</p>
<p>استفساربه در خصوص اصول هشتاد و پنجم و یکصد و سی و هشتم قانون اساسی</p>	<p>شماره ۶۰۸۲ - ۱/م</p> <p>تاریخ ۳/۳/۱۳۹۱</p> <p>حضرت آیةالله جنتی دامت برکاته</p> <p>دبیر محترم شورای نگهبان</p> <p>نامه ی شماره ی ۱۶۶ مورخ ۱۳۹۱ / ۳ / ۲ رئیس محترم هیأت عالی حل اختلاف و تنظیم روابط قوای سه گانه در ارتباط با موضوع ارجاعی اختیارات رئیس مجلس شورای اسلامی در اجرای ذیل اصول ۸۵ و ۱۳۸ قانون اساسی و نتیجه حاصله به استحضار مقام معظم رهبری مدظله العالی رسید، مرقوم فرمودند: «آیةالله جناب آقای جنتی دبیر محترم شورای نگهبان دامت برکاته طبق نظر صائب هیئت عالی حل اختلاف، شایسته است آن شورای محترم نظر تفسیری خود را</p>	<p>شماره ۷۳۲ / ۳۰ / ۹۱/م</p> <p>تاریخ ۱۳۹۱ / ۳ / ۲۰</p> <p>جناب حجت الاسلام والمسلمین آقای محمدی گلپایگانی (دامت برکاته)</p> <p>رئیس محترم دفتر مقام معظم رهبری (مدظله العالی)</p> <p>عطف به نامه شماره ۶۰۸۲ - ۱/م مورخ ۱۳۹۱ / ۳ / ۳، مبنی بر اظهارنظر تفسیری در خصوص اصول هشتاد و پنجم و یکصد و سی و هشتم قانون اساسی، موضوع در جلسه مورخ ۱۳۹۱ / ۳ / ۱۰ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می گردد:</p>

	<p>در مورد اصول ذریبط قانون اساسی در این مسأله، اعلام نماید. والسلام علیکم و رحمۃ الله ۳/۲ / ۱۳۹۱» ضمن ارسال تصویر دستخط مبارک معظم له و سوابق مربوط، مراتب برای اقدام مقتضی و اعلام نتیجه، ایفاد می گردد.</p> <p>دفتر مقام معظم رهبری - محمدی گلپایگانی</p>	<p>هیئت وزیران پس از اعلام نظر رئیس مجلس شورای اسلامی مکلف به تجدیدنظر و اصلاح مصوبه خویش است؛ در غیر این صورت پس از گذشت مهلت مقرر قانونی، مصوبه مورد ایراد ملغی الاثر خواهد شد.</p> <p>دبیر شورای نگهبان - احمد جنتی</p>
<p>استفسار به در خصوص اصول یکصد و بیست و ششم، یکصد و بیست و هفتم و یکصد و سی و هشتم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۶۱۸۳۳/۲۰ تاریخ: ۱۳۷۶/۵/۱۱ شورای محترم نگهبان</p> <p>با ابلاغ سلام، نظر به اینکه از زمان پایان یافتن دوره ریاست جمهوری تا معرفی وزرا به مجلس و اخذ رأی اعتماد، با توجه به سابقه، فاصله چند هفته‌ای وجود دارد و در این مدت، چگونگی تصدّی امور وزارتخانه‌ها و اعتبار تصمیمات هیأت وزیران و مقاماتی که به نمایندگی از ریاست جمهوری مسئولیت یافته‌اند محل سؤال است، لطفاً نظر تفسیری آن شورا را نسبت به اصول قانون اساسی در موارد زیر اعلام فرمایند:</p> <p>۱- آیا وزرا از زمان اختتام دوره ریاست جمهوری تا رأی اعتماد به وزرای جدید کماکان بر مسئولیت خود باقی می‌مانند؟</p> <p>۲- در صورتی که وزرای موجود در فاصله مزبور بر مسئولیت باقی باشند تشکیل و تصمیم‌گیری هیأت وزیران تحت نظر ریاست جمهوری جدید میسر است یا خیر؟</p> <p>۳- معاونان رئیس جمهور که به استناد اصل ۱۲۶ قانون اساسی برای اداره امور برنامه و بودجه و امور اداری و استخدامی منصوب شده‌اند بعد از پایان دوره ریاست جمهوری می‌توانند به کار ادامه دهند یا نیاز به حکم جدید دارند؟</p> <p>۴- کلیه تصمیمات نمایندگان ویژه رئیس جمهور که به استناد اصل ۱۲۷ قانون اساسی انتخاب شده‌اند در این مدت نافذ است یا صرفاً تصمیماتی که در حکم صمیم هیأت وزیران باشد اعتبار خواهد داشت؟</p> <p>۵- آیا تشکیل کمیسیونهای متشکل از وزرای موضوع اصل ۱۳۸ قانون اساسی در فاصله زمانی مزبور مجاز است و تصمیمات ایشان با تأیید ریاست جمهوری جدید، لازم‌الاجرا است یا خیر؟</p> <p>معاون اول رئیس جمهور</p>	<p>شماره: ۷۶/۲۱/۱۱۴۴ تاریخ: ۱۳۷۶/۵/۱۳ معاون اول محترم رئیس جمهور</p> <p>با سلام، نامه شماره ۶۱۸۳۳/۲۰ مورخ ۵/۱۱/۱۳۷۶ در جلسه مورخ ۱۳/۵/۱۳۷۶ شورای نگهبان مطرح و نظر تفسیری شورا بدین شرح اعلام می‌گردد:</p> <p>« ۱- وزرا از زمان اختتام دوره ریاست جمهوری تا رأی اعتماد به وزرای جدید کماکان بر مسئولیت خود باقی می‌مانند.</p> <p>۲- وزرای موجود در فاصله مزبور بر مسئولیت باقی هستند و تشکیل و تصمیم‌گیری هیئت وزیران تحت نظر ریاست جمهوری جدید میسر است.</p> <p>۳- معاونان رئیس جمهور به عنوان معاون به کار خود ادامه می‌دهند لکن در آن قسمت که مربوط به اداره امور برنامه و بودجه و امور اداری و استخدامی است اداره کار منوط به نوعی موافقت رئیس جمهور می‌باشد.</p> <p>۴- کلیه تصمیمات نمایندگان ویژه رئیس جمهور که به استناد اصل ۱۲۷ قانون اساسی انتخاب شده‌اند در این مدت نافذ نمی‌باشد.</p> <p>۵- در بند ۵ با تأیید ریاست جمهوری جدید، تصمیمات مذکور، لازم‌الاجرا است.»</p> <p>دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>

<p>استفساریه در خصوص اصول یکصد و بیست و هفتم و یکصد و سی و هشتم قانون اساسی</p>	<p>حسن حبیبی شماره: ۳۹۲۸هـ/ب تاریخ: ۸/۲/۱۳۸۱ بسمه تعالی دبیر محترم شورای نگهبان با ارسال تصویر نامه شماره ۴۳۰۴۷ مورخ ۲۰/۹/۱۳۸۰ معاونت محترم حقوقی و امور مجلس متضمن متن تبصره الحاقی ماده ۲۹ به آیین نامه داخلی هیات دولت و نیز عطف به نظریه شماره ۲۲۵۴/۲۱/۸۰ مورخ ۵/۷/۱۳۸۰ آن شورای محترم بطوریکه ملاحظه می فرمائید از یکسو دولت در مجموع، قانوناً ضرورتی به ارسال تصمیمات نماینده یا نمایندگان ویژه نزد رئیس مجلس شورای اسلامی ندیده و برای حصول اطمینان بر اینکه نماینده یا نمایندگان ویژه، محدودیت خود به امور اجرائی را رعایت کنند تبصره‌ای با تصریح به اینمعنی به آیین نامه داخلی خود اضافه نمود و از سوی دیگر، نظریه فوق الذکر نه یک نظریه تفسیری و نه مصرح در تکلیف قانونی نماینده یا نمایندگان ویژه به ارسال تصمیمات خود نزد رئیس مجلس است. بنابراین چاره جوئی قضیه در آنست که چنانچه مدلول نامه معاونت محترم حقوقی و امور مجلس رئیس جمهوری و تبصره الحاقی ماده ۲۹ آیین نامه داخلی دولت از نظر شورای محترم نگهبان کافی بمقصود تلقی و در نتیجه قانوناً ضرورتی به ارسال این قبیل تصمیمات نزد رئیس مجلس شورای اسلامی نباشد مراتب را ابلاغ و در غیر اینصورت نسبت به اخذ نظر تفسیری آن شورای محترم که مصرح در تکلیف قانونی نماینده یا نمایندگان ویژه به ارسال تصمیمات خود نزد رئیس مجلس شورای اسلامی و تکلیف رئیس مجلس به بررسی این قبیل تصمیمات، انطباق آنها با قوانین و اقدامات قانونی متعاقب آن باشد اقدام فرمائید. مهدی کروی رئیس مجلس شورای اسلامی</p>	<p>شماره: ۲۱۲۴/۳۰/۸۱ تاریخ: ۲/۱۰/۸۱ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی باسلام عطف به نامه شماره ۴۲۷۱هـ/ب مورخ ۴/۸/۱۳۸۱. باتوجه به نظر تفسیری شماره ۷۳۷/۲۱/۷۹ مورخ ۶۱۸۶/۲۱/۷۸ و اظهار نظر شماره ۳۰/۵/۱۳۷۹ مورخ ۲۰/۱۱/۱۳۷۸؛ تبصره الحاقی ماده ۲۹ آیین نامه داخلی هیئت دولت در جلسه شورای نگهبان مطرح شد که نظر شورا بشرح زیر اعلام می گردد. «اصل ۱۲۷ مربوط به امور اجرائی است و شامل تصویب نامه‌ها و آیین نامه‌ها و اساسنامه‌ها نمی شود و منحصرأ شامل تصمیمات خواهد بود بنابراین تبصره الحاقی ماده (۲۹) که مقرر نموده است تفویض اختیار دولت، موضوع اصل ۱۲۷ قانون اساسی به نماینده یا نمایندگان ویژه رئیس جمهور محدود به امور اجرائی است، وافی به مقصود است لکن تصویب نامه هیئت وزیران که طی آن نماینده یا نمایندگانی با اختیارات مشخص تعیین می نماید از مصادیق تصویب نامه ذیل اصل ۱۳۸ قانون اساسی می باشد و لازم است این تصویب نامه‌ها ضمن ابلاغ برای اجراء به اطلاع رئیس مجلس شورای اسلامی برسد تا در صورتی که آنها را بر خلاف قوانین بداند با ذکر دلیل برای تجدیدنظر به هیئت وزیران بفرستد» دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصول یکصد و سی و چهارم و یکصد و سی و</p>	<p>شماره: ۲هـ/ب تاریخ: ۲۸/۷/۷۲ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان</p>	<p>شماره: ۵۴۶۲ تاریخ: ۵/۸/۷۲ بسمه تعالی ریاست محترم مجلس شورای اسلامی عطف به نامه شماره ۲هـ/ب مورخ ۲۸/۷/۱۳۷۲:</p>

<p>هشتم قانون اساسی</p>	<p>با عنایت به اینکه اولاً بموجب اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی هیئت وزیران می‌تواند برخی از امور مربوط به وظائف خود را به کمیسیونهای متشکل از چند وزیر واگذار نماید و نه بیکی از معاونت‌های ریاست جمهوری و ثانیاً نظر به اینکه رفع اختلافات موضوع اصل یکصد و سی و چهارم قانون اساسی بصراحت این اصل با پیشنهاد رئیس جمهور به عهده هیئت وزیران محول شده است لذا تصویب‌نامه شماره ۵/۷/۱۳۷۲ — ۳۵۶۰۰/ت۲۰۷ هـ که نظر معاونت حقوقی و امور مجلس ریاست جمهوری را در زمینه رفع اختلافات مورد نظر کافی تلقی کرده است مغایر دو اصل فوق‌الاشعار می‌باشد ضمناً یادآوری این نکته را نیز لازم می‌داند که هیئت وزیران در محدوده اعمال یکصد و سی و چهارم قانون اساسی با ارسال این قبیل مصوبات نزد اینجانب این امکان آن را فراهم می‌ساخت که قطع نظر از بررسی مسئله مورد اختلاف یا تداخل در وظایف قانونی و ارزیابی امر نیاز به تفسیر یا تغییر قانون که از جمله مصوبات اصل مزبور می‌باشد چنانچه احتمالاً تصمیم متخذه با قانون مغایرت میداشت ضمن استدلال و ذکر مستند یا مستندات قانونی، اینجانب مراتب مغایرت مصوبه را اعلام نمایم تا نسبت به الغاء آن قسمت از مصوبه که مغایر با قانون تشخیص شده اقدام قانونی بعمل آید در حالیکه تفویض اختیار یا مسئولیت قانونی موضوع اصل یکصد و سی و چهارم قانون اساسی بمعونت حقوقی و امور مجلس ریاست جمهوری علاوه بر اینکه امری آنچنان مهم و اساسی که واضعان قانون اساسی آنرا در صلاحیت هیئت وزیران و آنهم به پیشنهاد ریاست جمهوری قرار داده اند بیکنفر محول شده است اصولاً چون اتخاذ تصمیم معاونت مزبور در غالب تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌های موضوع اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی قرار نمی‌گیرد لذا با عدم ارسال این قبیل تصمیمات نزد اینجانب عملاً انجام رسالت قانونی رئیس مجلس شورای اسلامی نیز متعسر و شاید هم غیر ممکن خواهد شد. علیهذا با عنایت به تفسیری که طی شماره ۲۱۰۱ — ۱۵/۲/۱۳۷۲ آن شورای محترم از اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی بعمل آمده است ضمن ارسال تصویری از تصویب‌نامه شماره</p>	<p>موضوع در جلسه مورخ ۵/۸/۱۳۷۲ شورای نگهبان مطرح شد و نظر تفسیری شورا بدین شرح اعلام می‌گردد: از اصل ۱۳۴ قانون اساسی استفاده می‌شود که در هر یک از موارد اختلاف، هیئت وزیران مرجع اتخاذ تصمیم است و لاغیر. مگر در واگذاری تصویب برخی از امور مربوط به وظایف دولت به کمیسیونهای متشکل از چند وزیر (بموجب اصل ۱۳۸ قانون اساسی)../ح</p> <p>دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>
--------------------------------	---	---

	<p>۳۵۶۰/ت/۲۰۷ هـ — ۵/۷/۱۳۷۲ هیئت وزیران چگونگی امر جهت نوعی چاره‌جویی در این قبیل موارد و اعلام مراتب به اینجانب به آگاهی میرسد. علی‌اکبر ناطق نوری رئیس مجلس شورای اسلامی</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۴۱۹ هـ ب تاریخ: ۱۳/۸/۱۳۷۰ شورای محترم نگهبان قطع نظر از یادآوری این نکته مهم که مقید تلقی کردن لفظ "قوانین" مذکور در اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی بقوانین عادی، حداقل نیازمند قوت استدلالی درخور و متناسب با ساقط ساختن لفظی از اطلاق آنست اصولاً آنچه مسلم است واضعان قانون اساسی با لحاظ اهمیت مصوبات دولت و آثار فراوان مترتب بر این مصوبات با وضع اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی بمقام آن بوده‌اند که مصوبات دولت مورد بررسی و اعلام نظر مرجعی صالح قرار گیرد تا چنانچه برخی از این مصوبات با مطلق قانون اعم از قانون اساسی و یا قانون عادی مغایرت داشته باشد از اجراء آنها خودداری شود و حال اگر غرض از قوانین مذکور در اصل مزبور را بقوانین عادی محصور سازیم بی‌تردید نقض غرض محقق است زیرا با وصف آنکه لزوم تطابق مصوبات دولت با قانون اساسی ارزش و اهمیت بمراتب بیشتری از لزوم تطابق این مصوبات با قوانین عادی دارد معذک با عنایت بعدم پیش‌بینی مقام یا مرجعی برای تمیز و تشخیص تطابق یا عدم تطابق مصوبات دولت با قانون اساسی (باستثناء موارد مذکور در اصل هشتاد و پنجم) چنانچه مصوبه یا مصوباتی متضمن نقض بعضی اصول قانون اساسی باشد این قبیل مصوبه یا مصوبات بدون آنکه در هیچ مرجع صالحی مورد بررسی و اعلام نظر قرار گیرد خود به خود مجری خواهند بود. علیهذا اگرچه نظر اینجانب بشرحی است که فوقاً باختصار ذکر شد معذک با توجه بنظر متفاوتی که از سوی برخی مقامات اجرائی ابراز شده، تفسیر اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی در خصوص موضوع مطروحه مورد تقاضاست./خ رئیس مجلس شورای اسلامی</p>	<p>شماره: ۲۱۰۱ تاریخ: ۱۵/۶/۷۱ بسم الله الرحمن الرحيم ریاست محترم مجلس شورای اسلامی عطف به نامه شماره ۴۱۹ هـ ب مورخ ۱۳/۸/۱۳۷۰: در خصوص تفسیر اصل ۱۳۸ قانون اساسی موضوع در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر تفسیری شورا بدین شرح اعلام می‌گردد: "کلمه "قوانین" مذکور در ذیل اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی شامل قانون اساسی نمی‌شود."/ج دبیر شورای نگهبان احمد جنتی رونوشت: معاون محترم حقوقی و امور مجلس رئیس جمهور عطف به نامه شماره ۱۳۴۴۵ مورخ ۲۰/۵/۱۳۷۱:</p>

	مهدی کروی	
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۱۴۴۹۰-۷۷/م تاریخ: ۱۳۷۷/۱۲/۱۸ حضرت آیت الله جنتی دبیر محترم شورای نگهبان با سلام</p> <p>طبق ماده ۱۸ قانون گزینش معلمان و کارکنان آموزش و پرورش مصوب شهریور ماه ۱۳۷۴ مجلس شورای اسلامی مقرر شده است آئین نامه اجرایی قانون مزبور توسط هیأت عالی گزینش و سازمان امور اداری و استخدامی کشور تهیه و به تصویب کمیسیون مشترک آموزش و پرورش و امور اداری و استخدامی مجلس شورای اسلامی برسد.</p> <p>در اجرای ماده مزبور آئین نامه فوق الذکر در مرداد ماه ۱۳۷۷ به تصویب جلسه مشترک کمیسیونهای یاد شده مجلس رسیده و ظاهراً بدون ملاحظه شورای نگهبان و اظهار نظر درباره آن طی نامه شماره ۲۳۶۷ مورخ ۳۱/۶/۱۳۷۷ در اجرای اصل ۱۲۳ قانون اساسی با امضای رئیس مجلس شورای اسلامی برای رئیس جمهور فرستاده شده است و اینجانب نیز به حکم قانون طی نامه شماره ۴۳۵۸۴ مورخ ۱۱/۷/۱۳۷۷ دستور اجرای آن را داده‌ام.</p> <p>ولی مسئله‌ای که در اینجا مطرح است و خواستم نظر شورای محترم نگهبان را بدانم این است که مصوبه کمیسیون مشترک یا جلسه مشترک کمیسیونها چه وضعیتی دارد آیا طبع قانون و مصوبه مجلس را دارد یا طبع آئین نامه اجرایی از نوع آئین نامه‌های دولتی؟</p> <p>طبق اصل ۹۴ قانون اساسی کلیه مصوبات مجلس شورای اسلامی باید به شورای نگهبان فرستاده شود تا از لحاظ مغایرت یا عدم مغایرت آنها با قانون اساسی و موازین شرع مورد بررسی قرار گیرد، در مواردی هم که طبق اصل ۸۵ قانون اساسی تصویب برخی از قوانین به صورت آزمایشی یا تصویب اساسنامه سازمانها، شرکتهای و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت به طور دائم به کمیسیونها تفویض می‌شود باید مصوبه کمیسیون به شورای نگهبان ارسال شود. بنابراین اگر ارجاع تصویب آئین نامه اجرایی به کمیسیون داخلی مجلس علی رغم اسم آن طبع و خاصیت مصوبه قانونی را داشته و از نوع</p>	<p>شماره: ۷۸/۲۱/۴۵۱۲ تاریخ: ۱۳۷۸/۱/۲۵ حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای خاتمی ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران با سلام</p> <p>عطف به نامه شماره ۱۴۴۹۰۷۷/م مورخ ۱۲/۱۸/۱۳۷۷، موضوع در جلسه مورخ ۱/۲۵/۱۳۷۸ شورای نگهبان مطرح شد و نظر تفسیری شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد:</p> <p>«ارجاع تصویب آیین نامه به کمیسیون یا کمیسیونهای مجلس خلاف اصل ۱۳۸ قانون اساسی است.»</p> <p>دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>

اول باشد می‌بایست به شورای نگهبان ارسال گردد که چنین چیزی صورت نگرفته است.

ولی اگر کمیسیونهای داخلی از سوی مجلس مأموریت پیدا کردند که آئین‌نامه اجرایی قانونی را تهیه کنند، به نحوی که طبق اصل ۱۳۸ ممکن است هیأت دولت یا یکی از وزرا چنین مأموریتی پیدا نمایند، در این صورت اولاً این سؤال مطرح است که آیا غیر از دولت و وزیر مربوط و یا کمیسیونهای متشکل از چند وزیر مذکور در اصل ۱۳۸، حق وضع آئین‌نامه به معنای خاص آن را دارند و مجلس می‌تواند حق وضع و تصویب آئین‌نامه را با داشتن طبع آئین‌نامه اجرایی با همان ماهیت و آثاری که آئین‌نامه دولتی دارد به غیر از هیأت وزیران و یا یکی از وزرا و یا کمیسیونهای متشکل از چند وزیر واگذار نماید؟

ثانیاً اگر چنین امری مجاز باشد، چه مرجعی صلاحیت کنترل و بررسی آئین‌نامه مزبور را از لحاظ عدم مغایرت با قوانین و موازین شرع دارد؟ ذیل اصل ۱۳۸ مقرر می‌دارد که تصویب‌نامه‌ها و آئین‌نامه‌های دولتی باید به اطلاع رئیس مجلس شورای اسلامی برسد، که اگر آنها را برخلاف قوانین دید، جهت تجدید نظر به هیأت وزیران بفرستند. اصل ۱۷۰ قانون اساسی نیز قضات دادگاهها را از اجرای تصویب‌نامه‌ها و آئین‌نامه‌های دولتی که مخالف قوانین و مقررات اسلامی یا خارج از حدود اختیارات قوه مجریه است منع کرده و ابطال آنها را با دیوان عدالت اداری دانسته است، اصل ۱۷۴ نیز مرجع رسیدگی به شکایات مردم از آئین‌نامه‌های دولتی را دیوان عدالت اداری دانسته است، حال آیا آئین‌نامه‌های اجرایی مصوب کمیسیونهای داخلی مجلس می‌تواند مورد کنترل و ممیزی رئیس مجلس یا دیوان عدالت اداری قرار گیرند؟ یا در صورت مخالف بودن با موازین شرع و قانون، قضات از عمل کردن به آنها خودداری نمایند؟ با وجود اینکه در هر سه مورد آئین‌نامه دولتی مورد تصریح قرار گرفته و اطلاق آئین‌نامه دولتی به مصوبه کمیسیون مجلس صحیح به نظر نمی‌رسد. اگر همانگونه که در شق اول بیان شد برای این نوع مصوبات کمیسیونها نتوان خاصیت مصوبه قانونی قائل شد، به شورای نگهبان هم فرستاده نخواهد شد همانطور که عملاً چنین شده است و نتیجتاً هیچ

	<p>کنترلی در زمینه انطباق یا عدم انطباق آنها با موازین شرع و قانون اساسی و قوانین عادی وجود ندارد. چنانچه صلاح می‌دانید شورای محترم نگهبان، موضوع را بررسی نموده و استنباط و تفسیر خود را از اصول قانون اساسی مربوطه در خصوص سه مسئله زیر اعلام فرماید:</p> <p>۱- آیا ارجاع وضع و تصویب آئین‌نامه اجرایی قانون به کمیسیون یا کمیسیونهای داخلی مجلس صحیح است؟</p> <p>۲- در صورت صحت، آیا این نوع مصوبات کمیسیونها مانند سایر مصوبات مجلس باید به شورای نگهبان فرستاده شود یا خیر؟ و در صورت عدم لزوم ارسال به شورای نگهبان، آیا رئیس مجلس شورای اسلامی یا دیوان عدالت اداری می‌توانند آنها را مورد بررسی قرار دهند یا خیر؟</p> <p>۳- آیا این‌گونه مصوبات کمیسیونها مشمول عنوان مصوبات مجلس موضوع اصل ۱۲۳ قانون اساسی می‌باشند و رئیس جمهور طبق اصل مزبور موظف است آنها را امضاء و برای اجراء در اختیار مسئولان قرار دهد با اینکه مورد رسیدگی و اظهار نظر شورای نگهبان قرار نگرفته است؟</p> <p>سید محمد خاتمی رئیس جمهوری اسلامی ایران</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۷۲۹۳۰هـ-ب تاریخ: ۱۵/۷/۱۳۸۳ حضرت آیت الله جنتی دبیر محترم شورای نگهبان باسلام:</p> <p>ضمن ارسال رونوشتی از نقطه نظرات هیأت بررسی و تطبیق مصوبات دولت با قوانین که مورد تأیید اینجانب نیز می‌باشد نظر حضرتعالی را به نکات ذیل جلب و نظر تفسیری آن شورای محترم، در خصوص اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی مورد تقاضاست:</p> <p>۱- محدوده صلاحیت و مسئولیت دولت و رئیس مجلس شورای اسلامی در اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی</p> <p>الف: اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی در آغاز با بیان این عبارت "علاوه بر مواردی که هیات وزیران یا وزیری مأمور تدوین آئین‌نامه‌های اجرائی قوانین</p>	<p>شماره: ۱۶۰/۳۰/۸۳/م تاریخ: ۲/۸/۸۳ بسمه تعالی جناب آقای دکتر حداد عادل رئیس محترم مجلس شورای اسلامی باسلام</p> <p>عطف به نامه شماره ۸۳۰۹۰۲/۱۰هـس مورخ ۱۸/۷/۱۳۸۳:</p> <p>بدینوسیله نظریه تفسیری شورای نگهبان از اصل ۱۳۸ قانون اساسی بشرح ذیل اعلام میگردد:</p> <p>«همان‌طور که مصوبات دولت خارج از موارد چهارگانه مذکور در اصل ۱۳۸ قانون اساسی بر خلاف قانون اساسی و خارج از حدود و اختیارات دولت است، رسیدگی به اینگونه مصوبات هم خارج از اختیارات ریاست مجلس است.»</p> <p>احمد جنتی</p>

میشود، هیات وزیران حق دارد برای انجام وظائف اداری و تأمین اجرای قوانین و تنظیم سازمانهای اداری به وضع تصویبنامه‌ها و آئین‌نامه‌ها بپردازد "اولاً این نکته را روشن می‌سازد که هیات وزیران صلاحیت نامحدودی برای وضع تصویبنامه‌ها و آئین‌نامه‌ها نداشته ثانیاً معلوم میکند صلاحیت این هیات در وضع تصویبنامه‌ها و آئین‌نامه‌ها محدود بموارد چهارگانه مذکور، در این اصل یعنی وضع تصویبنامه یا آئین‌نامه برای ۱- اجرای قوانین ۲- انجام وظایف اداری ۳- تأمین اجرای قوانین و ۴- تنظیم سازمانهای اداری است و سپس در پارگراف آخر اصل مزبور با این عبارت "تصویبنامه‌ها و آئین‌نامه‌های دولت و کمیسیونهای مذکور در این اصل، ضمن ابلاغ برای اجراء به اطلاع رئیس مجلس شورای اسلامی میرسد تا در صورتیکه آنها را بر خلاف قوانین بیابد با ذکر دلیل برای تجدیدنظر به هیات وزیران بفرستد" در واقع اراده واضعان قانون اساسی در لزوم تطابق مصوبات دولت با قوانین را اعلام میدارد.

ب: اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی در آغاز با بیان قسمتی از پارگراف سوم اصل مزبور با این عبارت "تصویبنامه‌ها و آئین‌نامه‌های دولت و مصوبات کمیسیونهای مذکور در این اصل" که مفید وضع تصویبنامه‌ها و آئین‌نامه‌هایی در چهارچوب موارد چهارگانه مذکور در پارگراف اول اصل مذکور است در واقع صلاحیت امر بررسی و اعلام نظر ماهوی رئیس مجلس را محدود به مصوباتی میداند که در چهارچوب موارد چهارگانه به تصویب رسیده است و سپس با تصریح به عبارت "تا در صورتیکه آنها را بر خلاف قوانین بیابد با ذکر دلیل برای تجدیدنظر به هیات وزیران بفرستد" به مسئولیت رئیس مجلس در بررسی و اعلام مغایرت یا عدم مغایرت مصوبات دولت با قوانین اشاره دارد.

نتایج مترتب بر مندرجات جزءهای "الف" و "ب" این بند

لزوم قانونی وضع تصویبنامه و آئین‌نامه در چهارچوب موارد چهارگانه مذکور در پاراگراف اول اصل یکصد و سی و هشتم از طرف هیات وزیران و نیز مقید و محدود بودن صلاحیت بررسی و اعلام نظر ماهوی رئیس

مجلس بر اینکه وضع تصویبنامه‌ها و آئین‌نامه‌های مطروحه نزد وی در چهارچوب موارد چهارگانه مزبور صورت گرفته باشد و یا به بیانی دیگر همانطوریکه صلاحیت دولت در وضع تصویبنامه یا آئین‌نامه محدود و مقید به چهار مورد مذکور در اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی است و نه خارج از این موارد، صلاحیت رئیس مجلس در ورود ماهوی به مصوبه مطروحه نیز محدود و مقید است به اینکه مصوبه مزبور ناظر به یک یا چند و یا تمام موارد چهارگانه مذکور در این اصل باشد و نه خارج از آن

۲- محدوده صلاحیت و مسئولیت کمیسیونهای دولت و رئیس مجلس شورای اسلامی در اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی

الف: واضعان قانون اساسی بشرح پاراگراف دوم اصل یکصد و سی و هشتم با این بیان "دولت می‌تواند تصویب برخی از امور مربوط به وظائف خود را به کمیسیونهای متشکل از چند وزیر واگذار نماید. مصوبات این کمیسیونها در محدوده قوانین پس از تأیید رئیس‌جمهور لازم‌الاجرا است" ضمن تعیین محدوده صلاحیت دولت بواگذاری تصویب برخی از امور مربوط به وظائف خود به کمیسیونها و تعیین محدوده صلاحیت این کمیسیونها به آنچه دولت به هر کمیسینی واگذار نموده است در واقع هم محدوده مسئولیت یا اختیار کمیسیونهای مذکور در این اصل را مشخص نموده‌اند.

ب: با تحقق مدلول پاراگراف اول اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی بشرح فوق که مبین اعمال نظر واضعان قانون اساسی چه از طرف دولت و چه از طرف کمیسیونهای دولت است صلاحیت رئیس مجلس شورای اسلامی در ورود ماهوی وی نسبت به چنین مصوباتی نیز تحقق یافته و سپس با توجه به پاراگراف دوم اصل فوق‌الذکر با این عبارت "تصویبنامه‌ها و آیین‌نامه‌های دولت و کمیسیونهای مذکور در این اصل، ضمن ابلاغ برای اجراء به اطلاع رئیس مجلس شورای اسلامی میرسد تا در صورتیکه آنها را برخلاف قوانین بیابد با ذکر دلیل برای تجدیدنظر به هیأت وزیران بفرستد" صلاحیت رئیس مجلس شورای اسلامی در

بررسی و اعلام نظر ماهوی نسبت به مصوبات کمیسیونهای دولت استقرار می‌یابد.

نتایج مترتب بر جزءهای "الف" و "ب" این بند لزوم قانونی واگذاری برخی از امور مربوط بوظائف دولت به کمیسیونهای متشکل از چند وزیر از طرف هیات وزیران و لزوم قانونی وضع تصویبنامه یا آئین‌نامه از طرف این کمیسیونها اولاً در چهارچوب موارد مذکور در اصل یکصد و سی و هشتم و ثانیاً در محدوده آنچه هیات وزیران به آنها واگذار نموده است و نیز مقید بودن صلاحیت رئیس مجلس شورای اسلامی در بررسی و اعلام نظر ماهوی نسبت به مصوبات کمیسیونهای دولت در آغاز، به اعمال نظر واضعان قانون اساسی در اصل فوق‌الذکر از طرف دولت در واگذاری برخی از امور مربوط بوظائف خود به کمیسیون متشکل از چند وزیر و سپس به لزوم رعایت این کمیسیونها در وضع تصویبنامه یا آئین‌نامه چه در خصوص موارد چهارگانه مذکور در اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی و چه در محدوده آنچه هیات وزیران به کمیسیونهای مزبور واگذار نموده است یا به بیانی روشن‌تر اولاً صلاحیت دولت در واگذاری وضع تصویبنامه یا آئین‌نامه به کمیسیونها محدود و مقید است به برخی از امور مربوط بوظائف خود، در چهارچوب موارد چهارگانه در اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی ثانیاً صلاحیت کمیسیونهای مزبور در وضع تصویبنامه و آئین‌نامه نیز محدود و مقید است به اعمال نظر واضعان قانون اساسی در اصل مذکور از یکسو و رعایت اموری که هیات وزیران به این کمیسیونها واگذار نموده است از سوی دیگر و ثالثاً صلاحیت رئیس مجلس شورای اسلامی در بررسی و اعلام نظر ماهوی نسبت به مصوبات کمیسیونها دولت دائرمدار آنست که دولت در واگذاری برخی امور به کمیسیونها در وضع مصوبات، نظر واضعان قانون اساسی در اصل یکصد و سی و هشتم را اعمال و کمیسیونها نیز ضمن اعمال این نظر در چهارچوب امور محوله از طرف دولت به آنها عمل کرده باشند.

۳- عصاره و چکیده بندهای سه‌گانه قبل

الف: نه هیات وزیران صلاحیت وضع تصویبنامه یا آئین‌نامه‌ای را دارد که خارج از موارد چهارگانه مذکور

در اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی بتصویب رسیده است و نه رئیس مجلس شورای اسلامی، صلاحیت بررسی و اعلام نظر ماهوی نسبت به چنین مصوباتی را دارد.

ب: نه کمیسیونهای دولت صلاحیت وضع تصویبنامه یا آیین‌نامه‌ای را دارند که خارج از امور واگذار شده به آنها از طرف هیات وزیران و یا خارج از موارد چهارگانه مذکور در اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی است و نه رئیس مجلس شورای اسلامی صلاحیت بررسی و اعلام نظر ماهوی نسبت به این قبیل مصوبات را دارد.

۴- تجزیه و تحلیل حقوقی و قانونی رسالت رئیس مجلس شورای اسلامی در انطباق یا عدم انطباق مصوبات دولت و کمیسیونهای دولت با اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی

نظر به اینکه از رهگذر طرح این سؤال مقدر و پاسخگوئی به آن که آیا رئیس مجلس شورای اسلامی اساساً مجاز به بررسی ابتدائی تطابق یا عدم تطابق مصوبات هیات وزیران و کمیسیونهای دولت با اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی می‌باشد یا نه، قضیه وضوح بیشتری خواهد یافت لذا ذیلاً با پاسخگوئی به این سؤال مقدر، به تجزیه و تحلیل حقوقی و قانونی رسالت رئیس مجلس شورای اسلامی در این خصوص می‌پردازد.

با اذعان به اینکه واضعان قانون اساسی در اصل مذکور بتصریح، چنین رسالت یا مسئولیتی را به رئیس مجلس شورای اسلامی محول ننموده‌اند معذک عقیده دارد با عنایت به ارزش و اهمیت بسیار مهم و بنیانی قانون اساسی و اولویت آن نسبت به سایر قوانین و نیز با التفات به ضرورت اجرا و اعمال آنچه واضعان این قانون تبیین و اراده کرده‌اند از یکسو و لزوم اهتمام فراوان به جلوگیری از هر اقدام و عمل مخالف نظر واضعان قانون مزبور و به اعتباری بیش از همه اهتمام تام و تمام به جلوگیری از اجراء مصوبات مغایر با اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی چه از نظر بسیار مهم و نوعاً سرنوشت‌ساز بودن بسیاری از این مصوبات و چه از نظر قوت اجرائی یافتن مصوبات مزبور به محض ابلاغ، از سوی دیگر بنظر بسیار بعید می‌نماید که واضعان قانون

اساسی با نادیده‌انگاشتن قاعدهٔ تلازم فیما بین مسئولیت و اختیار در مقام سلب اختیار رئیس مجلس شورای اسلامی از امری آنچنان مهم و اساسی یعنی تطابق یا عدم تطابق مصوبات دولت و کمیسیونهای دولت با اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی بوده و در نتیجه اجازه داده باشند که وی با چشم بستن به هر آنچه واضعان قانون اساسی در این اصل تبیین یا اراده کرده‌اند فی‌المثل مصوباتی را که حسب مورد خارج محدودهٔ صلاحیت یا مسئولیت هیات وزیران یا کمیسیونهای دولت وضع شده است ماهیتاً مورد بررسی و اعلام نظر قرار داده و در نتیجه بلحاظ عدم مغایرت آنها با قوانین موضوعه که در درجهٔ نازلتری از قانون اساسی قرار دارند از رهگذر صحه گذاردن یا مهر تأیید زدن به چنین مصوباتی قوت و قدرت تداوم اجرا نیز ببخشد.

بنا به مراتب مذکور چنین بنظر می‌رسد که لازم است رئیس مجلس شورای اسلامی در نخستین اقدام خود حسب مورد تصویبنامه مطروحه را از جهت مطابقت یا عدم مطابقت با نظر واضعان قانون در اصل یکصد و سی و هشتم مورد ارزیابی قرار داده و از این رهگذر دریابد که در خصوص اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی حسب مورد دولت یا کمیسیون مربوط نظر واضعان قانون اساسی این اصل را رعایت کرده‌اند یا نه و بدیهی است چنانچه رئیس مجلس شورای اسلامی در ارزیابی ابتدائی خود بشرح فوق به این نتیجه دست یافت که تصویبنامه مطروحه نزد وی بدون اعمال آنچه واضعان قانون اساسی تبیین یا اراده کرده‌اند بتصویب رسیده است در اینصورت با منتفی بودن امر بررسی و اعلام مغایرت یا عدم مغایرت مصوبه مطروحه با قوانین ناگزیر است بلحاظ مغایرت تصویبنامه مزبور با آنچه واضعان قانون اساسی تبیین یا اراده کرده‌اند از ورود ماهوی به متن تصویبنامه مورد نظر خودداری نمایند.

۵- ارزیابی نتایج بدست آمده از استدلالهای سابق‌الذکر در رابطه با نظر تفسیری شورای محترم نگهبان نظر به اینکه محتمل است گفته شود نظر تفسیری شماره ۲۱۰۱ مورخ ۱۶/۶/۱۳۷۱ شورای محترم نگهبان قانوناً مانع از آنستکه رئیس مجلس شورای اسلامی بتواند از رهگذر ارزیابی مصوبات موضوع اصل یکصد و

سی و هشتم قانون اساسی و تشخیص عدم مطابقت مصوبات مذکور با نظر واضعان قانون اساسی این قبیل مصوبات را مغایر قانون اساسی دانسته و در نتیجه از بررسی ماهوی مصوبات مطروحه خودداری کند لذا در پاسخ به این احتمال گفته می‌شود همانگونه که حتی با اندک دقت بنظر تفسیری مزبور با بیان "کلمه قوانین مذکور در اصل (۱۳۸) قانون اساسی شامل قانون اساسی نمی‌شود" بدست می‌آید شورای محترم نگهبان اساساً فارغ از صلاحیت شکلی یا مسئولیت ابتدائی رئیس مجلس شورای اسلامی در ارزیابی مصوبات دولت از جهت تطابق یا عدم تطابق آنها با آنچه واضعان قانون اساسی تبیین یا اراده کرده‌اند در واقع با این فرض که اولاً مصوبات مطروحه وفق نظر واضعان قانون اساسی بتصویب رسیده و ثانیاً رئیس مجلس شورای اسلامی نیز از رهگذر دقت در سوابق امر به همین نتیجه دست یافته است در مقام بیان این معنی بوده است که با تحقق نظر واضعان قانون اساسی، رئیس مجلس شورای اسلامی در رسیدگی ماهوی چنین مصوباتی نمی‌تواند با استناد به دیگر اصول قانون اساسی مصوبات دولت را مغایر با قانون بداند بنا بمراتب مذکور بنظر می‌رسد نظر تفسیری فوق الاشعار اصولاً منصرف از مواردی است که رئیس مجلس شورای اسلامی بلحاظ عدم مطابقت مصوبات دولت با نظر واضعان قانون اساسی از رسیدگی ماهوی نسبت به این قبیل مصوبات خودداری می‌کند شاهد و مؤید این نظر آنستکه در مواردی که رئیس مجلس شورای اسلامی پس از نظریه تفسیری مزبور با خودداری از اعلام نظر نسبت به مصوباتی که مغایر شرع یا قانون اساسی تشخیص و آنها را برای اظهار نظر به شورای محترم نگهبان ارسال داشته است نه فقط خرده یا ایرادی به این امر گرفته نشده بلکه در هر دو مورد، این شورا اظهار نظر نیز نموده است.

نظر به اینکه با عنایت به مراتب سابق‌الذکر، اتخاذ تصمیم یا اعلام نظر رئیس مجلس شورای اسلامی در خصوص تصویبنامه شماره ۵۳۱/۲۰-س/ت/۳۱۲ک مورخ ۱۱/۵/۱۳۸۳ و مصوبات مشابه نیازمند جلب نظر تفسیری آن شورای محترم است لذا چنانچه استدلالهای بعمل آمده در خصوص منصرف بودن نظر تفسیری شماره ۲۱۰۱-۱۵/۶/۱۳۷۱ از اصل یکصد و

	<p>سی و هشتم قانون اساسی مورد تأیید قرار گیرد، خواهشمند است نظر تفسیری شورای محترم نگهبان در این خصوص را اخذ و به اینجانب ابلاغ فرمائید و لکن در غیر اینصورت جلب نظر تفسیری آن شورای محترم که متضمن تعیین تکلیف رئیس مجلس شورای اسلامی در موارد ذیل باشد مورد تقاضاست:</p> <p>الف: هیات وزیران مستنداً به اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی لکن خارج از موارد چهارگانه مذکور در این اصل یعنی وضع تصویبنامه یا آئین‌نامه برای ۱- اجرای قوانین ۲- انجام وظائف اداری ۳- تامین اجرای قوانین ۴- تنظیم سازمانهای اداری بوضع تصویبنامه یا آئین‌نامه اقدام کرده باشد.</p> <p>ب: هیات وزیران ضمن استناد به اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی امر یا اموری را به کمیسیون مربوط محول نموده باشد که خارج از محدوده موارد چهارگانه مذکور در اصل مزبور است.</p> <p>ج: کمیسیون مربوط با وصف استناد به اصل یکصد و سی و هشتم خارج از چهارچوب امور محوله از طرف دولت به آن و یا زائد از موارد چهارگانه مذکور در اصل فوق‌الذکر تصویبنامه یا آئین‌نامه‌ای وضع نموده باشد.</p> <p>غلامعلی حداد عادل رئیس مجلس شورای اسلامی</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۵/۱۴۶۶۴۵/۱۰ تاریخ: ۲۲/۹/۱۳۸۵ حضرت آیت‌الله جنتی دبیر محترم شورای نگهبان</p> <p>نظر به اینکه بعضاً هیأت وزیران تحت عناوینی نظیر «موافقت نمود»، «مقرر نمود» و... تصمیماتی اتخاذ می‌کند و اینگونه تصمیمات به اعتبار آنکه فاقد عنوان تصویب‌نامه است مشمول قسمت اخیر اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی تلقی نشده و در نتیجه از ارسال آن برای بررسی و اعلام نظر رئیس مجلس شورای اسلامی خودداری می‌شود، خواهشمند است نظر تفسیری آن شورای محترم را به سؤالات زیر اعلام نمایید:</p> <p>۱- آیا اتخاذ عناوینی غیر از عنوان تصویب‌نامه برای تصمیمات هیأت وزیران، رافع تکلیف قانونی مذکور در قسمت اخیر اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۲۰۹۷۶/۳۰/۸۶ تاریخ: ۳۰/۱/۸۶ بسمه تعالی رئیس محترم مجلس شورای اسلامی نامه شماره ۵/۱۴۶۶۴۵/۱۰ مورخ ۲۲/۹/۱۳۸۵؛ مبنی بر تقاضای اظهار نظر تفسیری درباره «قسمت اخیر اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی» در جلسه مورخ ۲۹/۱/۱۳۸۶ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و شورای نگهبان به نظر تفسیری نرسید. احمد جنتی دبیر شورای نگهبان</p>

	<p>برای هیأت وزیران و نیز رافع مسؤولیت قانونی رئیس مجلس شورای اسلامی می باشد یا نه؟</p> <p>۲- در صورت مرتفع نبودن تکلیف و مسؤولیت فوق، آیا عطف به ماسبق نیز می شود یا خیر؟</p> <p>به پیوست نمونه هایی از تصمیمات فوق الذکر ارسال می شود.</p> <p>دوام توفیقات اعضای محترم شورای نگهبان را از خداوند متعال خواستارم.</p> <p>غلامعلی حداد عادل</p> <p>رئیس مجلس شورای اسلامی</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی</p>	<p>۱۰۹۰۲۹</p> <p>۲۹/۵/۱۳۹۰</p> <p>بسمه تعالی</p> <p>حضرت آیت الله جنتی (دام ظلّه العالی)</p> <p>دبیر محترم شورای نگهبان</p> <p>سلام علیکم</p> <p>با احترام بازگشت به نامه شماره ۴۳۰۴۶/۳۰/۹۰ مورخ ۵/۵/۹۰ قائم مقام محترم دبیر آن شورا و پیرو نامه شماره ۸۰۲۹-۹۰/م مورخ ۱۸/۳/۱۳۹۰ معاونت حقوقی ریاست جمهوری و ۴۳۳۰/۹۰/م مورخ ۳/۵/۱۳۹۰ اینجانب در خصوص استعلام از اصل (۱۳۸) قانون اساسی مبنی بر اینکه:</p> <p>اولاً- با توجه به اینکه طبق این اصل، تنظیم آیین نامه های اجرایی توسط هیأت وزیران یا هر یک از وزیران و یا کمیسیون های وزراء صورت می پذیرد (و همچنین با عنایت به اصل (۵۷) و اصول ۱۵۶، ۱۵۷ و ۱۵۸ قانون اساسی) آیا آیین نامه های مصوب رئیس قوه قضاییه می تواند متضمن تکلیفی برای دستگاه های اجرایی از جمله اوامر، نواهی در امور اجرایی یا نحوه توزیع وظایف اجرایی و اعتبارات مصوب دستگاهی باشد؟</p> <p>ثانیاً - در مواردی که به موجب قانون عادی تصویب آیین نامه اجرایی به مرجعی غیر از هیأت وزیران سپرده شده است آیا دولت می تواند به استناد اصل (۱۳۸) قانون اساسی در همان موضوع و به منظور هماهنگی دستگاه های اجرایی در انجام وظایف اداری و یا تأمین اجرای همان قانون آیین نامه یا تصویب نامه وضع نماید؟ خواهشمند است ترتیبی اتخاذ فرمایید که موضوع در جلسه شورای محترم نگهبان مطرح گردیده و نظریه</p>	<p>شماره: ۴۳۴۵۸/۳۰/۹۰</p> <p>تاریخ: ۲/۶/۱۳۹۰</p> <p>بسمه تعالی</p> <p>جناب آقای دکتر محمود احمدی نژاد</p> <p>رئیس محترم جمهوری اسلامی ایران</p> <p>با سلام و تحیت</p> <p>عطف به نامه شماره ۱۰۹۰۲۹ مورخ ۲۹/۵/۱۳۹۰، مبنی بر اظهار نظر تفسیری در خصوص اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی، موضوع در شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می گردد:</p> <p>«بدیهی است رئیس قوه قضائیه نمی تواند برای دستگاه های خارج از این قوه آیین نامه وضع نماید، اما می تواند در حدود اختیارات مذکور در قانون اساسی، آیین نامه تصویب کند، در این صورت آیین نامه مصوب ایشان برای همه دستگاهها لازم الاتباع است.»</p> <p>محمد رضا علیزاده</p> <p>قائم مقام دبیر شورای نگهبان</p>

	<p>تفسیری آن شورای محترم در خصوص اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی اعلام گردد. محمود احمدی نژاد</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصول هفتاد و هفتم و یکصد و سی و نهم قانون اساسی</p>	<p>شماره ۹۹۹۳ تاریخ: ۸/۹/۱۳۶۲ بسم الله الرحمن الرحيم ریاست محترم مجلس شورای اسلامی عطف به نامه شماره ۲۵۰/۶۷۰۱/د.ه مورخ ۲۶/۸/۶۲ پاسخ پرسشها در رابطه با اصول ۱۳۹ و ۷۷ به شرح زیر اعلام میشود: ۱ - در هر مورد عمل دولت یا هر مقام مسئولی باستناد تصویب مجلس شورای اسلامی انجام میشود. فقط در محدوده مصوبه قانونیت دارد و خارج از آن محدوده جزئاً و کلاً به تصویب مجلس شورای اسلامی نیاز دارد. ۲ - یادداشت تفاهم چنانچه ایجاد تعهد نماید مثل قرارداد است و بایستی ضوابط مذکور در قانون اساسی نسبت به آن رعایت شود. ۳ - قراردادهای جزئی در رابطه با اصل قراردادهای موضوع اصل ۷۷ قانون اساسی در صورتیکه خارج از محدوده قرارداد اصل باشد باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد. دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p> <p>شماره ۲۵۰/۶۷۰۱/د.ه تاریخ ۲۶/۸/۶۲ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان به پیوست نامه آقای ابوالقاسم وافی رئیس کمیسیون سئوالات با پی نویسی ریاست محترم مجلس جهت ارسال پاسخ ارسال میگردد. دفتر ریاست مجلس شورای اسلامی سید جمال ساداتیان شماره: ۴۶/ک . س تاریخ ۲۱/۸/۱۳۶۲ برادر بزرگوار جناب آقای هاشمی رئیس محترم مجلس شورای اسلامی با احترام، همانطور که اطلاع دارید اصل ۱۳۹ و اصل ۷۷ قانون اساسی، صلح دعاوی راجع به اموال عمومی و دولتی را در صورتی که مورد دعوی خارجی باشد، موکول بتصویب مجلس دانسته و عهدنامه ها و مقوله نامه، قراردادها نیز باید بتصویب مجلس برسد، آنچه که برای کمیسیون سئوالات باید روشن گردد این است که آیا در موارد جزئی که تصرف در قراردادها میشود و بعضی از مواد آن را از نظر مقدار پول و یا زمان تحویل تغییر میدهند این نیز باید بتصویب مجلس برسد، یا خیر؟ و آیا تفاهم نامه‌هایی که نمایندگان دولت با طرفهای خارجی امضاء میکنند و بر آن فعالیت طرفین مبتنی میگردد، جزء قرارداد حساب میآید؟ و آیا بعد از تصویب اصل، داشتن رابطه تجاری با دولتهای خارجی مسئولین دولت جمهوری اسلامی حق دارند در این چهارچوب در هر موردی که صلاح دانستند، برای داد و ستد قرارداد بسته موارد جزئی را مشخص نمایند؟ لطفاً پاسخ موارد فوق را از شورای محترم نگهبان استفسار نموده به اطلاع کمیسیون رسانید. باتشکر - رئیس کمیسیون سئوالات - ابوالقاسم وافی</p>	

<p>استفسار به در خصوص اصل یکم و سی و نهم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۲۳۱ ک ر تاریخ: ۱۳۵۹ / ۸ / ۴ شورای محترم نگهبان قانون اساسی به طوری که استحضار دارید بنا بر اصل ۱۳۹ قانون اساسی، «صلح دعاوی راجع به اموال عمومی و دولتی یا ارجاع آن به داوری در هر مورد موکول به تصویب هیأت وزیران است و باید به اطلاع مجلس برسد. در مواردی که طرف دعوی خارجی باشد و در موارد مهم داخلی باید به تصویب مجلس نیز برسد.» نظر به اینکه در بسیاری از قراردادهای منعقد شده بین سازمانهای دولتی و شرکتهای خارجی و بین المللی پیش بینی شده که رسیدگی به دعاوی ناشی از قرارداد از طریق داوری بایستی حل و فصل شود در مورد تعدادی از این قراردادها قبل یا بعد از تصویب قانون اساسی اختلاف ایجاد شده و شرکتهای مذکور غالباً در محاکم آمریکا و اروپا مبادرت به طرح دعوی علیه دولت ایران کرده اند. کمیته رسیدگی به دعاوی مالی و حقوقی بین المللی به سازمانهای مربوط و وکلای ایران که عهده دار پاسخگویی به این دعاوی هستند، توصیه کرده است براساس مفاد قراردادها به صلاحیت محاکم خارجی ایراد شود و تاکنون نیز چنین شده است در صورتی که این امر مورد قبول محاکم خارجی قرار گیرد، اجرای مفاد قرارداد ایجاب می کند که رفع اختلاف را داور حل و فصل نماید. راجع به تاثیر اصل مذکور نسبت به قراردادهای منعقد شده قبل از تصویب قانون اساسی اعضای کمیته رسیدگی به دعاوی مالی و حقوقی بین المللی (لایحه قانونی ۱۳ / ۱۱ / ۱۳۵۸ شورای انقلاب) دو نظر متفاوت دارند. بعضی معتقدند این دعاوی قبل از تصویب قانون اساسی به موجب قرارداد به داوری ارجاع شده و اینک تشریفات تعیین داور یا درخواست رسیدگی از داور بایستی انجام شود. چون مقررات قانون اساسی عطف به گذشته نمی شود در نتیجه تاثیری نسبت به قراردادهای مذکور ندارد و نیازی به تحصیل مجوز از مجلس نیست. و بعضی را عقیده بر این است که لازمه ارجاع اختلاف به داوری تحقق اختلاف است. در موقع امضای قرارداد اختلاف وجود نداشته تا بتوان گفت به داوری ارجاع شده است، بلکه طرفین حین عقد قرارداد</p>	<p>تاریخ: ۱۳۵۹ / ۸ / ۲۶ دبیر کمیته رسیدگی به دعاوی مالی و حقوقی بین المللی احتراماً عطف به نامه ۱۴۹ ک مورخ ۱۳۵۹ / ۷ / ۳ و ۲۳۱ ک ر مورخ ۱۳۵۹ / ۸ / ۴ در مورد ارجاع اختلافات بین سازمانهای دولتی و شرکتهای خارجی و بین المللی به داوری به اطلاع می رساند: « موضوع در جلسه شورا مطرح و بر حسب نظر اکثریت اعضاء، مورد سؤال از موارد تفسیر قانون اساسی نیست و با اصل ۹۸ قانون اساسی ارتباط ندارد.» دبیر موقت شورای نگهبان محمد رضا مهدوی کنی</p>
--	---	---

	<p>متعهد شده‌اند در صورت وقوع اختلاف حل و فصل آن را به داوری ارجاع نمایند و اینک با ارجاع به داوری باید ایفای تعهد کرد و این غیر از حالت ارجاع دعوی به داوری است. مضافاً بر اینکه مقررات اصل ۱۳۹ قانون اساسی از جمله قواعد آمره ناظر به نظم عمومی است و عطف به ماسبق نشدن آن هم محل بحث است. بنابراین اجرای مقررات اصل ۱۳۹ در مورد قراردادهای مذکور الزامی است. کمیته معتقد است رفع این اختلاف بایستی از طریق تفسیر قانون اساسی صورت گیرد که بر عهده شورای نگهبان است. لذا مراتب برای طرح موضوع در شورای نگهبان به استحضار می‌رسد.</p> <p>علیرضا نوبری رئیس کل بانک مرکزی ایران و رئیس کمیته رسیدگی به دعاوی مالی و حقوقی بین‌المللی</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و سی و نهم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۸/۲-۲/۱۰۱-م تاریخ: ۳/۲/۱۳۶۵ بسمه تعالی</p> <p>شورای محترم نگهبان قانون اساسی جمهوری اسلامی نظر به اینکه وزارت امور اقتصادی و دارائی (سازمان سرمایه‌گذاری و کمکهای اقتصادی و فنی ایران) به نمایندگی از طرف دولت به موجب موافقتنامه مورخ بهمن ماه ۱۳۵۳ معادل ۲۳ فوریه ۱۹۷۵ بشرح پیوست مبلغ یک میلیارد دلار به کمیساریای انرژی اتمی فرانسه و با ضمانت دولت فرانسه وام داده است و مفاد ماده ۱۰ موافقتنامه مزبور مقرر میدارد "کلیه اختلافاتی که در ارتباط با این موافقتنامه بروز نماید تحت مقررات سازش و داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی توسط یک یا چند داور حل و فصل گردد" و با عنایت به اینکه پس از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران کمیساریای انرژی اتمی فرانسه از بازپرداخت اصل و بهره‌های متعلقه امتناع نموده و در نتیجه سازمان سرمایه‌گذاری به ناچار برای احقاق حق و وصول مطالبات خویش بنا بر شرط فوق‌الاشعار به دیوان داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی مراجعه کرده است، لکن کمیساریای انرژی اتمی فرانسه در برابر دعوی مطروحه در دیوان مذکور ضمن مدافعات در مورد عدم پرداخت دین، باستناد مقررات اصل ۱۳۹ قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۵۹۳۹ تاریخ: ۱۰/۲/۱۳۶۵ بسم الله الرحمن الرحيم</p> <p>جناب آقای نخست وزیر محترم جمهوری اسلامی ایران</p> <p>عطف به نامه شماره ۸/۲-۲/۱۰۱-م مورخ ۳/۲/۱۳۶۵</p> <p>موضوع در جلسه شورای نگهبان مطرح و پس از بحث و بررسی لازم نظر اکثریت اعضاء بدین شرح اعلام میشود:</p> <p>"بر حسب اطلاق اصل ۱۳۹ قانون اساسی در مورد موافقتنامه‌های پیش از پیروزی انقلاب اسلامی هر چند در آنها ارجاع به داوری پیش‌بینی شده باشد مقررات اصل مذکور باید رعایت شود./."</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>

	<p>جمهوری اسلامی ایران ایراد به نمایندگی قانونی خواهان در طرح دعوی مزبور نموده است لذا استدعا دارد با عنایت به اصل ۹۸ قانون اساسی اعلام نظر فرمایند رعایت مقررات اصل ۱۳۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در خصوص موافقتنامه فوق‌الذکر که پیش از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران و قبل از تصویب قانون اساسی منعقد گردیده ضرورت دارد یا خیر؟</p> <p>میرحسین موسوی نخست وزیر ۲/۲/۶۵</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصل یکمصد و سی و نهم قانون اساسی</p>	<p>تاریخ: ۷/۹/۷۲ شماره: ۴۱۷۹/ص/۱۰/و بسمه تعالی سلام علیکم، شورای محترم نگهبان</p> <p>به سبب نظرات و تفاسیر متفاوتی که از اصل ۱۳۹ قانون اساسی بعمل آمده و با عنایت به اینکه اصل نود و هشتم، تفسیر این قانون را بعهدده آن شورای محترم قرار داده و نظر شورای محترم نگهبان می تواند به بحثهای مختلف و بر خوردهای قانونی متفاوت که دامنگیر شرکت‌های وابسته به این وزارت نیز شده، خاتمه دهد مستدعی است نظر آن شورای محترم را در خصوص اصل مزبور دائر بر اینکه اموال دولت به معنی اخص بیان گردیده یا شامل اموال شرکتهای دولتی نیز می باشد اعلام فرمائید.</p> <p>ضمناً خاطر نشان می سازد، شرکت تهیه، تولید و توزیع علوفه وابسته به این وزارت در خصوص عدم انجام تعهدات شرکت تعاونی عمران بار موضوع قرار داد سال ۶۳ دو شرکت (سوابق به پیوست می باشد) دادخواست خود را به محاکم قضائی تسلیم، لیکن به لحاظ تفاوت تفسیر اصل نامبرده دادخواست شرکت فوق‌الذکر رد گردیده است. مراتب جهت استحضار و اعلام نظر تقدیم می گردد.</p> <p>غلامرضا فروزش وزیر جهاد سازندگی</p>	<p>شماره: ۵۶۰۶ تاریخ: ۱۷/۹/۷۲ وزیر محترم جهاد سازندگی</p> <p>نامه شماره ۴۱۷۹/ص/۱۰/و مورخ ۷/۹/۷۲ آن وزارت در جلسه مورخ ۱۷/۹/۷۲ شورای نگهبان مطرح شد و نظر شورا بدین شرح اعلام می گردد: اصل یکمصد و سی و نهم قانون اساسی به لحاظ صراحت و وضوح نیازی به تفسیر ندارد و اعضاء شورای نگهبان به اتفاق آراء اصل مذکور را شامل اموال شرکتهای دولتی نیز می دانند. /ح</p> <p>قائم مقام دبیر شورای نگهبان احمد علیزاده ۱۷/۲/۷۲</p>

<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و چهارم قانون اساسی</p>	<p>خیابان طالقانی: تقاطع ولیعصر</p> <p>تاریخ: ۲۵/۱۲/۱۳۶۲ شماره: ۵۶۵۲۱/۱ بسمه تعالی</p> <p>با ارسال تصویر نامه‌های شماره ۳۰۳۰۴/۲۰ - ۳/۱۲/۱۳۶۲ و ۱۵/۱۱/۱۳۶۲ و ۹۵۷۲/۱۸/۲۰ دادستان عمومی تهران و نامه شماره ۶۰۰۴/۷ - ۲۶/۱۱/۱۳۶۲ اداره حقوقی دادگستری بتجویز اصل ۹۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تفسیری از اصل ۱۴۰ قانون اساسی از نظر حد و حدود جرائم عادی مذکور در اصل مزبور با تصریح باینکه جرائم ارتكابی وزراء حین انجام وظیفه یا بسبب آن هم عنوان جرائم عادی را دارد یا خیر؟ معمول و نتیجه را بشورایعالی قضائی اعلام فرمائید. /ص</p> <p>از طرف شورای عالی قضائی - ابوالفضل میرمحمدی ۲۴/۱۲/۶۲</p>	<p>شماره: ۱۰۸۷۰ تاریخ: ۲۹/۱۲/۱۳۶۲ شورای محترم عالی قضائی</p> <p>عطف بنامه شماره ۵۶۵۲۱/۱ مورخ ۲۵/۱۲/۱۳۶۲ اشعار میدارد.</p> <p>مفاد اصل یکصد و چهارم قانون اساسی روشن است و نیازی به تفسیر ندارد و ارتكاب جرم در حین یا به سبب انجام وظیفه، وصف عادی بودن آنرا از میان نمیبرد و همانطور که در نظر مشورتی اداره حقوقی دادگستری آمده، رسیدگی به جرائم عادی (نه سیاسی، نظامی، مطبوعاتی...) ارتكابی رئیس جمهور، نخست وزیر و وزراء چه در حین یا به سبب انجام وظیفه باشد یا نباشد، با اطلاع مجلس شورای اسلامی در دادگاههای عمومی دادگستری انجام میشود. ک</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصول یکصد و بیست و چهارم، یکصد و سی و پنجم و یکصد و چهارم و یکم قانون اساسی (قبل از بازنگری)</p>	<p>شماره: ۵/۲۵/۱۶۰۴۸ تاریخ: ۸/۳/۶۴ شورای محترم نگهبان</p> <p>بخاطر نزدیک شدن انتخابات ریاست جمهوری و نداشتن سه وزیر در کابینه و ابهام قانون اساسی لازم است که نظر شورا در تفسیر اصول ۱۲۴ و ۱۳۵ و ۱۴۱ روشن باشد.</p> <p>خواهشمند است نظر شورا را در مورد مسائل زیر بیان فرمائید</p> <p>۱- با توجه به دو اصل ۱۲۴ و ۱۳۵ آیا پس از انتخاب رئیس جمهور نخست وزیر و کابینه به اعتبار سابق خود باقی هستند و یا نیاز به معرفی جدید به مجلس و گرفتن رأی تمایل و اعتماد وجود دارد؟</p> <p>۲- بر فرض نیاز به معرفی جدید، در فرض انتخاب مجدد رئیس جمهور قبلی که خود نخست وزیر و کابینه را به مجلس آورده نیز چنین نیازی هست یا نه؟</p> <p>۳- جواز سرپرستی نخست وزیر نسبت به وزارت خانه‌های فاقد وزیر براساس اصل ۱۴۱ احتیاج به</p>	<p>شماره: ۳۵۸۷ تاریخ: ۲۸/۳/۱۳۶۴ بسم الله الرحمن الرحيم</p> <p>ریاست محترم مجلس شورای اسلامی:</p> <p>عطف به نامه شماره ۵/۲۵/۱۶۰۴۸ مورخ ۸/۳/۱۳۶۴:</p> <p>موضوع سؤالات در جلسات شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر تفسیری شورا (با اکثریت ۴/۳ اعضاء) به شرح ذیل اعلام میگردد:</p> <p>" ۱- مستفاد از اصل ۱۲۴ قانون اساسی این است که رئیس جمهور پس از انتخاب موظف است فردی را برای نخست وزیر تعیین و برای کسب رأی تمایل بمجلس معرفی نماید، بنابراین پس از تجدید انتخابات ریاست جمهوری، خواه رئیس جمهور جدیدی انتخاب شده یا همان رئیس جمهور قبلی مجدداً برگزیده شود، میبایست نسبت به تعیین نخست وزیر و معرفی او به مجلس برای کسب رأی تمایل اقدام نماید."</p>

	<p>تصویب مجلس و موافقت ریاست جمهوری و یا یکی از آن دو دارد و یا ندارد؟ رئیس مجلس شورای اسلامی اکبر هاشمی رفسنجانی</p>	<p>۲- جواز سرپرستی نخست وزیر نسبت به وزارتخانه‌های فاقد وزیر به موافقت ریاست جمهوری و تصویب مجلس احتیاج دارد، در این خصوص قبلا هم طی شماره ۳۱۳۷ مورخ ۲۹/۱۲/۱۳۶۳ در پاسخ مقام محترم ریاست جمهوری به همین نحو اعلام نظر شده است." دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>
<p>استفساربه در خصوص اصول یکصد و بیست و چهارم، یکصد و سی و پنجم و یکصد و چهل و یکم قانون اساسی (قبل از بازنگری)</p>	<p>شماره: ۸/۳/۶۴ تاریخ: ۲۵/۱۶/۴۸ ه. شورای محترم نگهبان بخاطر نزدیک شدن انتخابات ریاست جمهوری و نداشتن سه وزیر در کابینه و ابهام قانون اساسی لازم است که نظر شورا در تفسیر اصول ۱۲۴ و ۱۳۵ و ۱۴۱ روشن باشد. خواهشمند است نظر شورا را در مورد مسائل زیر بیان فرمائید ۱- با توجه به دو اصل ۱۲۴ و ۱۳۵ آیا پس از انتخاب رئیس جمهور نخست وزیر و کابینه به اعتبار سابق خود باقی هستند و یا نیاز به معرفی جدید به مجلس و گرفتن رأی تمایل و اعتماد وجود دارد؟ ۲- بر فرض نیاز به معرفی جدید، در فرض انتخاب مجدد رئیس جمهور قبلی که خود نخست وزیر و کابینه را به مجلس آورده نیز چنین نیازی هست یا نه؟ ۳- جواز سرپرستی نخست وزیر نسبت به وزارت خانه‌های فاقد وزیر براساس اصل ۱۴۱ احتیاج به تصویب مجلس و موافقت ریاست جمهوری و یا یکی از آن دو دارد و یا ندارد؟ رئیس مجلس شورای اسلامی اکبر هاشمی رفسنجانی</p>	<p>شماره: ۲۸/۳/۱۳۶۴ تاریخ: ۲۵/۱۶/۴۸ ه. بسم الله الرحمن الرحيم ریاست محترم مجلس شورای اسلامی: عطف به نامه شماره ۸/۳/۱۳۶۴ مورخ ۲۸/۳/۱۳۶۴ موضوع سؤالات در جلسات شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر تفسیری شورا (با اکثریت ۴/۳ اعضا) به شرح ذیل اعلام میگردد: "۱- مستفاد از اصل ۱۲۴ قانون اساسی این است که رئیس جمهور پس از انتخاب موظف است فردی را برای نخست وزیری تعیین و برای کسب رأی تمایل بمجلس معرفی نماید، بنابراین پس از تجدید انتخابات ریاست جمهوری، خواه رئیس جمهور جدیدی انتخاب شده یا همان رئیس جمهور قبلی مجددا برگزیده شود، میبایست نسبت به تعیین نخست وزیر و معرفی او به مجلس برای کسب رأی تمایل اقدام نماید." ۲- جواز سرپرستی نخست وزیر نسبت به وزارتخانه‌های فاقد وزیر به موافقت ریاست جمهوری و تصویب مجلس احتیاج دارد، در این خصوص قبلا هم طی شماره ۳۱۳۷ مورخ ۲۹/۱۲/۱۳۶۳ در پاسخ مقام محترم ریاست جمهوری به همین نحو اعلام نظر شده است." دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>
<p>استفساربه در خصوص اصل یکصد و سی و</p>	<p>شماره: ۲۵/۱۲/۱۳۶۳ تاریخ: ۱۰۵۰۴/۱ "باسمه تعالی"</p>	<p>شماره: ۲۹/۱۲/۱۳۶۳ تاریخ: ۳۱۳۷ بسم الله الرحمن الرحيم</p>

<p>پنجم و یکصد و چهل و یکم قانون اساسی (قبل از بازنگری)</p>	<p>شورای محترم نگهبان خواهشمند است نظر تفسیری آن شورای محترم را درباره‌ی موارد زیر اعلام فرمائید:</p> <p>۱- آیا استعفای وزراء پس از موافقت نخست وزیر، بمانند عزل و نصب آنان، به تصویب و تأیید رئیس جمهور نیاز دارد؟</p> <p>۲- آیا تعیین سرپرست موقت برای وزارتخانه‌های بی‌وزیر، به تصویب و تأیید رئیس جمهور نیاز دارد؟</p> <p>سید علی خامنه‌ای رئیس جمهور</p>	<p>حضرت حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای خامنه‌ای</p> <p>ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران</p> <p>عطف به نامه شماره ۱۰۵۰۴/۱ مورخ ۱۳۶۳/۱۲/۲۵ نظر شورای نگهبان بشرح زیر اعلام میشود:</p> <p>۱- از قانون اساسی راجع به لزوم یا عدم لزوم قبول استعفاء از طرف نخست وزیر یا رئیس جمهور مطلبی استفاده نمیشود. علیهذا ترتیب کار باید طبق قانون عادی معین شود.</p> <p>۲- در قانون اساسی سرپرستی (تصدی) موقت وزارتخانه‌ها جز برای نخست وزیر که آن هم باید با موافقت رئیس جمهور و تأیید مجلس شورای اسلامی انجام شود پیش‌بینی نشده است و مسئولیت وزارتخانه‌ها فقط با وزراء یا نخست وزیر در حال تصدی او میباشد.</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و چهل و یکم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۱۱۰۰۷/۱ تاریخ: ۲۸/۴/۱۳۶۰ بسمه تعالی</p> <p>شورای محترم نگهبان قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران</p> <p>دستور فرماید جواباً اعلام دارند اعضای شورایعالی قضایی میتوانند رئیس یکی از سازمانهای تابعه یا اورگانهای دادگستری مانند رئیس کل دادگاههای عمومی یا رئیس کل دادگاههای صلح باشند یا خیر؟</p> <p>عبدالکریم موسوی اردبیلی از طرف شورایعالی قضایی</p>	<p>شماره: ۳-۳۰۹۱ تاریخ: ۱۳/۵/۱۳۶۰ بسم الله الرحمن الرحيم</p> <p>شورای عالی قضایی</p> <p>عطف بنامه شماره ۱۱۰۰۷/۱ - ۲۸/۴/۶۰ موضوع در جلسه رسمی شورای نگهبان مطرح و بنظر اکثریت اعضاء شورای نگهبان اعضاء شورای عالی قضایی نمی‌توانند رئیس یکی از سازمانها یا ارگانهای دادگستری باشند و مغایر اصل ۱۴۱ قانون اساسی می‌باشد.</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p> <p>رونوشت: روزنامه رسمی جمهوری اسلامی جهت ثبت در روزنامه فوق الذکر بضمیمه فتوکپی نامه شورایعالی قضایی</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و چهل و یکم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۴۰۵ ک ق تاریخ: ۶/۲/۶۲ بسمه تعالی</p>	<p>شماره: ۸۵۱۳ تاریخ: ۲۰/۲/۶۲</p> <p>ریاست محترم مجلس شورای اسلامی</p>

<p>و یکم قانون اساسی</p>	<p>شورای محترم نگهبان قانون اساسی احتراماً "در اجرای اصل نود و هشتم "قانون اساسی که تفسیر قانون اساسی را بعهدہ شورای نگهبان گذاشته است، استدعا میشود نسبت به وضع نمایندگان در ارتباط با اصول "یکصد و چهل و یکم" و "پنجاه و هفتم" قانون اساسی در موارد زیر نظرتان را اعلام فرمائید.</p> <p>۱- ریاست دانشگاههای کشور ۲- عضویت در هیئتهای مربوط به قانون بازسازی نیروی انسانی ۳- عضویت در هیأت‌های گزینش دستگاهها و... ۴- سرپرستی و اشتغال در ارگانهای انقلابی و نهادها و بنیادها</p> <p>ضمناً برداشت ما از تفسیر مذکور چنین است: یکی از اهداف اصل ۱۴۱ قانون اساسی ۲ بار حقوق نگرفتن یک فرد از صندوق دولت است. بعلاوه تأمین اصل ۱۵۷م قانون اساسی یعنی تفکیک و استقلال قوای سه‌گانه منظور مقنن بوده است، زیرا مسلم است که مجاز نبودن نمایندگان مجلس به پذیرفتن مشاغل دیگر فقط بدلیل حقوق نیست و با نگرفتن حقوق، نمایندگان مجلس نمیتوانند سمتی دیگر را تصدی نمایند، دلیل این موضوع این است که در همین اصل ۱۴۱ میگوید:</p> <p>"سمتهای آموزشی در دانشگاهها و مؤسسات تحقیقاتی از این حکم مستثنی است" یعنی نماینده مجلس میتواند استاد دانشگاه یا شاغل در یک سمت تحقیقاتی باشد و از این بابت حقوق هم دریافت کند و در گذشته هم چنین بوده است و نمایندگان مجلس بعنوان استاد و... خدمت میکرده‌اند. بنابراین نمایندگان مجلس در اجرای اصل ۲ فوق نمی‌توانند در مسئولیتهای دیگر فرار بگیرند.</p> <p>ضمناً آقای محمد یزدی نایب رئیس وقت مجلس شورای اسلامی در هاشم نامه چنین مرقوم نموده است:</p> <p>بسمه تعالی</p> <p>سؤال در بند اول این است که ریاست دانشگاه آیا یک سمت آموزشی است یا سمت اداری؟</p>	<p>عطف به نامه شماره ۴۰۵-ک ق - مورخ ۶/۲/۱۳۶۲</p> <p>نظر تفسیری شورای نگهبان نسبت به اصل ۱۴۱ قانون اساسی به شرح زیر اعلام میشود:</p> <p>۱- ریاست دانشگاه، نظر به اینکه سمت اداری محسوب میشود مانع از اشتغال به سمت نمایندگی است.</p> <p>۲ و ۳- عضویت در هیئتهای بازسازی و گزینش برای نمایندگان مجلس در صورتیکه مشاغل سازمانی تحت عنوان مذکور پیش‌بینی شده باشد و نماینده با عضویت در هیئتهای مزبور کارمند دولت محسوب شود مانع از اشتغال او به نمایندگی مجلس است.</p> <p>۴- نهادها و ارگانها و بنیادهای انقلابی که دولت بودجه آنها را تأمین مینماید و مسئولیتهای اجرایی برحسب قانون عهده‌دار میباشند دولتی محسوب میشوند و کارمندی آنها کارمندی دولت میباشد و مانع از اشتغال به نمایندگی است و چنانچه در رابطه با خدماتی که مینمایند مسئولیتهای اجرایی قانونی ندارند کارمندی آنها کارمندی دولت محسوب نمیگردد هر چند دولت به آنها کمک مالی بنماید.</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>
---------------------------------	---	--

	<p>و در بندهای دیگر این است که آیا شغل رسمی دولتی است یا نه نظر مبارک را مرقوم فرمائید.</p> <p>محمد یزدی</p> <p>احمد کاشانی- محمد رشیدیان- علی موحدی ساوجی- عباسعلی اختری- اسماعیل فردوسی پور- بهاءالدین علم الهدی- علم الهدی- مهدی طیب و...</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و چهل و یکم قانون اساسی (قبل از بازنگری)</p>	<p>شماره: ۱۶۱۵-۱/م تاریخ: ۱۳/۵/۱۳۶۲ شورای محترم نگهبان قانون اساسی بعد السلام، خواهشمند است نظر آن شورای محترم را نسبت به موارد زیر اعلام فرمایند:</p> <p>۱- تعیین سرپرست موقت برای وزارتخانه های بدون وزیر.</p> <p>۲- لزوم یا عدم لزوم موافقت رئیس جمهور و مجلس شورای اسلامی با تصدی سرپرستی وزارتخانه های بدون وزیر، به وسیله نخست وزیر.</p> <p>سید علی خامنه ای رئیس جمهوری اسلامی ایران</p>	<p>شماره: ۹۳۴۱ تاریخ: ۱۶/۵/۱۳۶۲ بسم الله الرحمن الرحيم ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران عطف به نامه شماره ۱۶۱۵۱/م مورخ ۱۳/۵/۱۳۶۲، سؤالات مرقوم در شورای نگهبان مطرح و مفصلاً مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نتیجه بشرح زیر اعلام میگردد:</p> <p>"۱- پرسش اول به عنوان تفسیر رأی کافی نیارود".</p> <p>"۲- نظر تفسیری شورای نگهبان نسبت به پرسش دوم اینست که:</p> <p>در مواردی که بر حسب ضرورت بطور موقت نخست وزیر متصدی وزارتخانه ای میشود باید با تصویب رئیس جمهور و تصویب مجلس شورای اسلامی باشد".</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و چهل و یکم قانون اساسی</p>	<p>بسمه تعالی شورای محترم نگهبان با توجه به اصل ۹۸ قانون اساسی خواهشمند است اعلام نظر فرمایند آیا عضویت وزراء و کارکنان دولت در هیات امانت موسسات خصوصی و یا دولتی از جمله عضویت در هیات امانت دانشگاهها و مدارس غیر انتفاعی مغایرتی با اصل ۱۴۱ قانون اساسی دارد یا خیر؟ خصوصاً با توجه به مشابهن مسئولیتی که هیات امانت موسسات با مجامع عمومی شرکتها دارند و وزراء به تصویب مجلس و تایید شورای نگهبان در مجامع عمومی شرکتها مختلف عضویت یافته اند از جمله قانون اخیر التصویب نحوه اداره شرکتها بیمه در این مورد قابل ذکر است.</p>	<p>شماره: ۱۱۸ تاریخ: ۱۹/۲/۱۳۶۸ بسم الله الرحمن الرحيم جناب آقای مهندس میرحسین موسوی نخست وزیر محترم عطف به نامه شماره ۱۲۷۹۶ مورخ ۲۸/۱/۱۶۸: موضوع سؤال در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت. نظر شورای نگهبان بشرح ذیل اعلام میگردد:</p> <p>عضویت وزراء و کارمندان دولت در هیات امانت و مؤسسات خصوصی و یا دولتی (از جمله عضویت در هیات امانت دانشگاهها و مدارس غیر انتفاعی) بلحاظ اینکه سمتهای مذکور، شغل سازمانی تلقی</p>

	<p>میرحسین موسوی نخست وزیر ۲۵/۱/۶۸ ۱۲۷۹۶ ۲۸/۱/۱۳۶۸</p>	<p>نمیگردد مغایرتی با اصل ۱۴۱ قانون اساسی ندارد./ف قائم مقام دبیر شورای نگهبان خسرو بیژنی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و چهل و یکم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۲۴۸۲۴/۳۲/۸۶ تاریخ: ۲۶/۱۰/۸۶ حضرت آیت الله جنتی دامت برکاته - دبیر محترم شورای نگهبان سلام علیکم با احترام؛ با توجه به برداشتهای متفاوت در مقام اجرا و نظارت از اصل ۱۴۱ قانون اساسی، استدعا دارد نظر آن شورای محترم را در مورد موضوع زیر، اعلام فرمایند: آیا کارکنان دولت به عنوان مدیرعامل یا عضو هیات مدیره بنیادهای فرهنگی که کاملاً غیراقتصادی هستند و این فعالیت نیز غیرمستمر است، می توانند فعالیت داشته باشند؟ لازم به ذکر است که شورای محترم نگهبان قبلاً عضویت در هیات امنای این نوع موسسات را مغایر با اصل ۱۴۱ نشناخته است. عضو حقوقدان شورای نگهبان و وزیر دادگستری غلامحسین الهام</p>	<p>شماره: ۲۹۱۷۳/۳۰/۸۷ تاریخ: ۲۲/۸/۸۷ جناب آقای دکتر الهام دام مجد العالی عضو محترم حقوقدان شورای نگهبان سلام علیکم عطف به نامه شماره ۲۴۸۲۴/۳۲/۸۶ مورخ ۲۹/۱۰/۸۶، موضوع در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر تفسیری شورای نگهبان به شرح زیر اعلام می گردد: (عضویت به عنوان هیئت مدیره و یا مدیرعامل موسسات فرهنگی غیردولتی و غیرعمومی و مؤسساتی که سرمایه آن تماماً یا جزئاً متعلق به دولت و موسسات عمومی نیست و نیز شرکت دولتی یا خصوصی محسوب نشوند، مشمول اصل «۱۴۱» قانون اساسی نمی باشد)) ارادتمند محمد رضا علیزاده</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و چهل و یکم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۴۵۱۱۵/۶۵/۲۲ تاریخ: ۱۳۷۱/۴/۱۵ شورای محترم نگهبان با سلام و تحیات، با توجه به اینکه ماده ۶ قانون انتخابات مصوب ۶۲/۱۲/۹۹ صراحت دارد کارکنان دولت و سازمانها و شرکتهای و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و شهرداریها پس از انتخاب شدن و صدور اعتبارنامه دوره نمایندگی جزو سنوات خدمت آنان با اعطای گروه و پایه محسوب خواهد شد، و در دوران نمایندگی فقط حقوق نمایندگی را دریافت خواهند کرد و از طرفی با توجه به متن اصل ۱۴۱ قانون اساسی که داشتن دو شغل را برای اساتید دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی را بلامانع دانسته است، عدهای از نمایندگان که فعالیتهای آموزش و پژوهشی با دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی دارند تقاضا</p>	<p>شماره: ۳۴۵۹ تاریخ: ۱۳۷۱/۶/۱ ریاست محترم مجلس شورای اسلامی عطف به نامه شماره ۴۵۱۱۵/۶۵/۲۲ مورخ ۱۳۷۱/۴/۱۵ در مورد حقوق دریافتی نمایندگان نظر شورای نگهبان بدین شرح اعلام می گردد: « در خصوص مورد، اشکال مربوط به قانون اساسی نمی شود.» دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>

	<p>نموده‌اند به استناد اصل ۱۴۱ قانون اساسی رابطه استخدامی آنان با دانشگاه قطع نشده و حقوق و مزایای دریافتی این افراد نیز کماکان از محل اعتبار مراکز دانشگاهی مربوطه پرداخت گردد. ظاهراً در دوره سوم جناب آقای کتیرائی کارپرداز وقت با جناب آقای بیژنی از حقوقدانان آن شورای محترم درباره مراتب فوق مذاکراتی به عمل آورده‌اند و حقوق نمایندگانی که جزو اعضای هیأت علمی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی بوده‌اند کماکان از محل اعتبار دانشگاه مربوط پرداخت شده و حقوق و مزایای نمایندگی این افراد قطع گردیده است. با توجه به تقاضای مشابه عده‌ای از نمایندگان دوره چهارم و جهت روشن شدن موضوع خواهشمند است دستور فرمائید چنانچه حفظ پست سازمانی افراد فوق‌الذکر و پرداخت حقوق آنان از اعتبار بودجه دانشگاه در دوران نمایندگی مجلس شورای اسلامی منع قانونی ندارد مراتب را کتباً اعلام نمایند. هیأت رئیسه مجلس شورای اسلامی</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و چهل و یکم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۲ / ۲۰۱ / ۴۶۴ تاریخ: ۱۳۸۰ / ۸ / ۷ حضرت آیت‌الله جنتی «دام عزّه» دبیر محترم شورای نگهبان با سلام و تحیات الهی خواهشمند است با توجه به اصل یکصد و چهل و یکم قانون اساسی نظریه تفسیری آن شورای محترم را در خصوص موارد ذیل اعلام فرمائید: الف) با توجه به اینکه در صدر اصل مرقوم «معاونان وزرا، استانداران و برخی مقامات دولتی» ذکر نشده‌اند، آیا در این‌گونه «مقامات» در زمره کارکنان دولت بوده و از کارمندان دولت محسوب می‌شوند؟ و به عبارتی در صورتی که معاون وزیر از بین اشخاصی غیر از کارکنان دولت به این سمت منصوب شود، آیا ممنوعیت داشتن دو شغل، ناظر به وی نیز می‌باشد یا خیر؟ ب) منظور از «تعاونی ادارات و مؤسسات» در ذیل اصل ما‌الذکر چیست؟ آیا شامل همه تعاونی‌هایی می‌شود که کارکنان دولت در آن سرمایه‌گذاری نموده‌اند و یا فقط شامل تعاونی‌هایی می‌شود که دستگاههای دولتی به منظور رفاه پرسنل خود به موجب قوانین استخدامی</p>	<p>شماره: ۸۰ / ۲۱ / ۲۵۳۴ تاریخ: ۱۳۸۰ / ۸ / ۱۴ جناب آقای رحیمی مدیر کل محترم حقوقی و امور مجلس دیوان محاسبات کشور با سلام احتراماً عطف به نامه شماره ۲ / ۲۰۱ / ۴۶۴ مورخ ۲ / ۸ / ۷۸۰: بدین وسیله اعلام می‌دارد با توجه به آیین‌نامه داخلی شورای محترم نگهبان درخواست تفسیر اصول قانون اساسی می‌بایست از سوی سران سه قوه صورت بگیرد که بدین ترتیب رسیدگی به سؤالات جناب عالی مقدور نمی‌باشد. توفیقات جناب عالی را از خداوند متعال خواستارم. رئیس دفتر دبیر شورای نگهبان رضا بیگناه</p>

	<p>مكلف به ایجاد آن می‌باشند (مثل تعاونی مصرف موضوع ماده ۵۲ قانون استخدام کشور)؟ ج) آیا منظور از سمت آموزشی در شقّ اخیر اصل مرقوم، اعضای هیأت علمی و مدرسان دانشگاهها و مراکز آموزشی و تحقیقاتی بدون سمت اداری نظیر رئیس دانشکده، مدیر گروه و ... می‌باشند یا مدرسانی با وصف دیگر؟ اعلام نتیجه موجب امتنان است. فتح اله رحیمی مدیر کل حقوقی و امور مجلس دیوان محاسبات کشور</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصل یکم و چهارم و یکم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۳۳۷۲۹/۱۰/د تاریخ: ۶/۳/۱۳۸۶ بسمه تعالی حضرت آیت‌الله جنّتی دبیر محترم شورای نگهبان باسلام با توجه به اینکه طبق اصل ۱۴۱ قانون اساسی اشتغال بیش از یک شغل برای کارمندان دولت ممنوع می‌باشد، شایسته است نظر تفسیری آن شورا در خصوص اینکه «آیا عضویت در شورای نگهبان شغل محسوب می‌شود و مصداق اصل ۱۴۱ قانون اساسی می‌باشد و یا خیر» به مجلس شورای اسلامی اعلام نمایند. غلامعلی حداد عادل رئیس مجلس شورای اسلامی</p>	<p>شماره: ۲۱۶۶۷/۳۰/۸۶ تاریخ: ۲۶/۳/۸۶ بسمه تعالی رئیس محترم مجلس شورای اسلامی نامه شماره ۳۳۷۲۹/۱۰/د مورخ ۶/۳/۱۳۸۶؛ مبنی بر درخواست اظهار نظر تفسیری درباره «اصل یکم و چهارم و یکم قانون اساسی، و اینکه آیا عضویت در شورای نگهبان شغل محسوب می‌شود و مصداق اصل ۱۴۱ قانون اساسی می‌باشد یا خیر؟» موضوع در جلسه ۱۶/۳/۱۳۸۶ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نتیجتاً شورا به نظر تفسیری نرسید. دبیر شورای نگهبان احمد جنّتی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل یکم و چهارم و یکم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۵/۲۲۲/ک تاریخ: ۱۹/۷/۷۲ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان قانون اساسی دامت توفیقاتهم با سلام و دعای خیر همانگونه که استحضار دارید براساس ماده ۱۱ قانون دیوان محاسبات انتخاب رئیس دیوان محاسبات کشور براساس پیشنهاد این کمیسیون و رای مجلس شورای اسلامی انجام می‌پذیرد و نظر به اینکه تعدادی از نمایندگان مجلس درصدد معرفی یک نفر از نمایندگان جهت تصدی این پست با حفظ سمت نمایندگی می‌باشند. خواهشمند است نظر آن شورا را به کمیسیون در این خصوص جهت بهره‌برداری اعلام فرمائید. ضمناً اضافه</p>	<p>شماره: ۵۴۰۰ تاریخ: ۲۴/۷/۷۲ بسمه تعالی ریاست محترم مجلس شورای اسلامی با سلام-نامه شماره ۵/۲۲۲/ک مورخ ۱۹/۷/۷۲ رئیس محترم کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه و امور مالی مجلس شورای اسلامی در جلسه مورخ ۲۱/۷/۱۳۷۲ شورای نگهبان مطرح و نظر تفسیری شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد: چون رئیس دیوان محاسبات کشور کارمند دولت محسوب می‌شود لذا با حفظ سمت نمایندگی مجلس شورای اسلامی نمی‌تواند در دیوان محاسبات انجام وظیفه نماید و موضوع با اصل ۱۴۱ قانون اساسی مغایر شناخته شد./ح</p>

	<p>می‌نماید دیوان محاسبات کشور تنها دستگاه نظارتی مجلس است که جدای از قوه مجریه انجام وظیفه می‌نماید و رئیس آن نیز مستقیماً از طرف مجلس انتخاب می‌گردد. / ن با تشکر رئیس کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه و امور مالی مجلس علی کامیار</p>	<p>دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و چهل و یکم</p>		<p>شماره: ۵۰۸۱ تاریخ: ۲۴/۵/۷۲ حضرات آقایان محمدرضا رحیمی، سیداحمد موسوی و عزت‌الله دامادی نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی عطف به نامه شماره خ ۷۲/۴۰ مورخ ۳۰/۳/۷۲: مورد سؤال در جلسه مورخه ۲۴/۵/۷۲ شورای نگهبان مطرح و نظر مشورتی شورای نگهبان بدین شرح اعلام می‌گردد: استخدام نمایندگان و تبدیل وضع آنان بشرط عدم اشتغال در دستگاه موضوع استخدام مغایرتی با قانون اساسی ندارد. / ح قائم مقام دبیر شورای نگهبان احمد علیزاده</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و یکم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۹۳/۳۷/۲/۴۰۲ پ تاریخ: ۱۸/۱/۱۳۶۰ بسمه تعالی از وزارت دفاع ملی (معاونت پارلمانی) به ریاست محترم شورای نگهبان قانون اساسی موضوع اصل ۱۴۱ قانون اساسی وزارت دفاع در نظر دارد برای تأمین اعضاء هیئت مدیره سازمانها و شرکتهای دولتی وابسته، از پرسنل تابعه خود استفاده نماید، با توجه به اینکه چنین اشخاصی در هر صورت فقط از یک حقوق استفاده خواهند نمود لذا خواهشمند است با عنایت به اصل یکصد و چهل و یکم قانون اساسی نظریه اعلام فرمایند. ش وزیر دفاع ملی. سرهنگ جواد فکوری</p>	<p>شماره: ۲۰۹۱ تاریخ: ۳/۲/۱۳۶۰ بسم الله الرحمن الرحيم جناب آقای محمد علی رجائی - نخست وزیر چون راجع به مفاد اصل ۱۴۱ قانون اساسی از جانب بعض مقامات و افراد، سؤالاتی از شورای نگهبان می‌شود، موضوع در جلسات متعدد شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت. نظر شورای نگهبان بشرح زیر اعلام میشود: "ممنوعیت دو شغل داشتن اعم از موظف بودن است و در مورد مؤسسات و سازمانهای تابعه وزارتخانه‌ها و ادارات دولتی اگر آن مؤسسات ضمیمه وزارتخانه یا اداره باشد، بطوری که تصدی و سرپرستی آن جزو وظایف وزیر یا مدیر یا رئیس</p>

		<p>مربوط باشد و تعیین مسئول دیگر برای آن قانوناً منتفی باشد، تصدی آن مغایر قانون اساسی نیست. ولی اگر تصدی سازمان یا مؤسسه با حفظ استقلال آن، برای شخص وزیر یا رئیس یا مدیر بعنوان رئیس یا سرپرست آن واحد باشد، مخالف قانون اساسی است."</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصول یکصد و چهل و یکم و هشتاد و پنجم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۴۴۱۶۲/۱۰ تاریخ: ۵/۶/۱۳۷۳ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان سلام علیکم</p> <p>در اجرای اصل ۹۸ و با توجه به اصول ۱۴۱ و ۸۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، خواهشمند است نظر تفسیری آن شورای محترم را در دو مورد زیر اعلام فرمایید:</p> <p>۱- آیا اعطای مسوولیت ریاست یا سرپرستی دانشکده‌های دانشگاه‌های کشور به نمایندگان مجلس شورای اسلامی مانع از اشتغال به سمت نمایندگی است یا این قبیل سمت‌ها مشمول قسمت اخیر اصل ۱۴۱ قانون اساسی که صراحت دارد سمتهای آموزشی در دانشگاهها و موسسات تحقیقاتی از این حکم مستثنی است می‌باشد؟</p> <p>۲- آیا قوانینی که به صورت اجرای آزمایشی در کمیسیونهای داخلی مجلس تصویب می‌شوند و برای مدت معین با تصویب مجلس به اجراء در می‌آیند قابل تمدید و اجرا برای یک دوره یا مدت دیگر نیز می‌باشد یا خیر؟</p> <p>علی‌اکبر ناطق نوری رئیس مجلس شورای اسلامی</p>	<p>شماره: ۶۷۷۲ تاریخ: ۲۳/۶/۷۳ بسمه تعالی ریاست محترم مجلس شورای اسلامی با سلام</p> <p>عطف به نامه شماره ۴۴۱۶۲/۱۰ مورخ ۲۳/۶/۱۳۷۳ موضوع در جلسه مورخ ۲۳/۶/۱۳۷۳ شورای نگهبان مطرح و نظر شورا بدین شرح اعلام میگردد:</p> <p>۱- در مورد بند اول به اتفاق آراء نظر به اینکه ریاست دانشکده مانند ریاست دانشگاه سمت اداری محسوب میشود تصدی آن برای نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی خلاف اصل ۱۴۱ قانون اساسی است.</p> <p>در این رابطه نظر ریاست محترم مجلس را به بند اول نامه شماره ۸۵۱۳ مورخ ۲۰/۲/۱۳۶۲ شورای نگهبان جلب می‌کنیم.</p> <p>۲- در مورد بند ۲، شورای نگهبان بنظر تفسیری نرسید./خ</p> <p>قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان احمد علیزاده</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و چهل و چهارم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۸۰۱-۰۷-۹۳ تاریخ: ۸/۱۰/۸۹ از اداره سیاسی - ایدئولوژیک به دبیر محترم شورای نگهبان قانون اساسی ع پرسنل نیروهای مسلح از آنجا که ارتش جمهوری اسلامی ایران در شرایط کنونی نیاز مبرمی به استخدام پرسنل کادر دارد و نیز</p>	<p>شماره: ۷۳۵ تاریخ: ۲۴/۱۰/۱۳۵۹ بسم الله الرحمن الرحيم سرپرست محترم اداره سیاسی ایدئولوژیک ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران عطف به نامه ۸۰۱-۰۷-۹۳ - ۸/۱۰/۱۳۵۹:</p>

	<p>باتوجه به اینکه طرح تجدید سازمان ارتش در ستاد مشترک ارتش در دست تهیه جهت پیشنهاد به مجلس می‌باشد، مستدعی است با توجه به مفاد قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تعیین فرمایند که آیا نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران می‌توانند اقلیتهای رسمی را استخدام نمایند یا تنها باید افراد مسلمان را به استخدام درآورند. ن</p> <p>سرپرست اداره سیاسی - ایدئولوژیک ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران</p> <p>غلامرضا صفائی</p>	<p>موضوع در شورای نگهبان مطرح، رأی متفقاً علیه اعضاء حاضر در جلسه براین است که در استخدام پرسنل ارتش باید شرط اسلام مذکور باشد.</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل یکم و چهارم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۱۲۱-۳-۷۰۱ تاریخ: ۱۵/۱۱/۱۳۵۹ بسمه تعالی</p> <p>از اداره سیاسی - ایدئولوژیک سماجا به شورای محترم نگهبان قانون اساسی موضوع شرایط استخدامی پرسنل نیروهای مسلح با توجه به اینکه نیروهای مسلح بمنظور تامین نیاز پرسنلی خود مستمرا از طریق استخدام و نیز اعزام به خدمت وظیفه افرادی را به کار می‌گیرد، خواهشمند است تعیین فرمائید با نگرش به اصول قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و نیز با نظر به اینکه افراد مزبور از قشرهای مسلمان، اقلیتهای شناخته شده در قانون اساسی، بهائیان و امثال آن و نیز پیروان مرام کمونیسم می‌باشند، استخدام کدامیک از اقشار فوق در نیروهای مسلح مجاز است. همچنین کدامیک از اقشار فوق می‌توانند به‌عنوان خدمت وظیفه در نیروهای مسلح وارد گردند. بدیهی است در صورتی که بعضی از اقشار فوق ورودشان به نیروهای مسلح به عنوان خدمت وظیفه ممنوع شناخته شود باید ترتیبی اتخاذ گردد که خدمت مزبور را در یکی دیگر از سازمانها و ارگانهای دولتی انجام دهند تا عدم صلاحیت آنها موجب معاف شدن آنها از خدمت نشود. ن</p> <p>سرپرست اداره سیاسی - ایدئولوژیک ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران</p> <p>غلامرضا صفائی</p> <p>۱۴/۱۱/۵۹</p>	<p>شماره: ۲۶۳۰ تاریخ: ۴/۴/۱۳۶۰ بسم الله الرحمن الرحيم</p> <p>سرپرست محترم اداره سیاسی ایدئولوژیک ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران عطف به نامه شماره ۱۲۱۰۳۷۰۱ - ۱۵/۱۱/۱۳۵۹</p> <p>موضوع در جلسه رسمی شورای نگهبان مطرح شد. نظر اکثریت اعضاء شورا بر اینستکه در استخدام برای نیروهای مسلح طبق اصل ۱۴۴، افراد مکتبی و مؤمن به اهداف انقلاب باید استخدام شوند و نسبت به خدمت وظیفه اقلیتهای از جهت قانون منعی نیست. هر نوع که وضع ارتش و مصالح عالی آن اقتضاء دارد اقدام نمائید./.</p> <p>دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل</p>	<p>شماره: ۱ / ۸۰ / ۳۳۴ تاریخ: ۱۳۸۰ / ۱ / ۲۰</p>	<p>شماره: ۸۰ / ۲۱ / ۱۶۰۴ تاریخ: ۱۳۸۰ / ۳ / ۳۱</p>

<p>یکصد و پنجاه و ششم</p>	<p>حضرت آیت الله جنتی دبیر محترم شورای نگهبان قانون اساسی با سلام و تحیات</p> <p>با عنایت به اختیارات تام مالی و اداری و نیز اختیارات استخدامی غیر قضات مذکور در اصل یکصد و ششم قانون اساسی ناظر به اصول یکصد و پنجاه و ششم و یکصد و پنجاه و هشتم قانون مرقوم و اینکه انجام کلیه مسئولیت های اداری و اجرایی، برای رئیس قوه قضائیه، در اصل یکصد و پنجاه و هفتم همان قانون تصریح گردیده است و با توجه به اینکه اجرای وظایف گسترده مذکور در اصول یکصد و پنجاه و ششم و یکصد و پنجاه و هشتم، مستلزم استخدام کارکنان اداری متناسب با ایجاد تشکیلات لازم و انجام مسئولیت های مقرر در قانون اساسی و قوانین عادی می باشد و از لوازم و مقدمات استخدام مزبور گزینش است.</p> <p>حال با توجه به استقلال مذکور در اصل ۱۵۶ برای قوه قضائیه، آیا این قوه می تواند رأساً و بالاستقلال کارگزاران گزینش در امور استخدامی غیر قضائی را منصوب سازد یا با توجه «قانون تسری قانون گزینش معلمان و کارکنان آموزش و پرورش به کارکنان سایر وزارتخانه ها و سازمانها و مؤسسات و شرکتهای دولتی» الزاماً باید از قوانین مصوب ۱۴/۱۶/۱۳۷۴ و ۹/۲/۱۳۷۵ مذکور پیروی و مراجع گزینشی آن، با دخالت هیأت عالی گزینش منصوب و تابع مقررات آن باشند؟ علیهذا با عنایت به مراتب و توجهها به «قانون و اختیارات رئیس قوه مصوب ۸/۱۲/۷۸» و اجمال موجود در اصل ۱۵۶ و اینکه رفع اشکال فیما بین این قوه و هیأت عالی مزبور، متوقف بر کسب نظر استفساری آن شورای محترم در خصوص اصل یکصد و پنجاه و ششم قانون اساسی در این زمینه می باشد، مستدعی است موضوع را مطرح و نظر تفسیری شورای محترم نگهبان را راجع به اصل مذکور به این قوه، اعلام فرمائید.</p> <p>با امتنان سید محمود هاشمی شاهرودی رئیس قوه قضائیه</p>	<p>ریاست محترم قوه قضائیه حضرت آیت الله هاشمی شاهرودی با سلام</p> <p>نامه شماره ۳۳۴ / ۸۰ / ۱ مورخ ۲۰ / ۱ / ۸۰، جناب عالی در جلسه مورخ ۳۰ / ۳ / ۸۰ شورای نگهبان مطرح شد که شورا به نظر تفسیری نرسید. دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و پنجاه</p>	<p>تاریخ: ۱۵/۸/۱۳۶۸ شماره: م/۱۱/۸۳۱ بسمه تعالی</p>	<p>شماره: ۱۲۵۹ تاریخ: ۲۲/۱/۱۳۶۹ بسم الله الرحمن الرحيم</p>

<p>و ششم قانون اساسی</p>	<p>شورای محترم نگهبان قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بعد التحیه، نظر به اینکه لایحه قانونی تشکیل پلیس قضائی در دست تهیه است و تعیین جایگاه آن در اساس ساختار لایحه مزبور نقش تعیین کننده و حساسی خواهد داشت، لهذا با توجه باینکه: الف - پلیس قضائی انجام برخی از وظائف و مسئولیتهای قوه قضائیه مقرر در اصل یکصد و پنجاه و ششم به ویژه بندهای ۴ و ۵ آن که اجمالاً میتوان آنرا متصدی امور اجرائی قوه قضائیه نامید تشکیل و سازماندهی شده است. ب - پلیس قضائی تنها در محدوده مسئولیتهای قوه قضائیه فعالیت دارد و عملیات آن پس از وقوع جرم با تحقیق و تعقیب از مجرمین آغاز شده و وظیفه تمهید مقدمات دادرسی های مدنی و کیفری را دارا میباشد. ج - و نقش اساسی دیگر آن اجرای احکام صادره از محاکم قوه قضائیه بوده و اجرای حدود و تعزیرات و اعمال کیفر بزهکاران را مستقیماً زیر نظر محاکم بعهده دارد. خواهشمند است مشخص فرمایند ارتباط سازمانی و تشکیلاتی این نیرو که ضابط خاص قوه قضائیه میباشد و متناسب با نیازهای دستگاه قضائی تربیت میشوند و اصولاً حق دخالت در خارج از قلمرو تعیین شده را نخواهد داشت با توجه به موازین شرعی و اصول قانون اساسی و در عین حال عنایت باینکه عزل و نصب و قبول استعفای فرماندهی عالی آن در اصلاحیه قانون اساسی با مقام معظم رهبری است بکدام یک از دو قوه مجریه یا قضائیه باید باشد. رئیس قوه قضائیه محمد یزدی ۱۰/۸/۶۸</p>	<p>حضرت آیت الله محمد یزدی ریاست محترم قوه قضائیه با سلام عطف به نامه شماره م/۸۳۱۱/۱ مورخ ۱۵/۸/۱۳۶۸ موضوع سؤال در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و بنظر مشورتی اکثریت اعضاء شورای نگهبان، مرتبط و وابسته نمودن پلیس قضایی از لحاظ سازمانی و تشکیلاتی به قوه قضائیه مغایرتی با اصول قانون اساسی ندارد. دبیر شورای نگهبان محمد محمدی گیلانی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و پنجاه و ششم و یکصد و هفتاد و چهارم قانون اساسی</p>	<p>تاریخ: ۲۹/۱۰/۱۳۶۰ شماره: ۹/۴۰۶/۳ شورای محترم نگهبان خواهشمند است نظر آن شورای محترم را در مورد حدود و نحوه نظارت قوه قضائیه بر حسن اجرای قوانین با توجه به بند ۳ اصل ۱۵۶ و اصل ۱۷۴ قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۴۲۰۹ تاریخ: ۵/۱۱/۶۰ بسم الله الرحمن الرحيم ریاست محترم سازمان بازرسی کل کشور عطف به نامه شماره ۹/۴۰۶/۳ مورخ ۲۹/۱۰/۶۰ موضوع سؤال در شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و بشرح ذیل اعلام نظر شد:</p>

	<p>و مواد ۹ و ۱۰ قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور اعلام فرمائید. ر با احترام سید مصطفی محقق داماد رئیس سازمان بازرسی کل کشور</p>	<p>"بر حسب بند ۳ اصل ۱۵۶ قانون اساسی قوه قضائیه نظارت بر حسن اجراء قوانین دارد. بنابر این اصل میتواند در موارد تخلف از اجراء قوانین به مقامات مسئول اخطار کند و مقامات مسئول موظفند به اخطارات قوه قضائیه که بموجب اصل ۱۷۴ قانون اساسی انجام میشود توجه نمایند و در صورت عدم توجه، از قانون اساسی تخلف نموده‌اند و ترتیب و حدود این وظایف در قانون عادی نیز بیان شده است."/ دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>
<p>استفساربه در خصوص اصل یکصد و پنجاه و هشتم قانون اساسی (قبل از بازنگری)</p>	<p>تاریخ: ۲۶/۲/۱۳۶۴ شماره: ۶۴/۶۷/م بسم الله الرحمن الرحيم شورای محترم نگهبان بعد التحية و السلام نظر به اینکه مطابق اصل یکصد و پنجاه و هشتم قانون اساسی شورای عالی قضائی از پنج عضو تشکیل میشود. ۱- رئیس دیوانعالی کشور ۲- دادستان کل کشور ۳- سه نفر قاضی مجتهد و عادل به انتخاب قضات کشور اعضای این شورا برای مدت پنج سال و طبق قانون انتخاب میشوند و انتخاب مجددشان بلامانع است. شرائط انتخاب‌شونده و انتخاب‌کننده را قانون معین میکند. و نظر به اینکه تعبیر "مدت پنج سال" با توجه به دوره‌ای بودن برخی دیگر از تأسیسات قانون اساسی، نظیر: ریاست جمهوری و مجلس شورای اسلامی محل سؤال و تفسیر قرار گرفته است که آیا "مدت پنج سال" در خصوص شورای عالی قضائی نیز افاده دوره میکند یا نه خواهشمند است نظر تفسیری آن شورای محترم را درباره این اصل قانون اساسی اعلام فرمایند. با عنایت به اینکه تاریخ تشکیل اولین شورای عالی قضائی تیر ماه ۱۳۵۹ بوده است تسریع در اعلام نظر شورای محترم نگهبان موجب سپاسگزاری است. از طرف شورای عالی قضائی-مرتضی مقتدائی ۲۶/۲/۶۴</p>	<p>شماره: ۳۴۷۲ تاریخ: ۱/۳/۱۳۶۴ بسم الله الرحمن الرحيم شورای محترم عالی قضایی عطف به نامه شماره ۶۴/۶۷/م مورخ ۲۶/۲/۶۴: موضوع سؤال در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت اعضاء (بیش از ۴/۳) بشرح ذیل اعلام میگردد: "مستفاد از اصل ۱۵۸ قانون اساسی دوره‌ای بودن شورای عالی قضایی است لذا باید در هر پنج سال انتخاب اعضاء شورای مزبور تجدید شود هر چند برخی از آنها در اثناء دوره انتخاب شده باشند". دبیر شورای نگهبان لطف‌الله صافی</p>

<p style="text-align: center;">تاریخ: ۱۷/۷/۷۹ شماره: ۱۰۴۷/۷۹/۱</p> <p>خدمت حضرات اعضای محترم شورای نگهبان (دامت برکاتهم)</p> <p>با عرض سلام خدمت همه بزرگواران و عزیزان آن شورای محترم استدعا دارد در رابطه با بند ۲ اصل ۱۵۸ قانون اساسی که سابقاً نیز در زمانی که خدمتتان بودیم یکبار مورد بحث و تفسیر قرار گرفت، جهات زیر را روشن نمائید مزید امتنان و تشکر است.</p> <p>۱- تعریف لایحه قضائی و فرق آن با لایحه قانونی چیست؟</p> <p>۲- آیا قوه قضائیه پس از تهیه کردن لایحه قضائی توسط ریاست قوه (همانطوریکه در بند ۲ آمده است) لازم است آن را ابتداء به هیئت دولت جهت تصویب ارسال داشته و سپس از طریق دولت به مجلس شورا ارسال شود و یا خود قوه قضائیه می‌تواند رأساً آن را به مجلس شورا ارسال نماید؟</p> <p>۳- آیا هیئت دولت می‌تواند مستقلاً لایحه قضائی تنظیم نموده و آن را به مجلس شورا جهت تصویب نهائی ارسال نماید یا خیر؟</p> <p>۴- آیا هیئت دولت میتواند در لایحه قضائی که توسط قوه قضائیه آماده شده است تغییر محتوایی (بنحو حذف و یا اضافه کردن موادی و یا تغییر مفاد ماده) انجام داده و سپس آن را به مجلس شورا ارسال نماید یا خیر؟</p> <p>۵- آیا مقصود از لایحه قضائی تنها لوایحی است که جداگانه و مستقل به مجلس می‌رود و یا شامل مواد قضائی که ممکنست در لوایح قانونی گنجانیده شود نیز می‌گردد؟</p> <p>۶- بنابراینکه قوه قضائیه بتواند لایحه قضائی را ابتداء به مجلس شورا ارسال نماید در صورتیکه آن لایحه دارای بار مالی و مستلزم بودجه اضافی باشد آیا مخالف اصل ۷۵ خواهد بود و یا خیر؟</p> <p>۷- آیا مجلس شورا می‌تواند قوانین قضائی را از طریق طرح و پیشنهاد نمایندگان به تصویب برساند یا لازم است از طریق قوه قضائیه و بنحو لایحه قضائی تقدیم شده باشد؟</p> <p>در خاتمه پیش نویس برگ فتوکپی لایحه جرائم سیاسی که از طرف قوه قضائیه در سال ۷۸ بدولت</p>	<p>شماره: ۱۰۶۵/۲۱/۷۹ تاریخ: ۳۰/۷/۷۹</p> <p>بسمه تعالی</p> <p>حضرت آیت... سید محمود هاشمی شاهرودی دامت برکاته</p> <p>رئیس محترم قوه قضائیه سلام علیکم</p> <p>عطف به نامه‌های شماره ۱۰۴۷۰/۷/۱ مورخ ۱۷/۷/۱۳۷۹ و ۵۰۴۸/۱ مورخ ۲۶/۷/۱۳۷۹:</p> <p>موضوع در جلسه شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر تفسیری شورا ذیلاً اعلام می‌شود:</p> <p>۱- فرق لوایح قضایی و غیر قضایی مربوط به محتوای آن است و محتوای لوایح قضایی را فصل یازدهم قانون اساسی بویژه اصول ۱۵۶ و ۱۵۷ و ۱۵۸ و موضوعات مربوط به آنها در اصول دیگر فصل یازدهم و سایر اصول مربوط به امور قضایی معین می‌کند.</p> <p>۲- هیئت دولت نمی‌تواند مستقلاً لایحه قضایی تنظیم نموده و آن را به مجلس شورای اسلامی جهت تصویب نهایی ارسال نماید.</p> <p>۳- لوایح قضایی که توسط رئیس قوه قضائیه تهیه و به دولت ارسال می‌شود، به مجلس شورای اسلامی تقدیم می‌گردد. هرگونه تغییر مربوط به امور قضایی در این‌گونه لوایح فقط با جلب موافقت رئیس قوه قضائیه مجاز می‌باشد.</p> <p>دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>
--	---

استفساربه در
خصوص اصل
یکصد و پنجاه
و هشتم قانون
اساسی

	<p>ارسال شده همراه با فتوکپی ۱۰ برگ از لایحه مذکور با توجه به تغییراتی که در دولت انجام گرفته جهت ملاحظه به پیوست ارسال می دارد.</p> <p>سید محمود هاشمی شاهرودی رئیس قوه قضائیه ۱۲/۷/۷۹</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصول یکصد و پنجاه و هشتم و یکصد و شصتم قانون اساسی</p>	<p>تاریخ: ۱۳/۷/۷۸ شماره: ۶۷۸۸/۷۸/۱ حضرت آیت‌اله جنتی دبیر محترم شورای نگهبان با سلام و تحیات چون طبق اصل ۱۵۷ قانون اساسی مقام معظم رهبری، رئیس قوه قضائیه را به منظور انجام مسئولیتهای قوه قضائیه در کلیه امور قضایی و اداری و اجرایی تعیین میفرمایند و نظر به اینکه طبق بند ۱ اصل ۱۵۸ این قانون ایجاد تشکیلات لازم در دادگستری از وظایف رئیس قوه قضائیه محسوب گردیده است. و با عنایت به اصل ۱۶۸ قانون اساسی که در آن اصل از عنوان وزارت دادگستری ذکری به میان نیامده و تنها وزیر دادگستری را بعنوان مسئول کلیه مسائل مربوطه به روابط قوه قضائیه با قوای مجریه و مقننه معرفی نموده است در صورتیکه وزیر محترم دادگستری بخواهد تشکیلاتی را برای وزارت ایجاد نماید. آیا این تشکیلات و معاونت‌های مربوط به آن بایستی بنحوی که در اصل ۱۵۸ آمده ایجاد شود؟ و از اعتبارات اداری مالی قوه قضائیه استفاده نماید یا تشکیلات ایجاد شده جزء تشکیلات قوه مجریه محسوب گردیده و خارج از شمول اصل مذکور است و نیازی به تصویب و تأیید رئیس قوه قضائیه ندارد. خواهشمند است با عنایت به اصل ۹۸ قانون اساسی نظر تفسیری شورای نگهبان را اعلام فرمایید. سید محمود هاشمی شاهرودی رئیس قوه قضائیه ۱۳/۷/۷۸</p>	<p>شماره: ۵۵۱۵/۲۱/۷۸ تاریخ: ۲/۸/۷۸ بسمه تعالی حضرت آیت‌ا... هاشمی شاهرودی ریاست محترم قوه قضائیه با سلام— عطف به نامه شماره ۶۷۸۸/۷۸/۱ مورخ ۱۳/۷/۷۸: موضوع در جلسه مورخ ۲۹/۷/۱۳۷۸ شورای نگهبان مطرح شد و نظر تفسیری شورا بشرح ذیل اعلام می‌گردد: (آنچه مربوط به وظایف وزیر دادگستری مذکور در اصل ۱۶۰ قانون اساسی است مشمول اصل ۱۵۸ قانون اساسی خواهد بود. این تشکیلات باید به تصویب رئیس قوه قضائیه برسد و اعتبارات آن باید از طرف قوه قضائیه تأمین شود. آنچه مربوط به وظایف وزارتی وزیر دادگستری و نیز وظایفی است که هیئت دولت بعهدہ وی واگذار کرده مشمول اصل ۱۵۸ قانون اساسی نیست و تشکیلات آن باید به تصویب دولت برسد.) دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصول یکصد و پنجاه</p>	<p>تاریخ: ۱۳/۷/۷۸ شماره: ۶۷۸۸/۷۸/۱ حضرت آیت‌اله جنتی</p>	<p>شماره: ۵۶۱۰/۲۱/۷۸ تاریخ: ۱۳/۸/۷۸ بسمه تعالی</p>

<p>و هشتم و یکصد و شصتم قانون اساسی</p>	<p>دبیر محترم شورای نگهبان با سلام و تحیات چون طبق اصل ۱۵۷ قانون اساسی مقام معظم رهبری، رئیس قوه قضائیه را به منظور انجام مسئولیتهای قوه قضائیه در کلیه امور قضایی و اداری و اجرایی تعیین میفرمایند و نظر به اینکه طبق بند ۱ اصل ۱۵۸ این قانون ایجاد تشکیلات لازم در دادگستری از وظایف رئیس قوه قضائیه محسوب گردیده است. و با عنایت به اصل ۱۶۸ قانون اساسی که در آن اصل از عنوان وزارت دادگستری ذکری به میان نیامده و تنها وزیر دادگستری را بعنوان مسئول کلیه مسائل مربوطه به روابط قوه قضائیه با قوای مجریه و مقننه معرفی نموده است در صورتیکه وزیر محترم دادگستری بخواهد تشکیلاتی را برای وزارت ایجاد نماید. آیا این تشکیلات و معاونت‌های مربوط به آن بایستی بنحوی که در اصل ۱۵۸ آمده ایجاد شود؟ و از اعتبارات اداری مالی قوه قضائیه استفاده نماید یا تشکیلات ایجاد شده جزء تشکیلات قوه مجریه محسوب گردیده و خارج از شمول اصل مذکور است و نیازی به تصویب و تأیید رئیس قوه قضائیه ندارد. خواهشمند است با عنایت به اصل ۹۸ قانون اساسی نظر تفسیری شورای نگهبان را اعلام فرمایید. سید محمود هاشمی شاهرودی رئیس قوه قضائیه ۱۳/۷/۷۸</p>	<p>حضرت آیت‌ا... هاشمی شاهرودی ریاست محترم قوه قضائیه با سلام عطف به نامه‌های شماره ۷۷۱۶/۷۸/۱ مورخ ۱۳/۷/۷۸ و شماره ۸/۸/۱۳۷۸ مورخ ۶۷۸۸/۷۸/۱ مورخ ۱۳/۷/۷۸ و پیرو نامه شماره ۵۵۱۵/۲۱/۷۸ مورخ ۲/۸/۷۸: موضوع در جلسه مورخ ۱۲/۸/۷۸ شورای نگهبان مطرح شد و نظر شورا بشرح ذیل اعلام می‌گردد؛ « آنچه مربوط به وظایف وزارتی وزیر دادگستری است که ارتباط با قوه قضائیه ندارد و نیز در مورد وظایفی که هیئت دولت بعهده وی واگذار کرده است مشمول اصل ۱۵۸ قانون اساسی نیست و تشکیلات آن باید بتصویب دولت برسد.» دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>
<p>استفساربه در خصوص اصل هشتاد و هشتم و یکصد و شصتم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۴۵۳۶-ق تاریخ: ۹/۴/۶۲ بسمه تعالی شورای محترم نگهبان معمولا نمایندگان مجلس شورای اسلامی براساس اصل ۸۸ قانون اساسی از عملکرد دادگاهها و مسوولان قضائی کشور و امور مربوط به شورای عالی قضائی سئوالاتی مینمایند و شورای عالی قضائی خود را ملزم به جواب سئوالات نمیداند. وزیر دادگستری هم اظهار میدارد در اموری که تصمیم‌گیری آن به وزیر دادگستری محول نشده امکان جواب گفتن ندارد. لطفا با توجه به همه اصول مربوطه قانون اساسی حدود و حقوق نمایندگان، وظایف شورای عالی قضائی و</p>	<p>شماره: ۹۰۷۵ تاریخ: ۱۶/۴/۶۲ بسم الله الرحمن الرحيم ریاست محترم مجلس شورای اسلامی عطف به نامه شماره ۴۵۳۶-ق مورخ ۹/۴/۶۲: موضوع سؤال در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و بدینشرح اعلام نظر شد: «در رابطه با سؤال نماینده مجلس شورای اسلامی از وزیر که در اصل ۸۸ قانون اساسی مصرح است وزیر دادگستری نیز در حدود وظایفی که در اصل ۱۶۰ قانون اساسی برای او مقرر شده است مسئول می‌باشد و علیهذا در رابطه با مسئولیتهای قوه</p>

	<p>وزارت دادگستری را در رابطه با اصل ۸۸ مشخص فرمائید. ع رئیس مجلس شورای اسلامی اکبر هاشمی رفسنجانی ۹/۴/۶۲</p>	<p>قضائیه وزیر دادگستری مسئول نخواهد بود ولی در رابطه با شکایات از طرز کار قوه قضائیه بموجب اصل ۹۰ قانون اساسی عمل خواهد شد و نیز در رابطه با مواردی که مجلس شورای اسلامی تحقیق و تفحص را لازم بداند طبق اصل ۷۶ قانون اساسی می تواند تحقیق و تفحص نماید. بدیهی است در رابطه با این دو اصل و کیفیت تحقیق و تفحص و اقدامی که مجلس شورای اسلامی در صورتیکه پاسخ را قانع کننده ندانست باید بنماید می تواند قانون لازم را تصویب نماید. علاوه بر این چون طبق اصل ۸۴ قانون اساسی هر نماینده می تواند در همه مسائل داخلی و خارجی کشور اظهار نظر نماید در امور قضائی نیز می تواند هرگونه نظری را لازم بداند در مجلس شورای اسلامی اظهار نماید.» دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصول یکصد و پنجاه و هشتم و یکصد و شصتم قانون اساسی</p>	<p>تاریخ: ۱۳/۷/۷۸ شماره: ۶۷۸۸/۷۸/۱ حضرت آیت اله جنتی دبیر محترم شورای نگهبان با سلام و تحیات چون طبق اصل ۱۵۷ قانون اساسی مقام معظم رهبری، رئیس قوه قضائیه را به منظور انجام مسئولیتهای قوه قضائیه در کلیه امور قضایی و اداری و اجرایی تعیین میفرمایند و نظر به اینکه طبق بند ۱ اصل ۱۵۸ این قانون ایجاد تشکیلات لازم در دادگستری از وظایف رئیس قوه قضائیه محسوب گردیده است. و با عنایت به اصل ۱۶۸ قانون اساسی که در آن اصل از عنوان وزارت دادگستری ذکری به میان نیامده و تنها وزیر دادگستری را بعنوان مسئول کلیه مسائل مربوطه به روابط قوه قضائیه با قوای مجریه و مقننه معرفی نموده است در صورتیکه وزیر محترم دادگستری بخواهد تشکیلاتی را برای وزارت ایجاد نماید. آیا این تشکیلات و معاونت های مربوط به آن بایستی بنحوی که در اصل ۱۵۸ آمده ایجاد شود؟ و از اعتبارات اداری مالی قوه قضائیه استفاده نماید یا تشکیلات ایجاد شده جزء تشکیلات قوه مجریه محسوب گردیده و</p>	<p>شماره: ۵۵۱۵/۲۱/۷۸ تاریخ: ۲/۸/۷۸ بسمه تعالی حضرت آیت... هاشمی شاهرودی ریاست محترم قوه قضائیه با سلام— عطف به نامه شماره ۶۷۸۸/۷۸/۱ مورخ ۱۳/۷/۷۸: موضوع در جلسه مورخ ۲۹/۷/۱۳۷۸ شورای نگهبان مطرح شد و نظر تفسیری شورا بشرح ذیل اعلام می گردد: (آنچه مربوط به وظایف وزیر دادگستری مذکور در اصل ۱۶۰ قانون اساسی است مشمول اصل ۱۵۸ قانون اساسی خواهد بود. این تشکیلات باید به تصویب رئیس قوه قضائیه برسد و اعتبارات آن باید از طرف قوه قضائیه تأمین شود. آنچه مربوط به وظایف وزارتی وزیر دادگستری و نیز وظایفی است که هیئت دولت بعهده وی واگذار کرده مشمول اصل ۱۵۸ قانون اساسی نیست و تشکیلات آن باید به تصویب دولت برسد.) دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>

	<p>خارج از شمول اصل مذکور است و نیازی به تصویب و تأیید رئیس قوه قضائیه ندارد. خواهشمند است با عنایت به اصل ۹۸ قانون اساسی نظر تفسیری شورای نگهبان را اعلام فرمایید. سید محمود هاشمی شاهرودی رئیس قوه قضائیه ۱۳/۷/۷۸</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصول یکصد و پنجاه و هشتم و یکصد و شصتم قانون اساسی</p>	<p>تاریخ: ۱۳/۷/۷۸ شماره: ۶۷۸۸/۷۸/۱ حضرت آیت‌اله جنتی دبیر محترم شورای نگهبان با سلام و تحیات چون طبق اصل ۱۵۷ قانون اساسی مقام معظم رهبری، رئیس قوه قضائیه را به منظور انجام مسئولیتهای قوه قضائیه در کلیه امور قضایی و اداری و اجرایی تعیین میفرمایند و نظر به اینکه طبق بند ۱ اصل ۱۵۸ این قانون ایجاد تشکیلات لازم در دادگستری از وظایف رئیس قوه قضائیه محسوب گردیده است. و با عنایت به اصل ۱۶۸ قانون اساسی که در آن اصل از عنوان وزارت دادگستری ذکری به میان نیامده و تنها وزیر دادگستری را بعنوان مسئول کلیه مسائل مربوطه به روابط قوه قضائیه با قوای مجریه و مقننه معرفی نموده است در صورتیکه وزیر محترم دادگستری بخواهد تشکیلاتی را برای وزارت ایجاد نماید. آیا این تشکیلات و معاونت‌های مربوط به آن بایستی بنحوی که در اصل ۱۵۸ آمده ایجاد شود؟ و از اعتبارات اداری مالی قوه قضائیه استفاده نماید یا تشکیلات ایجاد شده جزء تشکیلات قوه مجریه محسوب گردیده و خارج از شمول اصل مذکور است و نیازی به تصویب و تأیید رئیس قوه قضائیه ندارد. خواهشمند است با عنایت به اصل ۹۸ قانون اساسی نظر تفسیری شورای نگهبان را اعلام فرمایید. سید محمود هاشمی شاهرودی رئیس قوه قضائیه ۱۳/۷/۷۸</p>	<p>شماره: ۵۶۱۰/۲۱/۷۸ تاریخ: ۱۳/۸/۷۸ بسمه تعالی حضرت آیت‌ا... هاشمی شاهرودی ریاست محترم قوه قضائیه با سلام عطف به نامه‌های شماره ۷۷۱۶/۷۸/۱ مورخ ۱۳/۷/۷۸ و شماره ۶۷۸۸/۷۸/۱ مورخ ۱۳/۷/۷۸ و پیرو نامه شماره ۵۵۱۵/۲۱/۷۸ مورخ ۲/۸/۷۸ موضوع در جلسه مورخ ۱۲/۸/۷۸ شورای نگهبان مطرح شد و نظر شورا بشرح ذیل اعلام می‌گردد: « آنچه مربوط به وظایف وزارتی وزیر دادگستری است که ارتباط با قوه قضائیه ندارد و نیز در مورد وظایفی که هیئت دولت بعهده وی واگذار کرده است مشمول اصل ۱۵۸ قانون اساسی نیست و تشکیلات آن باید بتصویب دولت برسد» دبیر شورای نگهبان احمد جنتی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و شصت</p>	<p>شماره: ۸۶۶۱/ ۱۴۰ /۶۹/ ۶۱ تاریخ: ۱۳۶۹ /۴ /۱۰ شورای محترم نگهبان</p>	<p>شماره: ۴۱۸ تاریخ: ۱۳۶۹ /۵ /۳</p>

<p>و یکم قانون اساسی</p>	<p>سلام علیکم</p> <p>با عنایت به اینکه طبق قوانین موجود (که قسمتی از آن به ضمیمه ارسال می‌گردد) نظارت بر دادرها و محاکم با دادرای دیوان عالی کشور و دادستان کل کشور است و از سوی دیگر بر مبنای استنباط از اصل یکصد و شصت و یکم قانون اساسی واحد نظارت بر محاکم زیر نظر ریاست محترم دیوان عالی کشور تشکیل شده است. خواهشمند است اعلام نظر فرمائید:</p> <p>۱- دیوان عالی کشور در اصل مذکور شامل دادرای دیوان عالی هم هست یا خیر؟</p> <p>۲- در صورتی که دیوان عالی کشور شامل دادرای دیوان هم باشد، نظارت ریاست دیوان بر محاکم نیاز به قانون دارد یا طبق همین اصل ریاست دیوان می‌تواند در عرض دادرای دیوان نظارت بر محاکم داشته باشد؟</p> <p>دادستان کل کشور محمد محمدی‌ری‌شهری</p> <p>پیوست:</p> <p>قسمتی از مواد قانونی که دلالت بر اختیارات و حق نظارت دادستان کل بر محاکم و دادرها دارد:</p> <p>ماده ۴۹ قانون اصول تشکیلات دادگستری: «مدعیان عمومی صاحب منصبانی هستند که برای حفظ حقوق عامه و نظارت در اجرای قوانین موافق مقررات قانونی انجام وظیفه می‌نمایند».</p> <p>ماده ۵۲ قانون اصول تشکیلات دادگستری: «مدعیان عمومی نسبت به جریان امور محاکمی که در نزد آن محاکم مأموریت دارند نظارت داشته و مراقب می‌باشند که تجاوز از حدود قانونی کشور و در صورت تجاوز و سوء جریان به وزارت عدلیه راپورت خواهند داد».</p> <p>ماده ۱۷ قانون اصلاح پاره‌ای از قوانین دادگستری: «دادستان کل بر کلیه دادرهای شهرستان و استان و دیوان کیفر نظارت دارد و برای حسن اجرای قانون و ایجاد هماهنگی بین آنها پیشنهادهای لازم را به وزیر دادگستری می‌دهد.</p> <p>چون طبق ماده ۱۷ دادستان کل بر دادرهای عمومی نظارت دارد و دادستانهای عمومی نیز به موجب دو ماده فوق بر حسن اجرای قوانین در محاکم نظارت دارند در</p>	<p>جناب حجت‌الاسلام والمسلمین آقای محمدی‌ری‌شهری</p> <p>دادستان محترم کل کشور</p> <p>عطف به نامه شماره ۶۹/۶۹/۱۴۰/۱۴۰/۸۶۶۱ مورخ ۱۰/۴/۱۳۶۹:</p> <p>موضوع سؤال در جلسه روز سه‌شنبه دوم مرداد ماه ۱۳۶۹ شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت. نظر متفقاً علیه شورا به شرح ذیل اعلام می‌گردد:</p> <p>«۱- با توجه به تشکیلات موجود عنوان دیوان عالی کشور در اصل ۱۶۱ قانون اساسی شامل دادرای دیوان عالی نیز می‌باشد.</p> <p>۲- در خصوص نظارت رئیس دیوان عالی کشور و دادستان کل و ایجاد واحد نظارت توسط هر یک از آنان اصل ۱۶۱ ساکت است و نیاز به قانون دارد.»</p> <p>قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان حسین مهرپور</p>
---------------------------------	---	---

	<p>نتیجه دادستان کل نیز نظارت بر محاکم و دادرها را دارد».</p> <p>ماده ۱۹۳ قانون دیات: «هرگاه مجنی علیه ولی نداشته باشد دادستان کل کشور به منزله ولی او است و موظف است حق او را بدون عفو استیفا نماید».</p> <p>ماده ۵۲ قانون حدود و قصاص: «... اگر ولی دم غایب باشد و غیبت او طولانی شود حاکم شرع ولی او است و برابر مصلحت تصمیم می گیرد.</p> <p>به موجب مصوبه شورای عالی قضائی چون قضات مأذون در محاکم حاکم شرع نیستند لذا در مورد ماده ۵۲ قانون حدود و قصاص نیز طبق ماده ۱۹۳ قانون دیات باید عمل شود».</p> <p>ماده ۵۵۱ قانون آئین دادرسی مدنی: «... عضو ممیز مکلف است ضمن مراجعه به پرونده برای تهیه گزارش چنانچه از هر یک از قضات یا دادستانها یا دادیاران یا بازپرسها که در آن پرونده مداخله داشته اند تخلف مواد قانون و یا اعمال غرض و یا بی اطلاعی از مبانی قضائی مشاهده نمود آنرا مشروحاً و با استدلال در گزارش خود تذکر دهد و همچنین نماینده دادستان دیوان کشور در آن شعبه نیز مکلف است چنانچه تخلفاتی به شرح فوق در پرونده مشاهده نمود که عضو ممیز آن را در گزارش خود قید نکرده بود آن را به مشارالیه تذکر دهد و در هر دو صورت هرگاه بین عضو ممیز و نماینده دادستان موافقت در تعقیب حاصل شد رونوشتی از گزارش مزبور رأساً به دادگاه عالی انتظامی فرستاده می شود که طبق مقررات مورد رسیدگی قرار گیرد».</p> <p>ماده ۳۵ قانون تشکیل دادگاههای کیفری ۱ و ۲ و شعب دیوانعالی کشور: «هرگاه رئیس دیوانعالی کشور یا دادستان کل کشور آرای هر یک از محاکم اعم از حقوقی، کیفری، مدنی، خاص انقلاب و نظامی را ولو اینکه در مقام تجدید نظر صادر شده باشد نسبت به موارد تجدید نظر مذکور در قانون تعیین موارد تجدیدی نظر احکام دادگاهها و نحوه رسیدگی آنها قابل تجدید نظر بدانند حق درخواست تجدید نظر بنحو مندرج در قانون مذکور را دارند در مورد این ماده مرجع تجدید نظر مجدد آرای صادره وسیله دادگاه در مقام تجدید نظر دیوانعالی کشور است.</p>	
--	---	--

	<p>تبصره - آرائی که وسیله دادگاههای حقوقی یا کیفری و نظامی یک در مقام رسیدگی تجدید نظر نسبت به آرای دادگاههای حقوقی یا کیفری یا نظامی دو صادر می شود جز به درخواست رئیس دیوانعالی کشور یا دادستان کل کشور قابل تجدید نظر مجدد در دیوانعالی کشور نمی باشد».</p> <p>* ماده ۴۲ قانون تشکیل دادگاههای کیفری ۱ و ۲ و شعب دیوانعالی کشور: «متداعیین یا وکلای آنان برای رسیدگی احضار نمی شوند مگر آنکه شعبه دیوانعالی کشور حضور آنان را برای توضیحات لازم بداند که در این صورت کسانی که حضورشان لازم است، احضار می گردند و پس از استماع توضیحات آنها و اظهار عقیده دادستان کل کشور یا نماینده او شعبه مبادرت به صدور رأی می نماید. ...</p> <p>تبصره - دادستان کل کشور یا نماینده او ضمن اظهار عقیده راجع به رأی دادگاه می تواند به یک یا چند جهت پیش بینی شده برای تجدید نظر نسبت به مواردی که دارای جنبه عمومی است یا مورد اعتراض ذی حق قرار گرفته تقاضای تجدید نظر نماید».</p> <p>قانون مربوط به وحدت رویه قضائی مصوب تیر ماه ۱۳۲۸: «ماده واحده - هرگاه در شعب دیوانعالی کشور نسبت به موارد مشابه رویه های مختلف اتخاذ شده باشد به تقاضای وزیر دادگستری یا رئیس دیوان مزبور و یا دادستان کل هیأت عمومی دیوانعالی کشور موضوع مختلف فیہ را بررسی کرده نسبت به آن اتخاذ نظر می نماید نظر اکثریت برای شعب دیوانعالی کشور و برای دادگاهها در موارد مشابه لازم الاتباع خواهد بود».</p> <p>ماده ۳ اضافه شده به قانون آئین دادرسی کیفری مصوب مرداد ماه ۱۳۳۷: «هرگاه از طرف دادگاههای اعم از جزائی و حقوقی راجع به استنباط از قوانین رویه های مختلفی اتخاذ شده باشد دادستان کل پس از اطلاع مکلف است موضوع را در هیأت عمومی دیوان کشور مطرح نموده رأی هیأت عمومی را در آن باب بخواهد رأی هیأت عمومی در موضوعاتی که قطعی شده بی اثر است ولی از طرف دادگاهها باید در موارد مشابه پیروی شود.</p> <p>ماده ۴۰ قانون اصول تشکیلات دادگستری: «... در صورتی که عقیده دادیار انتظامی بر تخلف و دادستان</p>	
--	--	--

	<p>انتظامی برعدم تعقیب باشد پرونده نزد دادستان کل فرستاده می شود در این صورت نظر دادستان دیوان عالی کشور اجراء خواهد شد در مواردی که عقیده به تعقیب باشد ادعانامه تهیه و به امضای دادستان انتظامی قضات دادگاه عالی انتظامی فرستاده می شود...»</p> <p>ماده ۴۳ قانون امور حسبی: «دادستان دیوان کشور از هر طریقی که مطلع به سوء استنباط از مواد این قانون در دادگاهها بشود به اختلاف نظر دادگاهها راجع به امور حسبی اطلاع حاصل کند که مهم و مؤثر باشد نظر هیأت عمومی دیوان کشور را خواسته و به وزارت دادگستری اطلاع می دهد که به دادگاهها ابلاغ شود و دادگاهها مکلفند بر طبق نظر مزبور رفتار نمایند».</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و شصت و چهارم قانون اساسی</p>	<p>تاریخ: ۱۴/۴/۱۳۶۹ شماره: ۵۶۳۹/۱/م</p> <p>حضرت آیت الله محمدی گیلانی دام تأییداته العالیه دبیر محترم شورای نگهبان خاطر مبارک مستحضر است که در بحثهای بازنگری قانون اساسی این جانب اصرار داشتم که ابهام از اصل یکصد و شصت و چهارم برداشته شود و پیشنهاد مشخص این بود که پس از پایان جمله اول اصل، کلمه... (یا بدون رضای او) جداگانه بشکل جمله مستقل بیاید که تغییر محل خدمت یا سمت متعلق مستثنا منه باشد و بهر دلیل پذیرفته نشد دستور فرمائید نظر تفسیری آن شورای محترم را نسبت به قید و استثناء که آیا به جمله اخیر می خورد یا به همه ابلاغ فرمائید. /ب محمد یزدی رئیس قوه قضائیه</p>	<p>شماره: ۴۴۸ تاریخ: ۲۳/۴/۱۳۶۹</p> <p>بسم الله الرحمن الرحيم حضرت آية الله آقای حاج شیخ محمد یزدی ریاست محترم قوه قضائیه عطف به نامه شماره ۵۶۳۹/۱/م مورخ ۱۴/۴/۱۳۶۹: موضوع سؤال در جلسه روز سه شنبه نوزدهم تیر ماه/۱۳۶۹ شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت. نظر تفسیری شورا بشرح ذیل اعلام میگردد: "استثناء مندرج در اصل ۱۶۴ قانون اساسی (مگر به اقتضای مصلحت جامعه با تصمیم رئیس قوه قضائیه پس از مشورت با رئیس دیوان عالی کشور و دادستان کل) صرفاً ناظر به جمله دوم اصل یعنی عبارت (یا بدون رضای او محل خدمت یا سمتش را تغییر داد) میباشد و ارتباطی به جمله صدر اصل ندارد." / قائم مقام دبیر شورای نگهبان حسین مهرپور</p>
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و هفتادم قانون اساسی</p>	<p>تاریخ: ۴/۱۰/۱۳۷۹ شماره: ۴۱/م/۱۷۲/ک</p> <p>بسمه تعالی حضرت آیت... جنتی - دامت برکاته دبیر محترم شورای نگهبان</p>	<p>شماره: ۱۲۷۹/۲۱/۸۰ تاریخ: ۱۸/۲/۸۰</p> <p>بسمه تعالی حضرت آیت الله هاشمی شاهرودی رئیس محترم قوه قضائیه با سلام</p>

<p>با عرض سلام و تحیت و آرزوی قبولی عبادات و طاعات جناب عالی و اعضاء محترم شورای نگهبان، به استحضار میرساند:</p> <p>همانگونه که آگاهی دارند در اصل یکصد و هفتادم قانون اساسی مصرح است که قضات دادگاهها مکلفند از اجرای تصویبنامهها و آئیننامههای دولتی که مخالف با مقررات اسلامی یا خارج از حدود و اختیارات قوه مجریه است خودداری ورزند و نیز هر کس می تواند ابطال اینگونه مقررات را از دیوان عدالت اداری درخواست نماید.</p> <p>باعنایت باصل فوق آرائیکه از هیئت عمومی دیوان صادر میگردد، به چهار دسته کلی قابل تقسیم است.</p> <p>۱- ابطال بلحاظ اینکه مورد طبق نظر فقهای محترم شورای نگهبان خلاف شرع تشخیص گردیده است.</p> <p>۲- صدور رأی وحدت رویه و تعیین اصلح الرأیین در اعلام تعارض آراء شعب دیوان.</p> <p>۳- نقص آراء مخدوش و ارجاع به شعبه دیگر.</p> <p>۴- مواردیکه از برخی مصوبات، آئیننامهها یا بخشنامهها توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی به دیوان شکایت میشود و دیوان موظف به رسیدگی است و نهایتاً در صورت مغایرت بخشنامه یا آئیننامه یا مصوبه با قانون یا تشخیص خروج از حدود اختیارات رأی بابطال آن داده می شود.</p> <p>اینک پرسش پیش آمده این است که آثار ابطال بویژه در مورد چهارم با توجه به تبعات بسیار گسترده حقوقی و مالی و اجتماعی که قابل تأمل است، از چه زمانی مترتب میگردد، آیا از زمان تصویب قانون مؤثر است؟ یا از زمان صدور رأی؟ یا احیاناً رأی هیأت عمومی موردی ملاحظه خواهد شد و یا اصلاً نسبت به موارد فرق می کند؟</p> <p>آیا رسمیت مصوبات قابل شکایت در دیوان نیاز به تایید، امضاء، رضایت، سکوت توأم با رضایت دیوان دارد، تا قبل از آن به طور کلی ملغی الاثر باشد. یا ابطال دیوان کاشف از عدم صحت مصوبه است. یا ابطال مانند نقل در باب اجازه می ماند یا کشف حکمی می کند. واضح است چنانچه کشف از بطلان بنماید که ظاهر امر چنین است یک نوع حمایت جدی قانونی و مالی و</p>	<p>عطف به نامه شماره ۱۸۲۴۷/۷۹/۱ مورخ ۲۸/۱۰/۱۳۷۹ مبنی بر تفسیر اصل یکصد و هفتادم از این جهت که وقتی در مواردی توسط دیوان عدالت اداری تصویب نامه یا آیین نامه دولتی مخالف با قوانین و مقررات اسلامی یا خارج از حدود اختیارات قوه مجریه تشخیص داده می شود و رأی به ابطال آنها صادر می گردد، آثار ابطال از چه زمانی مترتب بر آن موارد می شود، موضوع در جلسه مورخ ۱۰/۱۲/۱۳۷۹ شورای نگهبان مطرح شد که نظر تفسیری شوری به شرح زیر اعلام می گردد؛</p> <p>« نسبت به ابطال آیین نامهها و تصویب نامهها و بخشنامهها اصل یکصد و هفتادم بخودی خود اقتضای بیش از ابطال از زمان ابطال را ندارد، لکن چون ابطال موارد خلاف شرع مستند به تشخیص فقهای شورای نگهبان است و از مصادیق اعمال اصل چهارم قانون اساسی می باشد، لذا ابطال از زمان تصویب آنها خواهد بود.»</p> <p>احمد جنتی دبیر شورای نگهبان</p>
---	---

	<p>اداری و حقوقی را می‌طلبد و آلتبعات و آثار فراوانی برای کشور بوجود خواهد آورد.</p> <p>مستدعی است نظر تفسیری آن شورای محترم را در این باب به دیوان عدالت اداری ابلاغ فرمائید، عنایت دارید که این قبیل موارد ابطال نیاز به شکایت و طرح دادخواست در دیوان دارد و چه بسا تا رسیدگی دیوان سالها با زمان مصوّبه فاصله باشد، در صورت نیاز اجازه فرمائید حضوراً نیز توضیح داده شود. ۵۸.</p> <p>با تشکر</p> <p>قربانعلی درّی نجف‌آبادی</p> <p>رئیس کل دیوان عدالت اداری</p>	
<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و هفتادم قانون اساسی</p>	<p>تاریخ: ۲۸/۸/۸۳</p> <p>شماره: ۱۱۸۷۰/۸۳/۱</p> <p>بسمه تعالی</p> <p>محضر شریف آیت ... جنّتی</p> <p>دبیر شورای محترم نگهبان «دامت برکاته»</p> <p>سلام علیکم</p> <p>همانطور که مستحضردید در اصل یکصد و هفتادم قانون اساسی جمهوری اسلامی آمده است:</p> <p>«قضات دادگاهها مکلفند از اجرای تصویب‌نامه‌ها و آئین‌نامه‌های دولتی که مخالف با قوانین و مقررات اسلامی یا خارج از حدود اختیارات قوه مجریه است خودداری کنند و هرکس می‌تواند ابطال اینگونه مقررات را از دیوان‌عدالت اداری تقاضا کند.»</p> <p>خواهشمند است نظریه تفسیری آن شورای محترم را در این رابطه تبیین فرمائید که آیا محدوده اختیارات دیوان‌عدالت اداری در این اصل شامل تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌های قوه مقننه و قضائیه و سازمانهای وابسته به آنها و همچنین مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی و مصوبات اداری شورای نگهبان مجمع تشخیص و امثال آن نیز می‌شود یا مخصوص به تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌های دولت به معنای قوه مجریه می‌باشد.</p> <p>از عنایت جنابعالی متشکرم والسلام علیکم و رحمت</p> <p>۶/...۱</p> <p>سیدمحمود هاشمی شاهرودی</p> <p>رئیس قوه قضائیه</p> <p>۲۷/۸/۸۳</p>	<p>شماره: ۹۳۸۷/۳۰/۸۳</p> <p>تاریخ: ۲۱/۱۰/۸۳</p> <p>بسمه تعالی</p> <p>حضرت آیت ... هاشمی شاهرودی</p> <p>رئیس محترم قوه قضائیه</p> <p>باسلام</p> <p>عطف به نامه شماره ۱۱۸۷۰/۸۳/۱ مورخ ۲۸/۸/۱۳۸۳:</p> <p>بدینوسیله نظریه تفسیری شورای نگهبان از اصل ۱۷۰ قانون اساسی بشرح ذیل اعلام میگردد:</p> <p>«با توجه به قرینه «قوه مجریه» در قسمت اخیر اصل یکصد و هفتادم قانون اساسی مقصود از تعبیر «دولتی» در این اصل قوه مجریه است.»</p> <p>احمد جنّتی</p> <p>دبیر شورای نگهبان</p>

<p>استفساریه در خصوص اصل یکصد و پنجاه و ششم و یکصد و هفتاد و چهارم قانون اساسی</p>	<p>شماره: ۴۲۰۹ تاریخ: ۵/۱۱/۶۰ بسم الله الرحمن الرحيم ریاست محترم سازمان بازرسی کل کشور عطف به نامه شماره ۹/۴۰۶/۳ مورخ ۲۹/۱۰/۶۰: موضوع سؤال در شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و بشرح ذیل اعلام نظر شد: "بر حسب بند ۳ اصل ۱۵۶ قانون اساسی قوه قضائیه نظارت بر حسن اجراء قوانین دارد. بنابر این اصل میتواند در موارد تخلف از اجراء قوانین به مقامات مسئول اخطار کند و مقامات مسئول موظفند به اخطارات قوه قضائیه که بموجب اصل ۱۷۴ قانون اساسی انجام میشود توجه نمایند و در صورت عدم توجه، از قانون اساسی تخلف نموده‌اند و ترتیب و حدود این وظایف در قانون عادی نیز بیان شده است.". دبیر شورای نگهبان لطف الله صافی</p>	<p>شماره: ۹۷۹/۲۱/۷۹ تاریخ: ۱۰/۷/۷۹ حضرت آیت ... یزدی عضو محترم فقهاء شورای نگهبان عطف به نامه مورخ ۲/۴/۱۳۷۹ جنابعالی مبنی بر اینکه آیا عبارت «در صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، آزادی بیان و نشر افکار با رعایت موازین اسلامی و مصالح کشور باید تأمین گردد» که در صدر اصل ۱۷۵ قانون اساسی آمده است، می تواند بوسیله قانون عادی تشریح و تعیین گردد؟ و همچنین آیا امکان ایجاد و راه اندازی شبکه های خصوصی رادیو و تلویزیون با توجه به اصل ۴۴ قانون اساسی وجود دارد یا خیر؟ موضوع با توجه به ماده ۱۸ آیین نامه داخلی در جلسه مورخ ۶/۷/۱۳۷۹ شورای نگهبان مطرح و نظریه تفسیری شوری در خصوص این دو اصل به شرح ذیل اعلام می گردد؛ الف - نظریه تفسیری در خصوص اصل ۱۷۵ قانون اساسی</p>
<p>استفساریه در خصوص اصول چهارم و یکصد و هفتاد و پنجم</p>	<p>تاریخ: ۲۹/۱۰/۱۳۶۰ شماره: ۹/۴۰۶/۳ شورای محترم نگهبان خواهشمند است نظر آن شورای محترم را در مورد حدود و نحوه نظارت قوه قضائیه بر حسن اجرای قوانین با توجه به بند ۳ اصل ۱۵۶ و اصل ۱۷۴ قانون اساسی و مواد ۹ و ۱۰ قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور اعلام فرمائید. ر با احترام سید مصطفی محقق داماد رئیس سازمان بازرسی کل کشور</p>	<p>تاریخ: ۲/۴/۱۳۷۹ حضرت آیت ... جنتی دبیر محترم شورای نگهبان سلام علیکم احتراماً، با توجه به اظهار نظر بعضی از اشخاص حقیقی و حقوقی پیرامون نحوه اداره صدا و سیما و خصوصی سازی شبکه های رادیویی و تلویزیونی و برداشتهای مختلف از اصول ۱۷۵ و ۴۴ قانون اساسی و همچنین با عنایت به اینکه در جلسه ای که در محل شورای نگهبان در جریان مذاکرات اصل ۴۴ قانون اساسی به همراه دو تن از حقوقدانان این شوری با نمایندگان مجلس شورای اسلامی و نمایندگان دولت داشتیم در مورد امکان خصوصی سازی صدا و سیما مطالبی عنوان نمودند لذا مطابق ماده ۱۸ آئین نامه داخلی شورای نگهبان درخواست می شود تفسیر آن شورای محترم را نسبت به موارد ذیل صریحاً اعلام فرمایند: الف - مطابق ذیل اصل ۱۷۵ قانون اساسی خط مشی و ترتیب اداره نظارت بر سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران را قانون معین می کند. آیا عبارت ((در صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران</p>

<p>آزادی بیان و نشر افکار با رعایت موازین اسلامی و مصالح کشور باید تأمین گردد))، نیز که در صدر این اصل ذکر شده می‌تواند به وسیله قانون عادی تشریح و تعیین گردد؟</p> <p>ب - آیا مطابق اصل ۴۴ قانون اساسی امکان ایجاد و راه‌اندازی شبکه‌های خصوصی رادیویی و تلویزیونی وجود دارد یا خیر؟</p> <p>محمد یزدی عضو فقهاء شورای نگهبان مورخه ۲/۴/۷۹</p>	<p>مطابق اصل ۱۷۵ قانون اساسی در نظام جمهوری اسلامی ایران صدا و سیما زیر نظر مستقیم مقام معظم رهبری می‌باشد. بنابراین سیاستگذاری، هدایت و تدابیر لازم در همه ابعاد خصوصاً در راستای تحقق آزادی بیان و نشر افکار با رعایت موازین اسلامی و مصالح کشور در همه شئون و مراتب که در صدر اصل مذکور به آن اشاره شده است از اختیارات اختصاصی آن مقام می‌باشد.</p> <p>ب - نظریه تفسیری در خصوص اصل ۴۴ قانون اساسی؛</p> <p>مطابق نص صریح اصل ۴۴ قانون اساسی در نظام جمهوری اسلامی ایران رادیو و تلویزیون دولتی است و تأسیس و راه‌اندازی شبکه‌های خصوصی رادیویی و تلویزیونی به هر نحو، مغایر این اصل می‌باشد. بدین جهت انتشار و پخش برنامه‌های صوتی و تصویری از طریق سیستم‌های فنی قابل انتشار فراگیر (همانند ماهواره، فرستنده، فیبر نوری و غیره) برای مردم در قالب امواج رادیویی و کابلی غیر از سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران خلاف اصل مذکور است.</p> <p>دبیرشورای نگهبان احمد جنتی</p>
--	---

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

عنوان	متن
مقدمه	<p>قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مبین نهادهای فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جامعه ایران بر اساس اصول و ضوابط اسلامی است که انعکاس خواست قلبی امت اسلامی می‌باشد. ماهیت انقلاب عظیم اسلامی ایران و روند مبارزه مردم مسلمان از ابتدا تا پیروزی که در شعارهای قاطع و کوبنده همه قشرهای مردم تبلور می‌یافت این خواست اساسی را مشخص کرده و اکنون در طلیعه این پیروزی بزرگ، ملت ما با تمام وجود نیل به آن را می‌طلبد.</p> <p>ویژگی بنیادی این انقلاب نسبت به دیگر نهضت‌های ایران در سده اخیر، مکتبی و اسلامی بودن آن است. ملت مسلمان ایران پس از گذر از نهضت ضد استبدادی مشروطه و نهضت ضد استعماری ملی‌شدن نفت به این تجربه گرانبار دست یافت که علت اساسی و مشخص عدم موفقیت این نهضت‌ها مکتبی نبودن مبارزات بوده است. گرچه در نهضت‌های اخیر خط فکری اسلامی و رهبری روحانیت مبارز سهم اصلی و اساسی را بر عهده داشت، ولی به دلیل دور شدن این مبارزات از مواضع اصیل اسلامی، جنبش‌ها به سرعت به رکورد کشانده شد. از اینجا وجدان بیدار ملت به رهبری مرجع عالی‌قدر تقلید حضرت آیت‌الله العظمی امام خمینی ضرورت پیگیری خط نهضت اصیل مکتبی و اسلامی را دریافت و این بار روحانیت مبارز کشور که همواره در صف مقدم نهضت‌های مردمی بوده و نویسندگان و روشنفکران متعهد با رهبری ایشان تحرک نوینی یافت. (آغاز نهضت اخیر ملت ایران در سال هزار و سیصد و هشتاد و دو هجری قمری برابر با هزار و سیصد و چهل و یک هجری شمسی می‌باشد.</p> <p>طلیعه نهضت</p> <p>اعتراض درهم کوبنده امام خمینی به توطئه آمریکایی «انقلاب سفید» که گامی در جهت تثبیت پایه‌های حکومت استبداد و تحکیم وابستگی‌های سیاسی، فرهنگی و اقتصادی ایران به امپریالیزم جهانی بود عامل حرکت یکپارچه ملت گشت و متعاقب آن انقلاب عظیم و خونبار امت اسلامی در خردادماه ۴۲ که در حقیقت نقطه آغاز شکوفایی این قیام شکوهمند و گسترده بود مرکزیت امام را به عنوان رهبری اسلامی تثبیت و مستحکم نمود و علی‌رغم تبعید ایشان از ایران در پی اعتراض به قانون ننگین کاپیتولاسیون (مصونیت مستشاران آمریکایی) پیوند مستحکم امت با امام همچنان استمرار یافت و ملت مسلمان و به ویژه روشنفکران متعهد و روحانیت مبارز راه خود را در میان تبعید و زندان، شکنجه و اعدام ادامه دادند.</p> <p>در این میان قشر آگاه و مسئول جامعه در سنگر مسجد، حوزه‌های علمیه و دانشگاه به روشنگری و با الهام از مکتب انقلابی و پُربار اسلام تلاش پی‌گیر و ثمربخشی را در بالا بردن سطح آگاهی و هوشیاری مبارزاتی و مکتبی ملت مسلمان آغاز کرد. رژیم استبداد که سرکوبی نهضت اسلامی را با حمله دژخیمانه به فیضیه و دانشگاه و همه کانون‌های پرخروش انقلاب آغاز نموده بود به مذبوحانه‌ترین اقدامات ددمنشانه جهت رهایی از خشم انقلابی مردم، دست زد و در این میان جوخه‌های اعدام، شکنجه‌های قرون وسطایی و زندان‌های درازمدت، بهایی بود که ملت مسلمان ما به نشانه عزم راسخ خود به ادامه</p>

مبارزه می پرداخت. خون صدها زن و مرد جوان و با ایمان که سحرگهان در میدان های تیر فریاد «الله اکبر» سر می دادند یا در میان کوچه و بازار هدف گلوله های دشمن قرار می گرفتند انقلاب اسلامی را تداوم بخشید. بیانیه ها و پیام های پی در پی امام به مناسبت های مختلف، آگاهی و عزم امت اسلامی را عمق و گسترش هر چه فزون تر داد.

حکومت اسلامی

طرح حکومت اسلامی بر پایه ولایت فقیه که در اوج خفقان و اختناق رژیم استبدادی از سوی امام خمینی ارائه شد انگیزه مشخص و منسجم نوینی را در مردم مسلمان ایجاد نمود و راه اصیل مبارزه مکتبی اسلام را گشود که تلاش مبارزان مسلمان و متعهد را در داخل و خارج کشور فشرده تر ساخت. در چنین خطی نهضت ادامه یافت تا سرانجام نارضایی ها و شدت خشم مردم بر اثر فشار و اختناق روزافزون در داخل و افشاگری و انعکاس مبارزه به وسیله روحانیت و دانشجویان مبارز در سطح جهانی، بنیان های حاکمیت رژیم را به شدت متزلزل کرد و به ناچار رژیم و اربابانش مجبور به کاستن از فشار و اختناق و به اصطلاح باز کردن فضای سیاسی کشور شدند تا به گمان خویش دریچه اطمینانی به منظور پیشگیری از سقوط حتمی خود بکشایند. اما ملت برآشفته و آگاه و مصمم به رهبری قاطع و خلل ناپذیر امام، قیام پیروزمند و یکپارچه خود را به طرز گسترده و سراسری آغاز نمود.

خشم ملت

انتشار نامه توهین آمیز به ساحت مقدس روحانیت و به ویژه امام خمینی در ۱۷ دی ۵۶ از طرف رژیم حاکم، این حرکت را سریع تر نمود و باعث انفجار خشم مردم در سراسر کشور شد و رژیم برای مهار کردن آتشفشان خشم مردم کوشید این قیام معترضانه را با به خاک و خون کشیدن خاموش کند؛ اما این خود خون بیشتری در رگ های انقلاب جاری ساخت و طپش های پی در پی انقلاب در هفته ها و چهلم های یادبود شهدای انقلاب، حیات و گرمی و جوشش یکپارچه و هر چه فزون تری به این نهضت در سراسر کشور بخشید و در ادامه و استمرار حرکت مردم تمامی سازمان های کشور با اعتصاب یکپارچه خود و شرکت در تظاهرات خیابانی در سقوط رژیم استبدادی مشارکت فعالانه جستند. همبستگی گسترده مردان و زنان از همه اقشار و جناح های مذهبی و سیاسی در این مبارزه به طرز چشمگیری تعیین کننده بود و مخصوصاً زنان به شکل بارزی در تمامی صحنه های این جهاد بزرگ، حضور فعال و گسترده ای داشتند. صحنه هایی از آن نوع که مادری را با کودکی در آغوش، شتابان به سوی میدان نبرد و لوله های مسلسل نشان می داد بیانگر سهم عمده و تعیین کننده این قشر بزرگ جامعه در مبارزه بود.

بهبایی که ملت پرداخت

نهال انقلاب پس از یک سال و اندی مبارزه مستمر و پیگیر با باروری از خون بیش از شصت هزار شهید و صد هزار زخمی و معلول و با بر جای نهادن میلیاردها تومان خسارت مالی در میان فریادهای «استقلال، آزادی، حکومت اسلامی» به ثمر نشست و این نهضت عظیم که با تکیه بر ایمان و وحدت و قاطعیت رهبری در مراحل حساس و هیجان آمیز نهضت و نیز فداکاری ملت به پیروزی رسید موفق به درهم کوبیدن تمام محاسبات و مناسبات و نهادهای امپریالیستی گردید که در نوع خود سرفصل جدیدی بر انقلابات گسترده مردمی در جهان شد.

۲۱ و ۲۲ بهمن سال یکهزار و سیصد و پنجاه و هفت روزهای فرو ریختن بنیاد شاهنشاهی شد و استبداد داخلی و سلطه خارجی متکی بر آن را در هم شکست و با این پیروزی بزرگ، طلیعه حکومت اسلامی

که خواست دیرینه مردم مسلمان است نوید پیروزی نهایی را داد. ملت ایران به طور یکپارچه و با شرکت مراجع تقلید و علمای اسلام و مقام رهبری در همه‌پرسی جمهوری اسلامی، تصمیم نهایی و قاطع خود را بر ایجاد نظام نوین جمهوری اسلامی اعلام کرد و با اکثریت ۹۸/۲٪ به نظام جمهوری اسلامی رأی مثبت داد.

اکنون قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به عنوان بیانگر نهادها و مناسبات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جامعه باید راهگشای تحکیم پایه‌های حکومت اسلامی و ارائه‌دهنده طرح نوین نظام حکومتی بر ویرانه‌های نظام طاغوتی قبلی گردد.

شیوه حکومت در اسلام

حکومت از دیدگاه اسلام، برخاسته از موضع طبقاتی و سلطه‌گری فردی یا گروهی نیست، بلکه تبلور آرمان سیاسی ملتی هم‌کیش و هم‌فکر است که به خود سازمان می‌دهد تا در روند تحول فکری و عقیدتی راه خود را به سوی هدف نهایی (حرکت به سوی الله) بگشاید. ملت ما در جریان تکامل انقلابی خود از غبارها و زنگارهای طاغوتی زوده شد و از آمیزه‌های فکری بیگانه خود را پاک نمود و به مواضع فکری و جهان بینی اصیل اسلامی بازگشت. اکنون بر آن است که با موازین اسلامی جامعه نمونه (اسوه) خود را بنا کند. بر چنین پایه‌ای، رسالت قانون اساسی این است که زمینه‌های اعتقادی نهضت را عینیت بخشد و شرایطی را به وجود آورد که در آن انسان با ارزش‌های والا و جهان‌شمول اسلامی پرورش یابد. قانون اساسی با توجه به محتوای اسلامی انقلاب ایران که حرکتی برای پیروزی تمامی مستضعفین بر مستکبرین بود زمینه تداوم این انقلاب را در داخل و خارج کشور فراهم می‌کند؛ به ویژه در گسترش روابط بین‌المللی با دیگر جنبش‌های اسلامی و مردمی می‌کوشد تا راه تشکیل امت واحد جهانی را هموار کند. (این هده اُمتمکمه اُمه واحده و انا ربکم فاعبدون) و استمرار مبارزه در نجات ملل محروم و تحت ستم در تمامی جهان قوام یابد.

با توجه به ماهیت این نهضت بزرگ، قانون اساسی تضمین‌گر نفی هر گونه استبداد فکری و اجتماعی و انحصار اقتصادی می‌باشد و در خط گسستن از سیستم استبدادی و سپردن سرنوشت مردم به دست خودشان تلاش می‌کند. (و یضع عنهم إصرهم و الأغلال التي كانت علیهم) در ایجاد نهادها و بنیادهای سیاسی که خود پایه تشکیل جامعه است بر اساس تلقی مکتبی، صالحان عهده‌دار حکومت و اداره مملکت می‌گردند. (ان الأرض یرثها عبادی الصالحون) و قانون‌گذاری که مبین ضابطه‌های مدیریت اجتماعی است بر مدار قرآن و سنت، جریان می‌یابد. بنابراین نظارت دقیق و جدی از ناحیه اسلام‌شناسان عادل و پرهیزگار و متعهد (فقه‌های عادل) امری محتوم و ضروری است و چون هدف از حکومت، رشد دادن انسان در حرکت به سوی نظام الهی است (و إلى الله المصیر) تا زمینه بروز و شکوفایی استعدادها به منظور تجلی ابعاد خداگونگی انسان فراهم آید (تخلّقوا بأخلاق الله) و این جز در گرو مشارکت فعال و گسترده تمامی عناصر اجتماع در روند تحول جامعه نمی‌تواند باشد.

با توجه به این جهت، قانون اساسی زمینه‌چین مشارکتی را در تمام مراحل تصمیم‌گیری‌های سیاسی و سرنوشت‌ساز برای همه افراد اجتماع فراهم می‌سازد تا در مسیر تکامل انسان، هر فردی خود دست‌اندرکار و مسئول رشد و ارتقاء و رهبری گردد که این همان تحقق حکومت مستضعفین در زمین خواهد بود. (و نرید ان نمّن علی الذین استضعفوا فی الأرض و نجعلهم ائمه و نجعلهم الوارثین)

ولایت فقیه عادل

بر اساس ولایت امر و امامت مستمر، قانون اساسی زمینه تحقق رهبری فقیه جامع‌الشرایطی را که از طرف مردم به عنوان رهبر شناخته می‌شود (مجاری الأمور بید العلماء بالله الأئمة علی حلاله و حرامه) آماده می‌کند تا ضامن عدم انحراف سازمان‌های مختلف از وظایف اصیل اسلامی خود باشند.

اقتصاد وسیله است نه هدف

در تحکیم بنیادهای اقتصادی، اصل، رفع نیازهای انسان در جریان رشد و تکامل اوست، نه همچون دیگر نظام‌های اقتصادی تمرکز و تکاثر ثروت و سودجویی؛ زیرا که در مکاتب مادی، اقتصاد خود هدف است و بدین جهت در مراحل رشد، اقتصاد عامل تخریب و فساد و تباهی می‌شود، ولی در اسلام اقتصاد وسیله است و از وسیله انتظاری جز کارایی بهتر در راه وصول به هدف نمی‌توان داشت.

با این دیدگاه برنامه اقتصادی اسلامی فراهم کردن زمینه مناسب برای بروز خلاقیت‌های متفاوت انسانی است و بدین جهت تأمین امکانات مساوی و متناسب و ایجاد کار برای همه افراد و رفع نیازهای ضروری جهت استمرار حرکت تکاملی او بر عهده حکومت اسلامی است.

زن در قانون اساسی

در ایجاد بنیادهای اجتماعی اسلامی، نیروهای انسانی که تاکنون در خدمت استثمار همه‌جانبه خارجی بودند هویت اصلی و حقوق انسانی خود را باز می‌یابند و در این بازیابی طبیعی است که زنان به دلیل ستم بیشتری که تاکنون از نظام طاغوتی متحمل شده‌اند استیفای حقوق آنان بیشتر خواهد بود.

خانواده، واحد بنیادین جامعه و کانون اصلی رشد و تعالی انسان است و توافق عقیدتی و آرمانی در تشکیل خانواده که زمینه‌ساز اصلی حرکت تکاملی و رشدیابنده انسان است اصل اساسی بوده و فراهم کردن امکانات جهت نیل به این مقصود از وظایف حکومت اسلامی است. زن در چنین برداشتی از واحد خانواده، از حالت «شیء بودن» و یا «ابزار کار بودن» در خدمت اشاعه مصرف‌زدگی و استثمار، خارج شده و ضمن بازیافتن وظیفه خطیر و پُر ارج مادری در پرورش انسان‌های مکتبی پیش‌آهنگ و خود هم‌مرز مردان در میدان‌های فعال حیات می‌باشد و در نتیجه پذیرای مسئولیتی خطیرتر و در دیدگاه اسلامی برخوردار از ارزش و کرامتی والاتر خواهد بود.

ارتش مکتبی

در تشکیل و تجهیز نیروهای دفاعی کشور توجه بر آن است که ایمان و مکتب، اساس و ضابطه باشد. بدین جهت ارتش جمهوری اسلامی و سپاه پاسداران انقلاب در انطباق با هدف فوق شکل داده می‌شوند و نه تنها حفظ و حراست از مرزها بلکه با رسالت مکتبی، یعنی جهاد در راه خدا و مبارزه در راه گسترش حاکمیت قانون خدا در جهان را نیز عهده‌دار خواهند بود. (و أعدوا لهم ما استطعتم من قوه و من رباط الخیل ترهبون به عدو الله و عدوکم و آخرین من دونهم)

قضاء در قانون اساسی

مسئله قضاء در رابطه با پاسداری از حقوق مردم در خط حرکت اسلامی، به منظور پیشگیری از انحرافات موضعی در درون امت اسلامی امری است حیاتی. از این رو ایجاد سیستم قضایی بر پایه عدل اسلامی و متشکل از قضات عادل و آشنا به ضوابط دقیق دینی پیش‌بینی شده است. این نظام به دلیل حساسیت بنیادی و دقت در مکتبی بودن آن لازم است به دور از هر نوع رابطه و مناسبات ناسالم باشد. (و إذا حکمتم بین الناس أن تحکموا بالعدل)

قوه مجریه

	<p>قوه مجریه به دلیل اهمیت ویژه‌ای که در رابطه با اجرای احکام و مقررات اسلامی به منظور رسیدن به روابط و مناسبات عادلانه حاکم بر جامعه دارد و همچنین ضرورتی که این مسئله حیاتی در زمینه‌سازی وصول به هدف نهایی حیات خواهد داشت بایستی راهگشای ایجاد جامعه اسلامی باشد. نتیجتاً محصور شدن در هر نوع نظام دست و پاگیر پیچیده که وصول به این هدف را کند و یا خدشه‌دار کند از دیدگاه اسلامی نفی خواهد شد. بدین جهت نظام بوروکراسی که زائیده و حاصل حاکمیت‌های طاغوتی است به شدت طرد خواهد شد تا نظام اجرایی با کارایی بیشتر و سرعت افزون‌تر در اجرای تعهدات اداری بوجود آید.</p> <p>وسایل ارتباط جمعی</p> <p>وسایل ارتباط جمعی (راديو- تلویزیون) بایستی در جهت روند تکاملی انقلاب اسلامی در خدمت اشاعه فرهنگ اسلامی قرار گیرد و در این زمینه از برخورد سالم اندیشه‌های متفاوت بهره جوید و از اشاعه و ترویج خصلت‌های تخریبی و ضد اسلامی جداً پرهیز کند.</p> <p>پیروی از اصول چنین قانونی که آزادی و کرامت ابناء بشر را سرلوحه اهداف خود دانسته و راه رشد و تکامل انسان را می‌گشاید بر عهده همگان است و لازم است که امت مسلمان با انتخاب مسئولین کاردان و مؤمن و نظارت مستمر بر کار آنان به طور فعالانه در ساختن جامعه اسلامی مشارکت جویند؛ به امید اینکه در بنای جامعه نمونه اسلامی (اسوه) که بتواند الگو و شهیدی بر همگی مردم جهان باشد موفق گردد. (و کذلک جعلنا أمه وسطاً لتکونوا شهداء علی الناس)</p> <p>نمایندگان</p> <p>مجلس خبرگان متشکل از نمایندگان مردم، کار تدوین قانون اساسی را بر اساس بررسی پیش‌نویس پیشنهادی دولت و کلیه پیشنهادهایی که از گروه‌های مختلف مردم رسیده بود در دوازده فصل که مشتمل بر یکصد و هفتاد و پنج اصل می‌باشد در طلیعه پانزدهمین قرن هجرت پیغمبر اکرم 9، بنیان‌گذار مکتب‌رهای بخش اسلام با اهداف و انگیزه‌های مشروح فوق به پایان رساند؛ به این امید که این قرن، قرن حکومت جهانی مستضعفین و شکست تمامی مستکبرین گردد.</p>
<p>اصل اول</p>	<p>حکومت ایران جمهوری اسلامی است که ملت ایران، بر اساس اعتقاد دیرینه‌اش به حکومت حق و عدل قرآن، در پی انقلاب اسلامی پیروزمند خود به رهبری مرجع عالی‌قدر تقلید حضرت آیت‌الله العظمی امام خمینی، در همه‌پرسی دهم و یازدهم فروردین ماه یکهزار و سیصد و پنجاه و هشت هجری شمسی برابر با اول و دوم جمادی‌الاولی سال یکهزار و سیصد و نود و نه هجری قمری با اکثریت ۹۸/۲٪ کلیه کسانی که حق رأی داشتند، به آن رأی مثبت داد.</p>
<p>اصل دوم</p>	<p>جمهوری اسلامی، نظامی است بر پایه ایمان به:</p> <ol style="list-style-type: none"> ۱- خدای یکتا (لا اله الا الله) و اختصاص حاکمیت و تشریح به او و لزوم تسلیم در برابر امر او؛ ۲- وحی الهی و نقش بنیادی آن در بیان قوانین؛ ۳- معاد و نقش سازنده آن در سیر تکاملی انسان به سوی خدا؛ ۴- عدل خدا در خلقت و تشریح؛ ۵- امامت و رهبری مستمر و نقش اساسی آن در تداوم انقلاب اسلام؛ ۶- کرامت و ارزش والای انسان و آزادی توأم با مسئولیت او در برابر خدا،

	<p>که از راه:</p> <p>الف- اجتهاد مستمر فقهای جامع الشرایط بر اساس کتاب و سنت معصومین سلام الله علیهم اجمعین؛</p> <p>ب- استفاده از علوم و فنون و تجارب پیشرفته بشری و تلاش در پیشبرد آنها؛</p> <p>ج- نفی هرگونه ستمگری و ستم‌کشی و سلطه‌گری و سلطه‌پذیری،</p> <p>قسط و عدل و استقلال سیاسی و اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی و همبستگی ملی را تأمین می‌کند.</p>
<p>اصل سوم</p>	<p>دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است برای نیل به اهداف مذکور در اصل دوم، همه امکانات خود را برای امور زیر به کار برد:</p> <p>۱- ایجاد محیط مساعد برای رشد فضایل اخلاقی بر اساس ایمان و تقوی و مبارزه با کلیه مظاهر فساد و تباهی</p> <p>۲- بالابردن سطح آگاهی‌های عمومی در همه زمینه‌ها با استفاده صحیح از مطبوعات و رسانه‌های گروهی و وسایل دیگر</p> <p>۳- آموزش و پرورش و تربیت بدنی رایگان برای همه در تمام سطوح و تسهیل و تعمیم آموزش عالی</p> <p>۴- تقویت روح بررسی و تتبع و ابتکار در تمام زمینه‌های علمی، فنی، فرهنگی و اسلامی از طریق تأسیس مراکز تحقیق و تشویق محققان</p> <p>۵- طرد کامل استعمار و جلوگیری از نفوذ اجانب</p> <p>۶- محو هرگونه استبداد و خودکامگی و انحصارطلبی</p> <p>۷- تأمین آزادی‌های سیاسی و اجتماعی در حدود قانون</p> <p>۸- مشارکت عامه مردم در تعیین سرنوشت سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خویش</p> <p>۹- رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه، در تمام زمینه‌های مادی و معنوی</p> <p>۱۰- ایجاد نظام اداری صحیح و حذف تشکیلات غیرضرور</p> <p>۱۱- تقویت کامل بنیه دفاع ملی از طریق آموزش نظامی عمومی برای حفظ استقلال و تمامیت ارضی و نظام اسلامی کشور</p> <p>۱۲- پی‌ریزی اقتصاد صحیح و عادلانه بر طبق ضوابط اسلامی جهت ایجاد رفاه و رفع فقر و برطرف ساختن هر نوع محرومیت در زمینه‌های تغذیه و مسکن و کار و بهداشت و تعمیم بیمه</p> <p>۱۳- تأمین خودکفایی در علوم و فنون و صنعت و کشاورزی و امور نظامی و مانند اینها</p> <p>۱۴- تأمین حقوق همه‌جانبه افراد از زن و مرد و ایجاد امنیت قضایی عادلانه برای همه و تساوی عموم در برابر قانون</p> <p>۱۵- توسعه و تحکیم برادری اسلامی و تعاون عمومی بین همه مردم</p> <p>۱۶- تنظیم سیاست خارجی کشور بر اساس معیارهای اسلام، تعهد برادرانه نسبت به همه مسلمانان و حمایت بی‌دریغ از مستضعفان جهان.</p>
<p>اصل چهارم</p>	<p>کلیه قوانین و مقررات مدنی، جزایی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر اینها باید بر اساس موازین اسلامی باشد. این اصل بر اطلاق یا عموم همه اصول قانون اساسی و قوانین و مقررات دیگر حاکم است و تشخیص این امر بر عهده فقهای شورای نگهبان است.</p>

اصل پنجم	در زمان غیبت حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه)، در جمهوری اسلامی ایران ولایت امر و امامت امت بر عهده فقیه عادل و با تقوی، آگاه به زمان، شجاع، مدیر و مدبر است که طبق اصل یکصد و هفتم عهده دار آن می گردد.
اصل ششم	در جمهوری اسلامی ایران امور کشور باید به اتکاء آراء عمومی اداره شود، از راه انتخابات: انتخاب رئیس جمهور، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، اعضای شوراها و نظایر اینها، یا از راه همه پرسی در مواردی که در اصول دیگر این قانون معین می گردد.
اصل هفتم	طبق دستور قرآن کریم: وَ أَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ شَاوِرُهُمْ فِي الْأَمْرِ، شوراها: مجلس شورای اسلامی، شورای استان، شهرستان، شهر، محل، بخش، روستا و نظایر اینها از ارکان تصمیم گیری و اداره امور کشورند. موارد، طرز تشکیل و حدود اختیارات و وظایف شوراها را این قانون و قوانین ناشی از آن معین می کند.
اصل هشتم	در جمهوری اسلامی ایران دعوت به خیر، امر به معروف و نهی از منکر وظیفه ای است همگانی و متقابل بر عهده مردم نسبت به یکدیگر، دولت نسبت به مردم و مردم نسبت به دولت. شرایط و حدود و کیفیت آن را قانون معین می کند. وَ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ
اصل نهم	در جمهوری اسلامی ایران، آزادی و استقلال و وحدت و تمامیت ارضی کشور از یکدیگر تفکیک ناپذیرند و حفظ آنها وظیفه دولت و احاد ملت است. هیچ فرد یا گروه یا مقامی حق ندارد به نام استفاده از آزادی، به استقلال سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، نظامی و تمامیت ارضی ایران کمترین خدشه ای وارد کند و هیچ مقامی حق ندارد به نام حفظ استقلال و تمامیت ارضی کشور آزادی های مشروع را، هر چند با وضع قوانین و مقررات، سلب کند.
اصل دهم	از آنجا که خانواده واحد بنیادی جامعه اسلامی است، همه قوانین و مقررات و برنامه ریزی های مربوط باید در جهت آسان کردن تشکیل خانواده، پاسداری از قداست آن و استواری روابط خانوادگی بر پایه حقوق و اخلاق اسلامی باشد.
اصل یازدهم	به حکم آیه کریمه: إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُون، همه مسلمانان یک اُمتند و دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است سیاست کلی خود را بر پایه ائتلاف و اتحاد ملل اسلامی قرار دهد و کوشش پیگیر به عمل آورد تا وحدت سیاسی، اقتصادی و فرهنگی جهان اسلام را تحقق بخشد.
اصل دوازدهم	دین رسمی ایران، اسلام و مذهب جعفری اثنی عشری است و این اصل الی الابد غیرقابل تغییر است و مذاهب دیگر اسلامی اعم از حنفی، شافعی، مالکی، حنبلی و زیدی دارای احترام کامل می باشند و پیروان این مذاهب در انجام مراسم مذهبی، طبق فقه خودشان آزادند و در تعلیم و تربیت دینی و احوال شخصیه (ازدواج، طلاق، ارث و وصیت) و دعاوی مربوط به آن در دادگاهها رسمیت دارند و در هر منطقه ای که پیروان هر یک از این مذاهب اکثریت داشته باشند، مقررات محلی در حدود اختیارات شوراها بر طبق آن مذهب خواهد بود، با حفظ حقوق پیروان سایر مذاهب.
اصل سیزدهم	ایرانیان زرتشتی، کلیمی و مسیحی تنها اقلیت های دینی شناخته می شوند که در حدود قانون در انجام مراسم دینی خود آزادند و در احوال شخصیه و تعلیمات دینی بر طبق آیین خود عمل می کنند.

<p>اصل چهاردهم</p>	<p>به حکم آیه شریفه لا ینهاکم الله عن الذین لم یقاتلواکم فی الدین و لم یخرجوکم من دیارکم ان تبرؤهم و تُقسطوا الیهم ان الله یحب الْمُقْسِطِینَ دولت جمهوری اسلامی ایران و مسلمانان موظفند نسبت به افراد غیرمسلمان با اخلاق حسنه و قسط و عدل اسلامی عمل نمایند و حقوق انسانی آنان را رعایت کنند. این اصل در حق کسانی اعتبار دارد که بر ضد اسلام و جمهوری اسلامی ایران توطئه و اقدام نکنند.</p>
<p>اصل پانزدهم</p>	<p>زبان و خط رسمی و مشترک مردم ایران فارسی است. اسناد و مکاتبات و متون رسمی و کتب درسی باید با این زبان و خط باشد، ولی استفاده از زبان های محلی و قومی در مطبوعات و رسانه های گروهی و تدریس ادبیات آنها در مدارس، در کنار زبان فارسی آزاد است.</p>
<p>اصل شانزدهم</p>	<p>از آنجا که زبان قرآن و علوم و معارف اسلامی، عربی است و ادبیات فارسی کاملاً با آن آمیخته است، این زبان باید پس از دوره ابتدایی تا پایان دوره متوسطه در همه کلاس ها و در همه رشته ها تدریس شود.</p>
<p>اصل هفدهم</p>	<p>مبدأ تاریخ رسمی کشور، هجرت پیامبر اسلام است و تاریخ هجری شمسی و هجری قمری هر دو معتبر است، اما مبنای کار ادارات دولتی هجری شمسی است. تعطیل رسمی هفتگی روز جمعه است.</p>
<p>اصل هجدهم</p>	<p>پرچم رسمی ایران به رنگ های سبز و سفید و سرخ با علامت مخصوص جمهوری اسلامی و شعار «الله اکبر» است.</p>
<p>اصل نوزدهم</p>	<p>مردم ایران از هر قوم و قبیله که باشند از حقوق مساوی برخوردارند و رنگ، نژاد، زبان و مانند اینها سبب امتیاز نخواهد بود.</p>
<p>اصل بیستم</p>	<p>همه افراد ملت اعم از زن و مرد، یکسان در حمایت قانون قرار دارند و از همه حقوق انسانی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با رعایت موازین اسلام برخوردارند.</p>
<p>اصل بیست و یکم</p>	<p>دولت موظف است حقوق زن را در تمام جهات با رعایت موازین اسلامی تضمین نماید و امور زیر را انجام دهد:</p> <ol style="list-style-type: none"> ۱- ایجاد زمینه های مساعد برای رشد شخصیت زن و احیای حقوق مادی و معنوی او ۲- حمایت مادران، بالخصوص در دوران بارداری و حضانت فرزند، و حمایت از کودکان بی سرپرست ۳- ایجاد دادگاه صالح برای حفظ کیان و بقای خانواده ۴- ایجاد بیمه خاص بیوگان و زنان سالخورده و بی سرپرست ۵- اعطای قیمومت فرزندان به مادران شایسته در جهت غبطه آنها در صورت نبودن ولی شرعی.
<p>اصل بیست و دوم</p>	<p>حیثیت، جان، مال، حقوق، مسکن و شغل اشخاص از تعرض مصون است، مگر در مواردی که قانون تجویز کند.</p>
<p>اصل بیست و سوم</p>	<p>تفتیش عقاید ممنوع است و هیچ کس را نمی توان به صرف داشتن عقیده ای مورد تعرض و مؤاخذة قرار داد.</p>
<p>اصل بیست و چهارم</p>	<p>نشریات و مطبوعات در بیان مطالب آزادند، مگر آنکه محل به مبانی اسلام یا حقوق عمومی باشد. تفصیل آن را قانون معین می کند.</p>
<p>اصل بیست و پنجم</p>	<p>بازرسی و نرساندن نامه ها، ضبط و فاش کردن مکالمات تلفنی، افشای مخابرات تلگرافی و تلکس، سانسور، عدم مخابره و نرساندن آنها، استراق سمع و هرگونه تجسس ممنوع است، مگر به حکم قانون.</p>

اصل بیست و ششم	احزاب، جمعیت‌ها، انجمن‌های سیاسی و صنفی و انجمن‌های اسلامی یا اقلیت‌های دینی شناخته‌شده آزادند، مشروط به اینکه اصول استقلال، آزادی، وحدت ملی، موازین اسلامی و اساس جمهوری اسلامی را نقض نکنند. هیچ‌کس را نمی‌توان از شرکت در آنها منع کرد یا به شرکت در یکی از آنها مجبور ساخت.
اصل بیست و هفتم	تشکیل اجتماعات و راهپیمایی‌ها، بدون حمل سلاح، به شرط آنکه مخل به مبانی اسلام نباشد آزاد است.
اصل بیست و هشتم	هر کس حق دارد شغلی را که بدان مایل است و مخالف اسلام و مصالح عمومی و حقوق دیگران نیست برگزیند. دولت موظف است با رعایت نیاز جامعه به مشاغل گوناگون، برای همه افراد امکان اشتغال به کار و شرایط مساوی را برای احراز مشاغل ایجاد نماید.
اصل بیست و نهم	برخورداری از تأمین اجتماعی از نظر بازنشستگی، بیکاری، پیری، از کارافتادگی، بی‌سرپرستی، در راه ماندگی، حوادث و سوانح، نیاز به خدمات بهداشتی و درمانی و مراقبت‌های پزشکی به صورت بیمه و غیره، حقی است همگانی. دولت مکلف است طبق قوانین از محل درآمدهای عمومی و درآمدهای حاصل از مشارکت مردم، خدمات و حمایت‌های مالی فوق را برای یک‌یک افراد کشور تأمین کند.
اصل سی ام	دولت موظف است وسایل آموزش و پرورش رایگان را برای همه ملت تا پایان دوره متوسطه فراهم سازد و وسایل تحصیلات عالی را تا سر حد خودکفایی کشور به طور رایگان گسترش دهد.
اصل سی و یکم	داشتن مسکن متناسب با نیاز، حق هر فرد و خانواده ایرانی است. دولت موظف است با رعایت اولویت برای آنها که نیازمندترند به خصوص روستائینان و کارگران، زمینه اجرای این اصل را فراهم کند.
اصل سی و دوم	هیچ‌کس را نمی‌توان دستگیر کرد مگر به حکم و ترتیبی که قانون معین می‌کند. در صورت بازداشت، موضوع اتهام باید با ذکر دلایل بلافاصله کتباً به متهم ابلاغ و تفهیم شود و حداکثر ظرف مدت بیست و چهار ساعت پرونده مقدماتی به مراجع صالحه قضایی ارسال و مقدمات محاکمه، در اسرع وقت فراهم گردد. متخلف از این اصل، طبق قانون مجازات می‌شود.
اصل سی و سوم	هیچ‌کس را نمی‌توان از محل اقامت خود تبعید کرد یا از اقامت در محل مورد علاقه‌اش ممنوع یا به اقامت در محلی مجبور ساخت، مگر در مواردی که قانون مقرر می‌دارد.
اصل سی و چهارم	دادخواهی حق مسلم هر فرد است و هر کس می‌تواند به منظور دادخواهی به دادگاه‌های صالح رجوع نماید. همه افراد ملت حق دارند اینگونه دادگاه‌ها را در دسترس داشته باشند و هیچ‌کس را نمی‌توان از دادگاهی که به موجب قانون حق مراجعه به آن را دارد منع کرد.
اصل سی و پنجم	در همه دادگاه‌ها طرفین دعوی حق دارند برای خود وکیل انتخاب نمایند و اگر توانایی انتخاب وکیل را نداشته باشند باید برای آنها امکانات تعیین وکیل فراهم گردد.
اصل سی و ششم	حکم به مجازات و اجرای آن باید تنها از طریق دادگاه صالح و به موجب قانون باشد.
اصل سی و هفتم	اصل، براءت است و هیچ‌کس از نظر قانون مجرم شناخته نمی‌شود، مگر اینکه جرم او در دادگاه صالح ثابت گردد.

<p>اصل سی و هشتم</p>	<p>هرگونه شکنجه برای گرفتن اقرار و یا کسب اطلاع ممنوع است. اجبار شخص به شهادت، اقرار یا سوگند، مجاز نیست و چنین شهادت و اقرار و سوگندی فاقد ارزش و اعتبار است. متخلف از این اصل، طبق قانون مجازات می‌شود.</p>
<p>اصل سی و نهم</p>	<p>هتک حرمت و حیثیت کسی که به حکم قانون دستگیر، بازداشت، زندانی یا تبعید شده، به هر صورت که باشد ممنوع و موجب مجازات است.</p>
<p>اصل چهلم</p>	<p>هیچ کس نمی‌تواند اعمال حق خویش را وسیله اضرار به غیر یا تجاوز به منافع عمومی قرار دهد.</p>
<p>اصل چهل و یکم</p>	<p>تابعیت کشور ایران حق مسلم هر فرد ایرانی است و دولت نمی‌تواند از هیچ ایرانی سلب تابعیت کند، مگر به درخواست خود او یا در صورتی که به تابعیت کشور دیگری درآید.</p>
<p>اصل چهل و دوم</p>	<p>اتباع خارجه می‌توانند در حدود قوانین به تابعیت ایران درآیند و سلب تابعیت این‌گونه اشخاص در صورتی ممکن است که دولت دیگری تابعیت آنها را بپذیرد یا خود آنها درخواست کنند.</p>
<p>اصل چهل و سوم</p>	<p>برای تأمین استقلال اقتصادی جامعه و ریشه کن کردن فقر و محرومیت و برآوردن نیازهای انسان در جریان رشد، با حفظ آزادی او، اقتصاد جمهوری اسلامی ایران بر اساس ضوابط زیر استوار می‌شود:</p> <p>۱- تأمین نیازهای اساسی: مسکن، خوراک، پوشاک، بهداشت، درمان، آموزش و پرورش و امکانات لازم برای تشکیل خانواده برای همه.</p> <p>۲- تأمین شرایط و امکانات کار برای همه به منظور رسیدن به اشتغال کامل و قرار دادن وسایل کار در اختیار همه کسانی که قادر به کارند ولی وسایل کار ندارند، در شکل تعاونی، از راه وام بدون بهره یا هر راه مشروع دیگر که نه به تمرکز و تداول ثروت در دست افراد و گروه‌های خاص منتهی شود و نه دولت را به صورت یک کارفرمای بزرگ مطلق درآورد. این اقدام باید با رعایت ضرورت‌های حاکم بر برنامه‌ریزی عمومی اقتصاد کشور در هر یک از مراحل رشد صورت گیرد.</p> <p>۳- تنظیم برنامه اقتصادی کشور به صورتی که شکل و محتوا و ساعات کار چنان باشد که هر فرد علاوه بر تلاش شغلی، فرصت و توان کافی برای خودسازی معنوی، سیاسی و اجتماعی و شرکت فعال در رهبری کشور و افزایش مهارت و ابتکار داشته باشد.</p> <p>۴- رعایت آزادی انتخاب شغل و عدم اجبار افراد به کاری معین و جلوگیری از بهره‌کشی از کار دیگری.</p> <p>۵- منع اضرار به غیر و انحصار و احتکار و ربا و دیگر معاملات باطل و حرام.</p> <p>۶- منع اسراف و تبذیر در همه شئون مربوط به اقتصاد، اعم از مصرف، سرمایه‌گذاری، تولید، توزیع و خدمات.</p> <p>۷- استفاده از علوم و فنون و تربیت افراد ماهر به نسبت احتیاج برای توسعه و پیشرفت اقتصاد کشور.</p> <p>۸- جلوگیری از سلطه اقتصادی بیگانه بر اقتصاد کشور.</p> <p>۹- تأکید بر افزایش تولیدات کشاورزی، دامی و صنعتی که نیازهای عمومی را تأمین کند و کشور را به مرحله خودکفایی برساند و از وابستگی برهاند.</p>
<p>اصل چهل و چهارم</p>	<p>نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران بر پایه سه بخش دولتی، تعاونی و خصوصی با برنامه‌ریزی منظم و صحیح استوار است.</p>

	<p>بخش دولتی شامل کلیه صنایع بزرگ، صنایع مادر، بازرگانی خارجی، معادن بزرگ، بانکداری، بیمه، تأمین نیرو، سدها و شبکه‌های بزرگ آبرسانی، رادیو و تلویزیون، پست و تلگراف و تلفن، هواپیمایی، کشتیرانی، راه و راه آهن و مانند اینها است که به صورت مالکیت عمومی و در اختیار دولت است.</p> <p>بخش تعاونی شامل شرکت‌ها و مؤسسات تعاونی تولید و توزیع است که در شهر و روستا بر طبق ضوابط اسلامی تشکیل می‌شود.</p> <p>بخش خصوصی شامل آن قسمت از کشاورزی، دامداری، صنعت، تجارت و خدمات می‌شود که مکمل فعالیت‌های اقتصادی دولتی و تعاونی است.</p> <p>مالکیت در این سه بخش تا جایی که با اصول دیگر این فصل مطابق باشد و از محدوده قوانین اسلام خارج نشود و موجب رشد و توسعه اقتصادی کشور گردد و مایه زیان جامعه نشود مورد حمایت قانون جمهوری اسلامی است.</p> <p>تفصیل ضوابط و قلمرو و شرایط هر سه بخش را قانون معین می‌کند.</p>
اصل چهل و پنجم	<p>انفال و ثروت‌های عمومی از قبیل زمین‌های موات یا رها شده، معادن، دریاها، دریاچه‌ها، رودخانه‌ها و سایر آب‌های عمومی، کوه‌ها، دره‌ها، جنگل‌ها، نیزارها، بیشه‌های طبیعی، مراتعی که حریم نیست، ارث بدون وارث و اموال مجهول‌المالک و اموال عمومی که از غاصبین مسترد می‌شود، در اختیار حکومت اسلامی است تا بر طبق مصالح عامه نسبت به آنها عمل نماید. تفصیل و ترتیب استفاده از هر یک را قانون معین می‌کند.</p>
اصل چهل و ششم	<p>هر کس مالک حاصل کسب و کار مشروع خویش است و هیچ‌کس نمی‌تواند به عنوان مالکیت نسبت به کسب و کار خود، امکان کسب و کار را از دیگری سلب کند.</p>
اصل چهل و هفتم	<p>مالکیت شخصی که از راه مشروع باشد محترم است. ضوابط آن را قانون معین می‌کند.</p>
اصل چهل و هشتم	<p>در بهره‌برداری از منابع طبیعی و استفاده از درآمدهای ملی در سطح استان‌ها و توزیع فعالیت‌های اقتصادی میان استان‌ها و مناطق مختلف کشور، باید تبعیض در کار نباشد، به طوری که هر منطقه فراخور نیازها و استعداد رشد خود، سرمایه و امکانات لازم در دسترس داشته باشد.</p>
اصل چهل و نهم	<p>دولت موظف است ثروت‌های ناشی از ربا، غصب، رشوه، اختلاس، سرقت، قمار، سوء استفاده از موقوفات، سوء استفاده از مقاطعه‌کاری‌ها و معاملات دولتی، فروش زمین‌های موات و مباحات اصلی، دایر کردن اماکن فساد و سایر موارد غیرمشروع را گرفته و به صاحب حق رد کند و در صورت معلوم نبودن او به بیت‌المال بدهد. این حکم باید با رسیدگی و تحقیق و ثبوت شرعی به وسیله دولت اجرا شود.</p>
اصل پنجاهم	<p>در جمهوری اسلامی، حفاظت محیط زیست که نسل امروز و نسل‌های بعد باید در آن حیات اجتماعی رو به رشدی داشته باشند، وظیفه عمومی تلقی می‌گردد. از این رو فعالیت‌های اقتصادی و غیر آن که با آلودگی محیط زیست یا تخریب غیرقابل جبران آن ملازمه پیدا کند، ممنوع است.</p>
اصل پنجاه و یکم	<p>هیچ نوع مالیات وضع نمی‌شود مگر به موجب قانون. موارد معافیت و بخشودگی و تخفیف مالیاتی به موجب قانون مشخص می‌شود.</p>
اصل پنجاه و دوم	<p>بودجه سالانه کل کشور به ترتیبی که در قانون مقرر می‌شود از طرف دولت تهیه و برای رسیدگی و تصویب به مجلس شورای اسلامی تسلیم می‌گردد. هرگونه تغییر در ارقام بودجه نیز تابع مراتب مقرر در قانون خواهد بود.</p>

اصل پنجاه و سوم	کلیه دریافت‌های دولت در حساب‌های خزانه‌داری کل متمرکز می‌شود و همه پرداخت‌ها در حدود اعتبارات مصوب به موجب قانون انجام می‌گیرد.
اصل پنجاه و چهارم	دیوان محاسبات کشور مستقیماً زیر نظر مجلس شورای اسلامی می‌باشد. سازمان و اداره امور آن در تهران و مراکز استان‌ها به موجب قانون تعیین خواهد شد.
اصل پنجاه و پنجم	دیوان محاسبات به کلیه حساب‌های وزارتخانه‌ها، مؤسسات، شرکت‌های دولتی و سایر دستگاه‌هایی که به نحوی از انحاء از بودجه کل کشور استفاده می‌کنند به ترتیبی که قانون مقرر می‌دارد، رسیدگی یا حسابرسی می‌نماید که هیچ هزینه‌ای از اعتبارات مصوب تجاوز نکرده و هر وجهی در محل خود به مصرف رسیده باشد. دیوان محاسبات، حساب‌ها و اسناد و مدارک مربوطه را برابر قانون، جمع‌آوری و گزارش تفریغ بودجه هر سال را به انضمام نظرات خود به مجلس شورای اسلامی تسلیم می‌نماید. این گزارش باید در دسترس عموم گذاشته شود.
اصل پنجاه و ششم	حاکمیت مطلق بر جهان و انسان از آن خداست و هم او، انسان را بر سرنوشت اجتماعی خویش حاکم ساخته است. هیچ‌کس نمی‌تواند این حق الهی را از انسان سلب کند یا در خدمت منافع فرد یا گروهی خاص قرار دهد و ملت این حق خداداد را از طرقی که در اصول بعد می‌آید اعمال می‌کند.
اصل پنجاه و هفتم	قوای حاکم در جمهوری اسلامی ایران عبارتند از: قوه مقننه، قوه مجریه و قوه قضائیه که زیر نظر ولایت مطلقه امر و امامت امت بر طبق اصول آینده این قانون اعمال می‌گردند. این قوا مستقل از یکدیگرند.
اصل پنجاه و هشتم	اعمال قوه مقننه از طریق مجلس شورای اسلامی است که از نمایندگان منتخب مردم تشکیل می‌شود و مصوبات آن پس از طی مراحلی که در اصول بعد می‌آید برای اجرا به قوه مجریه و قضائیه ابلاغ می‌گردد.
اصل پنجاه و نهم	در مسائل بسیار مهم اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی ممکن است اعمال قوه مقننه از راه همه‌پرسی و مراجعه مستقیم به آراء مردم صورت گیرد. درخواست مراجعه به آراء عمومی باید به تصویب دو سوم مجموع نمایندگان مجلس برسد.
اصل شصتم	اعمال قوه مجریه جز در اموری که در این قانون مستقیماً بر عهده رهبری گذارده شده، از طریق رئیس جمهور و وزرا است.
اصل شصت و یکم	اعمال قوه قضائیه به وسیله دادگاه‌های دادگستری است که باید طبق موازین اسلامی تشکیل شود و به حل و فصل دعاوی و حفظ حقوق عمومی و گسترش و اجرای عدالت و اقامه حدود الهی بپردازد.
اصل شصت و دوم	مجلس شورای اسلامی از نمایندگان ملت که به طور مستقیم و با رأی مخفی انتخاب می‌شوند تشکیل می‌گردد. شرایط انتخاب‌کنندگان و انتخاب‌شوندگان و کیفیت انتخابات را قانون معین خواهد کرد.
اصل شصت و سوم	دوره نمایندگی مجلس شورای اسلامی چهار سال است. انتخابات هر دوره باید پیش از پایان دوره قبل برگزار شود به طوری که کشور در هیچ‌زمان بدون مجلس نباشد.
اصل شصت و چهارم	عده نمایندگان مجلس شورای اسلامی دویست و هفتاد نفر است و از تاریخ همه‌پرسی سال یک‌هزار و سیصد و شصت و هشت هجری شمسی پس از هر ده سال، با در نظر گرفتن عوامل انسانی، سیاسی، جغرافیایی و نظایر آنها حداکثر بیست نفر نماینده می‌تواند اضافه شود. زرتشتیان و کلیمیان هرکدام یک

	<p>نماینده و مسیحیان آشوری و کلدانی مجموعاً یک نماینده و مسیحیان ارمنی جنوب و شمال هرکدام یک نماینده انتخاب می‌کنند. محدوده حوزه‌های انتخابیه و تعداد نمایندگان را قانون معین می‌کند.</p>
اصل شصت و پنجم	<p>پس از برگزاری انتخابات، جلسات مجلس شورای اسلامی با حضور دو سوم مجموع نمایندگان رسمیت می‌یابد و تصویب طرح‌ها و لوایح طبق آیین‌نامه مصوب داخلی انجام می‌گیرد، مگر در مواردی که در قانون اساسی نصاب خاصی تعیین شده باشد. برای تصویب آیین‌نامه داخلی موافقت دو سوم حاضران لازم است.</p>
اصل شصت و ششم	<p>ترتیب انتخاب رئیس و هیئت رئیسه مجلس و تعداد کمیسیون‌ها و دوره تصدی آنها و امور مربوط به مذاکرات و انتظامات مجلس به‌وسیله آیین‌نامه داخلی مجلس معین می‌گردد.</p>
اصل شصت و هفتم	<p>نمایندگان باید در نخستین جلسه مجلس به ترتیب زیر سوگند یاد کنند و متن قسم‌نامه را امضاء نمایند:</p> <p>بسم الله الرحمن الرحيم</p> <p>«من در برابر قرآن مجید، به خدای قادر متعال سوگند یاد می‌کنم و با تکیه بر شرف انسانی خویش تعهد می‌نمایم که پاسدار حریم اسلام و نگاهبان دستاوردهای انقلاب اسلامی ملت ایران و مبانی جمهوری اسلامی باشم، ودیعه‌ای را که ملت به ما سپرده به عنوان امینی عادل پاسداری کنم و در انجام وظایف و کالت، امانت و تقوا را رعایت نمایم و همواره به استقلال و اعتلای کشور و حفظ حقوق ملت و خدمت به مردم پایبند باشم، از قانون اساسی دفاع کنم و در گفته‌ها و نوشته‌ها و اظهارنظرها، استقلال کشور و آزادی مردم و تأمین مصالح آنها را مدنظر داشته باشم.»</p> <p>نمایندگان اقلیت‌های دینی این سوگند را با ذکر کتاب آسمانی خود یاد خواهند کرد.</p> <p>نمایندگانی که در جلسه نخست شرکت ندارند باید در اولین جلسه‌ای که حضور پیدا می‌کنند مراسم سوگند را به‌جای آورند.</p>
اصل شصت و هشتم	<p>در زمان جنگ و اشغال نظامی کشور به پیشنهاد رئیس‌جمهور و تصویب سه چهارم مجموع نمایندگان و تأیید شورای نگهبان انتخابات نقاط اشغال شده یا تمامی مملکت برای مدت معینی متوقف می‌شود و در صورت عدم تشکیل مجلس جدید، مجلس سابق همچنان به کار خود ادامه خواهد داد.</p>
اصل شصت و نهم	<p>مذاکرات مجلس شورای اسلامی باید علنی باشد و گزارش کامل آن از طریق رادیو و روزنامه رسمی برای اطلاع عموم منتشر شود. در شرایط اضطراری، در صورتی که رعایت امنیت کشور ایجاب کند، به تقاضای رئیس‌جمهور یا یکی از وزرا یا ده نفر از نمایندگان، جلسه غیرعلنی تشکیل می‌شود. مصوبات جلسه غیرعلنی در صورتی معتبر است که با حضور شورای نگهبان به تصویب سه چهارم مجموع نمایندگان برسد. گزارش و مصوبات این جلسات باید پس از برطرف شدن شرایط اضطراری برای اطلاع عموم منتشر گردد.</p>
اصل هفتادم	<p>رئیس‌جمهور و معاونان او و وزیران به اجتماع یا به انفراد حق شرکت در جلسات علنی مجلس را دارند و می‌توانند مشاوران خود را همراه داشته باشند و در صورتی که نمایندگان لازم بدانند، وزرا مکلف به حضورند و هرگاه تقاضا کنند مطالبشان استماع می‌شود.</p>
اصل هفتاد و یکم	<p>مجلس شورای اسلامی در عموم مسائل در حدود مقرر در قانون اساسی می‌تواند قانون وضع کند.</p>

اصل هفتاد و دوم	مجلس شورای اسلامی نمی‌تواند قوانینی وضع کند که با اصول و احکام مذهب رسمی کشور یا قانون اساسی مغایرت داشته باشد. تشخیص این امر به ترتیبی که در اصل نود و ششم آمده بر عهده شورای نگهبان است.
اصل هفتاد و سوم	شرح و تفسیر قوانین عادی در صلاحیت مجلس شورای اسلامی است. مفاد این اصل مانع از تفسیری که دادرسان، در مقام تمیز حق از قوانین می‌کنند نیست.
اصل هفتاد و چهارم	لوائح قانونی پس از تصویب هیئت وزیران به مجلس تقدیم می‌شود و طرح‌های قانونی به پیشنهاد حداقل پانزده نفر از نمایندگان، در مجلس شورای اسلامی قابل طرح است.
اصل هفتاد و پنجم	طرح‌های قانونی و پیشنهادهای و اصلاحاتی که نمایندگان در خصوص لوایح قانونی عنوان می‌کنند و به تقلیل درآمد عمومی یا افزایش هزینه عمومی می‌انجامد، در صورتی قابل طرح در مجلس است که در آن طریق جبران کاهش درآمد یا تأمین هزینه جدید نیز معلوم شده باشد.
اصل هفتاد و ششم	مجلس شورای اسلامی حق تحقیق و تفحص در تمام امور کشور را دارد.
اصل هفتاد و هفتم	عهدنامه‌ها، مقاوله‌نامه‌ها، قراردادها و موافقتنامه‌های بین‌المللی باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد.
اصل هفتاد و هشتم	هرگونه تغییر در خطوط مرزی ممنوع است مگر اصلاحات جزئی با رعایت مصالح کشور، به شرط اینکه یک‌طرفه نباشد و به استقلال و تمامیت ارضی کشور لطمه نزند و به تصویب چهارپنجم مجموع نمایندگان مجلس شورای اسلامی برسد.
اصل هفتاد و نهم	برقراری حکومت نظامی ممنوع است. در حالت جنگ و شرایط اضطراری نظیر آن، دولت حق دارد با تصویب مجلس شورای اسلامی موقتاً محدودیت‌های ضروری را برقرار نماید، ولی مدت آن به هر حال نمی‌تواند بیش از سی روز باشد و در صورتی که ضرورت همچنان باقی باشد دولت موظف است مجدداً از مجلس کسب مجوز کند.
اصل هشتادم	گرفتن و دادن وام یا کمک‌های بدون عوض داخلی و خارجی از طرف دولت باید با تصویب مجلس شورای اسلامی باشد.
اصل هشتاد و یکم	دادن امتیاز تشکیل شرکت‌ها و مؤسسات در امور تجاری و صنعتی و کشاورزی و معادن و خدمات به خارجیان مطلقاً ممنوع است.
اصل هشتاد و دوم	استخدام کارشناسان خارجی از طرف دولت ممنوع است، مگر در موارد ضرورت با تصویب مجلس شورای اسلامی.
اصل هشتاد و سوم	بناها و اموال دولتی که از نفایس ملی باشد قابل انتقال به غیر نیست مگر با تصویب مجلس شورای اسلامی، آن هم در صورتی که از نفایس منحصر به فرد نباشد.
اصل هشتاد و چهارم	هر نماینده در برابر تمام ملت مسئول است و حق دارد در همه مسائل داخلی و خارجی کشور اظهار نظر نماید.
اصل هشتاد و پنجم	سیمت نمایندگی قائم به شخص است و قابل واگذاری به دیگری نیست. مجلس نمی‌تواند اختیار قانون‌گذاری را به شخص یا هیئتی واگذار کند ولی در موارد ضروری می‌تواند اختیار وضع بعضی از قوانین را با رعایت اصل هفتاد و دوم به کمیسیون‌های داخلی خود تفویض کند. در این صورت این

	<p>قوانین در مدتی که مجلس تعیین می‌نماید به صورت آزمایشی اجرا می‌شود و تصویب نهایی آنها با مجلس خواهد بود. همچنین مجلس شورای اسلامی می‌تواند تصویب دائمی اساسنامه سازمان‌ها، شرکت‌ها، مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت را با رعایت اصل هفتاد و دوم به کمیسیون‌های ذی‌ربط واگذار کند و یا اجازه تصویب آنها را به دولت بدهد. در این صورت مصوبات دولت نباید با اصول و احکام مذهب رسمی کشور و یا قانون اساسی مغایرت داشته باشد. تشخیص این امر به ترتیب مذکور در اصل نود و ششم با شورای نگهبان است. علاوه بر این، مصوبات دولت نباید مخالف قوانین و مقررات عمومی کشور باشد و به منظور بررسی و اعلام عدم مغایرت آنها با قوانین مزبور باید ضمن ابلاغ برای اجرا به اطلاع رئیس مجلس شورای اسلامی برسد.</p>
<p>اصل هشتماد و ششم</p>	<p>نمایندگان مجلس در مقام ایفای وظایف نمایندگی در اظهار نظر و رأی خود کاملاً آزادند و نمی‌توان آنها را به سبب نظراتی که در مجلس اظهار کرده‌اند یا آرای که در مقام ایفای وظایف نمایندگی خود داده‌اند تعقیب یا توقیف کرد.</p>
<p>اصل هشتماد و هفتم</p>	<p>رئیس جمهور برای هیئت وزیران پس از تشکیل و پیش از هر اقدام دیگر باید از مجلس رأی اعتماد بگیرد. در دوران تصدی نیز در مورد مسائل مهم و مورد اختلاف می‌تواند از مجلس برای هیئت وزیران تقاضای رأی اعتماد کند.</p>
<p>اصل هشتماد و هشتم</p>	<p>در هر مورد که حداقل یک چهارم کل نمایندگان مجلس شورای اسلامی از رئیس جمهور و یا هر یک از نمایندگان از وزیر مسئول، درباره یکی از وظایف آنان سؤال کنند، رئیس جمهور یا وزیر موظف است در مجلس حاضر شود و به سؤال جواب دهد و این جواب نباید در مورد رئیس جمهور بیش از یک ماه و در مورد وزیر بیش از ده روز به تأخیر افتد مگر با عذر موجه به تشخیص مجلس شورای اسلامی.</p>
<p>اصل هشتماد و نهم</p>	<p>۱- نمایندگان مجلس شورای اسلامی می‌توانند در مواردی که لازم می‌دانند هیئت وزیران یا هر یک از وزرا را استیضاح کنند. استیضاح وقتی قابل طرح در مجلس است که با امضای حداقل ده نفر از نمایندگان به مجلس تقدیم شود. هیئت وزیران یا وزیر مورد استیضاح باید ظرف مدت ده روز پس از طرح آن در مجلس حاضر شود و به آن پاسخ گوید و از مجلس رأی اعتماد بخواهد. در صورت عدم حضور هیئت وزیران یا وزیر برای پاسخ، نمایندگان مزبور درباره استیضاح خود توضیحات لازم را می‌دهند و در صورتی که مجلس مقتضی بداند اعلام رأی عدم اعتماد خواهد کرد. اگر مجلس رأی اعتماد نداد هیئت وزیران یا وزیر مورد استیضاح عزل می‌شود. در هر دو صورت وزرای مورد استیضاح نمی‌توانند در هیئت وزیرانی که بلافاصله بعد از آن تشکیل می‌شود عضویت پیدا کنند^۲- در صورتی که حداقل یک سوم از نمایندگان مجلس شورای اسلامی رئیس جمهور را در مقام اجرای وظایف مدیریت قوه مجریه و اداره امور اجرایی کشور مورد استیضاح قرار دهند، رئیس جمهور باید ظرف مدت یک ماه پس از طرح آن در مجلس حاضر شود و در خصوص مسائل مطرح شده توضیحات کافی بدهد. در صورتی که پس از بیانات نمایندگان مخالف و موافق و پاسخ رئیس جمهور، اکثریت دو سوم کل نمایندگان به عدم کفایت رئیس جمهور رأی دادند مراتب جهت اجرای بند ده اصل یکصد و دهم به اطلاع مقام رهبری می‌رسد...</p>
<p>اصل نودم</p>	<p>هر کس شکایتی از طرز کار مجلس یا قوه مجریه یا قوه قضائیه داشته باشد، می‌تواند شکایت خود را کتباً به مجلس شورای اسلامی عرضه کند. مجلس موظف است به این شکایات رسیدگی کند و پاسخ کافی دهد و در مواردی که شکایت به قوه مجریه و یا قوه قضائیه مربوط است رسیدگی و پاسخ کافی</p>

	از آنها بخواهد و در مدت متناسب نتیجه را اعلام نماید و در موردی که مربوط به عموم باشد به اطلاع عامه برساند.
اصل نود و یکم	به منظور پاسداری از احکام اسلام و قانون اساسی از نظر عدم مغایرت مصوبات مجلس شورای اسلامی با آنها، شورایی به نام شورای نگهبان با ترکیب زیر تشکیل می‌شود: ۱- شش نفر از فقهای عادل و آگاه به مقتضیات زمان و مسائل روز. انتخاب این عده با مقام رهبری است. ۲- شش نفر حقوقدان، در رشته‌های مختلف حقوقی، از میان حقوقدانان مسلمانی که به‌وسیله رئیس قوه قضائیه به مجلس شورای اسلامی معرفی می‌شوند و با رأی مجلس انتخاب می‌گردند.
اصل نود و دوم	اعضای شورای نگهبان برای مدت شش سال انتخاب می‌شوند ولی در نخستین دوره پس از گذشتن سه سال، نیمی از اعضای هر گروه به قید قرعه تغییر می‌یابند و اعضای تازه‌ای به جای آنها انتخاب می‌شوند.
اصل نود و سوم	مجلس شورای اسلامی بدون وجود شورای نگهبان اعتبار قانونی ندارد مگر در مورد تصویب اعتبارنامه نمایندگان و انتخاب شش نفر حقوقدان اعضای شورای نگهبان.
اصل نود و چهارم	کلیه مصوبات مجلس شورای اسلامی باید به شورای نگهبان فرستاده شود. شورای نگهبان موظف است آن را حداکثر ظرف ده روز از تاریخ وصول از نظر انطباق بر موازین اسلام و قانون اساسی مورد بررسی قرار دهد و چنانچه آن را مغایر ببیند برای تجدیدنظر به مجلس بازگرداند. در غیر این صورت مصوبه قابل اجرا است.
اصل نود و پنجم	در مواردی که شورای نگهبان مدت ده روز را برای رسیدگی و اظهار نظر نهایی کافی نداند، می‌تواند از مجلس شورای اسلامی حداکثر برای ده روز دیگر با ذکر دلیل خواستار تمدید وقت شود.
اصل نود و ششم	تشخیص عدم مغایرت مصوبات مجلس شورای اسلامی با احکام اسلام با اکثریت فقهای شورای نگهبان و تشخیص عدم تعارض آنها با قانون اساسی بر عهده اکثریت همه اعضای شورای نگهبان است.
اصل نود و هفتم	اعضای شورای نگهبان به منظور تسریع در کار می‌توانند هنگام مذاکره درباره لایحه یا طرح قانونی در مجلس حاضر شوند و مذاکرات را استماع کنند. اما وقتی طرح یا لایحه‌ای فوری در دستور کار مجلس قرار گیرد، اعضای شورای نگهبان باید در مجلس حاضر شوند و نظر خود را اظهار نمایند.
اصل نود و هشتم	تفسیر قانون اساسی به عهده شورای نگهبان است که با تصویب سه چهارم آنان انجام می‌شود.
اصل نود و نهم	شورای نگهبان نظارت بر انتخابات مجلس خبرگان رهبری، ریاست جمهوری، مجلس شورای اسلامی و مراجعه به آراء عمومی و همه‌پرسی را بر عهده دارد.
اصل یکصدم	برای پیشبرد سریع برنامه‌های اجتماعی، اقتصادی، عمرانی، بهداشتی، فرهنگی، آموزشی و سایر امور رفاهی از طریق همکاری مردم با توجه به مقتضیات محلی، اداره امور هر روستا، بخش، شهر، شهرستان یا استان با نظارت شورایی به نام شورای ده، بخش، شهر، شهرستان یا استان صورت می‌گیرد که اعضای آن را مردم همان محل انتخاب می‌کنند. شرایط انتخاب‌کنندگان و انتخاب‌شوندگان و حدود وظایف و اختیارات و نحوه انتخاب و نظارت شوراهای مذکور و سلسله مراتب آنها را که باید با رعایت اصول

	وحدت ملی و تمامیت ارضی و نظام جمهوری اسلامی و تابعیت حکومت مرکزی باشد قانون معین می‌کند.
اصل یکصد و یکم	به منظور جلوگیری از تبعیض و جلب همکاری در تهیه برنامه‌های عمرانی و رفاهی استان‌ها و نظارت بر اجرای هماهنگ آنها، شورای عالی استان‌ها مرکب از نمایندگان شوراهای استان‌ها تشکیل می‌شود. نحوه تشکیل و وظایف این شورا را قانون معین می‌کند.
اصل یکصد و دوم	شورای عالی استان‌ها حق دارد در حدود وظایف خود طرح‌هایی تهیه و مستقیماً یا از طریق دولت به مجلس شورای اسلامی پیشنهاد کند. این طرح‌ها باید در مجلس مورد بررسی قرار گیرد.
اصل یکصد و سوم	استانداران، فرمانداران، بخشداران و سایر مقامات کشوری که از طرف دولت تعیین می‌شوند، در حدود اختیارات شوراها ملزم به رعایت تصمیمات آنها هستند.
اصل یکصد و چهارم	به منظور تأمین قسط اسلامی و همکاری در تهیه برنامه‌ها و ایجاد هماهنگی در پیشرفت امور در واحدهای تولیدی، صنعتی و کشاورزی، شوراهایی مرکب از نمایندگان کارگران و دهقانان و دیگر کارکنان و مدیران، و در واحدهای آموزشی، اداری، خدماتی و مانند اینها شوراهایی مرکب از نمایندگان اعضای این واحدها تشکیل می‌شود. چگونگی تشکیل این شوراها و حدود وظایف و اختیارات آنها را قانون معین می‌کند.
اصل یکصد و پنجم	تصمیمات شوراها نباید مخالف موازین اسلام و قوانین کشور باشد.
اصل یکصد و ششم	انحلال شوراها جز در صورت انحراف از وظایف قانونی ممکن نیست. مرجع تشخیص انحراف و ترتیب انحلال شوراها و طرز تشکیل مجدد آنها را قانون معین می‌کند. شورا در صورت اعتراض به انحلال حق دارد به دادگاه صالح شکایت کند و دادگاه موظف است خارج از نوبت به آن رسیدگی کند.
اصل یکصد و هفتم	پس از مرجع عالی قدر تقلید و رهبر کبیر انقلاب جهانی اسلام و بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران حضرت آیت‌الله‌العظمی امام خمینی «قدس سره الشریف» که از طرف اکثریت قاطع مردم به مرجعیت و رهبری شناخته و پذیرفته شدند، تعیین رهبر به عهده خبرگان منتخب مردم است. خبرگان رهبری درباره همه فقههای واجد شرایط مذکور در اصول پنجم و یکصد و نهم بررسی و مشورت می‌کنند. هرگاه یکی از آنان را اعلم به احکام و موضوعات فقهی یا مسائل سیاسی و اجتماعی یا دارای مقبولیت عامه یا واجد برجستگی خاص در یکی از صفات مذکور در اصل یکصد و نهم تشخیص دهند او را به رهبری انتخاب می‌کنند و در غیر این صورت یکی از آنان را به عنوان رهبر انتخاب و معرفی می‌نمایند. رهبر منتخب خبرگان، ولایت امر و همه مسئولیت‌های ناشی از آن را بر عهده خواهد داشت. رهبر در برابر قوانین با سایر افراد کشور مساوی است.
اصل یکصد و هشتم	قانون مربوط به تعداد و شرایط خبرگان، کیفیت انتخاب آنها و آیین‌نامه داخلی جلسات آنان برای نخستین دوره باید به‌وسیله فقههای اولین شورای نگهبان تهیه و با اکثریت آرای آنان تصویب شود و به تصویب نهایی رهبر انقلاب برسد. از آن پس هرگونه تغییر و تجدیدنظر در این قانون و تصویب سایر مقررات مربوط به وظایف خبرگان، در صلاحیت خود آنان است.
اصل یکصد و نهم	شرایط و صفات رهبر: ۱- صلاحیت علمی لازم برای افتاء در ابواب مختلف فقه ۲- عدالت و تقوای لازم برای رهبری امت اسلام

	<p>۳- بینش صحیح سیاسی و اجتماعی، تدبیر، شجاعت، مدیریت و قدرت کافی برای رهبری. در صورت تعدد واجدین شرایط فوق، شخصی که دارای بینش فقهی و سیاسی قوی تر باشد مقدم است.</p>
<p>اصل یکصد و دهم</p>	<p>وظایف و اختیارات رهبر:</p> <p>۱- تعیین سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام</p> <p>۲- نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام</p> <p>۳- فرمان همه‌پرسی</p> <p>۴- فرماندهی کل نیروهای مسلح</p> <p>۵- اعلان جنگ و صلح و بسیج نیروها</p> <p>۶- نصب و عزل و قبول استعفاء:</p> <p>الف- فقهای شورای نگهبان</p> <p>ب- عالی‌ترین مقام قوه قضائیه</p> <p>ج- رئیس سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران</p> <p>د- رئیس ستاد مشترک</p> <p>ه- فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی</p> <p>و- فرماندهان عالی نیروهای نظامی و انتظامی</p> <p>۷- حل اختلاف و تنظیم روابط قوای سه‌گانه</p> <p>۸- حل معضلات نظام که از طرق عادی قابل حل نیست، از طریق مجمع تشخیص مصلحت نظام</p> <p>۹- امضاء حکم ریاست جمهوری پس از انتخاب مردم- صلاحیت داوطلبان ریاست جمهوری از جهت دارا بودن شرایطی که در این قانون می‌آید، باید قبل از انتخابات به تأیید شورای نگهبان و در دوره اول به تأیید رهبری برسد.</p> <p>۱۰- عزل رئیس‌جمهور با در نظر گرفتن مصالح کشور پس از حکم دیوان عالی کشور به تخلف وی از وظایف قانونی، یا رأی مجلس شورای اسلامی به عدم کفایت وی بر اساس اصل هشتاد و نهم</p> <p>۱۱- عفو یا تخفیف مجازات محکومین در حدود موازین اسلامی پس از پیشنهاد رئیس قوه قضائیه.</p> <p>رهبر می‌تواند بعضی از وظایف و اختیارات خود را به شخص دیگری تفویض کند.</p>
<p>اصل یکصد و یازدهم</p>	<p>هرگاه رهبر از انجام وظایف قانونی خود ناتوان شود، یا فاقد یکی از شرایط مذکور در اصول پنجم و یکصد و نهم گردد، یا معلوم شود از آغاز فاقد بعضی از شرایط بوده است، از مقام خود برکنار خواهد شد. تشخیص این امر به عهده خبرگان مذکور در اصل یکصد و هشتم می‌باشد.</p> <p>در صورت فوت یا کناره‌گیری یا عزل رهبر، خبرگان موظفند در اسرع وقت نسبت به تعیین و معرفی رهبر جدید اقدام نمایند. تا هنگام معرفی رهبر، شورایی مرکب از رئیس‌جمهور، رئیس قوه قضائیه و یکی از فقهای شورای نگهبان به انتخاب مجمع تشخیص مصلحت نظام، همه وظایف رهبری را به طور موقت به عهده می‌گیرد و چنانچه در این مدت یکی از آنان به هر دلیل نتواند انجام وظیفه نماید، فرد دیگری به انتخاب مجمع، با حفظ اکثریت فقها در شورا، به جای وی منصوب می‌گردد. این شورا در</p>

	<p>خصوص وظایف بندهای (۱) و (۳) و (۵) و (۱۰) و قسمت‌های (د) و (ه) و (و) بند (۶) اصل یکصد و دهم، پس از تصویب سه‌چهارم اعضاء مجمع تشخیص مصلحت نظام اقدام می‌کند.</p> <p>هرگاه رهبر بر اثر بیماری یا حادثه دیگری موقتاً از انجام وظایف رهبری ناتوان شود، در این مدت شورای مذکور در این اصل وظایف او را عهده‌دار خواهد بود.</p>
<p>اصل یکصد و دوازدهم</p>	<p>مجمع تشخیص مصلحت نظام برای تشخیص مصلحت در مواردی که مصوبه مجلس شورای اسلامی را شورای نگهبان خلاف موازین شرع و یا قانون اساسی بداند و مجلس با در نظر گرفتن مصلحت نظام، نظر شورای نگهبان را تأمین نکند و مشاوره در اموری که رهبری به آنان ارجاع می‌دهد و سایر وظایفی که در این قانون ذکر شده است به دستور رهبری تشکیل می‌شود. اعضاء ثابت و متغیر این مجمع را مقام رهبری تعیین می‌نماید. مقررات مربوط به مجمع توسط خود اعضاء تهیه و تصویب و به تأیید مقام رهبری خواهد رسید.</p>
<p>اصل یکصد و سیزدهم</p>	<p>پس از مقام رهبری، رئیس جمهور عالی‌ترین مقام رسمی کشور است و مسئولیت اجرای قانون اساسی و ریاست قوه مجریه را جز در اموری که مستقیماً به رهبری مربوط می‌شود، بر عهده دارد.</p>
<p>اصل یکصد و چهاردهم</p>	<p>رئیس جمهور برای مدت چهار سال با رأی مستقیم مردم انتخاب می‌شود و انتخاب مجدد او به صورت متوالی تنها برای یک دوره بلامانع است.</p>
<p>اصل یکصد و پانزدهم</p>	<p>رئیس جمهور باید از میان رجال مذهبی و سیاسی که واجد شرایط زیر باشند انتخاب گردد:</p> <p>ایرانی‌الاصل، تابع ایران، مدیر و مدبر، دارای حُسن سابقه و امانت و تقوی، مؤمن و معتقد به مبانی جمهوری اسلامی ایران و مذهب رسمی کشور.</p>
<p>اصل یکصد و شانزدهم</p>	<p>نامزدهای ریاست جمهوری باید قبل از شروع انتخابات آمادگی خود را رسماً اعلام کنند. نحوه برگزاری انتخاب رئیس جمهوری را قانون معین می‌کند.</p>
<p>اصل یکصد و هفدهم</p>	<p>رئیس جمهور با اکثریت مطلق آراء شرکت‌کنندگان، انتخاب می‌شود، ولی هرگاه در دور نخست هیچ‌یک از نامزدها چنین اکثریتی بدست نیاورد، روز جمعه هفته بعد برای بار دوم رأی گرفته می‌شود. در دور دوم تنها دو نفر از نامزدها که در دور نخست آراء بیشتری داشته‌اند شرکت می‌کنند، ولی اگر بعضی از نامزدهای دارنده آراء بیشتر، از شرکت در انتخابات منصرف شوند، از میان بقیه، دو نفر که در دور نخست بیش از دیگران رأی داشته‌اند برای انتخاب مجدد معرفی می‌شوند.</p>
<p>اصل یکصد و هجدهم</p>	<p>مسئولیت نظارت بر انتخابات ریاست جمهوری طبق اصل نود و نهم بر عهده شورای نگهبان است، ولی قبل از تشکیل نخستین شورای نگهبان بر عهده انجمن نظارتی است که قانون تعیین می‌کند.</p>
<p>اصل یکصد و نوزدهم</p>	<p>انتخاب رئیس جمهور جدید باید حداقل یک ماه پیش از پایان دوره ریاست جمهوری قبلی انجام شده باشد و در فاصله انتخاب رئیس جمهور جدید و پایان دوره ریاست جمهوری سابق، رئیس جمهور پیشین وظایف رئیس جمهوری را انجام می‌دهد.</p>
<p>اصل یکصد و بیستم</p>	<p>هرگاه در فاصله ده روز پیش از رأی‌گیری یکی از نامزدهایی که صلاحیت او طبق این قانون احراز شده فوت کند، انتخابات به مدت دو هفته به تأخیر می‌افتد. اگر در فاصله دور نخست و دور دوم نیز یکی از دو نفر حائز اکثریت دور نخست فوت کند، مهلت انتخابات برای دو هفته تمدید می‌شود.</p>
<p>اصل یکصد و بیست و یکم</p>	<p>رئیس جمهور در مجلس شورای اسلامی در جلسه‌ای که با حضور رئیس قوه قضائیه و اعضای شورای نگهبان تشکیل می‌شود به ترتیب زیر سوگند یاد می‌کند و سوگندنامه را امضاء می‌نماید: «بسم الله</p>

	<p>الرحمن الرحیم. من به عنوان رئیس جمهور در پیشگاه قرآن کریم و در برابر ملت ایران به خداوند قادر متعال سوگند یاد می‌کنم که پاسدار مذهب رسمی و نظام جمهوری اسلامی و قانون اساسی کشور باشم و همه استعداد و صلاحیت خویش را در راه ایفای مسئولیت‌هایی که بر عهده گرفته‌ام به کار گیرم و خود را وقف خدمت به مردم و اعتلای کشور، ترویج دین و اخلاق، پشتیبانی از حق و گسترش عدالت سازم و از هرگونه خودکامگی بپرهیزم و از آزادی و حرمت اشخاص و حقوقی که قانون اساسی برای ملت شناخته است حمایت کنم. در حراست از مرزها و استقلال سیاسی و اقتصادی و فرهنگی کشور از هیچ اقدامی دریغ نورزم و با استعانت از خداوند و پیروی از پیامبر اسلام و ائمه اطهار علیهم‌السلام قدرتی را که ملت به عنوان امانتی مقدس به من سپرده است همچون امینی پارسا و فداکار نگاهدار باشم و آن را به منتخب ملت پس از خود بسپارم».</p>
<p>اصل یکصد و بیست و دوم</p>	<p>رئیس جمهور در حدود اختیارات و وظایفی که به موجب قانون اساسی و یا قوانین عادی به عهده دارد در برابر ملت و رهبر و مجلس شورای اسلامی مسئول است.</p>
<p>اصل یکصد و بیست و سوم</p>	<p>رئیس جمهور موظف است مصوبات مجلس یا نتیجه همه‌پرسی را پس از طی مراحل قانونی و ابلاغ به وی امضاء کند و برای اجرا در اختیار مسئولان بگذارد.</p>
<p>اصل یکصد و بیست و چهارم</p>	<p>رئیس جمهور می‌تواند برای انجام وظایف قانونی خود معاونانی داشته باشد. معاون اول رئیس جمهور با موافقت وی اداره هیئت وزیران و مسئولیت هماهنگی سایر معاونت‌ها را به عهده خواهد داشت.</p>
<p>اصل یکصد و بیست و پنجم</p>	<p>امضای عهدنامه‌ها، مقاوله‌نامه‌ها، موافقتنامه‌ها و قراردادهای دولت ایران با سایر دولت‌ها و همچنین امضای پیمان‌های مربوط به اتحادیه‌های بین‌المللی پس از تصویب مجلس شورای اسلامی با رئیس جمهور یا نماینده قانونی او است.</p>
<p>اصل یکصد و بیست و ششم</p>	<p>رئیس جمهور مسئولیت امور برنامه و بودجه و امور اداری و استخدامی کشور را مستقیماً بر عهده دارد و می‌تواند اداره آنها را به عهده دیگری بگذارد.</p>
<p>اصل یکصد و بیست و هفتم</p>	<p>رئیس جمهور می‌تواند در موارد خاص، برحسب ضرورت با تصویب هیئت وزیران، نماینده یا نمایندگان ویژه با اختیارات مشخص تعیین نماید. در این موارد تصمیمات نماینده یا نمایندگان مذکور در حکم تصمیمات رئیس جمهور و هیئت وزیران خواهد بود.</p>
<p>اصل یکصد و بیست و هشتم</p>	<p>سفیران به پیشنهاد وزیر امور خارجه و تصویب رئیس جمهور تعیین می‌شوند. رئیس جمهور استوارنامه سفیران را امضاء می‌کند و استوارنامه سفیران کشورهای دیگر را می‌پذیرد.</p>
<p>اصل یکصد و بیست و نهم</p>	<p>اعطای نشان‌های دولتی با رئیس جمهور است.</p>
<p>اصل یکصد و سی ام</p>	<p>رئیس جمهور استعفای خود را به رهبر تقدیم می‌کند و تا زمانی که استعفای او پذیرفته نشده است به انجام وظایف خود ادامه می‌دهد.</p>
<p>اصل یکصد و سی و یکم</p>	<p>در صورت فوت، عزل، استعفاء، غیبت یا بیماری بیش از دو ماه رئیس جمهور و یا در موردی که مدت ریاست جمهوری پایان یافته و رئیس جمهور جدید بر اثر موانعی هنوز انتخاب نشده و یا امور دیگری از این قبیل، معاون اول رئیس جمهور با موافقت رهبری، اختیارات و مسئولیت‌های وی را بر عهده می‌گیرد و شورایی متشکل از رئیس مجلس و رئیس قوه قضائیه و معاون اول رئیس جمهور موظف است ترتیبی</p>

	<p>دهد که حداکثر ظرف مدت پنجاه روز رئیس جمهور جدید انتخاب شود. در صورت فوت معاون اول و یا امور دیگری که مانع انجام وظایف وی گردد و نیز در صورتی که رئیس جمهور، معاون اول نداشته باشد مقام رهبری فرد دیگری را به جای او منصوب می کند.</p>
<p>اصل یکصد و سی و دوم</p>	<p>در مدتی که اختیارات و مسئولیت های رئیس جمهور بر عهده معاون اول یا فرد دیگری است که به موجب اصل یکصد و سی و یکم منصوب می گردد، وزرا را نمی توان استیضاح کرد یا به آنان رأی عدم اعتماد داد و نیز نمی توان برای تجدیدنظر در قانون اساسی و یا امر همه پرسی اقدام نمود.</p>
<p>اصل یکصد و سی و سوم</p>	<p>وزرا توسط رئیس جمهور تعیین و برای گرفتن رأی اعتماد به مجلس معرفی می شوند. با تغییر مجلس، گرفتن رأی اعتماد جدید برای وزرا لازم نیست. تعداد وزیران و حدود اختیارات هر یک از آنان را قانون معین می کند.</p>
<p>اصل یکصد و سی و چهارم</p>	<p>ریاست هیئت وزیران با رئیس جمهور است که بر کار وزیران نظارت دارد و با اتخاذ تدابیر لازم به هماهنگ ساختن تصمیم های وزیران و هیئت دولت می پردازد و با همکاری وزیران، برنامه و خط مشی دولت را تعیین و قوانین را اجرا می کند.</p> <p>در موارد اختلاف نظر و یا تداخل در وظایف قانونی دستگاه های دولتی در صورتی که نیاز به تفسیر یا تغییر قانون نداشته باشد، تصمیم هیئت وزیران که به پیشنهاد رئیس جمهور اتخاذ می شود لازم الاجرا است.</p> <p>رئیس جمهور در برابر مجلس، مسئول اقدامات هیئت وزیران است.</p>
<p>اصل یکصد و سی و پنجم</p>	<p>وزرا تا زمانی که عزل نشده اند و یا بر اثر استیضاح یا درخواست رأی اعتماد، مجلس به آنها رأی عدم اعتماد نداده است در سِمَت خود باقی می مانند. استعفای هیئت وزیران یا هر یک از آنان به رئیس جمهور تسلیم می شود و هیئت وزیران تا تعیین دولت جدید به وظایف خود ادامه خواهند داد. رئیس جمهور می تواند برای وزارتخانه هایی که وزیر ندارند حداکثر برای مدت سه ماه سرپرست تعیین نماید.</p>
<p>اصل یکصد و سی و ششم</p>	<p>رئیس جمهور می تواند وزرا را عزل کند و در این صورت باید برای وزیر یا وزیران جدید از مجلس رأی اعتماد بگیرد، و در صورتی که پس از ابراز اعتماد مجلس به دولت نیمی از هیئت وزیران تغییر نماید باید مجدداً از مجلس شورای اسلامی برای هیئت وزیران تقاضای رأی اعتماد کند.</p>
<p>اصل یکصد و سی و هفتم</p>	<p>هر یک از وزیران، مسئول وظایف خاص خویش در برابر رئیس جمهور و مجلس است و در اموری که به تصویب هیئت وزیران می رسد مسئول اعمال دیگران نیز هست.</p>
<p>اصل یکصد و سی و هشتم</p>	<p>علاوه بر مواردی که هیئت وزیران یا وزیری مأمور تدوین آیین نامه های اجرایی قوانین می شود، هیئت وزیران حق دارد برای انجام وظایف اداری و تأمین اجرای قوانین و تنظیم سازمان های اداری به وضع تصویب نامه و آیین نامه بپردازد. هر یک از وزیران نیز در حدود وظایف خویش و مصوبات هیئت وزیران حق وضع آیین نامه و صدور بخشنامه را دارد، ولی مفاد این مقررات نباید با متن و روح قوانین مخالف باشد. دولت می تواند تصویب برخی از امور مربوط به وظایف خود را به کمیسیون های متشکل از چند وزیر واگذار نماید. مصوبات این کمیسیون ها در محدوده قوانین پس از تأیید رئیس جمهور لازم الاجرا است. تصویب نامه ها و آیین نامه های دولت و مصوبات کمیسیون های مذکور در این اصل، ضمن ابلاغ برای اجرا به اطلاع رئیس مجلس شورای اسلامی می رسد تا در صورتی که آنها را بر خلاف قوانین بیابد با ذکر دلیل برای تجدیدنظر به هیئت وزیران بفرستد.</p>

<p>اصل یکصد و سی و نهم</p>	<p>صلح دعاوی راجع به اموال عمومی و دولتی یا ارجاع آن به داوری در هر مورد، موکول به تصویب هیئت وزیران است و باید به اطلاع مجلس برسد. در مواردی که طرف دعوی خارجی باشد و در موارد مهم داخلی باید به تصویب مجلس نیز برسد. موارد مهم را قانون تعیین می کند.</p>
<p>اصل یکصد و چهارم</p>	<p>رسیدگی به اتهام رئیس جمهور و معاونان او و وزیران در مورد جرایم عادی با اطلاع مجلس شورای اسلامی در دادگاه های عمومی دادگستری انجام می شود.</p>
<p>اصل یکصد و چهارم و یکم</p>	<p>رئیس جمهور، معاونان رئیس جمهور، وزیران و کارمندان دولت نمی توانند بیش از یک شغل دولتی داشته باشند و داشتن هر نوع شغل دیگر در مؤسساتی که تمام یا قسمتی از سرمایه آن متعلق به دولت یا مؤسسات عمومی است و نمایندگی مجلس شورای اسلامی و وکالت دادگستری و مشاوره حقوقی و نیز ریاست و مدیریت عامل یا عضویت در هیئت مدیره انواع مختلف شرکت های خصوصی، جز شرکت های تعاونی ادارات و مؤسسات برای آنان ممنوع است. سِمَت های آموزشی در دانشگاه ها و مؤسسات تحقیقاتی از این حکم مستثنی است.</p>
<p>اصل یکصد و چهارم و دوم</p>	<p>دارایی رهبر، رئیس جمهور، معاونان رئیس جمهور، وزیران و همسر و فرزندان آنان قبل و بعد از خدمت، توسط رئیس قوه قضائیه رسیدگی می شود که بر خلاف حق افزایش نیافته باشد.</p>
<p>اصل یکصد و چهارم و سوم</p>	<p>ارتش جمهوری اسلامی ایران پاسداری از استقلال و تمامیت ارضی و نظام جمهوری اسلامی کشور را بر عهده دارد.</p>
<p>اصل یکصد و چهارم و چهارم</p>	<p>ارتش جمهوری اسلامی ایران باید ارتشی اسلامی باشد که ارتشی مکتبی و مردمی است و باید افرادی شایسته را به خدمت بپذیرد که به اهداف انقلاب اسلامی مؤمن و در راه تحقق آن فداکار باشند.</p>
<p>اصل یکصد و چهارم و پنجم</p>	<p>هیچ فرد خارجی به عضویت در ارتش و نیروهای انتظامی کشور پذیرفته نمی شود.</p>
<p>اصل یکصد و چهارم و ششم</p>	<p>استقرار هرگونه پایگاه نظامی خارجی در کشور هر چند به عنوان استفاده های صلح آمیز باشد ممنوع است.</p>
<p>اصل یکصد و چهارم و هفتم</p>	<p>دولت باید در زمان صلح از افراد و تجهیزات فنی ارتش در کارهای امدادی، آموزشی، تولیدی و جهاد سازندگی، با رعایت کامل موازین عدل اسلامی استفاده کند در حدی که به آمادگی رزمی ارتش آسیبی وارد نیاید.</p>
<p>اصل یکصد و چهارم و هشتم</p>	<p>هر نوع بهره برداری شخصی از وسایل و امکانات ارتش و استفاده شخصی از افراد آنها به صورت گماشته، راننده شخصی و نظایر اینها ممنوع است.</p>
<p>اصل یکصد و چهارم و نهم</p>	<p>ترفیح درجه نظامیان و سلب آن به موجب قانون است.</p>
<p>اصل یکصد و پنجاهم</p>	<p>سپاه پاسداران انقلاب اسلامی که در نخستین روزهای پیروزی این انقلاب تشکیل شد، برای ادامه نقش خود در نگهبانی از انقلاب و دستاوردهای آن پابرجا می ماند. حدود وظایف و قلمرو مسئولیت این سپاه در رابطه با وظایف و قلمرو مسئولیت نیروهای مسلح دیگر با تأکید بر همکاری و هماهنگی برادرانه میان آنها به وسیله قانون تعیین می شود.</p>
<p>اصل یکصد و پنجاه و یکم</p>	<p>به حکم آیه کریمه وَ أَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَ مِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهَبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَ عَدُوَّكُمْ وَ آخِرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ دولت موظف است برای همه افراد کشور برنامه و امکانات آموزش نظامی را بر طبق موازین اسلامی فراهم نماید، به طوری که همه افراد همواره توانایی دفاع</p>

	مسلحانه از کشور و نظام جمهوری اسلامی ایران را داشته باشند، ولی داشتن اسلحه باید با اجازه مقامات رسمی باشد.
اصل یکصد و پنجاه و دوم	سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران بر اساس نفی هرگونه سلطه‌جویی و سلطه‌پذیری، حفظ استقلال همه‌جانبه و تمامیت ارضی کشور، دفاع از حقوق همه مسلمانان و عدم تعهد در برابر قدرت‌های سلطه‌گر و روابط صلح‌آمیز متقابل با دول غیرمحابر استوار است.
اصل یکصد و پنجاه و سوم	هرگونه قرارداد که موجب سلطه بیگانه بر منابع طبیعی و اقتصادی، فرهنگ، ارتش و دیگر شئون کشور گردد ممنوع است.
اصل یکصد و پنجاه و چهارم	جمهوری اسلامی ایران سعادت انسان در کل جامعه بشری را آرمان خود می‌داند و استقلال و آزادی و حکومت حق و عدل را حق همه مردم جهان می‌شناسد. بنابراین در عین خودداری کامل از هرگونه دخالت در امور داخلی ملت‌های دیگر، از مبارزه حق‌طلبانه مستضعفین در برابر مستکبرین در هر نقطه از جهان حمایت می‌کند.
اصل یکصد و پنجاه و پنجم	دولت جمهوری اسلامی ایران می‌تواند به کسانی که پناهندگی سیاسی بخواهند پناه دهد مگر این که بر طبق قوانین ایران خائن و تبهکار شناخته شوند.
اصل یکصد و پنجاه و ششم	قوه قضائیه قوه‌ای است مستقل که پشتیبان حقوق فردی و اجتماعی و مسئول تحقق بخشیدن به عدالت و عهده‌دار وظایف زیر است: ۱- رسیدگی و صدور حکم در مورد تظلمات، تعدیات، شکایات، حل و فصل دعاوی و رفع خصومات و اخذ تصمیم و اقدام لازم در آن قسمت از امور حسبیه که قانون معین می‌کند. ۲- احیای حقوق عامه و گسترش عدل و آزادی‌های مشروع ۳- نظارت بر حسن اجرای قوانین ۴- کشف جرم و تعقیب و مجازات و تعزیر مجرمین و اجرای حدود و مقررات مدون جزائی اسلام ۵- اقدام مناسب برای پیشگیری از وقوع جرم و اصلاح مجرمین.
اصل یکصد و پنجاه و هفتم	به منظور انجام مسئولیت‌های قوه قضائیه در کلیه امور قضایی و اداری و اجرایی، مقام رهبری یک نفر مجتهد عادل و آگاه به امور قضایی و مدیر و مدبر را برای مدت پنج سال به عنوان رئیس قوه قضائیه تعیین می‌نماید که عالی‌ترین مقام قوه قضائیه است.
اصل یکصد و پنجاه و هشتم	وظایف رئیس قوه قضائیه به شرح زیر است: ۱- ایجاد تشکیلات لازم در دادگستری به تناسب مسئولیت‌های اصل یکصد و پنجاه و ششم ۲- تهیه لوایح قضایی متناسب با جمهوری اسلامی ۳- استخدام قضات عادل و شایسته و عزل و نصب آنها و تغییر محل مأموریت و تعیین مشاغل و ترفیع آنان و مانند اینها از امور اداری، طبق قانون.
اصل یکصد و پنجاه و نهم	مرجع رسمی تظلمات و شکایات، دادگستری است. تشکیل دادگاه‌ها و تعیین صلاحیت آنها منوط به حکم قانون است.
اصل یکصد و شصتم	وزیر دادگستری مسئولیت کلیه مسائل مربوطه به روابط قوه قضائیه با قوه مجریه و قوه مقننه را بر عهده دارد و از میان کسانی که رئیس قوه قضائیه به رئیس جمهور پیشنهاد می‌کند انتخاب می‌گردد.

	رئیس قوه قضائیه می‌تواند اختیارات تام مالی و اداری و نیز اختیارات استخدامی غیر قضات را به وزیر دادگستری تفویض کند. در این صورت وزیر دادگستری دارای همان اختیارات و وظایفی خواهد بود که در قوانین برای وزرا به عنوان عالی‌ترین مقام اجرایی پیش‌بینی می‌شود.
اصل یکصد و شصت و یکم	دیوان عالی کشور به منظور نظارت بر اجرای صحیح قوانین در محاکم و ایجاد وحدت رویه قضایی و انجام مسئولیت‌هایی که طبق قانون به آن محول می‌شود بر اساس ضوابطی که رئیس قوه قضائیه تعیین می‌کند تشکیل می‌گردد.
اصل یکصد و شصت و دوم	رئیس دیوان عالی کشور و دادستان کل باید مجتهد عادل و آگاه به امور قضایی باشند و رئیس قوه قضائیه با مشورت قضات دیوان عالی کشور آنها را برای مدت پنج سال به این سمت منصوب می‌کند.
اصل یکصد و شصت و سوم	صفات و شرایط قاضی طبق موازین فقهی به وسیله قانون معین می‌شود.
اصل یکصد و شصت و چهارم	قاضی را نمی‌توان از مقامی که شاغل آن است بدون محاکمه و ثبوت جرم یا تخلفی که موجب انفصال است به طور موقت یا دائم منفصل کرد یا بدون رضای او محل خدمت یا سمتش را تغییر داد مگر به اقتضای مصلحت جامعه با تصمیم رئیس قوه قضائیه پس از مشورت با رئیس دیوان عالی کشور و دادستان کل. نقل و انتقال دوره‌ای قضات بر طبق ضوابط کلی که قانون تعیین می‌کند صورت می‌گیرد.
اصل یکصد و شصت و پنجم	محاکمات، علنی انجام می‌شود و حضور افراد بلامانع است مگر آنکه به تشخیص دادگاه، علنی بودن آن منافی عفت عمومی یا نظم عمومی باشد یا در دعاوی خصوصی طرفین دعوا تقاضا کنند که محاکمه علنی نباشد.
اصل یکصد و شصت و ششم	احکام دادگاه‌ها باید مستدل و مستند به مواد قانون و اصولی باشد که بر اساس آن حکم صادر شده است.
اصل یکصد و شصت و هفتم	قاضی موظف است کوشش کند حکم هر دعوا را در قوانین مدونه بیابد و اگر نیابد با استناد به منابع معتبر اسلامی یا فتاوی معتبر، حکم قضیه را صادر نماید و نمی‌تواند به بهانه سکوت یا نقص یا اجمال یا تعارض قوانین مدونه از رسیدگی به دعوا و صدور حکم امتناع ورزد.
اصل یکصد و شصت و هشتم	رسیدگی به جرایم سیاسی و مطبوعاتی علنی است و با حضور هیئت منصفه در محاکم دادگستری صورت می‌گیرد. نحوه انتخاب، شرایط، اختیارات هیئت منصفه و تعریف جرم سیاسی را قانون بر اساس موازین اسلامی معین می‌کند.
اصل یکصد و شصت و نهم	هیچ فعلی یا ترک فعلی به استناد قانونی که بعد از آن وضع شده است جرم محسوب نمی‌شود.
اصل یکصد و شصت و دهم	قضات دادگاه‌ها مکلفند از اجرای تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌های دولتی که مخالف با قوانین و مقررات اسلامی یا خارج از حدود اختیارات قوه مجریه است خودداری کنند و هر کس می‌تواند ابطال این‌گونه مقررات را از دیوان عدالت اداری تقاضا کند.
اصل یکصد و شصت و یازدهم	هر گاه در اثر تقصیر یا اشتباه قاضی در موضوع یا در حکم یا در تطبیق حکم بر مورد خاص، ضرر مادی یا معنوی متوجه کسی گردد، در صورت تقصیر، مقصر طبق موازین اسلامی ضامن است و در غیر این صورت خسارت به وسیله دولت جبران می‌شود، و در هر حال از متهم اعاده حیثیت می‌گردد.

<p>اصل یکصد و هفتاد و دوم</p>	<p>برای رسیدگی به جرایم مربوط به وظایف خاص نظامی یا انتظامی اعضای ارتش، ژاندارمری، شهربانی و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، محاکم نظامی مطابق قانون تشکیل می‌گردد، ولی به جرایم عمومی آنان یا جرایمی که در مقام ضابط دادگستری مرتکب شوند در محاکم عمومی رسیدگی می‌شود. دادستانی و دادگاه‌های نظامی، بخشی از قوه قضائیه کشور و مشمول اصول مربوط به این قوه هستند.</p>
<p>اصل یکصد و هفتاد و سوم</p>	<p>به منظور رسیدگی به شکایات، تظلمات و اعتراضات مردم نسبت به مأمورین یا واحدها یا آیین‌نامه‌های دولتی و احقاق حقوق آنها، دیوانی به نام «دیوان عدالت اداری» زیر نظر رئیس قوه قضائیه تأسیس می‌گردد. حدود اختیارات و نحوه عمل این دیوان را قانون تعیین می‌کند.</p>
<p>اصل یکصد و هفتاد و چهارم</p>	<p>بر اساس حق نظارت قوه قضائیه نسبت به حسن جریان امور و اجرای صحیح قوانین در دستگاه‌های اداری، سازمانی به نام «سازمان بازرسی کل کشور» زیر نظر رئیس قوه قضائیه تشکیل می‌گردد. حدود اختیارات و وظایف این سازمان را قانون تعیین می‌کند.</p>
<p>اصل یکصد و هفتاد و پنجم</p>	<p>در صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، آزادی بیان و نشر افکار با رعایت موازین اسلامی و مصالح کشور باید تأمین گردد. نصب و عزل رئیس سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران با مقام رهبری است و شورایی مرکب از نمایندگان رئیس جمهور و رئیس قوه قضائیه و مجلس شورای اسلامی (هر کدام دو نفر) نظارت بر این سازمان خواهند داشت. خط مشی و ترتیب اداره سازمان و نظارت بر آن را قانون معین می‌کند.</p>
<p>اصل یکصد و هفتاد و ششم</p>	<p>به منظور تأمین منافع ملی و پاسداری از انقلاب اسلامی و تمامیت ارضی و حاکمیت ملی، «شورای عالی امنیت ملی» به ریاست رئیس جمهور، با وظایف زیر تشکیل می‌گردد:</p> <ol style="list-style-type: none"> ۱- تعیین سیاست‌های دفاعی-امنیتی کشور در محدوده سیاست‌های کلی تعیین شده از طرف مقام رهبری ۲- هماهنگ نمودن فعالیت‌های سیاسی، اطلاعاتی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در ارتباط با تدابیر کلی دفاعی-امنیتی ۳- بهره‌گیری از امکانات مادی و معنوی کشور برای مقابله با تهدیدهای داخلی و خارجی. <p>اعضای شورا عبارتند از:</p> <ul style="list-style-type: none"> - رؤسای قوای سه‌گانه - رئیس ستاد فرماندهی کل نیروهای مسلح - مسئول امور برنامه و بودجه - دو نماینده به انتخاب مقام رهبری - وزیر امور خارجه، کشور، اطلاعات - حسب مورد وزیر مربوط و عالی‌ترین مقام ارتش و سپاه <p>شورای عالی امنیت ملی به تناسب وظایف خود شوراهای فرعی از قبیل شورای دفاع و شورای امنیت کشور تشکیل می‌دهد. ریاست هر یک از شوراهای فرعی با رئیس جمهور یا یکی از اعضای شورای عالی است که از طرف رئیس جمهور تعیین می‌شود.</p>

	<p>حدود اختیارات و وظایف شوراهای فرعی را قانون معین می‌کند و تشکیلات آنها به تصویب شورای عالی می‌رسد. مصوبات شورای عالی امنیت ملی پس از تأیید مقام رهبری قابل اجرا است.</p>
<p>اصل یکصد و هفتاد و هفتم</p>	<p>بازنگری در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، در موارد ضروری به ترتیب زیر انجام می‌گیرد: مقام رهبری پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام طی حکمی خطاب به رئیس جمهور موارد اصلاح یا متمیم قانون اساسی را به شورای بازنگری قانون اساسی با ترکیب زیر پیشنهاد می‌نماید:</p> <ol style="list-style-type: none"> ۱- اعضای شورای نگهبان ۲- رؤسای قوای سه‌گانه ۳- اعضای ثابت مجمع تشخیص مصلحت نظام ۴- پنج نفر از اعضای مجلس خبرگان رهبری ۵- ده نفر به انتخاب مقام رهبری ۶- سه نفر از هیئت وزیران ۷- سه نفر از قوه قضائیه ۸- ده نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی ۹- سه نفر از دانشگاهیان. <p>شیوه کار و کیفیت انتخاب و شرایط آن را قانون معین می‌کند. مصوبات شورا پس از تأیید و امضای مقام رهبری باید از طریق مراجعه به آراء عمومی به تصویب اکثریت مطلق شرکت‌کنندگان در همه‌پرسی برسد. رعایت ذیل اصل پنجاه و نهم در مورد همه‌پرسی «بازنگری در قانون اساسی» لازم نیست. محتوای اصول مربوط به اسلامی بودن نظام و ابتدای کلیه قوانین و مقررات بر اساس موازین اسلامی و پایه‌های ایمانی و اهداف جمهوری اسلامی ایران و جمهوری بودن حکومت و ولایت امر و امامت امت و نیز اداره امور کشور با اتکاء به آراء عمومی و دین و مذهب رسمی ایران تغییرناپذیر است.</p>